

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE
VRÍCKO

NÁVRH NA PREROKOVANIE

OKTÓBER 2022

O B S A H**I. Textová a tabuľková časť****A. Základné údaje**

A.1 Údaje o obstarávateľovi a spracovateľovi	4
A.2 Hlavné ciele riešenia a problémy, ktoré územný plán rieši	4
A.3 Zhodnotenie doterajšej územnoplánovacej dokumentácie	5
A.4 Údaje o súlade riešenia územia so zadaním	5

B. Riešenie územného plánu

B.1 Vymedzenie riešeného územia a jeho geografický opis	6
B.2 Vázby vyplývajúce z riešenia a zo záväzných častí územného plánu regiónu	17
B.3 Základné demografické, sociálne a ekonomické rozvojové predpoklady obce	22
B.4 Riešenie záujmového územia a širšie vzťahy dokumentujúce začlenenie riešenej obce do systému osídlenia	26
B.5 Návrh urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania územia	27
B.6 Návrh funkčného využitia územia obce.....	29
B.7 Návrh ochrany kultúrnych hodnôt	30
B.8 Návrh riešenia bývania, občianskej vybavenosti, výroby a rekreácie	35
B.9 Vymedzenie zastavaného územia obce	46
B.10 Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných predpisov	46
B.11 Návrh riešenia záujmov obrany štátu, požiarnej ochrany, ochrany pred povodňami	47
B.12 Návrh ochrany prírody a tvorby krajiny, vrátane prvkov územného systému ekologickej stability a ekostabilizačných opatrení	48
B.13 Návrh verejného dopravného a technického vybavenia územia	68
B.14 Koncepcia starostlivosti o životné prostredie	80
B.15 Vymedzenie prieskumných území, chránených ložiskových území a dobývacích priestorov	87
B.16 Vymedzenie plôch vyžadujúcich zvýšenú ochranu	87
B.17 Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde	88
B.18 Hodnotenie navrhovaného riešenia z hľadiska environmentálnych, ekonomických, sociálnych a územnotechnických dôsledkov	94

Doplňujúce údaje	95
-------------------------	----

Dokladová časť	95
-----------------------	----

C. Záväzná časť riešenia

C.1 Zásady a regulatívy priestorového a funkčného využitia územia pre funkčné a priestorovo homogénne jednotky	Zč - 1
C.2 Prípustné, obmedzujúce alebo vylučujúce podmienky na využitie jednotlivých plôch a intenzita ich využitia	Zč - 2
C.3 Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie bývania a rekreácie	Zč - 21
C.4 Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie občianskeho vybavenia	Zč - 22
C.5 Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie výroby	Zč - 22
C.6 Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie verejného dopravného vybavenia územia	Zč - 22
C.7 Zásady a záväzné regulatívy pre umiestnenie verejného technického vybavenia územia	Zč - 25
C.8 Zásady a záväzné regulatívy zachovania kultúrohistorických hodnôt, pre ochranu prírody a tvorbu krajiny, pre ochranu a využívanie prírodných zdrojov, pre vytváranie a udržiavanie ekologickej stability vrátane plôch zelene	Zč - 28
C.9 Zásady a záväzné regulatívy starostlivosti o životné prostredie a krajinnno-ekologické opatrenia	Zč - 30
C.10 Vymedzenie zastavaného územia obce	Zč - 45
C.11 Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných predpisov	Zč - 45
C.12 Plochy pre verejnoprospešné stavby, pre vykonanie delenia a sceľovania pozemkov, pre asanáciu a pre chránené časti krajiny	Zč - 46
C.13 Určenie, pre ktoré časti obce je potrebné obstarat' a schváliť územný plán zóny	Zč - 47
C.14 Zoznam verejnoprospešných stavieb	Zč - 47
C.15 Schéma záväzných častí riešenia a verejnoprospešných stavieb	

II. Grafická časť

1. Širšie vzťahy	M 1 : 50 000
2. Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia
- katastrálne územie, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami, ochrana prírody a tvorba krajiny, vrátane prvkov ÚSES	M 1 : 10 000
3. Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia
- zastavané územie obce, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami, ochrana prírody a tvorba krajiny, vrátane prvkov ÚSES	M 1 : 5 000
4. Verejné dopravné vybavenie územia	M 1 : 5 000
5. Verejné technické vybavenie územia	M 1 : 5 000
6. Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde a lesných pozemkoch	M 1 : 5 000

Riešiteľský kolektív

Spracovateľ: ARTIX, s.r.o., Na Bystričku 14, 036 01 Martin
Hlavný riešiteľ: Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová, 1629 AA SKA
Urbanizmus: Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová, Ing. arch. Roman Jančo
Poľnohospodárska pôda: Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová
Technická infraštruktúra: Ing. Jozef Vršanský – vodné hospodárstvo
Ing. Lukáš Stránsky – energetika_zásobovanie elektrickou energiou
Doprava: Ing. Iveta Kolenčíková
Krajinno-ekologický plán: Ing. Peter Baláž a kol.
Spolupráca: p. Eva Telúchová

Obstarávateľ

Obec Vrúcko,
v zastúpení: Ing. Igor Kmeť - odborne spôsobilá osoba pre obstarávanie ÚPP a ÚPD

Dátum

Október 2022

Zoznam použitých skratiek:

b. j. - bytová jednotka, **BPEJ** - bonitovaná pôdno-ekologická jednotka, **CR** - cestovný ruch, **ČOV** - čistička odpadových vôd, **EO** - ekvivalentný obyvateľ, **GKÚ** - Geografický a kartografický úrad, **GL** - genofondová lokalita, **CHVÚ** - chránené vtáčie územie, **KEP** - krajinnoekologický plán, **KES** - koeficient ekologickej stability, **KPÚ** - Krajský pamiatkový úrad, **k. ú.** - katastrálne územie, **KURS** - Koncepcia územného rozvoja Slovenska, **LHP** - lesný hospodársky plán, **MBc** - miestne biocentrum, **MBk** - miestny biokoridor, **MGL** - miestna genofondová lokalita, **MIP** - miestny interakčný prvok, **MÚSES** - miestny územný systém ekologickej stability, **MV** - Ministerstvo vnútra, **MVE** - malá vodná elektrárňa, **MV RR** - Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, **MŽP** - Ministerstvo životného prostredia, **NN** - nízke napätie, **NKP** - národná kultúrna pamiatka, **NPP** - národná prírodná pamiatka, **NPR** - Národná prírodná rezervácia, **NRBc** - nadregionálne biocentrum, **NRBk** - nadregionálny biokoridor, **OP** - ochranné pásmo, **OSO** - odborne spôsobilá osoba, **OU** - obecný úrad, **OZ** - obecné zastupiteľstvo, **PD** - projektová dokumentácia, **PHO** - pásmo hygienickej ochrany, **PP** - poľnohospodárska pôda, **RBc** - regionálne biocentrum, **RBk** - regionálny biokoridor, **RD** - rodinný dom, **RÚSES** - regionálny územný systém ekologickej stability, **SAŽP** - Slovenská agentúra životného prostredia, **SD** - Stredoslovenská distribučná, **SKŠ** - súčasná krajinná štruktúra, **SODB** - sčítanie obyvateľov, domov a bytov, **SVP** - Slovenský vodohospodársky podnik, **ŠOP** - Štátna ochrana prírody, **ŠGÚ** - Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, **ŠÚ SR** - Štatistický úrad Slovenskej republiky, **STN** - Slovenská technická norma, **TP** - technický predpis, **TTP** - trvalý trávnatý porast, **UEV** - územie európskeho významu, **ÚPD** - územnoplánovacia dokumentácia, **ÚPN-O** - územný plán obce, **ÚPN-VÚC** - územný plán veľkého územného celku, **ÚPN-Z** - územný plán zóny, **ÚPP** - územnoplánovací podklad, **ÚSES** - územný systém ekologickej stability, **UŠ** - urbanistická štúdia, **ÚZPF** - ústredný zoznam pamiatkového fondu, **VN** - vysoké napätie, **VPS** - verejnoprospešná stavby, **VÚC** - veľký územný celok, **VVN** - veľmi vysoké napätie, **VZN** - všeobecne záväzné nariadenie, **z. ú.** - zastavané územie, **Z. z.** - Zbierka zákonov, **ŽSK** - Žilinský samosprávny kraj, **ŽSR** - železnice Slovenskej republiky

BI - obytné územie-plochy rodinných domov, **DP** - plochy dopravy a dopravných zariadení, **GL** - genofondová lokalita, **LS** - plochy lesov, **LO** - lesy ochranné, **MBk** - miestny biokoridor, **OV** - plochy občianskej vybavenosti, **PK** - poľnohospodárska krajina, **PRK** - prírodná krajina, **RU** - rekreačné územie, **SP** - športové plochy, **TI** - technická infraštruktúra, **V** - plochy výroby, **VT** - vodné toky vrátane sprievodnej zelene, **ZC** - zeleň cintorína, **ZI** - zeleň izolačná, **ZS** - zeleň sprievodná, **ZU** - zmiešané územie, **ZV** - zeleň verejná

I. Textová a tabuľková časť**A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE****A.1 ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI A SPRACOVATEĽOVI**

Názov dokumentácie:	ÚZEMNÝ PLÁN OBCE VRÍCKO
Obstarávateľ:	Obec Vrísko, v zastúpení: Ing. Igor Kmeť - OSO na obstarávanie ÚPP a ÚPD
Spracovateľ:	ARTIX, s.r.o., Martin

A.2 HLAVNÉ CIELE RIEŠENIA A PROBLÉMY, KTORÉ ÚZEMNÝ PLÁN RIEŠI**A.2.1 DÔVODY OBSTARANIA ÚZEMNÉHO PLÁNU OBCE**

Pre obec Vrísko bol spracovaný v r. 1998 územný plán obce, ktorý však nie je schválený podľa platnej legislatívy - jeho záväzná časť nie je vyhlásená VZN obce a nie je spracovaný a evidovaný registračný list ÚPD a teda nedá sa považovať za platný a záväzný.

V súčasnosti jediným platným územným plánom vzťahujúcim sa na katastrálne územie obce Záborie je Územný plán veľkého územného celku (ďalej len ÚPN – VÚC) Žilinského kraja a jeho aktualizácia, ktorý vzhľadom na svoju podrobnosť zameranú na rozvoj Žilinského kraja nemôže byť relevantným územnoplánovacím nástrojom na stanovenie zásad a regulatívov priestorového usporiadania a funkčného využívania územia obce, ale je základným ÚP dokumentom určujúcim základné princípy pre riešenie územného plánu obce.

Obec, ktorá má menej ako 2000 obyvateľov, ale podľa § 11, ods. 2, pís. a) zákona č.50/1976 Zb. v platnom znení (stavebný zákon) je povinná mať územný plán obce (ďalej len „ÚPN-O“), ak je treba:

- riešiť koncepciu územného rozvoja obce
- uskutočňovať rozsiahlu novú výstavbu
- umiestniť verejnoprospešné stavby

Ďalšími dôvodmi pre obstaranie územného plánu obce sú:

- potreba získať právne záväzný dokument, usmerňujúci rozvoj obce na základe odborných kritérií a dohody všetkých zainteresovaných (občanov, samosprávy, štátnej správy a pod.),
- potreba vytvoriť podmienky pre rozvoj obce spolu s jej katastrálnym územím, zabezpečiť bezkolízny rozvoj jednotlivých funkcií.

Vzhľadom na fakt, že územie obce sa nachádza v zložitých prírodných podmienkach, ktoré limitujú jeho rozvoj, je potrebné zaoberať sa celkovou koncepciou rozvoja a vytvoriť platformu pre diskusiu nad problémami v území a možnosťami ich riešenia, rozdiskutovať možné perspektívy rozvoja rôznych funkčných zložiek a v neposlednom rade odzrkadliť záujmy a predstavy obyvateľov obce.

Vzhľadom na potrebu koncepčného rozvoja obce pre strednodobý horizont (cca 20 rokov), začala obec uvažovať o vypracovaní koncepčného strategického dokumentu - ÚPN-O, ktorý stanoví zásady a regulatívy funkčného využitia územia tak, aby nedochádzalo k nežiaducim kolíziám jednotlivých funkcií, stanoví vzájomnú koordináciu činností v území, a tak zabezpečí účelné a perspektívne vynakladanie prostriedkov na technickú infraštruktúru.

Na základe uvedených dôvodov Obecné zastupiteľstvo Vrísko rozhodlo o vypracovaní ÚPN-O Vrísko na svojom zasadnutí dňa 09.03.2021, Uznesením č. 004/2021 a 005/2021.

A.2.2 PROBLÉMY, KTORÉ ÚZEMNÝ PLÁN RIEŠI

Riešenie a návrh územného plánu sleduje a naplňuje hlavne tieto ciele:

- *hlavný cieľ územného plánu je zabezpečenie územných a technických podmienok pre rozvoj obce a jej katastrálneho územia pre plánovaný rast počtu obyvateľov do roku 2042,*
- *komplexné riešenie a určenie zásad priestorového usporiadania a funkčného využívania územia,*
- *stanovenie limitov využitia plôch katastrálneho územia v súlade s prírodnými danosťami a potrebou vytvoriť podmienky pre trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, zachranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny, dosiahnutie a udržanie ekologickej stability,*
- *stanovenie regulatívov, zabezpečujúcich vytváranie harmonického prostredia v obci a vo voľnej krajine, pri rešpektovaní krajinnoekologických limitov územia*
- *vzájomná koordinácia činností v území, zabezpečujúca účelné a perspektívne vynakladanie prostriedkov na technickú infraštruktúru,*

- vytvorenie ponuky využiteľných voľných plôch, napomáhajúcej rozvoju všetkých funkcií, vrátane hospodárskej základne obce.

A.3 ZHODNOTENIE DOTERAJŠEJ ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE OBCE

Pre obec Vrúcko nebola zatiaľ vypracovaná žiadna komplexná územno-plánovacia dokumentácia. Preto je potrebné vypracovanie takého dokumentu, ktorý by komplexne riešil priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určil jeho zásady a regulatívy rozvoja vo väzbe na spoločenské a ekonomické zmeny, ktoré vplývajú na urbanistickú koncepciu obce.

A.4 ÚDAJE O SÚLADE RIEŠENIA ÚZEMIA SO ZADANÍM

Návrh je spracovaný v súlade so Zadaním pre spracovanie Územného plánu obce Vrúcko, ktoré bolo schválené v Obecnom zastupiteľstve (OZ) vo Vrúcku dňa 25.02.2022, č. uznesenia 002/2022. Obsah záväznej časti bol vypracovaný v zmysle vyhlášky č. 55/2001 Z. z.

Návrhovým rokom je r. 2042.

Súpis použitých územnoplánovacích a iných podkladov

Pri spracovaní návrhu územného plánu obce boli použité nasledovné podklady :

- Prieskumy a rozbor pre územný plán obce Vrúcko, ARTIX, s.r.o., 11/2021
- ÚPN-VÚC Žilinského kraja, Združenie VÚC Žilina, 1998
- Nariadenie vlády SR č.223/1998 Z.z., ktorým sa vyhlasuje záväzná časť ÚPN-VÚC Žilinský kraj
- Územný plán VÚC Žilinského kraja, Zmeny a doplnky, Ing. arch. Kropitz, Ing. arch. Pivarčí, 2005
- Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Žilinského kraja, záväzná časť schválená VZN č.6/2005 Žilinského samosprávneho kraja
- Zmeny a doplnky č.3 ÚPN-VÚC Žilinského kraja, záväzná časť schválená VZN č.17/2009 Žilinského samosprávneho kraja
- Zmeny a doplnky č.4 ÚPN-VÚC Žilinského kraja, záväzná časť schválená VZN č.26/2011 Žilinského samosprávneho kraja
- Zmeny a doplnky č.5 ÚPN-VÚC ŽK, záväzná časť schválená VZN č.49/2018 Žilinského samosprávneho kraja
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, Uznesenie vlády SR č.148/2014, 26.03.2014
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy - aktualizácia, r.2018, Uznesenie vlády SR č.478/2018
- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Martin, SAŽP Banská Bystrica (07/2015)
- Územný generel cestovného ruchu ŽSK, arch. Toman a kol., 2007,
- Cyklostratégia „Budovanie cyklotrás na území ŽSK“, Ing. arch. Kubina, 02/2014,
- Plán rozvoja verejných vodovodov pre územie Žilinského kraja, 2010
- Plán rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca, 2002
- Krajinno-ekologický plán obce Vrúcko, Ing. Peter Baláž, PhD., 2021
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu SR
- Programové vyhlásenie vlády za oblasť dopravy
- Stratégia rozvoja dopravy SR
- Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vrúcko na roky 2014 – 2020, (r.2015),
- podklady ŠOP SR o sústave chránených území NATURA 2000
- údaje zo Štatistického úradu SR
- Obecná štatistika obce Vrúcko
- údaje o parcelách, GKÚ Bratislava
- údaje o kvalite poľnohospodárskej pôdy, Pôdny portál - Info servis Výskumného ústavu pôdoznanectva a výživy rastlín
- Ústredný zoznam pamiatkového fondu SR
- údaje o existencii hydromelioračných zariadení, Hydromeliorácie, š.p. Bratislava
- údaje získané od orgánov št. správy, organizácií, správcov sietí
- internetové portály
- platné zákony, vyhlášky, nariadenia

Ako mapový podklad bola použitá digitálna katastrálna mapa obce Vrúcko, poskytnutá GKÚ Bratislava.

B. RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU

B.1 VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA A JEHO GEOGRAFICKÝ OPIS

B.1.1 RIEŠENÉ ÚZEMIE

Obec Vrúcko z hľadiska územno-správneho členenia patri do Žilinského samosprávneho kraja, do okresu Martin. Z hľadiska kategorizácie územno-štatistickej jednotky EUROSTAT vystupuje ako úroveň LAU 2 (do r.2002 NUTS V).

Rozhodnutím MV RR SR č.3/2007 zo dňa 06.06.2007 bola obec Vrúcko zaradená do skupiny obcí mimo záujmového územia inovačných pólov rastu.

Obec Vrúcko leží na úpätí Lúčanskej Malej Fatry, západne od obce Kláštor pod Znievom vzdialenej približne 9 km, juhozápadne od okresného mesta Martin vo vzdialenosti okolo 26,0 km, v eróznej kotline vodného potoka Vrúcka. Tvoria ju dve časti – samotné Vrúcko a Predvrúcko. Obkolesujú ju vrchy Dutá skala, Skalky, Vrúcke sedlo, Ostrá skala, Kľak, Reváň, Bukovec a Holice. Hrebeňom Kľaku (1351 m) vedie vyhľadávaný turistický chodník. Pod jeho vrcholom sa nachádza Kľacký vodopád. Kataster obce sa nachádza na území Národného parku Malá Fatra. Územie je zaradené do kategórie územia NATURA 2000 (SKUEV0240 Kľak).

Riešené územie obce pozostáva zo zastavaného územia obce a ostatného katastrálneho územia. Zastavané územie je v súčasnosti legislatívne vymedzené hranicou zastavaného územia k 1.1.1990. Celková výmera riešeného katastrálneho územia je 2 957 ha. Plocha zastavaného územia obce k 1.1.1990 je 38,81 ha.

Územný plán obce Vrúcko rieši celé katastrálne územie obce, vrátane zastavaného územia a rozvojových plôch, v mierke 1:5 000.

Tab. č. 1 - Základné údaje charakterizujúce územie obce k 31.12.2021:

	Vrúcko
Rozloha riešeného katastrálneho územia	2.959 ha
Počet obyvateľov	440
Počet trvalo obývaných bytov	116
Počet súpisných čísiel	298

*zdroj: Obecná štatistika obce, 2022

B.1.2 GEOGRAFICKÝ OPIS A PRÍRODNÉ PODMIENKY ÚZEMIA

zdroj: *KEP, Ing. Peter Baláž, PhD., 2021

B.1.2.1 Abiotické vlastnosti krajiny - vybrané prírodné faktory územia

Geologické pomery vlastností geologického substrátu

Podľa regionálneho geologického členenia (Vass et al. 1988) môžeme v záujmovom území vyčleniť oblasť:

- *oblasť: vnútrohorské panvy a kotliny*
podoblasť: vnútorné kotliny
jednotka III. rádu: Turčianska kotlina
- *oblasť: jadrové pohoria*
podoblasť: Malá Fatra
jednotka III. rádu: Lúčanská Fatra
- *oblasť: jadrové pohoria*
podoblasť: Žiar
- *oblasť: jadrové pohoria*
podoblasť: Strážovské vrchy

Obec Vrúcko sa nachádza v orografickom celku Malá Fatra, časť Lúčanská Fatra, pri styku s jednotkami Žiar a Strážovské vrchy. Príľahlá časť Malej Fatry je budovaná prevažne vápencami a slieňovcami Chočského a Krížňanského príkrovu. Vyššie kóty v okolí (napr. Kľak, 1351 m n. m.) sú budované odolnejšími dolomitmi, prevažne triasovými vápencami. Východná časť Vrúckej kotliny s obcou Vrúcko vznikla na línii miestneho zlomu eróziou toku Vrúcka v menej odolných bridličnatých vrstvách Krížňanského príkrovu

Absolútnu prevahu v geologickej stavbe majú členy Krížňanského príkrovu, presnejšie jeho čiastkového Zliechovského príkrovu, charakteristického hlbokomorským vývojom jurských členov. Bázu príkrovu tvoria gutensteinské vrstvy, nasleduje súvrstvie ramsauského dolomitu. Prechod medzi dolomitmi stredného a vrchného triasu tvorí bridličnaté súvrstvie lunzu, na povrch však nevystupuje. Ich nadloží je

súvrstvie karpatského keuperu – ide o pestré súvrstvie ílovitých bridlíc, pieskovcov s vložkami dolomitov; súvrstvie je na veľkej ploche odkryté v oblasti kóty Hnilická Kýčera a významným spôsobom ovplyvňuje obeh podzemnej vody v štruktúre. V povodí Vríce vystupujú triasové karbonáty. Prechod medzi triasovými a jurskými členmi tvoria kopiencke súvrstvie (ílovito-piesčité bridlice, ílovce, vápence).

Z hľadiska inžiniersko-geologickej rajonizácie patrí riešené územie do rajónu predkvartérnych sedimentov - rajónu ílovcovo-vápencových hornín, rajónu vápencovo-dolomitických hornín a rajónu spevnených sedimentov celku. Základnými geochemickými typmi hornín v území sú vápence a ílovce (*Atlas krajiny SR 2002*).

Geomorfologické členenie

V zmysle geomorfologických jednotiek Slovenska (Mazúr & Lukniš 1986) je riešené územie tvorené nasledovne:

Sústava:	Alpsko-Himalájska
Podsústava:	Karpaty
Provincia:	Západné Karpaty
Subprovincia:	Vnútrotné Západné Karpaty
Oblasť:	Fatransko-tatranská oblasť
Celok:	Malá Fatra
Podcelky:	Lúčanská Fatra, Sokol, Vyšehrad
Geomorfologické časti:	Vrícka kotlina, Kľak

Vrícka kotlina Lúčanskej Fatry tvorí osobitný morfologický útvar v pohorí, vznikla eróznodenučnými procesmi v prostredí tvorenom keuperským súvrstviem. Je väčšinou odlesnená. Odlišný reliéf má Sokol, podmienený geologickou stavbou s výraznou prevahou karbonatických hornín – vápencov a dolomitov triasu hronika a krížňanského príkrovu. Je hlboko rezaný, s nadmorskou výškou okolo 800 – 1000 m n. m. (najvyššia kóta Sokol má 1010 m n. m.).

Tab. č. 2 - Základné typy eróznodenučného reliéfu

základné typy eróznodenučného reliéfu	základné morfoštruktúry	základné morfoštruktúry (typy)
reliéf erózných brázd	pozitívne morfoštruktúry: hraste a klinové hraste jadrových pohorí	vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra
vysočinový podhľadný reliéf	pozitívne morfoštruktúry: hraste a klinové hraste jadrových pohorí	vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra
hornatinový reliéf	pozitívne morfoštruktúry: hraste a klinové hraste jadrových pohorí	vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra

Sklonitosť reliéfu

Sklonitosť reliéfu determinuje výskyt reliéfových procesov, charakter pôdneho krytu a spôsob využívania krajiny. Pre podrobnejšiu diferenciáciu reliéfu sa vyčleňujú nasledovné kategórie sklonitosti - územie so sklonom 0 - 3° (rovina), územie so sklonom 3 - 7° (mierny svah), územie so sklonom 7 - 12° (stredný svah), územie so sklonom 12 - 17° (výrazný svah), územie so sklonom 17 - 25° (príkrý svah) a územie so sklonom nad 25° (zráz). Územie obce Vrícko je výrazne členité. Najnižší sklon je v strednej časti územia obce v údolí, ktorým preteká potok Vríca a jeho prítoky ako Dlhý potok a Studenec. Sklon terénu smerom od údolia vyhĺbeného potokom na všetky strany sa výrazne zvyšuje. Najvyššie hodnoty sklon dosahuje v severnej a severozápadnej časti obce. Najnižšia nadmorská výška v katastri obce je 550 m n. m. a najvyššia je 1350 m n. m..

Orientácia reliéfu

Orientácia (expozícia) georeliéfu voči svetovým stranám má veľký význam z hľadiska pôsobenia usmernených procesov v krajine. Hlavné príjem priameho slnečného žiarenia (bezprostredne ovplyvňuje napr. rýchlosť procesov zvetrávania) a pôsobenie prevládajúcich vetrov sú silne ovplyvnené orientáciou georeliéfu voči svetovým stranám ako i sklonom georeliéfu. Význam orientácie pritom zväčša stúpa so zväčšovaním sklonu georeliéfu. Z hľadiska orientácie svahov voči svetovým stranám prevládajú južne a juhozápadne orientované svahy. Reliéf obce je veľmi členitý preto sú zastúpené všetky expozície.

Klimatické podmienky

Väčšina dotknutého územia patrí v zmysle klimatického členenia Slovenska do mierne chladnej klimatickej oblasti, malá časť územia a juhovýchode k.ú. patrí do teplej klimatickej oblasti. (*Lapin et al. 2002*).

Klimatické okrsky územia obce Vrícko sú:

- mierne chladný, veľmi vlhký okrsok s júlovými teplotami 12 - 16 °C, letné dni do 50
- mierne teplý, mierne vlhký okrsok, so studenou zimou, s januárovými teplotami do -5 °C, s júlovými teplotami nad 16 °C, letné dni do 50

Teplota vzduchu

Priemerné ročné teploty vzduchu v obci Vrúcko sa pohybujú v rozsahu 2 - 6 °C. Hodnota priemerných ročných teplôt vzduchu v posledných desaťročiach a najmä v posledných 10 rokoch stúpa. Priemerná teplota vzduchu v januári je -4 až -6° C. Priemerná teplota vzduchu v júli je 12 až 16° C. V letnom období sa v oblasti obce Vrúcko vyskytuje v priemere menej ako 10 dní s dusným počasím. V zimnom období sa v tejto oblasti vyskytuje v priemere 120 – 160 dní so snehovou pokrývkou. Priemerný počet vykurovacích dní je 240 – 365 (*Atlas krajiny SR 2002*).

Priemerná ročná teplota vzduchu v roku 2020 bola 8,56 °C. Počas vegetačného obdobia bola priemerná hodnota teploty vzduchu 14,25 °C. Maximálna priemerná teplotou vzduchu bola v roku 2020 19,1 °C v mesiaci august. Najchladnejším bol január s priemernou teplotou, ktorá dosahovala len -1,7 °C.

Zrážky

Popri teplote vzduchu sú rozhodujúcim ukazovateľom klímy zrážky. Priemerný ročný úhrn zrážok bol 64,75 mm v roku 2020, v letnom polroku to bolo 65,2 mm. Najmenej zrážok sa zaznamenalo v apríli. Najviac bohatý na zrážky bol október s hodnotou 169 mm.

Veterné pomery

Turčianska kotlina, s ohľadom na geografické a geomorfologické danosti, sa radí medzi kotliny s nevhodnými rozptylovými podmienkami. Jedná sa o pomerné úzku vysočinnú kotlinu, výrazne ohraničenú vrstvami, zvažujúcu sa z juhu na sever, kotlina je menej vetrateľná a v prechodných obdobiach sa v nižších nadmorských výškach vyskytujú časté inverzné stavy ovzdušia. Sledovaná oblasť je charakteristická veľkou početnosťou stavov bezvetria a malých rýchlostí vetra do 2 m/s, čo predstavuje až 74 % týchto situácií v roku, 30- 36 % je veľmi slabý vietor do rýchlosti 1 m/s až bezvetrie. Prevládajúce smery vetra, ktoré podmieňujú pohyby vzdušných mäs zohrávajú dôležitú úlohu aj pri distribúcii zrážok. V hlavnej časti kotliny prevládajú vetry severného, južného a západného smeru, v časti kotliny v údolí Váhu zase východo-západného smeru. (*RUSES okresu MT, SAŽP 2015*).

Z hľadiska možnej prašnosti a rozptylových podmienok je dôležitým prvkom smer a rýchlosť vetra. Prevládajúcimi smermi vetra v riešenom území sú južné a juhovýchodné, druhým dominantným smerom je severné a severozápadné prúdenie. Podľa údajov z najbližšej meteorologickej stanice v Prievidzi priemerná rýchlosť vetra dosahuje cca 10 km.h⁻¹.

Hydrologické a hydrogeologické podmienky

K. ú. Vrúcko patrí do základného povodia č. 4-21-05 Váh od ústia Oravy po ústie Varínky - odvodňuje ho rieka Váh so svojimi prítokmi.

a) Vodné toky

V prílohe č. 1 k vyhláške č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov sa v k. ú. nachádza 1 vodohospodársky významný vodný tok s p. č. 149:

- 4-21-05-065 potok Vrúcka: tok IV. rádu, dĺžka 19,6 km. Pramení v Malej Fatre na východnom svahu vrchu Kľak (1 351,6 m n. m.) v nadmorskej výške približne 1.140 m n. m., preteká cez z. ú. obce zo západu na východ. Je to ľavostranný prítok rieky Turiec, do ktorej sa vlieva severozápadne od obce Laskár v nadmorskej výške cca 431,5 m n. m.

b) Hydrogeológia

Klimatické pomery spolu s geomorfologickými a odtokovými pomermi, geologicko-tektonickou stavbou a ďalšími menej významnejšími činiteľmi podmieňujú hydrologické a hydrogeologické pomery záujmového územia. Od týchto činiteľov závisí, aký podiel zrážok pripadá na výpar a povrchový odtok a aké množstvo zrážkových vôd dopĺňa zásoby podzemných vôd v geologických štruktúrach a aj to aké sú fyzikálno-chemické vlastnosti podzemných vôd.

Podľa hydrogeologickej rajonizácie SR (Šuba *et al.* 1984; Malík & Švasta, 2002) sa v rámci územia obce Vrúcko nachádzajú dva hydrogeologické rajóny. Podstatnú časť prekrýva hydrogeologický rajón M 032 - Mezozoikum južnej časti Lúčanskej Fatry s označením SK 200140KF (útvár s dominantnými krasovo-puklinovými podzemnými vodami Strážovských vrchov a Lúčanskej Malej Fatry oblasti povodia Váh). Z južnej strany okrajovo do riešeného územia zasahuje rajón M 064 - Mezozoikum severnej časti pohoria Žiar.

V útvaru podzemnej vody SK200140KF sú ako kolektorské horniny zastúpené najmä vápence a dolomity stratigrafického zaradenia mezozoikum - trias. V hydrogeologických kolektoroch útvaru prevažuje krasovo-puklinová priepustnosť. Priemerný rozsah hrúbky zvodnencov je > 100 m. Dominantné krasovo-puklinové hydrogeologické štruktúry sú odvodňované prevažne prameňmi na obvode štruktúr, prípadne na okraji pohoria, v menej priepustných súvrstviach a horninách kryštalinika je smer prúdenia konformný so sklonom terénu.

Vo všetkých pozorovacích objektoch v kationovej časti dominuje Ca²⁺, vyskytuje sa aj Mg²⁺ a v aniónovej dominuje HCO₃⁻. Podľa Palmer-Gazdovej klasifikácie sú dominantné krasovo - puklinové

podzemné vody Strážovských vrchov a Lúčanskej Malej Fatry zaradené medzi základný výrazný až nevýrazný Ca-HCO₃ typ. Podľa mineralizácie radíme podzemné vody Strážovských vrchov a Lúčanskej Malej Fatry medzi vody so strednou až zvýšenou mineralizáciou nameranou v rozsahu od 344,46 mg.l⁻¹ do 675,29 mg.l⁻¹.

Medzi najvýznamnejšie kolektory v skúmanom území patria proluviálne sedimenty Vrúce s medzizrnovou priepustnosťou. Dopĺňovanie množstva podzemnej vody je infiltráciou zrážok a infiltráciou vody z toku Vrúca. Smer prúdenia podzemnej vody je Z – V, smerom k hlavnej eróznej báze, ktorou je niva Turca (*Digitálny archív ŠGÚDŠ: www.geology.sk/sluzby/digitalny-archiv/*).

b) **Pramene a hydrogeologické vrtý**

V k. ú. Vrúcko na lokalite Predvrúcko je podľa Registra ostatných vrtov a registra hydrogeologických a geotermálnych vrtov (<https://apl.geology.sk/geofond/vrty>) evidovaný hydrogeologický vrt HVZ-11a..

B.1.2.2 Biotické zložky

➤ **Charakteristika rastlínstva**

a) Fytogeografické členenie

Podľa fytogeografického členenia Slovenska (*Futák 1980*) patrí záujmové územie do oblasti západokarpatskej flóry, obvodu flóry vysokých (centrálnych) Karpát, fytogeografického okresu Fatra, podokresu Malá Fatra (Lúčanská Fatra).

b) Rekonštruovaná prirodzená vegetácia

Rekonštruovaná prirodzená vegetácia predstavuje takú vegetáciu, ktorá by sa v území vyvinula keby na krajinu nepôsobil svojou činnosťou človek. Podľa mapy potenciálnej prirodzenej vegetácie (*Maglocký in Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002*) bol dominantnou drevinou na väčšine územia buk lesný v spoločenstve s ďalšími druhmi drevín.

Na základe tejto mapy, možno povedať, že v území pravdepodobne prevládali bukové a jedľovo-bukové lesy. Dominoval v nich buk lesný, javor horský, lipa malolistá a jedľa biela. Vo vrcholových polohách západnej časti územia (okolie Kláku) sa mohli vyskytovať javorové lesy v horských polohách, v ktorých dominoval javor horský, jaseň štíhly a buk lesný.

Na vhodných stanovištiach vo východnej časti k. ú. nachádzali podmienky pre rast karpatské reliktné borovicové lesy, pre ktoré sú dominantnými drevinami borovica lesná a buk lesný, z krov sa v nich vyskytuje skalník obyčajný, jarabina mukuňová, či dráč obyčajný.

Aktuálne je územie tiež lesnaté, odlesnené plochy majú výrazne nižší podiel. V lesoch riešeného územia aj v súčasnosti prevažuje buk. Viaceré porasty majú drevinové zloženie blízke prirodzenému, avšak prakticky úplne tu chýba jedľa. Na niektorých miestach má však neprimerane vysoký podiel smrek, borovica alebo smrekovec. Zmenené porasty s neprirodzenou dominanciou ihličnanov sa nachádzajú najmä v nižších častiach v okolí zastavaného územia alebo na lokalitách bývalých pasienkov.

c) Reálna vegetácia

Riešené územie je charakteristické pomerne vysokou lesnatosťou. Miestami - najmä okolo intravilánu, sa nachádzajú aj odlesnené časti. Tvorí ich zväčša trvalé trávne porasty, prevažne s charakterom pasienkov. Územie je ovplyvnené prítomnosťou horských tokov a jarkov stekajúcich po strmých svahoch do dolín, vytvárajúcich možnosť na existenciu podmäčianých lokalít – pramenísk, vlhkých lúk, slatin. Vo vyšších polohách sa okrem lesov nachádzajú aj horské lúky, ako i skalné bralá a vystupujúce skalné útvary, podmieňujúce vznik špecifických rastlinných spoločenstiev.

V riešenom území sa nachádza viacero floristicky hodnotných lokalít. Niektoré už boli spracované v literatúre v minulosti. Nakoľko krajinnoekologický plán neplní funkciu komplexného botanického prieskumu územia a pri terénnom prieskume za účelom tvorby krajinnoekologického plánu nie je priestor pokryť celé spektrum biotopov a druhov, ponúkame len stručný výber z jeho rastlinného bohatstva. Vzhľadom na nezanedbateľný výskyt hodnotných biotopov ako i druhov odporúčame - v prípade potreby v budúcnosti, doplniť údaje uvedené v tejto stručnej správe komplexným, cieleným botanickým výskumom.

➤ **Drevinová vegetácia**

Porasty drevín plnia mnohé funkcie, okrem produkčnej a estetickú aj ekostabilizačnú, majú pozitívny vplyv na životné prostredie, človeka, aj zvyšovanie biodiverzity.

Lesné porasty pokrývajú väčšinu riešeného územia. Mnohé z nich majú zloženie blízke prirodzenému, s vysokým podielom buka lesného (*Fagus sylvatica*), s prímiesou ďalších listnatých drevín. Vyskytujú sa tu však aj porasty s výrazne pozmenenou skladbou, s vysokým podielom stanovištne nevhodného smreka obyčajného (*Picea abies*), či iných stanovištne nevhodných ihličnatých drevín. Vo vyšších polohách miestami rastie aj borovica horská (kosodrevina) (*Pinus mugo*). Odolnosti a ekologickej stability porastov by pomohla postupná premena drevinového zloženia na zloženie blízke prirodzenému a vytváranie rôznovekých, viacetážových porastov.

Nelesnú drevinovú vegetáciu tvoria zväčša **náletové dreviny**, ktoré miestami zarastajú lúky a pasienky. Na niektorých lokalitách sa už jedná o dospelé stromy a kry vo väčších skupinkách, kde sukcesia postupne zaberá neobhospodarované plochy. Hodnotnou zložkou nelesnej drevinovej vegetácie sú *brehové porasty*. Tie zároveň patria aj k výrazným prvkom mokradnej vegetácie (ktorú podrobnejšie popisujeme nižšie). K významným prvkom nelesnej drevinovej vegetácie patria aj *dreviny intravilánu*, medzi ktoré patrí aj viacero jedincov a skupín stromov väčších rozmerov, ktoré spríjemňujú klímu aj prostredie obyvateľom obce.

➤ **Lúčna a pasienková vegetácia**

V riešenom území sa lúčna a pasienková vegetácia nachádza prevažne v okolí intravilánu, ale horské lúky a pasienky sa vyskytujú aj na holiach vo vrcholových polohách.

Trvalé trávne porasty (TTP) sú väčšinou veľkoblokové, máloblokové sú skôr horské lúčky. Prevažuje extenzívne a polointenzívne využívanie. Na viacerých sa využíva kombinácia pasenia a kosenia.

➤ **Kosené lúky**

Výlučne kosené lúky sa v riešenom území vyskytujú menej často ako pasienky, ktoré výrazne prevažujú. Kosenie na viacerých plochách prebieha postupne (t.j. nevykosí sa celá plocha naraz), čo je vhodný spôsob pre prítomné biocenózy. Najhodnotnejšími sú druhovo bohaté jedno- až dvojkosné lúky s prevahou vysokosteblových krmovínársky hodnotných tráv a ďalších bylín. Zachované, druhovo bohaté spoločenstvá možno klasifikovať ako cenný **biotop európskeho významu Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky 6510**, ktoré už na pohľad zaujmú svojou pestrosťou a estetickým vzhľadom. Typický ráz biotopu určujú trávy a kvitnúce byliny. Obzvlášť druhovo bohaté, pestré kvitnúce lúky sa vyvíjajú na výslnných svahoch.

Osobitný ráz majú horské lúky na holiach v najvyššie položených častiach riešeného územia. Vo väčšom rozsahu sa vyskytujú na Javorine pod Klákom, na Reváni, na Skalkách. Stále sa tu nachádzajú hodnotné a pestré lúčne spoločenstvá, na viacerých miestach však horské lúky postupne zarastajú expanzívnymi druhmi, prípadne ostružinou malinovou a náletom drevín z okolitých lesných porastov.

V lúčnych a pasienkových spoločenstvách k.ú. Vrúcko sme zaznamenali aj výskyt niekoľkých vzácných druhov (viaceré v horských častiach k.ú.). Vyskytuje sa tu napr. zákonom chránený druh a karpatský endemit zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), ktorý je zároveň prioritným druhom európskeho významu a je zaradený do červeného zoznamu IUCN v kategórii NT. Z ďalších druhov zaradených do červeného zoznamu IUCN v riešenom území rastie napríklad cesnak člnkovitý (*Allium carinatum*) zaradený v kategórii NT, ako aj horec križatý (*Gentiana cruciata*), horček horký pravý (*Gentianella amarella* subsp. *amarella*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*) – druhy zaradené do kategórie LC.

➤ **Mokradná vegetácia**

Riešené územie je bohaté na mokradnú vegetáciu – od brehových porastov a sprievodnej bylinnej vegetácie tokov a jarkov, cez podmáčané a vlhké lúky, až po vzácné spoločenstvá penovcových pramenísk a slatín.

➤ **Brehové porasty Vrúce**

sú v extraviláne zachovalé. Vo vyšších polohách sú tvorené druhmi okolitých lesných porastov. Tie sú do brehových porastov primiešané aj v nižších častiach toku. V nižších častiach toku však prevažujú vrby (*Salix* sp.), vyskytuje sa tu aj zmes rôznorodých náletových drevín, listnatých druhov z okolia, ale aj ihličnanov, ktoré tu nie sú prirodzené. Brehové porasty majú bohatú krovitú vrstvu. V intraviláne je koryto vyrovnané, so spevnenými brehmi, miestami vyložené kameňmi, ale so zachovaným určitým stupňom prirodzenosti.

➤ **Brehové porasty Dlhého potoka**

vo vyšších častiach toku tvoria najmä lesné druhy, v nižších prevažujú vrby (*Salix* sp.), miestami sa pri toku vyskytuje aj jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), v krovitom podraze je vo vyšších častiach toku okrem krovitých druhov vrb častá lieska obyčajná (*Corylus avellana*). V spodnej časti majú niektoré úseky brehovej vegetácie charakter **biotopu európskeho významu Br4 Horské vodné toky a ich vegetácia s vrbou sivou** (*Salix elaeagnos*) 3240. Pri Dlhom potoku sme zaznamenali aj pomerne rozsiahly **biotop európskeho významu Br6 Brehové porasty deväťsilov 6430** a prítomnosť zákonom chráneného žltohlavu najvyššieho (*Trollius altissimus*), ktorý je zaradený do červeného zoznamu IUCN v kategórii NT.

➤ **Brehové porasty Dlhého potoka**

rovnako tvorí zmes lesných a vlhkomilných druhov drevín. V niektorých úsekoch prevažujú vrby zastúpené viacerými druhmi, inde lesné druhy, miestami dokonca ihličnany. Pod intravilánom je vyvinutý široký, hodnotný drevinový pás brehových porastov s bohatým krovitým podrastom. V bylinnej vrstve nachádzame mozaiku rôznych druhov ako i vzácných spoločenstiev. V doline južne od Predvrúcka lemujú Studenec na dlhšom úseku vzácné bylinné fytocenózy s výskytom viacerých chránených a ohrozených druhov (viď. nižšie).

Cez pasienok *na severovýchode* k. ú. preteká tok, lemovaný pásom drevinovej vegetácie pestrého druhového zloženia s bohatou krovitou vrstvou, ktorý tvorí vegetačný predel na veľkoblukovom pasienku.

➤ *Brehové porasty horských tokov*

sú tvorené najmä drevinami z okolitých porastov a v mnohých prípadoch sprevádzané vzácnymi penovcovými prameniskami. Biotop *Pr3 Penovcové prameniská* sú **prioritným biotopom európskeho významu 7220**.

Drevinové brehové porasty sprevádzajú **bylinné lemy tokov**, miestami rozšírené na väčšie **mokradňé lokality** v širokej škále rastlinných spoločenstiev.

Bol zaznamenaný výskyt rôznych biotopov, vrátane biotopov národného a európskeho významu, niektoré sú už spomenuté v predchádzajúcom texte. Okrem nich sa na viacerých miestach vyskytovali druhy biotopu *Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach 6430*. V príbrežných fytocenózach rástli viaceré druhy ostríc (*Carex* sp.), vrátane chránených a ohrozených taxónov. Na niekoľkých lokalitách sa vyskytoval **biotop európskeho významu Br6 Brehové porasty deväťsilov 6430**. Zaznamenali sme aj druhy charakteristické pre biotop *Br8 Bylinné brehové porasty tečúcich vôd*, ktorého prítomnosť uvádza aj RÚSES okresu Martin (2012). Z bylinných mokradňových biotopov, ktoré sme v riešenom území zaznamenali, je mimoriadne hodnotný napr. **biotop európskeho významu Ra6 Slatiny s vysokým obsahom báz 7230**, najlepšie rozvinutý na nižšie spomínanej lokalite v doline potoka Studenec. Biotop *Ra7 Sukcesne zmenené slatiny* reprezentuje slatinné lokality, kde negatívnymi vplyvmi došlo k sukcesným zmenám a degradácii.

V dolinách na juhu východnej časti riešeného územia (dolina potoka Studenec, Hučľava, Hajčí laz, Nitrianska dolina, Čierne blato) sa nachádza viacero mokradňových lokalít. Vyskytujú sa tu **biotopy európskeho významu Ra6 Slatiny s vysokým obsahom báz 7230**, *Pr3 Penovcové prameniská 7220** (prioritný biotop európskeho významu), *Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach 6430*, biotopy národného významu *Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí* a *Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek* a veľký počet chránených a ohrozených druhov. Z najvzácnejších možno spomenúť napr. druhy, považované za obzvlášť ohrozené aj z medzinárodného hľadiska a klasifikované na medzinárodnej úrovni v červenom zozname IUCN ako zraniteľné *Sesleria uliginosa*, *Primula farinosa*, *Carex hostiana*, *Sagina nodosa*.

Najvýznamnejšia z týchto mokradňových lokalít sa tiahne pozdĺž toku Studenca. Jedná sa o slatinu s výskytom viacerých chránených a ohrozených druhov rastlín. Na tejto lokalite rastie viacero vzácných druhov. Zo zákonom chránených druhov sú to napr. ostrevka karpatská (*Sesleria uliginosa*), či prvosenka pomúčená (*Primula farinosa*), zaradené do červeného zoznamu IUCN do kategórie VU ako druhy zraniteľné aj z medzinárodného hľadiska, päťprstnica hustokvetá a päťprstnica voňavá (*Gymnadenia densiflora*, *G. odoratissima*), krušík močiarny (*Epipactis palustris*), tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*), ostrica Davallova (*Carex davalliana*), vrbá rozmarínolistá (*Salix rosmarinifolia*), ktoré sú zaradené do červeného zoznamu IUCN v kategórii NT, päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), ktorá je zaradená do červeného zoznamu IUCN v kategórii LC. Z druhov, zaradených do červeného zoznamu IUCN sa tu vyskytuje aj ostrica šupinatoplodá (*Carex lepidocarpa*), bahnička malokvetá a bahnička jednoplevová (*Eleocharis quinqueflora*, *E. uniglumis*), zaradené do kategórie NT, bradáčik vajcovitolistý (*Listera ovata*), ostrica žltá (*Carex flava*), ostrica metľinatá (*Carex paniculata*), valeriana celistvolistá (*Valeriana simplicifolia*), krušík tmavočervený a krušík širokolistý (*Epipactis atrorubens*, *E. helleborine*), ľalia zlatohlavá (*Lilium martagon*), či starček tŕňomilný (*Senecio umbrosus*), zaradené do kategórie LC.

Na lúke na Javorine pod Kľakom sa tiež nachádza niekoľko podmáčaných lokalít.

➤ *Skalné biotopy*

Vo vyšších polohách riešeného územia sa vyskytuje viacero skalných brál alebo stanovišť s vystupujúcimi skalami. Tieto miesta vytvárajú špecifické podmienky pre výskyt špecifických biotopov na ne viazaných. V riešenom území sa na skalných stenách vyskytuje **biotop európskeho významu Sk1 Karbonátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou 8210**.

➤ *Vegetácia Kľaku*

Pre svoje špecifické podmienky, predurčujúce výskyt viacerých vzácných biotopov a druhov, bol Kľak vyhlásený za Národnú prírodnú rezerváciu s 5. stupňom ochrany, ako aj za Územie európskeho významu. Vyskytujú sa tu viacero biotopov európskeho významu, ako aj vzácných druhov rastlín. Viaceré druhy rastlín tu majú okrajové výskyty v rámci Západných Karpát. Biotopom však hrozí vplyvom človeka degradácia. Boli tu zaznamenané **biotopy európskeho významu Al3 Alpínske a subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty 6170**, *Sk4 Karbonátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni 8120*, *Sk1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou 8210*, *Ls5.1 Bukové a jedľové kvetnaté lesy 9130*, *Ls5.3 Javorovo-bukové horské lesy 9140*, *Ls5.4 Vápnomilné bukové lesy 9150*, *Ls4 Lipovo-javorové sutinové lesy 9180**, ktorý patrí k biotopom prioritného významu. Zo vzácných druhov rastlín boli na Kľaku zaznamenané

napríklad zákonom chránený karpatský endemit zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), ktorý je prioritným druhom európskeho významu a je zaradený do červeného zoznamu IUCN v kategórii NT, ako aj zákonom chránené druhy prvosienka holá (*Primula auricula*), ďalej tučnica alpínska (*Pinguicula alpina*), horec Clusiov (*Gentiana clusii*), či iskerník alpínsky (*Ranunculus alpestris*), ktoré sú zaradené do červeného zoznamu IUCN v kategórii LC.

d) Charakteristika živočíšstva

Obsahom tejto časti je faunisticko-ekologická charakteristika rozšírenia, početnosti a vývoja dominantných, charakteristických či vzácných, ekologicky a prírodoochranné významných populácií a spoločenstiev živočíchov (bezstavovcov i stavovcov) so zreteľom na druhy európskeho i národného významu.

➤ **Bezstavovce** (Evertebrata)

Bezstavovce predstavujú v prírode druhovo najbohatšie a najpočetnejšie zastúpenú skupinu živočíchov, ktorá obýva všetky typy biotopov a aj všetky výškové pásma. Skúmaná oblasť spadá pod Lúčanskú Malú Fatru. Zo susedného územia Krivánskej Malej Fatry sa udáva výskyt vyše 1000 druhov motýľov, zhruba toľko chrobákov atď. (Pagáč & Vološčuk, 1983). Medzi bežné druhy treba považovať rôzne druhy pavúkov, pôdných roztočov, hlístovcov, chvostoskokov, mnohonôžok, stonôžok, dvojkrídlcov, blanokrídlcov, potočníkov, podeníek, pošvatiek, rovnakokrídlcov, bzdôch, rovnokrídlcov a vážok. Veľa druhov žije najmä v zachovalejších horských ekosystémoch, pričom tu nájdeme aj druhy zriedkavé, vzácne, ako i reliktné a endemické. Nakoľko obec Vrícko je obkolesená bukovými lesmi vhodnej vekovej štruktúry, vyskytuje sa tu aj vzácny fúzač alpský a ďalšie druhy viazané na staré a odumreté drevo. Pastviny v okolí obce sú predpokladom výskytu viacerých druhov motýľov a pod. Pri terénnom výskume sme zaznamenali výskyt konika pestrého (*Arcyptera fusca*), ktorý je druhom národného významu a je indikátorom zachovalých horských lúk.

➤ **Stavovce** (Vertebrata)

➤ *Ryby* (Pisces)

Miestny potok Vríca s prítokmi pretekajúce územím predstavujú prirodzenú cestu pre migrujúce ryby. Najmä potok Vríca predstavuje vhodný biotop pre viaceré druhy rýb. Počas monitoringu sa podarilo pod obcou Vrícko pozorovať 23 jedincov čereble pestrej (*Phoxinus phoxinus*) a 1 jedinca pstruha potočného (*Salmo trutta m. fario*). Na základe výskytu pstruha potočného, čistoty a prietoknosti potoka (aj v najteplejších mesiacoch júl a august) je predpoklad pre výskyt hlaváča pásoplutvého (*Cottus poecilopus*) či vzácného hlaváča bieloplutvého (*Cottus gobio*), ktoré predstavujú obľúbenú korisť pstruha.

➤ *Plazy a obojživelníky* (Reptilia a Amphibia)

V sledovanej oblasti bola opakovane pozorovaná vretenica severná (*Vipera berus*) v počte minimálne 10 jedincov (3 jedince nad obcou na pasienku), taktiež bola potvrdená užovka obojková (*Natrix natrix*) neďaleko potoka Vríca, nad obcou v skalách pri pasiení oviec aj jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*). Ďalšími pozorovanými druhmi sú slepúch lá mavý (*Anguis fragilis*), ktorému najviac vyhovujú lesy, (je predpoklad výskytu aj v početných záhradách či parkoch) a taktiež jašterica obyčajná (*Lacerta agilis*), ktorej vyhovujú skôr suchšie časti, ktoré sú v celej severnej časti na pasienkoch. V lesoch bol potvrdený výskyt skokana hnedého (*Rana temporaria*), ropuchy bradavičnatej (*Bufo bufo*), kunky žltobruchej (*Bombina variegata*), salamandry škvrnitej (*Salamandra salamandra*) v blízkosti Dlhého potoka. Mloky (*Triturus sp.*) pre krátkosť monitoringu neboli zistené, biotopy ale nasvedčujú, že je veľký predpoklad ich výskytu.

➤ *Vtáky* (Aves)

Vtáky sú v riešenom území zo stavovcov jednoznačne najpočetnejšou a najviac viditeľnou skupinou stavovcov. Obývajú všetky typy zastúpených biotopov. Najpočetnejšie zastúpeným druhom je pinka lesná, ktorá sa v území vyskytuje spoločne so slávikom červienkou. Medzi ďalšie bežné druhy patrí penica čiernohlavá, penica popolavá, penica obyčajná, sýkorky, ale aj kôrovník dlhoprstý, brhlík lesný, glezg hrubozobý, krivonos smrekový. Škorec lesklý, škovránok poľný, prhlaviar červenkastý, stehlík konôpkár, stehlík pestrý, muchár sivý a kanárik poľný. Holub hrivnák a hrdlička záhradná sa udomácnili v záhradách a parkoch v obci. Vrabec domový, žltouchvost domový, orešok hnedý sú bežnými hniezdičmi v záhradách a parkoch či v blízkosti obydli. Vrabec poľný a hrdlička poľná boli pozorované v oblasti pri ustajnení koní. Straka čiernozobá, sojka obyčajná, orešnica perlavá a krkavec čierny, u ktorého je predpoklad hniezdenia v skalných bralách v blízkosti obce. V obci bol pozorovaný drozd plavý, drozd čierny, drozd čvíkotavý, drozd trskotavý. Z dravcov bol pozorovaný dospelý jedinec orla skalného, ale aj jastrab lesný, jastrab krahulec, sokol myšiar. V okolí obce sa nachádzajú aj vhodné biotopy pre sokola sťahovavého, ktorý bol počas monitoringu aj opakovane pozorovaný. Vhodnosť lesných porastov v oblasti je predpokladom výskytu aj pre prioritné druhy v rámci Chráneného vtáčieho územia Malá Fatra. Medzi **prioritné druhy patria** kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*) – pozorovaný jeden jedinec smerom na Dutú skalú, ale aj ďatle – ďatľa bielochrbtého (*Dendrocopos leucotos*), žlu sivú (*Picus canus*), tesára čierneho (*Dryocopus martius*). Vhodné biotopy tu nachádza aj jariabok hôrny

(*Tetrastes bonasia*), hniezdiská včelár lesný (*Pernis apivorus*) a bocian čierny (*Ciconia nigra*), okraje obce môže využívať najmä v zimnom období strakoš veľký (*Lanius excubitor*). Trnité časti sú vhodné pre hniezdenie strakoša obyčajného (*Lanius collurio*) a penice jarabej (*Sylvia nissoria*), ktorá bola v oblasti opakovane pozorovaná. Vhodné, zmiešané lesy sú domovom aj pre **d'alšie prioritné druhy** pre CHVÚ Malá Fatra - muchárika bieločrkej (*Ficedula albicollis*) a muchárika malého (*Ficedula parva*). V sledovanej oblasti sa vyskytujú aj kukučka jarabá (*Cuculus canorus*), ďateľ veľký (*Dendrocopos major*), ďateľ malý (*Dendrocopos minor*), ale aj sova lesná (*Strix aluco*) a myšiarka ušatá (*Asio otus*). Lúky v sledovanej oblasti predstavujú potencionálny vhodný biotop pre globálne ohrozený európsky druh chriaštel poľný (*Crex crex*), tiež pre prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*) najmä v častiach podmáčaných, príp. s prímiesou žihľavy a pod., pasienky ale sú aj loviskom pre myšiaka lesného (*Buteo buteo*). V brehových porastoch pretekajúcich potokov aj v samotnej obci bol pozorovaný trasochvost biely (*Motacilla alba*), trasochvost horský (*Motacilla cinerea*), mláďatá vodnára obyčajného (*Cinclus cinclus*) boli pozorované pod obcou Vrícko, v záhradách a na okrajoch obce je početná strnádka obyčajná (*Emberiza citrinella*), ktorá bežne spievala aj na pasienkoch. Na potoku Vríca bolo pozorovaných viacero jedincov kačice divej (*Anas platyrhynchos*). V obci boli nájdené postavené hniezda belorítky domovej (*Delichon urbica*), lastovičky domovej (*Hirundo rustica*), na love aj dážďovník tmavý (*Apus apus*).

➤ Cicavce (Mammalia)

Z cicavcov boli opakovane pozorované líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*), jeleň lesný (*Cervus elaphus*), srnec hôrny (*Capreolus capreolus*) a početná sviňa divá (*Sus scrofa*). Z veľkých šeliem je predpoklad výskytu medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*), rýsa ostrovida (*Lynx lynx*), ale aj mačky divej (*Felis sylvestris*). Prostredie je vhodné aj pre kunu skalnú (*Martes foina*) – jedinec bol nájdený zrazený autom na okraji obce, jazveca lesného (*Meles meles*, nájdené stopy smerom na Partizán), ale aj pre rozširujúceho sa psíka medvedíkovitého (*Nyctereutes procyonoides*), ktorý v Turci posledné roky pribúda. V biotope ľudských sídiel sa vyskytuje hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), lasica obyčajná (*Mustela nivalis*), ryšavka žltohrdlá (*Apodemus flavicollis*), v lesnom prostredí aj piskor obyčajný (*Sorex araneus*). Na zarastajúcich lúkach a pasienkoch sú typickými zástupcami plšík lieskový (*Muscardinus avellanarius*), v parkoch či stromoradiach veverica stromová (*Sciurus vulgaris*), predpoklad je aj pre plcha sivého (*Glis glis*). Z netopierov sa vyskytuje netopier obyčajný (*Myotis myotis*), taktiež raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), ucháč svetlý (*Plecotus auritus*), pre množstvo vekovo starých lesov je predpoklad aj ďalších druhov viazaných na lesné spoločenstvá. Kompletný zoznam druhov by bolo možné stanoviť po vhodnom monitoringu na základe odchytov, batloggerov a pod. V záhradách bol zistený krt obyčajný (*Talpa europaea*), v záhradách sa vyskytuje aj jež tmavý (*Erinaceus europeus*) a jež východoeurópsky (*Erinaceus concolor*). Na zamokrených stanovištiach v blízkosti miestnych potokov je predpoklad výskytu dulovnice väčšej (*Neomys fodiens*). Na lúkach a v remízach bol pozorovaný zajac poľný (*Lepus europaeus*). Vydra riečna (*Lutra lutra*) bola potvrdená trusom pod obcou na potoku Vríca.

B.1.2.3 Prírodné stresové javy

Stresové javy sú prírodné, antropogénne (človekom podmienené) a antropické (človekom priamo vyvolané) javy, ktoré aktívne alebo potenciálne ohrozujú životné prostredie človeka. Stresové javy a zdroje podstatne obmedzujú, príp. až znemožňujú využívanie územia na daný účel.

a) Seizmicita

Podľa mapy seizmických oblastí na území SR je väčšina riešeného územia zaradená do oblasti s intenzitou seizmického ohrozenia 7° makroseizmickkej intenzity v MSK-64. Malý cíp v južnej časti k.ú. je zaradený do oblasti s intenzitou seizmického ohrozenia 6 - 7° makroseizmickkej intenzity v MSK-64. Uvedenému stupňu v území zodpovedá špičkové zrýchlenie na skalnatom podlaží 1,0 – 1,29 m.s⁻². V blízkom okolí neboli doteraz zistené žiadne znaky nestability územia v prirodzenom stave, preto je územie možno hodnotiť ako stabilné s pomerne nízkym rizikom seizmickkej aktivity (*Atlas krajiny SR, 2002*).

b) Prírodná rádioaktivita - radónové riziko

Pre rádioekologické hodnotenie územia je dôležité poznať úroveň prirodzenej rádioaktivity hornín a vôd a radónové riziko.

Prirodzenou rádioaktivitou je spontánny rozpad rádionuklidov. Prírodná rádioaktivita sa v k. ú. nevyskytuje nad rámec prirodzeného žiarenia prostredia. Väčšia časť zastavaného územia a severozápadná časť katastra je zaradená medzi územia so stredným radónovým rizikom. Na ostatnom riešenom území je nízke radónové riziko.

V súčasnosti je známe, že ožiarenie z radónu, resp. z jeho dcérskych produktov rozpadu je jedným z hlavných faktorov, ovplyvňujúcich zdravotný stav obyvateľstva. Obyvateľstvo je účinkom radónu vystavené predovšetkým v budovách. Zdrojom radónu v nich sú rádioaktívne prvky v podlaží budov, v ich stavebnom materiáli a vo vode. Z toho najdôležitejšiu záťaž predstavuje radón v pôdnom vzduchu, vnikajúci do budov z podlažia stavieb. Pred výstavbou obytných budov a pobytových miestností je povinnosťou investorov zabezpečiť stanovenie radónového rizika v súlade s § 47 ods.7 zák. č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky

Ministerstva zdravotníctva SR č. 98/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

Riešené územie patrí podľa mapy radónového rizika SR (www.geology.sk) medzi územia s nízkym a stredným radónovým rizikom. Väčšina územia patrí do stredného radónového rizika.

c) Erózia pôdy

Pôdna erózia sa v našich pôdno-klimatických podmienkach najčastejšie vyskytuje ako vodná a veterná erózia pôdy. Samotný erózný proces zahŕňa čiastkové subprocesy, ktorými je pôdny materiál uvoľnený (dezintegrácia pôdneho povrchu), transportovaný (po pôdnom povrchu) a sedimentovaný (v svahových depresiách).

Náchylnosť na vodnú eróziu

Potenciálna ohrozenosť poľnohospodárskej pôdy vodnou eróziou je na niektorých miestach, najmä v okolí zastavaného územia obce. Náchylnosť na vodnú eróziu predstavuje významný faktor rozvoja poľnohospodárstva.

V obci Vrúcko je vybudované detailné odvodnenie poľnohospodárskych pozemkov drenážnym systémom. Neevidujú sa tu žiadne hydromelioračné zariadenia v správe Hydromeliorácie, š. p.

Náchylnosť na veternú eróziu

Veterná erózia je degradačným procesom, ktorý spôsobuje škody napr. zanášaním komunikácií, vodných tokov, vytváraním návejov a znečisťovaním ovzdušia. Veterná erózia pôsobí rozrušovaním pôdneho povrchu mechanickou silou vetra (abrázia), odnášaním rozrušovaných častíc vetrom (deflácia) a ukladaním týchto častíc na inom mieste (akumulácia). Veterná erózia v riešenom území patrí medzi kategórie žiada až slabá erózia.

Náchylnosť pôdy na zhutnenie

Predstavuje dôležitý faktor rozvoja poľnohospodárstva, v dôsledku zhutňovania pôd sa zhoršujú podmienky pre vývoj koreňovej sústavy plodín, voda ostáva na povrchu pôdy alebo z nej po povrchu odtieká.

Väčšina územia je z hľadiska náchylnosti pôd na zhutnenie zaradená do ostatných poľnohospodárskych pôd bez kompaktie. Veľká časť územia v okolí intravilánu obce je z hľadiska náchylnosti na zhutnenie zaradená do primárneho zhutnenia, ktoré je podmienené genetickými vlastnosťami pôdy. Sekundárna kompaktia pôd sa vyskytuje popri ceste III. triedy č. 1796. Sekundárne (technogénne) zhutnenie je spôsobené činnosťou človeka.

d) Svahové pohyby a deformácie

Pri rôznych antropogénnych činnostiach, najmä tých, ktoré sú spojené s hĺbením výkopov, zárezov a odrezov, môže byť ohrozená stabilita svahov. Týka sa to najmä svahov, na ktorých spodnú vrstvu delúvií tvoria flyšoidné sedimenty s podstatným zastúpením ílovcových a slieňovcových hornín. V riešenom území sa eviduje časť jedného potenciálneho zosuvu - svahová deformácia nachádzajúca sa juhozápadne od zastavaného územia.

Podľa Atlasu máp stability svahov SR (www.geology.sk) je riešené územie súčasťou:

- *rajónu stabilných území*: územia prevažne stabilné, resp. územia s veľmi nízkym stupňom náchylnosti ku vzniku svahových deformácií (v morfológicky priaznivých územiach s nedostatočnou preskúmanosťou sa sporadická existencia svahových deformácií ako aj lokálny vznik nových svahových deformácií menších rozmerov nedajú vylúčiť).
- *rajónu potenciálne nestabilných území*: územia s doteraz nezaregistrovanými svahovými deformáciami, s priaznivou geologickou stavbou nevylučujúcou v prípade priaznivých morfológických pomerov občasný vznik svahových deformácií (najmä skupiny zosúvania a tečenia) vplyvom prírodných pomerov. Územia sú citlivé na negatívne antropogénne zásahy. V územiach s nedostatočnou preskúmanosťou je predpoklad existencie doteraz nezaregistrovaných svahových deformácií. Rajón zahŕňa aj územia postihnuté intenzívnou výmloľovou eróziou a územia ohrozené opadávaním úlomkov.
- *rajónu nestabilných území*: územia svahových deformácií so stredným až vysokým stupňom náchylnosti k aktivizácii svahových deformácií (svahy s aktívnymi, potenciálnymi a stabilizovanými formami svahových deformácií, s výnimkou stabilizovaných podpovrchových plazivých deformácií a stabilizovaných skalných zrútení). Aktivizácia svahových deformácií je možná vplyvom prírodných pomerov alebo negatívnymi antropogénnymi faktormi, resp. ich kombináciou.

Podľa vyjadrenia Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra v riešenom území evidujú 11 svahových deformácií, z toho:

- 6 potenciálnych
- 4 stabilizované
- 1 so stabilizovanými a potenciálnymi formami

e) Výskyt inváznych rastlín

Vlastník, správca alebo užívateľ pozemku je povinný odstraňovať invázne druhy rastlín zo svojho pozemku spôsobom stanoveným ministerstvom všeobecne záväzným právnym predpisom a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich opätovnému šíreniu. Pokiaľ sa jedná o druh vzbudzujúci obavy Únie, nesmie sa úmyselne prepravovať (pokiaľ to nie je súčasťou jeho likvidácie), rozmnožovať, predávať, používať, vymieňať ani uvoľňovať do životného prostredia. Je povinnosť takéto druhy monitorovať a v prípade ich objavenia okamžite odstrániť. V okolí potoka Vríca bol zaznamenaný výskyt netýkavky žliazkatej (*Impatiens glandulifera*), ktorá je inváznym druhom vzbudzujúcim obavy Únie. V národnom zozname inváznych druhov rastlín, pre ktoré platí legislatívna povinnosť odstránenia, sú okrem netýkavky žliazkatej zaradené aj pohánkovce (*Fallopia japonica*, *F. x bohemica*) a ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*).

Spomedzi druhov s inváznymi vlastnosťami, ktoré môžu predstavovať potenciálne riziko pre biodiverzitu v ich okolí sa v k. ú lokálne šíri aj sumach pálkový (*Rhus typhina*), durman obyčajný (*Datura stramonium*), hviezdnik ročný (*Stenactis annua*).

f) Povodne riziká a ohrozenie, záplavy

V katastri obce možno predpokladať pravdepodobný výskyt záplav. Riziko predstavuje potok Vríca pretekajúci cez obec, obzvlášť v miestach, kde zástavba siaha až k vodnému toku. Pre obec Vrúcko neboli vypracované mapy povodňového ohrozenia, v ktorých by bola v predbežnom hodnotení povodňového rizika identifikovaná existencia potenciálne významného povodňového rizika.

Na vodohospodársky významnom vodnom toku Vríca pretekajúcom katastrálnym územím obce je vybudovaná prepážka na zachytávanie štrkových naplavenín v rkm 15,400.

B.1.3 KRAJINNÁ EKOLÓGIA, KRAJINÁRSKE HODNOTENIE ÚZEMIA**a) Krajinná-estetické hodnoty územia**

Estetické vnímanie krajiny – je mimoriadne subjektívne a závisí od rôznych faktorov. Patrí k nim napríklad preferencia a zameranie hodnotiaceho, ako aj jeho osobný vzťah k danému územiu. Existuje však niekoľko prvkov v krajine, ktoré je možné do istej miery objektívne popísať, prípadne ktoré pôsobia určitým dojmom (pozitívnym, či negatívnym) na širokú škálu ľudí. Krajina a jej estetické pôsobenie je úzko spätá so spôsobom jej využitia človekom, ktorý krajinu pretváral a naďalej pretvára. Prítomnosť drevín v krajine, meandrujúce toky a ich brehové porasty, kvetnaté lúky a pasienky, polia, ale i stavby dodávajú krajine jej typický ráz.

Riešené územie sa nachádza v hornatom území Lúčanskej Malej Fatry. Jeho ráz určujú najmä lesmi porastené svahy hôr, ešte stále pestré pasienky a lúky, línie tokov s brehovými porastmi, ale i človekom vytvorené prvky – od stavieb intravilánu až po areály lomu, či poľnohospodárskeho družstva. Jednotlivé prvky v krajine môžu vo všeobecnosti pôsobiť negatívne až rušivo alebo naopak pozitívne, harmonicky, oku lahodiaco; prípadne neutrálne - ako súčasť krajiny, ktorá človeka svojou prítomnosťou nijako esteticky neruší, ale ani pozitívne neupúta.

Tab. č.3 - Pôsobenie prvkov SKŠ v krajine

Pôsobenie prvkov v krajine	Prvky SKŠ
rušivo pôsobiace prvky	areál lomu, areál poľnohospodárskeho družstva s neupraveným okolím – zdupanou, prašnou pôdou, kopy biologického odpadu za intravilánom, či miesta narušené po stavebnej činnosti; miesta bez vegetačného krytu, zdupané zverou prilákanou vnađením; zarastajúce neobhospodávané lúky a pasienky. Rušivo pri prechádzke pôsobí aj množstvo čiernych ohnísk pri východiskovom parkovisku na Kľak
harmonicky pôsobiace prvky	masív hôr, zelené lesy, zakvitnuté lúky, brehové porasty tokov, ako i samotné toky a horské bystriny, vodopád, ale aj kvitnúce rastliny, z ktorých viaceré nie je tak ľahko možné vidieť inde
neutrálne pôsobiace prvky	Lúky a pasienky, lesy, plochy rekreačno oddychové, cintoríny, obytné plochy

Riešenému územiu dodáva charakteristický ráz lesnatý masív pohoria Lúčanskej Malej Fatry, s vystupujúcimi skalnými bralami, ako i lúčno-pasienkársky ráz strání nad obcou. Bohatstvo územia spočíva v pestrosti rôznych typov biotopov, na ktorých rastie aj množstvo vzácnych druhov. Územie návštevníkovi poskytuje prevažne pozitívny estetický zážitok. Z údolia pohľad na stránie s lúkami a hory nad nimi, z hrebeňov pohľad na okolité i vzdialené hrebene hôr a skalné bralá, ako i pohľad dolu do doliny na kvetnaté lúky a pasienky.

K podporeniu harmonického vnímania krajiny by prispelo skultúrnenie okolia kameňolomu, ako i izolačná zeleň okolo areálu poľnohospodárskeho družstva a cesty k nemu, zlikvidovanie skládok biologického a iného odpadu a rekultivácia plôch narušených pri stavebnej činnosti. Zredukovanie vnađenía a prikrmovania zveri by prispelo k obnove pestrých kvetnatých lúk a ďalších zdegradovaných plôch. Prínosom by bolo aj zriadenie niekoľkých povolených ohnísk s lavičkami pri parkovisku na Kľak a likvidácia nelegálnych ohnísk.

b) Krajinnoekologická stabilita územia, koeficient ekologickej stability

Ekologická stabilita sa vo všeobecnosti chápe ako schopnosť ekosystému pretrvávať (uchovávať a reprodukovať svoje podstatné charakteristiky) aj za pôsobenia rušivého vplyvu zvonku, čo sa prejavuje tým, že počas pôsobenia rušivého vplyvu dôjde len k minimálnym zmenám a ekosystém sa dokáže spontánne navrátiť do východiskového stavu. Základným kritériom pre výber a navrhovanie prvkov ÚSES je vnútorná ekologická stabilita. Ekologickú stabilitu krajiny môžeme vyjadriť podielom ekologicky stabilných prírodných prvkov voči menej stabilným až nestabilným a ich vzájomným usporiadaním (podľa Ružičková, 2018).

Na vyjadrenie úrovne ekologickej stability určitého územia bolo vytvorených viacero metodických nástrojov, z ktorých väčšina je založená na výpočte koeficientu ekologickej stability (KES) (Paudišová et. al., 2007). Klasifikácia územia podľa koeficientu ekologickej stability poskytuje o ekologickej kvalite krajiny len orientačnú informáciu, keďže napríklad nezahŕňa informáciu o rozmiestnení jednotlivých krajinných prvkov a ich vzájomnom prepojení, čo môže mať pre kvalitu ekosystémov a populácii kľúčový význam. Tieto aj ďalšie faktory treba mať preto tiež pri tvorbe návrhu ekologicky funkčnej krajiny na zreteli.

Na určenie KES existuje viacero metodických postupov. Pre výpočet KES katastrálneho územia Vrúcko vychádzali riešitelia z metodického návodu na vypracovanie MÚSES (Paudišová et. al., 2007), podľa vzorca:

$$KES = (\sum Si * Pi) / Pz$$

Pi – plocha všetkých prvkov krajinej štruktúry s rovnakým stupňom biotickej stability

Si - stupeň stability jednotlivého prvku SKŠ

Pz - plocha hodnoteného katastrálneho územia obce

Stupeň ekologickej stability pre k. ú. Vrúcko je **3,6** (z RÚSES okresu Martin, 2015), čo ho radí k územiám so stredným stupňom ekologickej stability. Patrí medzi ekologicky najstabilnejšie k.ú v okrese Martin.

c) Krajinnoekologická významnosť územia

Krajinnoekologická významnosť územia bola hodnotená na základe významnosti prvkov SKŠ. Všeobecne by mal stupeň ekologickej významnosti vyjadrovať:

- zachovanie genofondu, biologickej a krajinnoekologickej diverzity,
- udržanie ekologickej stability krajiny,
- ochranu a tvorbu prírodných zdrojov (najmä vodných, lesných a pôdných)
- plnenie rôznych úžitkových funkcií v krajine, ako napr. funkcie pôdoochranné, zdravotno-hygienické, estetické, liečebné, poznávacie a pod.

Hodnotenie slúži pre stanovenie limitov súčasného využitia územia. Krajinnoekologická významnosť územia sa hodnotí z hľadiska výskytu chránených území, prvkov územného systému ekologickej stability (ÚSES) a ostatných ekostabilizačných prvkov krajiny.

V riešenom území sa nachádza:

- Národná prírodná rezervácia Kľak, 5.stupeň ochrany
- Národná prírodná pamiatka Kľacký vodopád, 5.stupeň ochrany
- Chránené vtáčie územie SKCHVU013 Malá Fatra
- Územie európskeho významu SKUEV02040 Kľak
- jadrového územie národného významu - ležia tu 2 biocentrá nadregionálneho významu, 1 biocentrum regionálneho významu, 2 nadregionálne a 1 regionálny biokoridor

Ekologicky veľmi významné sú prirodzené a prírodné lesy, lúčne spoločenstvá s vysokou biodiverzitou, mokrade, neregulované vodné toky s brehovými porastami a podobne.

Stredne významné sú líniová NDV, či extenzívne využívané lúky.

Nevýznamné prvky predstavuje maloplošná orná pôda, veľkoplošná orná pôda a zastavané plochy a komunikácie, či iné človekom významne pozmenené a narušené plochy.

Krajinno – ekologický plán je spracovaný osobitne krajinným ekológom Ing. Petrom Balážom, PhD. s kolektívom a výstupy z neho boli zapracované do návrhu UPN-O Vrúcko.

B.2 VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ ÚZEMNÉHO PLÁNU REGIÓNU**B.2.1 ZÁVÄZNÉ ČASTI SCHVÁLENEJ KONCEPCIE ÚZEMNÉHO ROZVOJA SLOVENSKA VZŤAHUJÚCE SA K RIEŠENÉMU ÚZEMIU**

V rámci Slovenska patri obec Vrúcko do Žilinského samosprávneho kraja, ktorého územný rozvoj sa riadi platným Územným plánom veľkého územného celku Žilinského kraja.

B.2.2 ZÁVÄZNÉ ČASTI SCHVÁLENÉHO ÚZEMNÉHO PLÁNU REGIÓNU VZŤAHUJÚCE SA K RIEŠENÉMU ÚZEMIU

Pri riešení ÚPN-O Vrúcko bola rešpektovaná nadradená územnoplánovacia dokumentácia, ktorou je Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja (ďalej len ÚPN-VÚC ŽK), schválený uznesením vlády SR č. 359 zo dňa 26.5.1998. Záväzná časť ÚPN-VÚC ŽK bola vyhlásená nariadením vlády SR č.223/98 Z.z. Všeobecne záväzným nariadením Žilinského samosprávneho kraja č.6/2005 boli vyhlásené záväzné časti Zmien a doplnkov ÚPN-VÚC ŽK. V roku 2008 boli obstarané Zmeny a doplnky ÚPN-VÚC ŽK č.3, ktorých záväzná časť bola vyhlásená VZN ŽSK č.17/2009 zo dňa 17.03.2009. V roku 2011 boli obstarané Zmeny a doplnky ÚPN-VÚC ŽK č.4, ich záväzná časť bola vyhlásená VZN ŽSK č.26/2011 zo dňa 27.06.2011. V r. 2018 boli obstarané Zmeny a doplnky ÚPN-VÚC ŽK č.5, ich záväzná časť bola vyhlásená VZN ŽSK č.49/2018 zo dňa 19.03.2018.

Riešeného územia sa dotýkajú nasledovné body (číslovanie je totožné s číslovaním v ÚPN-VÚC ZaD, resp. NV SR č.223/1998 Z.z., VZN č.6/2005, VZN č.17/2009, VZN 26/2011, VZN 49/2018):

Návrhový rok 2015 uvedený v záväznej časti platného Územného plánu veľkého územného celku Žilinského kraja sa nahrádza návrhovým rokom 2025 v celom rozsahu záväznej časti. Výhľadový rok sa posúva po roku 2025.

I.ČASŤ - ZÁVÄZNÉ REGULATÍVY FUNKČNÉHO A PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA ÚZEMIA**1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry**

- 1.1 vytvárať podmienky pre vyvážený rozvoj Žilinského kraja v oblastiach osídlenia, ekonomickej, sociálnej a technickej infraštruktúry pri zachovaní zdravého životného prostredia a biodiverzity v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja,
- 1.2 vychádzať pri územnom rozvoji Žilinského kraja z rovnocenného zhodnotenia vzťahov vnútroregionálnych a nadregionálnych, pri zdôraznení územnej polohy kraja, ktorý hraničí s Českou republikou a Poľskou republikou a jeho špecifických podmienok spočívajúcich vo veľmi vysokom plošnom podiele chránených území v kraji (najvyššom v celej SR),
- 1.3 formovať koncepciu sídelnej štruktúry Žilinského kraja v nadväznosti na národnú a celoeurópsku polycentrickú sídelnú sústavu a komunikačnú kostru medzinárodne odsúhlasených dopravných koridorov,
- 1.4 zabezpečovať rozvojovými osami na území Žilinského kraja pozdĺž komunikačných prepojení medzinárodného a celoštátneho významu sídelné prepojenia na medzinárodnú sídelnú sieť, ako aj konzistenciu a rovnocennosť rozvojových podmienok s ostatným územím Slovenskej republiky,
- 1.5 formovať sídelnú štruktúru na nadregionálnej úrovni prostredníctvom regulácie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia jednotlivých hierarchických úrovní ťažísk osídlenia, centier osídlenia, rozvojových osí a vidieckych priestorov,
- 1.8 podporovať vznik a posilnenie suburbaných pásiem okolo miest Žilina, Martin, Čadca, Liptovský Mikuláš, Ružomberok a Dolný Kubín
- 1.17 napomáhať rozvoju vidieckeho priestoru a náprave vzťahu medzi mestom a vidiekom na základe nového partnerstva, založeného na vyššej integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka nasledovnými opatreniami:
 - 1.17.1 vytvárať podmienky pre rovnovážny vzťah urbánnych a rurálnych území a integráciu funkčných vzťahov mesta a vidieka,
 - 1.17.2 podporovať rozvoj vidieckeho osídlenia s cieľom vytvárania rovnocenných životných podmienok obyvateľov a zachovania vidieckej (rurálnej) krajiny ako rovnocenného typu sídelnej štruktúry,
 - 1.17.3 zachovať špecifický ráz vidieckeho priestoru a pri rozvoji vidieckeho osídlenia zohľadňovať špecifické prírodné, krajinné a architektonicko-priestorové prostredie,
 - 1.17.4 vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráam, podporovať výstavbu verejného dopravného a technického vybavenia obcí, moderných informačných technológií tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie voči urbánnym priestorom a dosiahnuť tak skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,
- 1.20 rešpektovať existenciu pamiatkovo chránených historických sídelných a krajinných štruktúr, a to najmä lokalít svetového kultúrneho dedičstva, archeologických nálezov, pamiatkových rezervácií,

- pamiatkových zón, areálov historickej zelene a národných kultúrnych pamiatok, lokalít tvoriacich charakteristické panorámy chránených území, národnú sústavu chránených území v príslušnej kategórii a stupni ochrany a medzinárodne chránených území (ramsarské lokality, lokality NATURA),
- 1.21 ďalšie rozvojové plochy v katastrálnych územiach jednotlivých obcí riešiť v nadväznosti na zastavané územia, nevytvárať izolované urbanistické celky, rešpektovať prírodné a historické danosti územia obce; v novovytváraných územných celkoch ponechať rezervu pre vnútro sídelnú a vnútroareálovú zeleň.

2. V oblasti sociálnej infraštruktúry

- 2.5 zriaďovať zariadenia sociálnych služieb a rozširovať ich sieť v závislosti od konkrétnych potrieb občanov v každom sídle okresu,
- 2.10 vytvoriť územné predpoklady pre malé a stredné podnikanie v oblasti zdravotníctva, a to najmä v územiach, vzdialenejších od sídelných centier
- 2.12 riešiť nedostatočné kapacity zariadení sociálnej starostlivosti a ich zaostalú materiálnotechnickú základňu v regiónoch,
- 2.14 zachovať územné predpoklady pre prevádzku a činnosť existujúcej siete a rozvoj nových kultúrnych zariadení v regiónoch ako neoddeliteľnej súčasti existujúcej infraštruktúry a kultúrnych služieb obyvateľstvu.

3. V oblasti rozvoja rekreácie, turistiky, cestovného ruchu a kúpeľníctva

- 3.1 vytvoriť nadregionálny, regionálny a miestny funkčno - priestorový subsystém turistiky, rekreácie a cestovného ruchu v súlade s prírodnými a civilizačnými danosťami kraja, ktorý zabezpečí každodennú a víkendovú rekreáciu obyvateľov kraja, hlavne z miest a ktorý vytvorí optimálnu ponuku pre domácu a zahraničnú turistiku, prednostne kúpeľnú, poznávaciu, športovú a relaxačnú,
- 3.2 podporovať diferencované regionálne možnosti využitia rekreácie, turistiky a cestovného ruchu na zlepšenie hospodárskej stability a zamestnanosti, najmä na Kysuciach, Orave a v Turci, na upevňovanie zdravia a rekondíciu obyvateľstva, predovšetkým v mestách Žilina, Ružomberok, Martin a Liptovský Mikuláš a na zachovanie a využitie kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja,
- 3.9 vypracovaním regionálnej stratégie a návazného generelu cestovného ruchu previazať ciele rekreačného a poznávacieho turizmu a kúpeľníctva; podporovať tvorbu mikroregionálnych stratégií a územnoplánovacej dokumentácie (hlavne územných plánov zón) pre lokality a strediská cestovného ruchu a kúpeľníctva,
- 3.10 využiť potenciál geotermálnej energie na báze termálnych vôd pre rekreáciu a cestovný ruch v geotermálnej oblasti Žilinskej kotliny, Turčianskej kotliny, Liptovskej kotliny a Skorušinskej panvy pri rešpektovaní záujmov ochrany prírody a zdrojov pitných vôd,
- 3.11 podporovať aktivity súvisiace s rozvojom vidieckeho turizmu v podhorských oblastiach najmä na Kysuciach, Orave a v Turci,
- 3.12 dobudovať sieť turistických informačno-propagačných centier a návštevníckych centier rekreácie a turizmu v okresných sídlach kraja a východiskových centrách cestovného ruchu,
- 3.14 podporovať aktivity, ktoré súvisia s realizáciou siete miestnych cyklotrás nadväzujúcich na navrhované cyklomagistrály.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany pôdneho fondu, ochrany prírody a krajiny a ochrany kultúrneho dedičstva

- 4.1 rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja a ich funkčný význam v kategóriách
- 4.1.2 biocentrá nadregionálneho významu : Malá Rača-Skalka, Malý Polom-Veľký Polom, Ladonhora-Brodnianka, Veľký Javorník, Bzinská hoľa-Minčol, Choč, Osičiny-Ráztoky-Lysec, Západné Tatry-Roháče, Prosečné, Nízke Tatry-Kráľovohorská časť, Nízke Tatry-Ďumbierska časť, vodná nádrž Liptovská Mara, Kľak-Ostrá skala-Reváň-Partizán, Zniev-Sokol-Chlievska, Kláštorské lúky, Marské vršky, Borišov-Javorina, Lysec, Turiec, Pod Sokolom, Kopa-Korbeľka, Pilsko, Babia hora, Žiar-Oravská priehrada, Skalná Alpa-Smrekovica-Šiprúň, Sokol-Žiar, Oravská priehrada-Sosnina, Kľak-Reváň, Kozol, Šujské rašelinisko a Strážov,
- 4.1.3 biocentrá regionálneho významu podľa schváleného územného plánu,
- 4.1.4 biokoridory nadregionálneho a regionálneho významu podľa schváleného územného plánu regiónu,
- 4.2 rešpektovať podmienky ochrany prírody v súlade so schváleným národným zoznamom území európskeho významu,
- 4.3 dodržiavať pri hospodárskom využívaní území začlenených medzi prvky územného systému ekologickej stability podmienky
- 4.3.1 pre chránené územia (vyhlásené a navrhované na vyhlásenie) podľa osobitných predpisov o ochrane prírody a krajiny, kategórie a stupňa ochrany,
- 4.3.2 pre lesné ekosystémy, vyplývajúce z osobitných predpisov o ochrane lesov v kategóriách ochranné lesy a lesy osobitného určenia,

- 4.3.3 pre poľnohospodárske ekosystémy, vyplývajúce z osobitných predpisov o ochrane poľnohospodárskej pôdy v kategóriách podporujúce a zabezpečujúce ekologickú stabilitu územia (trvalé trávne porasty),
- 4.3.5 pre navrhované chránené vtáčie územia a dodržiavať ochranné podmienky stanovované samostatne osobitným predpisom pre každé chránené vtáčie územie,
- 4.3.6 pre navrhované územia európskeho významu a zosúladiť spôsob ich využívania tak, aby nedošlo k ohrozeniu predmetu ochrany,
- 4.4 zachovať prirodzený charakter vodných tokov, zaradených medzi biokoridory, chrániť jestvujúcu sprievodnú vegetáciu a chýbajúcu vegetáciu doplniť autochtónnymi druhmi,
- 4.5 zabezpečiť skladbu terestrických biokoridorov vo voľnej krajine len prírodnými prvkami - trávne porasty, stromová a krovinová vegetácia a vylúčiť všetky aktivity, ohrozujúce prirodzený vývoj (vylúčenie chemických vyživovacích a ochranných látok, skládky odpadov a pod.),
- 4.6 stabilizovať spodnú hranicu lesov a zvýšiť ich biodiverzitu ako ekotónovú zónu les - bezlesie,
- 4.7 podporovať extenzívne leso-pasienkárske využívanie podhorských častí, s cieľom zachovania krajinársky a ekologicky hodnotných území s rozptýlenou vegetáciou,
- 4.8 zachovať územné časti s typickou rázovitosťou krajinnej štruktúry daného regiónu (Kysuce, Orava, Liptov, Turiec),
 - 4.8.2 preveriť pri každom navrhovanom veľkoplošnom zábere, líniovom zábere krajiny, alebo inom technickom diele :
 - a) dopad navrhovaných stavieb na okolitú krajinu - krajinný obraz (harmónia, kompozícia, vyváženosť, mierkovitosť),
 - b) dopad navrhovaných stavieb na zmenu krajinnej panorámy miesta alebo línie,
 - c) bezprostredný dopad a mieru devastácie lokálnych krajinných scenérií, alebo ich zmenu,
 - e) dopad na psychologické pôsobenie navrhovaných stavieb v krajine,
 - f) dopad na biodiverzitu, prvky ÚSES a biotopy chránených druhov,
- 4.9 zabezpečiť revitalizáciu regulovaných tokov s doplnením sprievodnej zelene,
- 4.10 prispôbovať trasy dopravnej a technickej infraštruktúry prvkom ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénnosť,
- 4.11 eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory, pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (pôsobenie priemyselných a dopravných exhalácií, znečisťovanie vodných tokov a pod.),
- 4.12 rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond a lesný pôdny fond ako faktor limitujúci urbanistický rozvoj kraja, definovaný v záväznej časti územného plánu; osobitne chrániť ornú pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, ornú pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia, ako aj poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vykonané osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti,
- 4.15 povoľovať výstavbu malých vodných elektrární na vodnom toku Váh a jeho prítokoch len výnimočne,
- 4.17 rešpektovať zásady rekreačnej funkcie krajinných celkov a limity rekreačnej návštevnosti podľa schválených územných plánov obcí, aktualizovaných územnoplánovacích podkladov a dokumentov a koncepcií rozvoja jednotlivých oblastí kraja a obcí v záujme trvalej a objektívnej ochrany prírodného prostredia Žilinského kraja,
- 4.19 zabezpečiť ochranu prirodzených ekosystémov podporou rozvoja komplexnej vybavenosti (vrátane zvyšovania lôžkových kapacít v ochranných pásmach národných parkov) a taktiež rozvojom obcí v podhorských oblastiach s dôrazom na vyzdvihnutie miestnych zvláštností a folklóru. Uvedenú vybavenosť riešiť komplexne s dôrazom na limity prírodných zdrojov,
- 4.20 vymedziť hranice zátopových území vodných tokov v ÚPD obcí za účelom ochrany priestoru riečnych alúvií pre situácie vysokých vodných stavov a ochrany biotických prvkov a ich stanovišiek v alúviách vodných tokov,
- 4.21 zabezpečiť pri ochrane pamiatkových území ich primerané funkčné využitie, zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, vylúčenie veľkoplošných asanácií, zachovanie objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, uličného parteru, zachovania charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, rešpektovanie historických a architektonických dominánt, zachovanie archeologických nálezísk.

5. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry

5.1 Dopravná regionalizácia

- 5.1.1 v návrhovom období realizovať opatrenia stabilizujúce pozíciu Žilinského kraja v dopravno-gravitačnom regióne Severozápadné Slovensko a v tejto súvislosti premyslene a koordinovane uprednostňovať dopravné stavby podporujúce efektívnu dopravnú obsluhu územia Severozápadného Slovenska ako jedného kompaktného územia, hlavne dopravno-gravitačného centra Žilina – Martin,

5.3 infraštruktúra cestnej dopravy

- 5.3.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej cestnej infraštruktúry diaľnic až ciest III. triedy - definovanú pasportom Slovenskej správy ciest „Miestopisný priebeh

cestných komunikácií“ - ohraničenú jej ochrannými pásmami mimo zastavaného územia a cestnými pozemkami v rámci zastavaného územia kraja,

6. V oblasti vodného hospodárstva

- 6.1 rešpektovať z hľadiska ochrany vôd
 - 6.1.1 ochranné pásma vodárenských zdrojov,
- 6.4 podporovať rozvoj skupinových vodovodov pre zásobovanie obyvateľov a uvažovaný územný rozvoj zabezpečením výstavby týchto stavieb:
 - 6.4.16 dokončenie rozostavaných obecných verejných vodovodov,
 - 6.4.22 rekonštrukcie a rozšírenia verejných vodovodov v obciach s cieľom znížiť straty vody a zabezpečiť zásobovanie pitnou vodou pre uvažovaný územný rozvoj,
- 6.5 podporovať rozvoj miestnych vodovodov v obciach a ich miestnych častiach s nedostatočným zásobovaním pitnou vodou, mimo dosahu SKV,
- 6.6 zabezpečiť rozvoj verejných kanalizácií v súlade s vecnými požiadavkami smernice 91/271/EHS (trasponovanými do zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách), vrátane časového harmonogramu, s cieľom vytvoriť podmienky pre zabezpečenie dobrého stavu vôd do roku 2025. To znamená :
 - 6.6.3. ak je v aglomeráciách s veľkosťou pod 2 000 EO vybudovaná stoková sieť, alebo sa aglomerácia nachádza v území vyžadujúcu zvýšenú ochranu podzemných vôd, povrchových vôd, prírodných liečivých vôd a prírodných minerálnych vôd, zabezpečiť primeranú úroveň čistenia komunálnych odpadových vôd alebo splaškových odpadových vôd tak, aby bola zabezpečená požadovaná miera ochrany recipienta; opatrenia budú realizované priebežne v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií,
 - 6.6.4 zabezpečiť realizáciu opatrení pre zmiernenie negatívneho dopadu odľahčovania a odvádzania vôd z povrchového odtoku na ekosystém recipienta,
 - 6.6.5 vylúčiť vypúšťanie čistiarenskeho kalu a obsahu žump do povrchových vôd a podzemných vôd,
- 6.8 podporovať rozvoj kanalizácií a ČOV v obciach a miestnych častiach, ktoré nie je možné riešiť formou skupinových kanalizácií,
- 6.11 v súlade s Plánom manažmentu čiastkového povodia Váh realizovať opatrenia na dosiahnutie dobrého stavu vôd do roku 2025,
- 6.12 zabezpečiť likvidáciu povodňových škôd z predchádzajúcich rokov a budovať protipovodňové opatrenia na tokoch v území, ktoré je ohrozované povodňovými prietokmi s dôrazom na ochranu intravilánov miest a obcí,
- 6.13 na ochranu územia pred povodňami po dohode s ochranou prírody:
 - 6.13.2 vytvoriť podmienky účasti obcí na riešení povodňovej ochrany v zmysle Organizačnej smernice č. 5/2008 Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p. Žilina a možnosti financovania v rámci Operačného programu Životné prostredie, Prioritná os 2 „Ochrana pred povodňami“, operačný cieľ: 2.1. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami,
 - 6.13.4 komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriamiam tokov,
 - 6.13.5 rešpektovať záplavové čiary z máp povodňového ohrozenia a zamedziť výstavbu v okolí vodných tokov a v území ohrozovanom povodňami,
 - 6.13.6 rešpektovať preventívne protipovodňové opatrenia navrhované v pláne manažmentu povodňového rizika,
- 6.14 rešpektovať pásma ochrany verejných vodovodov, verejných kanalizácií a vodohospodárskych stavieb.

7. V oblasti nadradenej energetickej infraštruktúry :

- 7.1 zohľadniť ekonomické a ekologické hľadiská pri zabezpečení územia energiami a vytvárať efektívne diverzifikované systémy energetického zásobovania kraja,
- 7.2 zabezpečiť zvýšenú výrobu elektrickej energie
 - 7.2.1 modernizáciou a rekonštrukciou existujúcich zdrojov,
 - 7.2.2 budovaním nových zdrojov využívaním vodnej energie,
- 7.3 zabezpečiť spoľahlivú a bezpečnú dodávku a prenos elektrickej energie dobudovaním elektrizačnej rozvodnej sústavy kraja v nadväznosti na sústavu SR a sústavu medzištátnu,
- 7.4 v energetickej náročnosti spotreby :
 - 7.4.2 minimalizovať využívanie elektrickej energie na výrobu tepla,
- 7.12 presadzovať v oblasti zásobovania teplom uplatnenie energetickej politiky SR a regionálnej energetickej politiky Žilinského samosprávneho kraja (ŽSK); s využitím kompetencie miestnych orgánov samosprávy budovanie kogeneračných zdrojov na výrobu elektriny a tepla tam, kde je to ekonomicky a environmentálne zdôvodniteľné, udržať a inovovať už vybudované systémy s centralizovaným zásobovaním obyvateľstva teplom,

- 7.13 vytvárať priaznivé podmienky na intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike,
- 7.14 podporovať a presadzovať v regióne ŽSK s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov (biomasa, geotermálna a solárna energia, MVE a pod.) pre potreby obyvateľstva a služieb pri zohľadnení miestnych podmienok,
- 7.15 znižovať energetickú náročnosť objektov (budov) z hľadiska tepelných strát.

8. V oblasti odpadového hospodárstva

- 8.1 zabezpečiť postupnú sanáciu a rekultiváciu nevyhovujúcich skládok odpadov a starých enviromentálnych záťaží do roku 2025,
- 8.2 sanovať prednostne skládky lokalizované v územiach prvkov regionálneho územného systému ekologickej stability a v územiach, kde bezprostredne ohrozujú zložky životného prostredia,
- 8.3 zabezpečiť lokality pre výstavbu zariadení súvisiacich s triedením, recykláciou, využívaním a zneškodňovaním odpadov v obciach, určených v územnom pláne,
- 8.4 zneškodňovanie nevyužitých komunálnych odpadov riešiť prednostne na zabezpečených regionálnych skládkach odpadov obcí, určených v ÚPD,

9. V oblasti usporiadania územia z hľadiska hospodárskeho rozvoja

- 9.1 zamerať hospodársky rozvoj jednotlivých okresov v kraji na zvýšenie počtu pracovných príležitostí v súlade s kvalifikačnou štruktúrou obyvateľstva s cieľom znížiť vysokú mieru nezamestnanosti vo väčšine okresov kraja.

10. V oblasti telekomunikácií

- 10.1 zabezpečiť realizáciu hlavných a strategických cieľov, stanovených v telekomunikačných projektoch,

11. V oblasti pôšt

- 11.1 rešpektovať koncepčné materiály schválené vládou SR a MDPT SR,
- 11.2 zabezpečovať poštové služby v rámci ŽSK regionálnymi poštovými centrami (RPC) :
 - c) RPC Prievidza (TSK) pre okresy v ŽSK: Martin a Turčianske Teplice
- 11.3 skvalitňovať poštové služby v kraji realizáciou nasledovných úloh a cieľov :
 - c) rozšírenie poštových služieb vo vybraných poštách v kraji, optimalizovanie komerčnej činnosti na poštách z hľadiska záujmu zákazníkov, pokračovať v skvalitňovaní služieb, poskytovaných Poštovou bankou, a.s.,
 - d) pokračovať v modernizácii interiérov pôšt vo všetkých okresoch, predovšetkým v Žiline, Martine, Turčianskych Tepliciach, Námestove a Tvrdošíne, ako aj v plynifikácii pôšt v kraji.

II. ČASŤ - VEREJNOPROSPEŠNÉ STAVBY

Verejnoprospešné stavby spojené s realizáciou uvedených záväzných regulatívov sú tieto:

1. STAVBY NA SLEDOVANIE STAVU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA – sieť sledovacích, dokumentačných a výskumných staníc (stanovíšť) v blízkosti, resp. v areáloch nadregionálnych biocentier a biokoridorov a lokalít medzinárodného významu.

3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

- 3.1 vodohospodárske stavby
 - 3.1.2 skupinové vodovody pre zásobovanie obyvateľov pitnou vodou a s nimi súvisiace stavby :
 - v) rekonštrukcie a rozšírenia verejných vodovodov v obciach,
 - 3.1.10 odstraňovanie povodňových škôd,
 - 3.1.11 preventívne protipovodňové opatrenia v povodiach drobných tokov,
- 3.3. pošta a telekomunikácie
 - 3.3.1 súvisiace stavby pre rozvoj telekomunikácií na dosiahnutie špičkovej medzinárodnej úrovne telekomunikačných služieb,
- 3.4 stavby na zneškodňovanie, využívanie a spracovanie odpadov
 - 3.4.2 stavby a zariadenia na zneškodňovanie, dotriedňovanie, kompostovanie a recykláciu odpadov

Na uskutočnenie verejnoprospešných stavieb je možné podľa platného znenia stavebného pozemky, stavby a práva k nim vyvlastniť, alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám obmedziť.

B.3 ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ, SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ ROZVOJOVÉ PREDPOKLADY OBCE**B.3.1 DEMOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA**

Trend nárastu počtu obyvateľov dosiahol svoj vrchol okolo roku 1930. Výrazný pokles nastal po druhej svetovej vojne. Povojnová kolektívna vina zapríčinila, že v tých rokoch musela väčšina – spomínaných je až 90% - karpatských Nemcov opustiť svoje domovy a boli odsunutí zo Slovenska. Presídleniu sa nevyhli ani obyvatelia Vrúcka, v ktorom Nemci tvorili 93% populácie. Obec sa stala satelitným sídlom Kláštor pod Znievom, bez dostatočných vlastných ekonomických aktivít. Pre naše potreby sú dôležité údaje o počtoch obyvateľov z posledného obdobia (Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011-základné údaje, Žilinský kraj) a navrhované trendy rastu.

Obec Vrúcko mala pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v r. 2011 469 obyvateľov, z toho 311 žien a 158 mužov. Pri sčítaní k v roku 2001 mala obec 401 trvale bývajúcich obyvateľov. V období od sčítania v roku 2001 do sčítania v roku 2011 sa počet obyvateľov obce zvýšil takmer o 17 %.

Katastrálne územie obce má rozlohu 2957 ha. Hustota osídlenia v r.2020 bola 15,32 obyv./km² a je neporovnateľne nižšia ako celookresný priemer, ktorý dosahuje hodnotu 130,9 obyvateľov na km².

Tab. č. 4 - Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov

Rok (k 31.12.)	Počet obyvateľov	Index rastu
1970	455	
1991	422	
1993	394	
2001	415	100,0
2011	466	112,3
2013	454	109,4
2015	453	109,2
2016	462	111,3
2017	467	112,5
2018	456	109,9
2019	455	109,6
2020	452	108,9

Pozn. Tabuľka bola spracovaná zo zdroja : ŠÚ SR

Za obdobie 19 rokov (r.2001-2020) narástol počet obyvateľov v o 37 osôb a priemerný ročný prírastok predstavuje 1,95 obyvateľa za rok (0,47%). Počet obyvateľov za sledované obdobie narástol o 8,9%.

Z dlhodobého hľadiska vytvára demografická krivka dojem stúpajúcej tendencie nárastu počtu obyvateľstva, avšak tento dojem je klamný. Za obdobie posledného desaťročia je vývoj počtu obyvateľov skôr stagnujúci, čo je dôsledok nedostatku stavebných pozemkov v obci.

Tab. č.5 - Pohyb obyvateľstva za posledné obdobie od r.2011

rok	narodení	zomrelí	prírodný prírastok/úbytok	prist'ahovaní	vyst'ahovaní	migračné saldo	celkový prírastok	počet obyvateľov k 31.12.
2011	3	11	-8	11	12	-1	-9	466
2012	1	8	-7	14	15	-1	-8	458
2013	0	6	-6	12	8	4	-4	442
2014	2	12	-10	14	8	6	-3	440
2015	1	7	-6	19	10	9	2	442
2016	3	11	-8	28	7	21	9	452
2017	2	10	-8	23	10	13	5	455
2018	1	15	-14	11	9	2	-11	443
2019	0	10	-10	17	8	9	-1	442
2020	3	4	-1	12	11	1	-3	442
Spolu	+16	-94	-78	+161	-98	+63	-15	

Pozn. Tabuľka bola spracovaná bez korekcií s použitím údajov obecnej štatistiky obce Vrúcko

V období rokov 2011 – 2020 počet obyvateľov obce klesol o 15 osôb, t.j. priemerne 1,5 obyv./rok. Počet obyvateľov obce od roku 2011 klesol prírodným prírastkom (-78 obyv.) a zároveň mierne rástol kladným migračným saldom (+63 obyv.).

Základné údaje o obyvateľstve*Tab. č.6 - Veková štruktúra obyvateľstva v obci k 30.06.2021*

Obec	Počet trvale bývajúcich obyvateľov			Veková štruktúra obyvateľov					
	celkom	muži	ženy	0 – 14	15-64 muži	15-64 ženy	65+ muži	65+ ženy	nezistený
Vrícko	440	160	280	36	104	174	34	92	-

*Tabuľka bola spracovaná zo zdroja: *obecná štatistika obce Vrúcko*

Podiel žien z trvale bývajúceho obyvateľstva je 63,6 %.

Tab. č.7 - Vývoj zloženia obyvateľstva obce podľa charakteristických vekových skupín, index vitality

Rok	Počet obyvateľov k 31.12.	Podiel osôb v predprodukt. veku v %	Podiel osôb v produkt. veku v %	Podiel osôb v poprodukt. veku v %	Priemerný vek obyv.	Index vitality
1991	422	10,00	43,60	46,40	47,30	21,40
2001	401	10,90	50,90	38,20	47,70	28,80
2011	466	7,73	65,88	26,39	49,29	29,60
2020	452	7,08	63,72	29,20	51,13	24,20

Z tabuľky vyplýva, že index vitality obyvateľov obce sa od roku 1991 výrazne nezmenil, mierne sa zvýšil. Podľa hodnoty indexu vitality (menej ako 120) pri všetkých troch sčítaniach v r.1991, r.2001, r.2011 ako aj v r.2020 patrilo obyvateľstvo v obci z hľadiska vekovej štruktúry medzi ubúdajúci typ populácie.

Tab. č.8. - Veková štruktúra obyvateľstva v obci a vo vyšších územných celkoch (SODB,2011)

Veková skupina	Vrícko		Okres Martin		Slovenská republika	
	poč. obyv.	v %	poč.obyv.	v %	poč.obyv.	v %
Predprodukt.vek	36	7,73	17 474	17,9	1 015 493	18,9
Produktívny vek	307	65,88	62 403	63,8	3 349 231	62,3
Poprodukt. Vek	123	26,39	17 475	17,9	967 207	18,0
Nezistený	-	-	461	0,4	47 524	0,8
Spolu	466	100,0	97 813	100,0	5 379 455	100,0
Index vitality	29,60		100,0		105,0	
Priemerný vek	49,29		31,4		38,7	

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov zo zdroja: Štatistický úrad SR

Z uvedených údajov vyplýva, že v obci Vrúcko žije obyvateľstvo s najstarším priemerným vekom v porovnaní so SR a okresom Martin. Vyplýva to z výpočtu indexu vitality a z toho, že zastúpenie predproduktívneho veku má najnižšie a poproduktívneho veku má relatívne najvyššie. V obci je index vitality nižší ako 120, čiže typ populácie je ubúdajúci z hľadiska vekovej skladby.

Z hľadiska typu populácie predpokladáme, že v návrhovom období do roku 2042 index vitality zostane v pásme ubúdajúceho typu populácie prirodzeným prírastkom.

Index maskulinity

K 30.06.2021 žilo v obci 160 mužov a 280 žien (zdroj: *obecná štatistika obce Vrúcko*). V prepočte na 1000 mužov v obci pripadalo 1750 žien, čo znamená pomerne výrazné porušenie početnej rovnováhy medzi mužmi a ženami.

Obyvateľstvo podľa národností

Tab. č.9 - Obyvateľstvo podľa národnostného zloženia (ŠÚ,2020)

Národnosť	Počet osôb	Podiel v %
Slovenská	436	96,5
Maďarská	3	0,7
Česká	5	1,1
Nezistená	8	1,7
Spolu	452	100,0

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o obyvateľstve zo zdroja: ŠÚ SR

V obci je výlučne zastúpené obyvateľstvo slovenskej národnosti až 96,5 %.

Štruktúra obyvateľstvo podľa vierovyznania

Tab. č.10 - Obyvateľstvo podľa vierovyznania (SODB, 2011)

Vierovyznanie	Počet osôb	Podiel v %
Rímsko-katolícka cirkev	386	82,3
Evanjelická cirkev a.v.	13	2,8
Evanjelická cirkev metodistická	1	0,2
Kresťanské zbory	1	0,2
Bahájske spoločenstvo	1	0,2

Vierovyznanie	Počet osôb	Podiel v %
Bez vyznania	37	7,9
Nezistené	30	6,4
Spolu	469	100,0

*Tabuľka bola spracovaná zo zdroja: ŠÚ SR

V obci je veriacich okolo 85,7 %, z toho 82,3% je rímsko-katolíckeho vyznania a 2,8 % vyznania evanjelického a. v. Podiel ostatných vierovyznaní je menší ako 1%, bez vyznania je 37 osôb (7,9 %), nezistené vierovyznanie bolo u 30 osôb (6,4%).

Prognóza demografického vývoja

Vzhľadom na pracovné príležitosti priamo v obci, v primárnom a terciárnom sektore, ako aj vzhľadom na vhodné prostredie pre bývanie, je v obci záujem o výstavbu nových rodinných domov, čo sa prejavuje aj kladným migračným saldom, za posledných 9 rokov pribudlo prisťahovaním priemerne ročne 7,0 obyvateľov.

Priamo v obci je dostatok pracovných príležitostí v terciárnom sektore, ktorý je však úzko špecifikovaný na sociálnu sféru.

V prijateľnej dochádzkovej vzdialenosti od obce je dostatok pracovných príležitostí a obec poskytuje vhodné prostredie na bývanie, resp. rekreáciu. Vzhľadom k uvedeným skutočnostiam predpokladáme, že pokiaľ budú v obci vytvorené podmienky na výstavbu rodinných domov (časť Predvrícko, prieluka medzi družstvom a z. ú, vstup do Hlavnej doliny...) môže počet obyvateľov obce narastať prisťahovaním. Predpokladom stabilizácie obyvateľstva je vytvorenie dobrých podmienok pre bytovú výstavbu v obci a dobudovanie vybavenosti na zodpovedajúcu úroveň.

Na základe vyhodnotenia uvedených východísk **predpokladáme nasledovný vývoj počtu obyvateľov obce :**

Tab. č.11 - Prognóza demografického vývoja počtu obyvateľov obce

Rok	Počet obyvateľov	%	Priemerný ročný prírastok v %
2021	452	100,0	-
2032	500	110,6	0,96
2042	560	112,0	1,40

B.3.2 EKONOMICKÁ AKTIVITA A NEZAMESTNANOSŤ

Pri sčítaní v roku 2011 bolo v obci 215 ekonomicky aktívnych osôb, z toho 125 žien a 90 mužov. Z celkového počtu obyvateľov obce bolo ekonomicky aktívnych 48,8 %, z obyvateľov v produktívnom veku bolo ekonomicky aktívnych 70 %. V súčasnosti je priamo v obci zamestnaných 100 osôb, z toho v primárnom sektore 20 osôb (bez trvalého pobytu na území obce - útulok Sv. Bartolomeja), v sekundárnom sektore (kameňolom) 5 osôb a v terciárnom sektore 75 osôb (69 v sociálnych službách).

Tab. č. 12 - Štruktúra pracovných príležitostí (SODB, 2011)

	spolu	%	primárny sektor	%	sekundárny sektor	%	terciárny sektor	%
Trvale bývajúci obyvatelia (TB)	440							
Ekonomicky aktívny (EA)	215	48,8 z TB						
Odchádza z obce	97	45,1 z EA	2	2,1	42	43,3	53	54,6

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov zo zdroja: ŠÚ SR

Tab. č. 13 - Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie

	r.2012	r.2013	r.2014	r.2015	r.2016	r.2017	r.2018	r.2019	r.2020
muži	19	13	22	10	14	12	5	5	4
ženy	13	9	10	4	4	2	4	3	6
Spolu	32	24	32	14	18	14	9	8	10

* tabuľka bola spracovaná zo zdroja : ŠÚ SR

Najvyšší počet uchádzačov o zamestnanie bol v rokoch 2012 - 2014, v posledných rokoch je počet uchádzačov o zamestnanie relatívne nízky, s klesajúcou tendenciou. Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v obci kopíruje vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie na celonárodnej úrovni.

V r.2020 bolo v obci evidovaných 10 uchádzačov o zamestnanie, čo predstavuje 4,65 % z ekonomicky aktívnych obyvateľov.

V primárnom sektore je hlavným zamestnávateľom Občianske združenie (OZ) Dobrý Pastier (20 zamestnancov), ktoré má v prenájme areál poľnohospodárskeho družstva, sekundárny sektor je v obci zastúpený ťažbou stavebného kameňa - kameňolom (5 zamestnancov), právnickými a fyzickými osobami a v terciárnom sektore sú to zariadenia sociálnej starostlivosti (31 zamestnancov), charitné domy (38 zamestnancov), obecný úrad (3 zamestnanci).

Obec Vrúcko môžeme charakterizovať ako obec s malou podnikateľskou aktivitou. Pre nedostatočný počet pracovných príležitostí v obci veľká časť pracujúcich odchádzala za prácou do iných sídel (v r.2011 to bolo z 215 ľudí až 172), najmä do Martina - zamestnaní sú najmä v sekundárnom a v terciárnom sektore. V ďalších rokoch predpokladáme mierne navýšenie počtu pracovných príležitostí najmä v primárnej a terciárnej sfére.

B.3.3 CHARAKTERISTIKA BYTOVÉHO A DOMOVÉHO FONDU

Podľa výsledkov sčítania v roku 2011 bolo v obci 150 rodinných domov, z nich 109 trvale obývaných. Ku dňu sčítania v r.2011 bolo na území obce Vrúcko 150 rodinných domov, z toho trvale obývaných 108 (96,9 %). V r. 2011 bolo v obci 151 bytových jednotiek, z toho 109 (72,2 %) trvalo obývaných bytov. Všetkých 109 trvalo obývaných bytov bolo v rodinných domoch. Neobývaných domov bolo 41 (27,2 %).

V obci prevažujú individuálne formy bývania, hromadné formy bývania sú zastúpené charitnými domami a domami sociálnych služieb.

Tab. č.14 - Základné údaje o domovom a bytovom fonde (SODB, 2011)

Obec	Domy spolu	Trvalo obývané domy		Neobývané domy	Byty spolu	Trvale obývané byty		Neobývané byty
		spolu	z toho rodinné			spolu	z toho v rod. domoch	
Vrúcko	150	109	109	41	151	109	109	41

* tabuľka bola spracovaná zo zdroja : ŠÚ SR

Tab. č.15 - Vývoj domového a bytového fondu

Rok	Trvale obývané domy		Trvale obývané byty	
	Počet domov	Index rastu	Počet bytov	Index rastu
1991	94	100,0	94	100,0
2001	96	102,1	109	116,0
2011	108	114,9	109	116,0
2021 [#]	116	123,4	116	123,4

* tabuľka bola spracovaná zo zdroja : ŠÚ SR

[#] údaje zo zdroja: obecná štatistika obce, 2021

Tab. č.16 - Štruktúra bytov podľa veľkosti (SODB, 2011)

Veľkosť bytu	Počet bytov	Podiel v %
1 obytná miestnosť	7	6,4
2 izby	20	18,4
3 izby	37	34,0
4 izby	19	17,4
5 a viac izieb	24	22,0
nezistené	2	1,8
Spolu	109	100,0

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o bytoch zo zdroja: ŠÚ SR

V obci Vrúcko prevládajú 3 izbové byty, ktoré tvoria 34,0% z celkového počtu všetkých bytov. Byty s 1 obytnou miestnosťou tvoria 6,4 %.

Tab. č.17 - Byty podľa veľkosti obytnej plochy v m² (SODB, 2011)

Ukazovateľ	Počet bytov
Počet bytov s obytňou plochou < 40 m ²	20
Počet bytov s obytňou plochou 40 - 80 m ²	57
Počet bytov s obytňou plochou 81 - 100 m ²	12
Počet bytov s obytňou plochou 100 + m ²	16

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o bytoch zo zdroja: ŠÚ SR

V obci najviac prevládajú byty s plošnou výmerou od 40 do 80 m².

Tab. č.18 - Charakteristika bytového fondu v obci

Ukazovateľ	
Počet osôb na 1 byt v r.1991	2,84
Počet osôb na 1 byt v r.2001	3,68
Počet osôb na 1 byt v r.2011	4,27*
Počet osôb na 1 byt v r.2021	3,79*

Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o bytoch zo zdroja: ŠÚ SR a obecnej štatistiky obce Vrúcko

Na 1 trvale obývaný byt pripadalo Vrúcko 2,84 obyvateľa pri sčítaní v roku 1991 a 3,68 obyvateľa na 1 trvale obývaný byt pri sčítaní v roku 2001. Koeficient obývanosti sa v obci oproti roku 2001 zhoršil o 0,84 obyv./byt.

*Pri sčítaní v r.2011 bol koeficient obývanosti 4,27 obyv. na 1 byt a pri sčítaní v r.2021 bol koeficient obývanosti 3,79 obyv. na 1 byt čo je však skresľujúci údaj, vzhľadom na trvalo obývané charitné domy, postavené po r.2001 - 62 trvalých obyvateľov v charitnom dome Kongregácie Milosrdných sestier Sv. Vincenta - Satmárok a v kláštore sestier Božského vykupiteľa.

V Žilinskom kraji pri sčítaní v roku 2011 pripadalo 3,20 obyvateľa/1 byt, v okrese Martin 2,94 obyvateľa/1 byt. Obývanosť bytového fondu v obci bola vyššia ako v okrese Martin, čo však nie je porovnateľný údaj vzhľadom na komunitné bývanie.

V najbližších rokoch predpokladáme v súlade so všeobecným trendom vo vyspelých štátoch a prognózami v ÚPN-VÚC Žilinského kraja **znižovanie koeficientu obývanosti v obci nasledovne:**

v roku 2001	3,68 obyv. / 1 byt
v roku 2032	3,20 obyv. / 1 byt
v roku 2042	3,00 obyv. / 1 byt

V obci je záujem jednak o výstavbu rodinných domov, ale hlavne o výstavbu rekreačných domov ako aj zariadení sociálnych služieb. Predpokladáme, že v návrhovom období do roku 2042 sa bude potreba nových bytov v obci uspokojovať predovšetkým výstavbou rodinných domov.

B.3.4 SÚČASNÝ DOPYT PO BYTOCH

Obecný úrad eviduje žiadosti na výstavbu nových rodinných domov. Ročne vydá obec priemerne 2 - 3 nové stavebné povolenia (2014 – 3, 2015 – 0, 2016 – 6, 2017 – 3, 2018 – 2, 2019 – 0, 2020 – 0) a skolauduje priemerne 3 nové domy (2014 – 2, 2015 – 5, 2016 – 2, 2017 – 1, 2018 – 1, 2019 – 3, 2020 – 3).

Z hľadiska nákladov na technickú infraštruktúru je najvýhodnejšou formou využitia jednak prieluk medzi jestvujúcou zástavbou pozdĺž existujúcich komunikácií a intenzifikácia súčasných obytných plôch, jednak plôch priamo nadväzujúcich na obytné územie.

V obci sa nenachádzajú bytové domy. Obec má záujem aj o výstavbu nájomných bytov.

B.4 RIEŠENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA A ŠIRŠIE VZŤAHY, DOKUMENTUJÚCE ZAČLENENIE RIEŠENEJ OBCE DO SYSTÉMU OSÍDLENIA

B.4.1 FUNKCIA A POLOHA OBCE V SÍDELNEJ ŠTRUKTÚRE

Obec Vrúcko leží na úpätí lúčanskej časti Malej Fatry, v doline vodného toku Vríca, v západnom cípe okresu Martin, juhozápadne od okresného mesta Martin vo vzdialenosti okolo 26,0 km a severozápadne od okresného mesta Turčianske Teplice cca 28,0 km. Tvoria ju dve časti – samotné Vrúcko a Predvrúcko. Svojou polohou je zo severu a západu obec rozhraním medzi okresom Martin a Žilina a z juhu medzi okresom Martin a Prievidza. Táto hranica je súčasne aj hranicou medzi Žilinským a Trenčianskym krajom. Z hľadiska definície Konceptie územného rozvoja Slovenska KURS 2011 spadá medzi malé vidiecke sídla Turca. Kataster obce obkolesuje masív pohoria Lúčanská Malá Fatra. Z hľadiska širších územných vzťahov je súčasťou Žilinského samosprávneho kraja. Najbližším krajským mestom je Žilina.

Územie sa rozprestiera v nadmorských výškach od 557m n. m. až po 1351 m n. m. Stred obce leží v nadmorskej výške 592 m n. m.

Vymedzené katastrálne územie hraničí: z východu s k. ú. Kláštor pod Znievom, z juhovýchodu s k. ú. Polerieka a Brieštie. Katastrálna hranica zo severu s k. ú. Rajecká Lesná je zároveň hranicou medzi okresom Martin a Žilina, zo západu s k. ú. Fačkov, ktoré je taktiež v okrese Žilina. Katastrálna hranica z juhu medzi k. ú. Vrúcko a k. ú. Kľačno je zase súčasne hranicou medzi Žilinským a Trenčianskym krajom a okresmi Martin a Prievidza.

Obec je súčasťou Združenia miest a obcí Turca, ktoré združuje mestá a obce Turca, s hlavným cieľom chrániť zákonné práva a záujmy miest a obcí, aktívne ovplyvňovať rozvoj ich samosprávnych funkcií, zjednocovať postup obcí pri vykonávaní im zverených úloh a zároveň je členom ZMOS – združenia miest a obcí Slovenska. Ďalej je aj členom občianskeho združenia "Partnerstvo pre MAS Turiec", ktoré združuje právnické a fyzické osoby, pôsobiace na území, tvorenom katastrami členských obcí za účelom zostavovať,

realizovať, riadiť, monitorovať a hodnotiť integrovanú stratégiu rozvoja územia a Regionálnej rozvojovej agentúry Dolný Turiec.

Riešené územie leží mimo hlavných dopravných koridorov a trás Slovenskej republiky. Má dostupné dopravné napojenie na okresné mesto Martin a tým aj na hlavné cestné trasy Slovenska a to cestou č. III/2156 na cestu III/1796, následne prostredníctvom cesty II/519 na cestu I/65 Martin - Turčianske Teplice - Žiar nad Hronom na I/18 Bratislava – Košice a na diaľnicu D1 Dubná Skala - Turany, ako aj na cestu I/18 Bratislava – Košice, smerom na juh cestou I/65 na rýchlostnú cestou R1 – Banská Bystrica - Trnava, resp. Prievidzu.

Najbližšia železničná stanica sa nachádza v obci Kláštor pod Znievom. Regionálne letisko sa nachádza v Martine v Tomčanoch, regionálne letisko pre medzinárodnú dopravu v Žiline, v Poprade a Sliači, v k. ú. obce Košťany nad Turcom sa nachádza osobitné letisko.

Z hľadiska širších územných väzieb v rámci Žilinského kraja sa obec Vrúcko nachádza v prostredí málo dotknutej prírody človekom, v podhorskom sídelnom páse Malá Fatra. Katastrálne územie obce má význam z hľadiska turistického a rekreačného ako aj z hľadiska zachovania prírodných hodnôt.

B.4.2 VZŤAH K ŤAŽISKÁM A CENTRÁM OSÍDLENIA

ÚPN-VÚC Žilinského kraja v súlade s Konceptiou územného rozvoja Slovenska člení ťažiská osídlenia podľa významu do štyroch kategórií:

1. Ťažiská osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu (6 ťažísk v SR). Na území Žilinského kraja je to žilinsko-martinské ťažisko, ktoré je vytvorené okresmi: Žilina, Čadca, Kysucké Nové Mesto, Bytča, Považská Bystrica, Púchov, Martin a Turčianske Teplice.

Obec Vrúcko je zaradená do **priestoru mimo ťažiska osídlenia**, ktorý predstavuje územie pohoria Lúčanská Malá Fatra. V týchto priestoroch sa nenachádzajú žiadne centrá osídlenia. Vidiecke sídla majú okrem obytnej funkcie významnú rekreačnú funkciu.

Poloha na rozvojových osiach

Obec Vrúcko sa v rámci Žilinského kraja nenachádza na žiadnej hlavnej rozvojovej osi.

Vzťah k sídelným centrá

Sídelná štruktúra územia kraja pozostáva z 315 administratívnych sídel, so 16 centrami. K. ú. obce Vrúcko spadá k centru s nasledovným významom :

- *Martin nadregionálny až celoštátny*

B.4.3 ZÁUJMOVÉ ÚZEMIE

Záujmové územie je územie priľahlé k územiu obce, v ktorom prevládajú súčasné alebo výhľadové vzťahy k obci a ktorého usporiadanie je potrebné riešiť vo vzájomnej funkčnej a technickej súvislosti s územím obce. Z hľadiska funkčných a technických súvislostí je za takéto územie možné pokladať:

- Územie susedných obcí Slovany, Kláštor pod Znievom, Rajecká Lesná, Polerieka a obce Kľačno, obce Fačkov, ktoré sú s obcou Vrúcko prepojené sústavou sietí dopravnej a technickej infraštruktúry (technická infraštruktúra, cestná sieť, turistické chodníky, dopravné spoje, cyklistické trasy). Obyvatelia obce využívajú niektoré služby, ktoré sa nachádzajú v obci Kláštor pod Znievom (administratívne služby, sociálne služby, a pod.)

B.5 NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA ÚZEMIA

B.5.1 ZHODNOTENIE MOŽNOSTÍ ROZVOJA OBCE

Obec leží v blízkosti miest Martin a Turčianske Teplice, ktoré sú centrami osídlenia regionálneho významu a na hlavnom dopravnom ťahu smerom južným (Prievidza). Vlastné zastavané územie obce leží zhruba v centrálnej časti k. ú..

Možnosti rozvoja obce, sú dané jej geografickou polohou, prírodnými podmienkami a územiami ochrany prírody. Obec má, vzhľadom na svoju polohu v lone prírody, ako aj súčasné existujúce funkcie, dobré predpoklady hlavne pre rozvoj bývania, rekreácie a občianskej vybavenosti sociálneho charakteru. Plochy pre doplnenie urbanistickej štruktúry sa nachádzajú v minimálnej miere v rámci zastavaného územia, a hlavne v priamom dotyku s ním.

Budúci rozvoj obce je zameraný hlavne na rozvoj bývania, rekreácie a vybavenosti. Katastrálne územie má dobré prírodné podmienky pre poľnohospodárstvo (pasenie) a lesnú výrobu.

B.5.2 URBANISTICKÁ KONCEPCIA PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA

B.5.2.1 Súčasný stav

Miestne prírodné podmienky v minulosti určili situovanie a počiatočnú formu osady ako aj komunikačnú väzbu s jeho vzdialenejším aj bližším okolím, predovšetkým poľami a pastvinami a lesmi.

Pôdorys určila prírodná poloha miesta podľa údolnej osi, pri potoku Vríca a pozdĺž cesty, ktorá viedla z obce a napájala sa na obchodnú cestu vedúcu z juhu na sever cez masív Malej Fatry.

V urbanistickej štruktúre je jasne rozoznateľný historický vývoj - pôvodná parcelácia v najstaršej, západnej a strednej časti zastavaného územia, je dodnes pomerne dobre zachovaná i s časťou pôvodnej zástavby. V najstaršej časti obce (západná časť) je dodnes dobre identifikovateľná typická zástavba trojpriestorových zrubových domov, podmurovaných skalami, s priečeliami smerovanými k ulici, súčasťou ktorých bol dvor a ostatné hospodárske príslušenstvo. Obydlia (domy, hospodárstva) zodpovedali klimatickým pomerom a stavebnému materiálu, ktorý bol "po ruke" (najstaršie stavby - drevo, novšie - kameň, tehla, ap.). Pôvodné domy aj hospodárske stavby sú nepravidelne rozmiestnené v území a tvoria organickú, rastlú urbanistickú štruktúru.

Po vojne, a neskôr hlavne v 70-tych rokoch 20.stor., sa začala uskutočňovať výstavba nových rodinných domov, najprv v rámci pôvodnej zástavby a v jej blízkosti až po východný vstup do obce, kde už terénne podmienky neumožňovali ďalší rozvoj. V severnej časti zastavaného územia obce bol v 50-tych rokoch 20.stor. situovaný hospodársky dvor. V posledných rokoch sa výstavba presunula do stredu obce, do okolia futbalového ihriska. Nové domy sú väčšinou štvorcového pôdorysu, hlavne typu bungalov, so šikmou alebo valbovou strechou. Novšia časť urbanistickej štruktúry sa objavuje aj na rázcestí v časti Predvrícko, pri dopravnom napojení obce na cestu III/1796 smer Kľačno - Kláštor pod Znievom.

Po revolúcii v r.1989 sa pomaly v obci začala rozvíjať rekreačná funkcia, ktorá tvorí významný funkčný podiel. V nedávnej minulosti pribudla aj funkcia občianskej vybavenosti sociálneho charakteru.

Obec tvorí v krajine svojou kompaktnou zástavbou ucelený priestorový útvar, urbanisticky prerastený s krajinou a vhodne do nej zakomponovaný. V rámci starej urbanistickej štruktúry nedisponuje dostatočným potenciálom na ďalšiu zástavbu.

B.5.2.2 Navrhovaný stav

Návrh urbanistickej koncepcie má zachovať prírodné a krajinné prostredie, eliminovať v čo najväčšej možnej miere negatívny dopad jednotlivých činností v území, vytvárať podmienky pre koordináciu vidieckeho prostredia a moderného spôsobu života.

Návrh vychádza z obmedzených možností rozvoja v rámci urbanistickej štruktúry v súčasne zastavanom území, dopĺňa však rozvojové plochy v priamom dotyku s ním. Urbanistický návrh smeruje k vytvoreniu priestorovo prehľadnej a hierarchizovanej štruktúry sídla s funkčným a priestorovým zjednotením jednotlivých častí do jedného sídelného celku.

Za hlavnú kompozičnú os je treba považovať urbanistickú štruktúru okolo ulice rovnobežnej s potokom Vríca, od obecného úradu až po kostol Sv. Bartolomeja, kde sa nachádza hlavný ťažiskový priestor obce s obecným úradom. Na hlavnej osi sú umiestnené zmiešané funkcie bývania a občianskej vybavenosti, s malým zastúpením plôch verejnej zelene.

Návrh rieši posilnenie centrálnych priestorov obce o polyfunkčné plochy občianskej vybavenosti a bývania pomocou funkčných a priestorových regulatívov, ktorými definuje podmienky pre vytvorenie centrálnych funkcií. Verejné priestory, ktoré podporujú verejný a spoločenský život obyvateľov, sú navrhované hlavne v ťažiskovom centrálnom priestore.

V rámci vytypovaných plôch je potrebné vytvoriť podmienky pre formovanie kvalitných verejných priestorov ako miest pre spoločenské kontakty obyvateľov, ich každodenný relax a oddych. Stváranie verejných priestorov a ich mierka by mali zodpovedať charakteru malého vidieckeho sídla.

V urbanistickom riešení, v rámci dotvorenia urbanistickej štruktúry, je potrebné zobrať do úvahy možnosť formovania novej urbanistickej štruktúry v časti Predvrícko, so zmiešanou funkciou bývania a rekreácie, s doplnkovou funkciou občianskej vybavenosti.

V rámci formovania urbanistickej štruktúry je potrebné vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a zachovať špecifický ráz vidieckeho priestoru, prírodné a krajinné prostredie, eliminovať v čo najväčšej možnej miere negatívny dopad jednotlivých činností v území, vytvárať podmienky pre koordináciu vidieckeho prostredia a moderného spôsobu života.

Dôležitá je harmonizácia urbanistickej štruktúry s okolitým krajinným prostredím. Charakter obce v rámci krajiny by mal byť zachovaný, panoráma by nemala byť narušená výškovými dominantami. Na pohľadovo exponovaných polohách je potrebné zabezpečiť nenarušenie súčasnej sídelnej štruktúry nevhodnou schématickou zástavbou. Urbanistickou koncepciou vytvoriť podmienky aj pre uplatnenie prírodných dominant, sídelnej a krajinskej zelene.

B.6 NÁVRH FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA OBCE, VRÁTANE URČENIA PRÍPUSTNÉHO, OBMEDZUJÚCEHO A ZAKAZUJÚCEHO VYUŽÍVANIA

B.6.1 SÚČASNÝ STAV

Z hľadiska funkčného členenia plôch je územie v prevažnej miere zmiešané - obytné a rekreačné plochy s výstavbou rodinných domov, chát a chalúp a k nim prislúchajúcimi záhradami a hospodárskymi objektmi. Výškové zónovanie zástavby je vyrovnané. V území sa nachádza priestorová dominant - r. k. kostol Sv. Bartolomeja.

V rámci organizmu obce nachádzame minimálne štruktúry občianskej vybavenosti, ktoré sú zastúpené obecným úradom, hasičskou zbrojnicou, poštou, kostolom, zariadeniami sociálnych služieb, predajňou potravinárskeho tovaru, charitnými domami.

Športová funkcia je v zastavanom území zastúpená plochou futbalového ihriska a detskými ihriskami. Cez k. ú. vedie niekoľko cykloturistických trás a turistických chodníkov.

Plochy výroby sú v štruktúre sídla najvýznamnejšie zastúpené areálom poľnohospodárskeho družstva, nachádzajúce sa v severnej časti zastavaného územia obce a kameňolomom v časti Predvrícko.

Plochy zelene reprezentuje najmä sprievodná zeleň potoka Vríca a plochy verejnej zelene popri ňom. Plochy zelene sú doplnené v z. ú. veľkou plochou zelene pri obecnom úrade, parkovou zeleňou na vstupe do obce a zeleňou cintorína, ďalej súkromnou zeleňou - sady a záhrady. Možno konštatovať, že verejná zeleň je málo zastúpená v rámci územia obce.

Plochy, nadväzujúce na zastavané územie, sa využívajú na poľnohospodárske účely – poľnohospodárska pôda, sady, lúky a pasienky; vzdialenejšie na lesné hospodárstvo.

B.6.2 NAVRHOVANÝ STAV

Návrh rozvoja funkčných plôch zodpovedá súčasnému využitiu územia a nadväzuje naň, zároveň zohľadňuje všetky požiadavky a obmedzenia vyplývajúce z platnej legislatívy tak, aby územie obce bolo využité čo najoptimálnejšie.

Rozvoj obytnej funkcie

je navrhnutý sčasti doplnením prieluk urbanistickej štruktúry v hraniciach zastavaného územia obce, ale hlavne v priamej nadväznosti naň, najmä v severnej (stred obce) a západnej časti tak, aby sa skompaktnilo urbanizované územie. Sčasti je navrhnutý rozvoj aj v zmiešaných územiach v rámci obce a v lokalite Predvrícko.

Rozvoj občianskej vybavenosti

je navrhnutý hlavne na funkčne zmiešanom území (bývanie a občianska vybavenosť) na hlavnej urbanizačnej osi, ďalej v území severne od centrálnej časti obce a smerom západným, v blízkosti sociálneho zariadenia. Rozvoj OV je možný v plochách navrhovanej novej výstavby v samostatných objektoch občianskej vybavenosti, resp. v rámci prízemí rodinných domov.

Rozvoj športovej vybavenosti

navrhujeme jej doplnenie na sever od futbalového ihriska a južne pri navrhovaných plochách bývania. V súčasnosti chýbajúce ihriská (pre rôzne vekové kategórie detí), navrhujeme doplniť v lokalitách navrhovaných na bývanie, ako aj na plochách navrhovanej verejnej zelene.

Rozvoj rekreačnej funkcie

navrhujeme jej doplnenie v časti Predvrícko, ako aj v plochách zmiešaného územia (bývanie a rekreácia) formou rekreačných domov v rámci z.ú. obce, ako aj v jeho priamom dotyku.

Rozvoj plôch zelene

je navrhnutý v rámci zmiešaných a rekreačných území, v navrhovaných plochách športu, občianskej vybavenosti a bývania, v rámci plôch nového cintorína. Navrhujeme vysadiť nové sady v časti bývalého hospodárskeho dvora a v Predvrícku. V rámci zachovania ekologickej stability je potrebné akceptovať brehovú zeleň pozdĺž potoka Vríca.

B.6.3 PRÍPUSTNÉ, OBMEDZUJÚCE A ZAKAZUJÚCE VYUŽÍVANIE ÚZEMIA

B.6.3.1 Prípustné využívanie územia

- a) v rámci územia obce je prípustné umiestňovanie zmiešaných území bývania a rekreácie, pripúšťa sa umiestňovanie neprevládajúcej doplnkovej občianskej vybavenosti, nevýrobných služieb najmä sociálneho charakteru, rekreačných a športových plôch a objektov, pri dodržaní podmienok príslušnej legislatívy, vrátane noriem a predpisov, či hygienického obmedzovania okolitej výstavby,
- b) dobudovanie siete bežeckých, peších, hipoturistických, príp. multifunkčných trás

B.6.3.2 Obmedzujúce využívanie územia

- a) v území nenarúšať charakteristické pohľady, siluety a panorámy,
- b) v rámci obytného územia sa pripúšťa chov drobných hospodárskych zvierat a spoločenských zvierat pri dodržaní hygienických podmienok a všeobecne platných noriem, v obvyklom množstve, aby nedochádzalo k zdroju k vytváraniu zdroja hygienického znečistenia a obmedzeniu funkcie bývania na okolitých pozemkoch,
- c) zachovať výškové zónovanie a mierku okolitého prostredia,
- d) v prípade umiestnenia aj funkcie drobnej občianskej vybavenosti v stavbách s bývaním (rodinných domoch) akceptovať podmienku umiestnenia len prevádzok služieb nevýrobného charakteru a takých funkcií, ktoré nebudú mať negatívny vplyv na pohodu a kvalitu bývania a ktoré nebudú zdrojom akýchkoľvek škodlivých faktorov pracovného a životného prostredia.

B.6.3.3 Zakazujúce využívanie územia

- a) nie je dovolené umiestniť novú obytnú zástavbu vo voľnej krajine a je neprípustné vytvárať nové obytné izolované urbanistické celky,
- b) je neprípustné umiestniť akúkoľvek výstavbu v bezpečnostnom okruhu kameňolomu,
- c) v pohľadovo exponovaných polohách je zakázané umiestňovanie nových dominánt,
- d) v obytnom území nie je prípustný veľkochov hospodárskych zvierat a je vylúčený chov kožušinových zvierat, okrem spoločenských zvierat a králikov,
- e) v obytnom území je neprípustné umiestňovať žiadne závadné výrobné a iné prevádzky, služby a funkcie, ktoré budú mať negatívny vplyv na kvalitu bývania a zaťažovali by využívanie územia, najmä aktivitami produkujúcimi nadmerný hluk, zápach, prašnosť a ktoré by si vyžadovali pravidelnú alebo aj občasnú dopravnú obsluhu územia vozidlami s hmotnosťou nad 12,0 t (kategória N2) alebo funkcie spôsobujúce estetické závary v území; služby v obytnom území umiestňovať zásadne len tie, ktoré majú charakter osobných služieb, ktoré svojimi vplyvmi v žiadnom prípade neohrozia zdravé bývanie a pohodu bývania.

Prípustné, obmedzujúce a zakazujúce využívanie územia je bližšie špecifikované a zaregulované v časti Záväzná časť riešenia a verejnoprospešné stavby.

B.7 NÁVRH OCHRANY KULTÚRNYCH HODNÔT**B.7.1 VZNIK A VÝVOJ OBCE**

*zdroj: PHSR obce Vrúcko 2014 - 2020, www.infoturiec.sk, www.vricko.sk

Vznik obce

Obec vznikla na konci 14. storočia súčasne s inými nemeckými osadami na území juhozápadného Turca. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1505. Názov pochádza pravdepodobne od slova vrece, podľa tvaru výbežku chotára. Najskôr ju vlastnili Jezuiti sídliači v Kláštore pod Znievom. Vrúcko ako súčasť Hauerlandu bolo osídlené zväčša nemeckým obyvateľstvom. Išlo o súčasť nemeckej kolonizácie v súvislosti s nálezmi vzácnych rúd. Nemecké obyvateľstvo nazývalo vtedy obec Vrúcko: *Munichwiese* (Mníchova Lúka).

Názvy obce Vrúcko sa postupne menili. Do roku 1773 to bola Vriczka, Vriszka, Minich-Wiesen, Wriczko. Neskôr do roku 1786 sa obec volala Wriczka, Münichwiesen, 1808 – Vriczko, Münichwiesen, Wřicko, 1863 – Wriczko, 1873 – 1907 Vrickó, 1913 – Turócremete a po roku 1920 až do súčasnosti sa jej názov zmenil na Vrúcko.

V roku 1715 mala 31 domov, mlyn, roku 1784 mala 89 domov a 1173 obyvateľov, roku 1820 92 domov a 1512 obyvateľov. Miestni obyvatelia sa živili drevorubačstvom, tesárstvom, chovom dobytky, tkáčstvom, zhotovovaním drevených výrobkov a chodila aj na žatevné práce.

Významnú činnosť predstavoval zber liečivých rastlín a olejkárstvo. jVrúcko patrilo medzi najchudobnejšie obce regiónu. Do histórie obce sa zapísala aj tragédia, keď 28. decembra po snehovej víchrici našli pri Trnave sedem zamrznutých olejkárov – obyvateľov Vricka. Do druhej svetovej vojny bolo zmiešanou slovensko-nemeckou dedinou. Po roku 1945 nemecké obyvateľstvo násilne vysídlili a prisťahovali ďalších Slovákov.

Hauerland

Nemeckú kolonizáciu Hauerlandu podnietil bohatý výskyt rúd na strednom Slovensku. V 13. storočí vzniklo sedem stredoslovenských banských miest, medzi nimi zlatá Kremnica (Kremnitz), strieborná Banská Štiavnica (Schemnitz) a medená Banská Bystrica (Neusohl). Pojmom Hauerland označujeme banskú, niekdajšiu Nemcami osídlenú oblasť v okolí spomínaných miest, ktorá zahŕňa aj nemecký jazykový ostrov okolo Kremnice (Kremnitz) a Nitrianskeho Pravna (Deutsch-Proben), vrátane jazykovej skupiny okolo Handlovej (Krickerhau). Názov Hauerland sa presadil koncom tridsiatych rokov. Nemecké pomenovania

niektorých obcí tejto oblasti obsahujú vo svojom názve príponu –hau ako napr. Drexlerhau (Jánova Lehota), Glaserhau (Sklenné), Honneshau (Lúčky), Krickerhau (Handlová), Kuneschhau (Kunešov), Neuhaus (Nová Lehota), Schmiedshau (Tužina). Topoformant –hau poukazuje na spôsob vzniku týchto osídlení. Sloveso hauen je lesnícky pojem a má taký istý význam ako sloveso reuten odvodené od riuten zo stredovekej nemčiny, čo znamená kľčovať. V druhej polovici 19. storočia uverejnil germanista a lingvista z Bratislavy Karl Julius Schröer (1825 – 1900) štúdie o nárečiach v Hauerlande. Na základe porovnávania ukážok nárečí vo svojom príspevku tvrdí, že nárečia v Handlovej (Krickerhau), Nitrianskom Pravne (Deutsch-Proben), vo Vrícke (Münnichwies) vykazovalo s nárečiami v Dobšinej (Dobschau) a Medzeve (Metzenseifen) určité podobnosti (Steinecker, 1992).

Zápis v matrike zomrelých v Trnave z roku 1829

Kapitán slobodného a kráľovského mesta Trnavy referuje 7. januára 1830 v mestskej radle, že po prudkej snehovej víchrici 28. decembra 1829 bolo nájdených na území mesta Trnavy (cesta na Brestovany) sedem zamrznutých mužov z dediny Vrísko, v župe Turčianskej. Boli použité všetky prostriedky dosiať ich späť k životu, ale bezúspešne. Rada mesta Trnavy sa uzniesla oznámiť to prípisom turieckému vicežupanovi a pripojiť úradnú reláciu kapitána i súpis vecí, ktoré zostali po mŕtvych, aby si ich mohli príbuzní prebrať. Tento prípis bol ihneď 7. januára odoslaný. Uznesenie pokračuje, že prípad treba hlásiť i miestodržiteľskej rade a žiadať o refundáciu výdavkov mestskej pokladnice, spojených s pohrebom a operáciou, ktoré spolu činili 10.30 fl. WW.

List trnavského richtára adresovaný turčianskemu vicežupanovi Františkovi Justhovi do Turčianskeho sv. Martina bol prezentovaný župou 13. januára 1830. V prípise je uvedené zamestnanie mužov ako "questores oleorum" – olejári.

Napriek tomu, že list je prezentovaný až 13. januára, prípad prejednáva turčianska župná kongregácia už 12. januára 1830. Berie na vedomie správu trnavského magistrátu a uznáva sa oznámiť prípad príbuzným mŕtvych mužov, aby si v Trnave prebrali veci, ktoré po nich zostali. Dňa 19. februára 1830 žiada trnavský magistrát župný sudca Adolf Rakovský, aby veci zahynutých mužov boli odovzdané nejakému obyvateľovi Gajdelu (dnešné Kľačno-pripísaná poznámka) v Nitrianskej župe, ktorý ide vozom do Pezinka. Žiada zároveň poslať súpis vecí, aby sa pozostalým manželkám neurobila žiadna krivda, pretože sú vo veľkej biede.

Tieto veci prevzal 3. apríla 1830 v Trnave obyvateľ z Vrícka Juraj Mecko, podľa súpisu vyhotoveného policajným kapitanátom a prevzatie potvrdil krížikom.. Takmer u každého muža uvádza súpis to isté : halena, čižmy, klobúk, tanistra, britva, nôž, ruženec, nádoba s olejom atď. Peňažná hotovosť všetkým, ktorú Juraj Mecko prevzal, činila 3. 23 fl. conv.m.

Kapitán mesta Trnavy Leopold Hajda zahlásil toto odovzdanie vecí pozostalým trnavskému magistrátu 14. apríla 1830, čo tento vzal na vedomie 29. apríla a celú záležitosť bola uložená ad acta. Juraj Mecko doniesol zároveň so sebou túto prosbu k trnavskému magistrátu.

Rok 1944

Obec Vrísko bola obcou, kde prevládalo obyvateľstvo nemeckej národnosti. Obyvatelia tejto obce i keď sa snáď zdalo, že všetci sú horliví prívrženci nemeckého Frührera a stanú sa dobyvateľmi celého sveta, predsa v obci žili ľudia, ktorí bojovali proti Hitlerovcom, no svoj boj nemohli viesť otvorene, lebo ich bola menšina. Ich boj bol ilegálny. V ilegálnom boji boli zapojení ľudia, ktorí vedeli, že hitlerizmus bude porazený a s ním aj tí, ktorí boli oddanými prívržencami ich tzv. Neporaziteľného Nemecka. Boli to ľudia veriaci vo víťazstvo spravodlivého konca. Viedla ich za víťazstvo. Preto v našej už pred povstaním asi 3 týždne začala pracovať ilegálne „komunistická strana“, ktorá bola založená už v roku 1934.

História po roku 1945

V období rokov 1945-1946 bolo z obce vysťahované nemecké obyvateľstvo. V roku 1987 bol v obci postavený Charitný dom, ktorý je využívaný dodnes. Takmer na konci obce sa nachádza kláštor Milosrdných sestier sv. Vincenta de Paul – Samaritánky. V obci sídli aj kongregácia komunity Rodina Nepoškvrnenej.

Od roku 1989 sa v obci pravidelne organizuje Slovenský pohár cestnej cyklistiky s názvom Memoriál Karola Hercega. V obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, Jednota dôchodcov aj Klub Mladých. Okrem iných zaujímavostí obce Vrísko tu môžeme nájsť stále fungujúcu obecnú knižnicu. Táto knižnica existuje už od roku 1960.

Dobrovoľný hasičský zbor

Založenie miestneho hasičského zboru nie je možné presne určiť, ale z údajov, ktoré sme získali od ešte žijúcich členov, tak to bolo v roku 1920, keď sa po 1.svetovej vojne domov vrátil Georg (Juraj) Debnár, ktorý bol na vojne feldvéblom a po návrate hneď začal organizovať hasičstvo. V začiatkoch mali ručnú prenosnú striekačku, ktorá sa ešte dnes nachádza v Požiarnej zbrojnici. Asi v roku 1926 dostali novú ručnú pojazdnú striekačku. Dostali ešte 4 uniformy, 4 prilby, 4 hasičské sekierky, 200 m hadíc, hasičský rebrík, trhacie háky a hasičskú trúbku na ohlasovanie požiarov. Vyobliekaní v uniformách a prilbách sa zúčastňovali aj na pohreboch. Veliteľom od roku 1920 bol Georg Debnár, trubačom Rudolf Tencer, od 1936- 1938 Ján Novosedlák. Písomnosti viedol Emil Bakala.

Po 2.svetovej vojne sa zase začalo pracovať v roku 1949, keď sa zo základnej vojenskej služby vrátil Šimon Ďuriga. Tento robil veliteľa a v roku 1953 absolvoval kurz veliteľov v Ústrednej škole v Martine. Veliteľa robil až do roku 1976. V týchto rokoch bola hasičská ochrana na Vrícke dosť úspešná, pravidelne sa zúčastňovali na súťažiach v obvodových kolách. Niekoľkokrát sa zúčastnili na okresnej súťaži v Turčianskych Tepliciach, raz boli na súťaži aj v Považskej Bystrici. Dlhé roky bol vo výbore aj Ján Novosedlák, ktorý vykonával funkciu hopodára - pokladníka ZO do roku 1980. Ostatné funkcie sa pomerne často menili až do 70- tich rokov. V obci bolo v tomto období päť požiarov, ale všetky boli medzi prvou a druhou svetovou vojnou.

Erb obce

Hagiografický motív vychádza z odtlačku pečatidla zo 17. storočia na dokumentoch z roku 1866 a 1867 - zo spodného okraja modrého štítu vyrastajúci čiernovlasý čiernobradý zlatonimbý striebroodetý svätý Bartolomej v pravici zo zlatým širokým zahnutým a privráteným nožom.

Farnosť

V dávnej minulosti patrila ako filiálka ku farnosti Kláštor pod Znievom. Roku 1787 bola tu zriadená miestna kapl. stanica (v rokoch 1790-1791 a 1797 a 1883 a 1945 spravovalo sa z Kláštora pod Znievom). V roku 1798 tu bol poslaný farár na príkaz cisára a roku 1806 bola tu zriadená farnosť. V súčasnosti je opäť filiálkou Kláštora pod Znievom od roku 1971.

B.7.2 STAVEBNÉ A KULTÚRNE PAMIATKY

* zdroj: Krajský pamiatkový úrad Žilina, pracovisko Martin

Obec Vrícko vznikla na konci 14. storočia. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1594. Najskôr ju vlastnili Jezuiti sídliači v Kláštore pod Znievom. Vrícko ako súčasť Hauerlandu bolo osídlené zväčša nemeckým obyvateľstvom, ktoré bolo po druhej svetovej vojne odsunuté. Nemecké obyvateľstvo nazývalo vtedy obec Vrícko: *Munichwiese* (Mníchova Lúka).

Miestni obyvatelia sa živili drevorubačstvom, tesárstvom, chovom dobytky, tkáčstvom a zhotovovaním drevených výrobkov. Významnú činnosť predstavoval zber liečivých rastlín a olejkárstvo. Vrícko patrilo medzi najchudobnejšie obce regiónu. Do druhej svetovej vojny bolo zmiešanou slovensko-nemeckou dedinou. Po roku 1945 nemecké obyvateľstvo násilne vysídlili a prisťahovali ďalších Slovákov.

B.7.2.1 Národné kultúrne pamiatky

Na území obce sa nenachádza vyhlásená pamiatková zóna ani rezervácia.

V rámci územia obce Vrícko sa nachádza národná kultúrna pamiatka evidovaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚZPF“):

- Hrob spoločný – Padlí partizáni – 17, Cintorín, parcela č. KN C 1268, k. ú. Vrícko, č. ÚZPF SR 3235/1

Zároveň Krajský pamiatkový úrad Žilina spracoval návrh na vyhlásenie nehnuteľnosti za národnú kultúrnu pamiatku:

- Rímskokatolícky kostol sv. Bartolomeja a zvonica, č. súpisné 29, parcely č. KN C 197 a 198, k.ú. Vrícko. Rímskokatolícky kostol sv. Bartolomeja je jednolodňová pôvodne renesančná stavba s pravouhlým ukončením presbytéria a vežou tvoriacou súčasť jej hmoty pravdepodobne zo 17. storočia. Kostol bol upravený v rokoch 1787-1788, došlo k rozšíreniu lodi a novému zaklenutiu českou plackou. V interiéri sa nachádza empora a hlavný oltár sv. Bartolomeja v štýle luiséz z obdobia prestavby kostola. Obraz svätca na oltári je údajne dielom Jozefa Murgaša, ktorý tu pôsobil ako kaplán. Zvonica je jednoduchá murovaná stavba na pôdoryse štvorca z roku 1787. Nachádza sa v areáli kostola. Stavba má hladké fasády, polkruhovo ukončené rezonančné otvory, ukončená je sedlovou strechou. Nachádzajú sa tu dva zvony, z roku 1847 a 1920.

B.7.2.2 Archeologické náleziská

Význam obce Vrícko doložený predpokladaným historickým osídlením už od 14.storočia naznačuje, že v priestore intravilánu možno očakávať archeologické situácie a nálezy spojené so stredovekým osídlením. Rozsiahle osídlenie v 18. až 19. storočí dokladajú aj vojenské mapovania.

obr.1 Historické územie obce Vrúcko na I. vojenskom mapovaní (1783)
zdroj: www.staremapy.sk

obr.2 Historické územie obce Vrúcko na II. vojenskom mapovaní (1839)

obr.3 Historické územie obce Vrúcko na III. vojenskom mapovaní (1889)

V ÚPN-O je potrebné rešpektovať:

- pri objektoch, ktoré sú zapísané v ÚZPF SR, je nutné dodržať požiadavky základnej ochrany kultúrnej pamiatky v zmysle §27 a §32 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov,

- v bezprostrednom okolí nehnuteľnej NKP nie je možné vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty NKP; bezprostredné okolie (ochranné pásmo) nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je v okruhu 10,0 m od obvodového plášťa stavby, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok,
- dodržať OP NKP - bezprostredné okolie (ochranné pásmo) nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je v okruhu 10,0 m od obvodového plášťa stavby, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok; v bezprostrednom okolí nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky,
- pred začatím obnovy NKP je vlastník NKP povinný predložiť KPÚ žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy,
- je nevyhnutné, aby v územných a stavebných konaniach akejkoľvek stavby, pri ktorej sa predpokladá zásah do terénu (zakladanie stavieb všetkého druhu, líniové podzemné vedenia, komunikácie, hrubé terénne úpravy, rekultivácie, ap.) bol oslovený Krajský pamiatkový úrad Žilina, ktorého záväzné stanovisko bude podkladom pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia,
- povinnosť stavebníka/investora každej stavby, vyžadujúcej si zemné práce, v stupni územného konania vyžiadať si od Krajského pamiatkového úradu (ďalej len KPÚ) stanovisko k plánovanej stavebnej akcii vo vzťahu k možnosti narušenia archeologických nálezísk,
- v opodstatnených prípadoch - predovšetkým na vyznačenom území archeologického potenciálu KPÚ stanoví požiadavku na zabezpečenie archeologického výskumu,
- podľa §30 ods.1 pamiatkového zákona každý subjekt je povinný správať sa tak, aby svojím konaním neohrozil základnú ochranu neodkrytých archeologických nálezísk a nespôsobil nepriaznivé zmeny ich stavu,
- podľa §40 ods.2 a 3 zákona č. 49/2002 Z. z.- pamiatkový zákon a § č.127 zákona č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov v prípade zistenia, resp. narušenia archeologických nálezov počas doby stavby musí nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác ihneď ohlásiť nález KPÚ; do doby obhliadky KPÚ je nálezca povinný vykonať všetky nevyhnutné opatrenia na záchran nálezu, najmä ho zabezpečiť proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu a odcudzeniu pokiaľ o ňom nerozhodne stavebný úrad po dohode s KPÚ; archeologický nález môže vyzdvihnúť a premiestniť z pôvodného miesta a z nálezových súvislostí len oprávnená osoba metódami archeologického výskumu.

B.7.2.3 Pamätihodnosti

Na území obce sa nachádzajú pamätihodnosti, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu :

- **Obecný úrad** - budova obecného úradu bola postavená v rokoch 1898 až 1905. Postavili ju talianski robotníci o čom svedčia stavebné prvky prinesené z juhu. Táto budova mala slúžiť ako škola. V období Slovenského národného povstania až do roku 1956 neslúžila k svojmu poslaniu. V poslednom roku okupácie ju používali ako sídlo vojenského štábu na väznenie odporcov fašizmu. Potom ostala budova opustená. V roku 1956 bola opravená za pomoci obyvateľov a toho istého roku sa začala užívať ako Kultúrny dom a neskôr Miestny národný výbor . Medzi najväčších iniciátorov a organizátorov prevedenia renovácii budovy bol obyvateľ Vrúcka Ondrej Strýček. Na vlastných stavebných prácach pracovalo veľa miestnych občanov ako i zamestnancov vtedajšieho závodu ťažkého strojárstva v Martine. Na budove sa nachádza pamätná tabuľa s menami 13 obetí fašizmu. V súčasnosti slúži samospráve obce a kultúrnemu daniu.
- **Pomník obetiam SNP** – umiestnený , pod lesom, vpravo nad cestou Vrúcko – Kľačno, vybudovaný v roku 1962 trom popraveným obetiam z roku 1944 Ambrózovi Kucelovi z Vrúcka, Ing. Františkovi Štrbinovi z Kláštora pod Znievom a 20- ročnému Miloslavovi Čiernemu zo Slovenského Pravna.
- **Park** - v roku 1965 z iniciatívy členov MO SZB bol v obci vybudovaný Park 20. výročia oslobodenia. Stojí na mieste rumoviska 4 domov z čias druhej svetovej vojny. Miestni odbojáři a občania pri jeho výstavbe odpracovali vyše 500 hodín. Park je dnes dôstojným a pekným prostredím pre pomník obetiam fašizmu.
- **Zrubové vidiecke domy** - V obci sa nachádzajú 3 zrubové jednopodlažné trojpriestorové domy z 19. storočia, často podmurované so sedlovou šindľovou strechou s podlomenicou a doskovým štítom.

B.7.3 HISTORICKÁ ZELEŇ

Na území obce sa nenachádza žiadna chránená zeleň evidovaná ako národná kultúrna pamiatka.

V riešenom území nie sú evidované žiadne chránené stromy, chránené v zmysle § 49 zákona č. 506/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

V riešenom území sa nevyskytujú ani významné solitéry zelene.

B.7.4 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OBCE

Jozef Murgaš - rímskokatolícky kňaz, maliar, vynálezca, priekopník bezdrôtovej telekomunikácie.

Július Bresztyensky (Bresztyenszky) - rímskokatolícky kňaz

Vincent Šinkovits (Šinkovič), (Šimkovič) - rímskokatolícky kňaz

Josef Steinhübl, ml. - rímskokatolícky kňaz

Andrej Damko - rímskokatolícky kňaz

B.8 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA, OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI, VÝROBY A REKREÁCIE**B.8.1 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA**

Plochami pre bývanie sú v zmysle vyhl.č.55/2001 Z.z. plochy, ktoré sú určené pre obytné domy a k nim prislúchajúce nevyhnutné zariadenia, napr. garáže, stavby občianskeho vybavenia, verejné dopravné a technické vybavenie, zeleň a detské ihriská.

Celková potreba bytov, návrh novej bytovej výstavby

Pre predpokladaný počet 560 obyvateľov obce v roku 2042 a pre dosiahnutie obývanosti 3,0 obyvateľa/1 byt je v roku 2042 potrebný celkový počet 187 trvale obývaných bytov. Pri zachovaní súčasného podielu trvale neobývaných bytov (37,6 %) je do roku 2042 potrebné postaviť v obci približne 50 - 60 nových bytov.

Na základe predpokladu, že k cieľovému roku 2042 budú niektoré lokality len rozostavané, je v územnom pláne potrebné pripraviť obytné plochy väčšie o primeranú urbanistickú rezervu.

Rozvoj plôch pre výstavbu rodinných domov v **návrhovom** období do r.2042, vychádzajúci zo Zadania, je možné rozčleniť na :

a) plochy v rámci z. ú. obce, vytýčenému k 1.1.1990

- v prielukách - cca 15 RD

Spolu je v z. ú. možné umiestniť cca 15 nových RD. V centrálnej časti obce je predpoklad úbytku bytového fondu, vzhľadom na návrh zmiešanej funkcie - bývanie + občianska vybavenosť.

b) plochy mimo z. ú. obce

➤ navrhované obytné územia:

- lokalita BI 04 - 5 RD, podmienkou je vybudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry
- lokalita BI 05 - 10 RD, podmienkou je vybudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry
- lokalita BI 06 - 6 RD
- lokalita BI 08 - 12 RD
- lokalita BI 09 - 8 RD

➤ navrhované rekreačno-obytné územia:

- 25 RD
- 50 rekreačných chat

Na navrhovaných plochách je spolu možné umiestniť viac RD (81) ako vzhľadom na reálnu potrebu k r.2042 (60). Obec sa nachádza v atraktívnom prírodnom prostredí so záujmom ľudí o bývanie a je reálny predpoklad, že keď budú vytvorené podmienky, tak stúpne počet záujemcov o výstavbu. Vzhľadom na fakt, že k návrhovému roku budú niektoré lokality rozostavané, navrhujeme zvýšiť počet o primeranú urbanistickú rezervu.

Pred začatím výstavby v rozsiahlych lokalitách - RU 01, ZU 01, ZU 04, BI 05, OV 07 vzhľadom na dopravnú a technickú infraštruktúru ako aj dopravné napojenie územia, navrhujeme:

- spracovať podrobnejšie riešenie usporiadania obytného územia (ÚPN-Z, resp. UŠ) s návrhom dopravnej a technickej infraštruktúry, s vyčlenením verejných plôch pre zeleň a ihriská a s určením podrobných regulatívov pre zástavbu; v lokaitách ZU 04, BI 05, OV 07 na výškopise vzhľadom na teréne danosti územia

B.8.2 NÁVRH RIEŠENIA OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI SO SOCIÁLNOU INFRAŠTRUKTÚROU

Vzhľadom na charakteristiku zariadení občianskej vybavenosti, môžeme ich zaradiť do nasledujúcich jednotlivých skupín:

B.8.2.1 Sociálna infraštruktúra**Školstvo a výchova**

V obci sa nenachádza zariadenie predškolskej a školskej výchovy. Deti dochádzajú do materskej školy do obce Kláštor pod Znievom, čo sa javí ako nevyhovujúci stav. V minulosti bola v obci situovaná MŠ, ktorá však nebola dostatočne využitá. Do základnej školy dochádzajú deti do Kláštora pod Znievom, čo je vyhovujúce. Školské zariadenia pre deti, ktoré vyžadujú osobitný prístup sa nachádza v Martine.

Mimoškolské zariadenia, centrá pre využitie voľného času detí a mládeže sa v obci nenachádzajú. Navrhujeme:

- vzhľadom na nárast obyvateľstva navrhujeme vybudovať materskú školu s kapacitou 40 detí

✓ **Stredné a vysoké školy**

V obci sa nenachádzajú. Najbližšie stredné odborné školy a gymnáziá sú v Martine, Turčianskych Tepliciach, Turanoch, Sučanoch a vo Vrútkach. Nadregionálny význam má Lekárska fakulta so sídlom v Martine, ktorá zabezpečuje vysokoškolské vzdelávanie, celoslovenský význam má Žilinská univerzita.

Zdravotníctvo

✓ **Zdravotné stredisko s ambulanciami lekárov**

V obci sa nenachádza žiadne zdravotnícke zariadenie, ani ordinácie lekárov. Základnú zdravotnícku starostlivosť zabezpečujú zdravotné ambulancie v Kláštore pod Znievom, Turčianskych Tepliciach a Martine. Za vyššou zdravotnou starostlivosťou a špecializovaným zdravotníckym vyšetrením dochádzajú obyvatelia do polikliník a Univerzitnej nemocnice v Martine, resp. do súkromných ambulancií v meste Martin.

✓ **Lekáreň**

V obci Vrúcko sa nenachádza lekáreň. Najbližšia lekáreň je v obci Kláštor pod Znievom..

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Sociálna starostlivosť

- V obci sa nachádzajú **sociálne zariadenia**, ktoré spravuje OZ Dobrý Pastier z Kláštora pod Znievom:

- 1) Útulok Sv. Alžbety - útulok pre ženy - 22 lôžok, 22 stoličiek, 3 zamestnanci; vykurovanie objektu elektrické + pevné palivo
- 2) Domov Sv. Anny - zariadenie pre sociálne odkázaných seniorov.
Kapacita zariadenia je 30 osôb v dvojlôžkových a jednolôžkových izbách. O seniorov sa stará - 15 zamestnancov. Klienti majú k dispozícii jedáleň s kapacitou 40 stoličiek a kaplnka. Nachádza sa tu dobre vybavená kuchyňa. V areáli sú umiestnené aj kontajnerové domy pre mobilných seniorov. Pri objekte je dostatok miest na parkovanie a odstavovanie vozidiel. Vykurovanie objektu je elektrické - závesný kotol.
- 3) Útulok Sv. Margity Uhorskej - 30 lôžok, 30 stoličiek, 10 zamestnancov; vykurovanie objektu - tepelné čerpadlo
- 4) Útulok Sv. Bartolomeja - 20 lôžok, 20 stoličiek, 3 zamestnanci; vykurovanie - pevné palivo

➤ **Charitné domy**

- 1) Kongregácia milosrdných sestier Sv. Vincenta - Satmárok - starostlivosť o staré a choré sestry, duchovná služba ľuďom, 62 klientov (trvalých obyvateľov) + 22 zamestnancov, charitný dom je vykurovaný elektrinou a uhlím (ekohrášok). Kapacita je + 35 lôžok pre poriadanie duchovných cvičení.
- 2) Kláštor sestier Božského Vykupiteľa - starostlivosť o staršie a choré sestry, 16 zamestnancov. Objekty sú vykurované elektricky, priamovýhrevne.

Navrhujeme:

- *vybudovať zariadenia sociálnych, komunitných a sociálno - zdravotníckych služieb rôznych foriem (pobytové aj denné formy) aj s prechodným bývaním zamestancov na navrhovanej ploche OV 07, východne od areálu navrhovanej občianskej vybavenosti a nezávadnej výroby a plochách OV 15, OV 16 v severozápadnej časti územia*

B.8.2.2 Obchod a služby

Maloobchod

V obci sa v súčasnosti nachádza 1 predajňa potravinárskeho a zmiešaného tovaru vo vlastníctve COOP Jednota, ktorá má pultový predaj. Predajňu je potrebné zmodernizovať.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

V prípade rozvoja lokality Predvrúckop je možné uvažovať s predajňami v rámci zmiešaného územia.

Verejné stravovanie a ubytovanie

V obci sa nenachádzajú ani pohostinské ani ubytovacie zariadenia. Takéto zariadenie, v majetku Železníc SR, sa nachádza v západnej časti územia - v minulosti slúžilo rekreačnému účelu, momentálne nefunguje. *Vzhľadom na značný rekreačný potenciál územia sa tento stav pre návrhové obdobie javí ako nevyhovujúci*

Navrhujeme:

- *v rámci časti Predvrúcko, v rámci plôch rekreačného alebo zmiešaného územia, umiestniť penzión*

Pošta

Nachádza sa v budove v majetku obce, pri hasičskej zbrojnici, zamestnáva 1 zamestnanca. Budova je vykurovaná elektricky.

Tento stav sa javí ako vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Trhové miesto, trhovisko

V obci sa nachádza miesto na príležitostný ambulantný predaj rôzneho druhu, pri budove pošty a je vybavené drevenými predajnými stánkami.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Výrobné a nevýrobné služby

V obci sídli niekoľko fyzických osôb (živnostníkov) zameraných na murárske práce - 1, stolárske - 1 a vodokúrenárske práce - 1.

V obci nie je dostatok výrobných, ani nevýrobných služieb a tým aj málo pracovných príležitostí pre obyvateľov obce. V obci chýbajú všetky služby patriace k základnej vybavenosti.

Navrhujeme:

- časť areálu hospodárskeho dvora transformovať na zmiešané územie občianskej vybavenosti a nezávadných nevýrobných služieb súvisiacich s poľnohospodárskou výrobou
- v rámci novej zástavby je možné v rodinných domoch uvažovať o službách nevýrobného charakteru

B.8.2.3 Ostatná vybavenosť

Kultúra

- ✓ Dom kultúry, obecný úrad

Budova bola postavená v rokoch 1898 až 1905, nachádza sa v západnej časti obce. Postavili ju talianski robotníci o čom svedčia aj stavebné prvky prevzaté z južných častí Talianska. Budova slúžila ako škola. V období Slovenského národného povstania ju používali ako sídlo vojenského štábu. Dlho bola nevyužívaná. Až po roku 1956 bola rekonštruovaná na účely kultúrneho domu. Budova je obklopená z východnej strany veľkou trávnatou plochou so stromami a detským ihriskom. V budove sídli obecný úrad, miestna knižnica a kultúrny dom s kapacitou 80 sedadiel. Budova je čiastočne zrekonštruovaná, čiastočne vymenené okná. Vykurovaná je elektricky.

Navrhujeme:

- celkovú rekonštrukciu - výmenu strešnej krytiny, vzhľadom na trendy v úsporách energie je potrebné zateplenie a výmena kúrenia.
- ✓ Miestna knižnica
V obci dobre funguje miestna ľudová knižnica, sídli v budove kultúrneho domu, uvažuje sa do budúcnosti zabezpečiť v nej internet pre verejnosť. Metodicky je riadená Turčianskou knižnicou v Martine
- ✓ Kostoly, náboženské služby
Na území sa nachádza Rímskokatolícky kostol sv. Bartolomeja, ktorý pochádza z polovice 17.stor. V areáli kostola sa nachádza zvonica z 19. stor. a má 3 zvony. V súčasnosti sa v ňom slúžia omše a patrí pod farnosť Kláštor pod Znievom, má kapacitu cca 90 ľudí. Za evanjelickými službami dochádzajú ľudia do Príbovíc.
V domoch sociálnych služieb a charitných domoch sa nachádzajú vlastné miestnosti (kaplnky) pre slúženie rk sv. omší.
Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Záujmové združenia

Medzi najstaršie záujmové združenia a organizácie v obci patrí: Klub dôchodcov, Dobrovoľný hasičský zbor, založený v r.1918 - v súčasnosti má 62 členov, ZO jednota dôchodcov Slovenska, Zväz mladých

Obec je súčasťou združení - ZMOT = Združenie miest a obcí Turca, ZMOS = Združenie miest a obcí Slovenska, Miestnej akčnej skupiny Turiec.

Aktivity (každoročné): MDŽ, fašiangy, deň matiek, deň otcov, deň detí, karneval, mesiac úcty k starším, Mikuláš, príležitostná zábava (Silvester), šarkaniáda, hasičské súťaže, športové hry pre deti, ...

Telovýchova a šport

V obci sa nachádza futbalové ihrisko, ktoré nemá však vybudované sociálne zázemie. V obci sa nachádza detské ihrisko v záhrade pri obecnom úrade. Obyvatelia majú na území obce minimálne možnosti športového vyžitia - či už outdoorového (športoviská rôzneho typu pre rôzne vekové kategórie) alebo indoorového (telocvičňa, posilovňa, wellness, sauna, bowling, ap.).

Navrhujeme:

- dobudovať sociálno-hygienické zázemie pre futbalový štadión

- *dobudovať plochy pre nenáročné (rodinné) športové aktivity v zeleni v lokalite severne od futbalového ihriska*
- *dobudovať plochu pre šport v južnej časti územia*
- *v novonavrhovaných rozvojových územiach pre výstavbu RD, resp. zmiešaných územiach bývania arekreácie, situovať ihriská pre hry detí a mládeže rôznych vekových kategórií*

Správa a riadenie

Zo zariadení verejnej správy v obci sú :

- ✓ *Obecný úrad* je umiestnený v centre obce, v budove kultúrneho domu spolu s poštou a knižnicou, priestor je kapacitne postačujúci. Obec zamestnáva 3 zamestnancov. Priestory obecného úradu sú plošne vyhovujúce.
- ✓ *Zariadenie požiarnej ochrany* = požiarňa zbrojnica - je umiestnená v samostatnej budove, pri futbalovom ihrisku, v areáli sa nachádzajú garáže a sklady, vykurovaná je ústredným kotlom na drevo.

Cintorín

V obci sa nachádzajú 2 cintoríny:

- 1) *cintorín pri kostole, ktorý patrí rímskokatolíckej cirkvi, slúži hlavne na pochovávanie rehoľných sestier - v súčasnosti je na ňom evidovaných 148 hrobových miest, nachádzajú sa tu aj urnové miesta, kapacitne vyhovuje aj pre návrhové obdobie,*
- 2) *obecný cintorín na juh od z. ú. obce - v súčasnosti je na ňom evidovaných 211 hrobových miest, vrátane urnových miest; kapacitne nepostačuje pre návrhové obdobie. V areáli cintorína sa nenachádza dom smútku, väčšina pohrebov - 98% sa odohráva v kostole.*

Podľa štatistických údajov priemerne ročne zomrie okolo 14 ľudí. Pre návrhové obdobie do r.2042 bude potrebných pre obec Vrúcko okolo 294 nových hrobových miest.

Navrhujeme:

- *plošne rozšíriť obecný cintorín, vybudovať na ňom nový dom smútku*

Zberné zariadenie na separovaný odpad

Obec nemá vybudovaný zberný dvor. Na území obce sa nachádza 7 zberných miest (stojísk) s nádobami na separovaný odpad (papier, sklo, plasty, bioodpad) o objeme 1100 l, na 3 miestach sa nachádzajú nádoby na kuchynský odpad. Pri OÚ v záhrade sa nachádza miesto na zber záhradného odpadu, čo je nevyhovujúci stav.

Navrhujeme:

- *umiestniť zberné zariadenie pri požiarnej zbrojnici (elektroodpad),*
- *umiestniť zberné zariadenie na ostatný odpad pri ČOV*
- *umiestniť v nových lokalitách zberné miesta so zbernými nádobami na separovaný odpad*

B.8.3 NÁVRH RIEŠENIA VÝROBY

Hospodárska základňa obce nie je vzhľadom k jej vidieckemu charakteru príliš rozvinutá, zastúpený je hlavne terciárny sektor, kde je najväčší počet pracovných príležitostí. Málo, skoro vôbec, nie je zastúpený primárny a sekundárny sektor.

B.8.3.1 Primárny sektor - poľnohospodárstvo

Organizácia poľnohospodárskej výroby

Na území obce má sídlo Poľnohospodárske družstvo Turiec - Agro, s.r.o. so sídlom v Turčianskom Ďure, ktoré sa nachádza v severnej časti zastavaného územia obce. Areál má prenajaté Občianske združenie Dobrý Pastier z Kláštora pod Znievom, ktoré chová hospodárske zvieratá - kozy, kravy, ovce. Časť územia má odkúpené OZ a v existujúcom objekte je zriadený útulok Sv. Bartolomeja. V areáli sa nachádza: senník, maštale a sklad; maštale sú situované v časti družstva ďalej od zastavaného územia. V areáli pracuje 20 zamestnancov OZ Dobrý Pastier.

V živočíšnej výrobe chovajú 40 kusov hovädzieho dobytku (kravy), 120 ks kôz a 400 ks oviec, ktoré sú v areáli ustajnené v zime, v lete sú na salaši.

Zámery OZ Dobrý Pastier do budúcnosti:

- *naďalej chovať hospodárske zvieratá v rovnakých počtoch*
- *pestovať a spracovávať bylinky a iné úžitkové rastliny, vysadiť ovocné sady*

V k. ú. sa nachádzajú:

- ✓ *samostatne hospodáriaci roľníci*
- ✓ *včelári - 3*

Navrhujeme:

- v časti areálu bývalého hospodárskeho dvora vysadiť produkčný ovocný sad a umiestniť vybavenosť súvisiacu so spracovaním ovocia
- vytvoriť podmienky pre pestovanie a spracovávanie liečivých a kuchynských bylín a iných úžitkových rastlín
- vysadiť ovocné sady na plochách v Predvrícko - PV 01 a ploche v severozápadnej časti územia - PV 03 a umiestniť vybavenosť súvisiacu so spracovaním ovocia
- v ploche zmeššaného územia poľnohospodárskej výroby a občianskej vybavenosti - ZU 13 umiestniť agroturistický areál súvisiaci s animoterapiou a vybavenosť súvisiacu s poľnohospodárskou prvovýrobou

B.8.3.2 Primárny sektor - lesné hospodárstvo

Lesy sú základnou a nenahraditeľnou zložkou životného prostredia, kde plnia niekoľko významných funkcií. Okrem produkcie žiadanej drevnej hmoty zabezpečujú plnenie dôležitých celospoločenských pohľadov, z ktorých sú najdôležitejšie: vodohospodárska, pôdoochranná, prírodoochranná a pod..

Katastrálne územie obce Vrúcko je organizačne začlenené do Lesného celku Kláštor. Lesný celok je v zmysle priestorovej úpravy lesa definovaný ako územne ucelená časť lesov, pre ktoré sa vyhotovuje program starostlivosti o lesy. V podmienkach obce Vrúcko to znamená, že lesy patriace do jeho katastrálneho územia sú spravované a obhospodarované pokynmi programu starostlivosti o lesy platným na obdobie rokov 2012 – 2021 .

Vlastníctvo a užívanie lesov

Štruktúra vlastníckych a užívateľských vzťahov je nasledovná:

- Vlastníctvo:
 - súkromné:
 - fyzické osoby v podielovom spoluvlastníctve nehnuteľností vrátane spoločných nehnuteľností,
 - právnické osoby
 - cirkevné (rímsko-katolícka cirkev),
 - štátne.
 - Užívanie lesov (obhospodarovanie v zmysle zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov):
vyplýva z vlastníctva lesných pozemkov. Pozemky vo vlastníctve SR, neštátne neodovzdané, resp. neštátne prenájaté obhospodaruje štátna organizácia Lesy SR, š.p. OZ Žilina. Neštátne odovzdané lesné pozemky obhospodarujú právnické osoby (RK cirkev farnosť Vrúcko, Central Agro Forest Finance s.r.o.) a fyzické osoby.

Kategorizácia lesov

Celková výmera katastrálneho územia Vrúcko podľa údajov ÚGKN zverejnených na stránke „katasterportal.sk“ je 2.959,42 ha, z toho výmera lesných pozemkov je 2.618,69 ha. Lesnatosť teda predstavuje 88,49%.

Z celkovej výmery lesných pozemkov tvoria lesné porasty (pozemky porastené lesnými drevinami) 2.497,09 ha a pozemky bez lesných porastov 121,60 ha. Charakteristika jednotlivých druhov lesných pozemkov je uvedená v nasledujúcich kapitolách.

Lesné porasty sa delia na dve kategórie:

Lesy hospodárske – výmera 1632,48 ha (65% porastovej plochy)

- funkčné typy: primárne produkčný, t. zn. produkcia drevnej hmoty, sekundárne protierozívna funkcia, vodohospodárska funkcia

Lesy ochranné – výmera 864,61 ha (35% porastovej plochy)

Tab. č.19 - Členenie lesov podľa kategórií a subkategórií v zmysle vyhlášky č. 453/2006 o hospodárskej úprave lesov a ochrane lesa

Kategória lesa	Subkategória	Výmera v ha
Ochranné	A Lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach	68,99
	B Vysokohorské lesy	46,53
	D Ostatné lesy s prevažujúcou ochranou pôdy	749,09
Hospodárske	-	1632,48
Spolu		2497,09

Výsledky doterajšieho hospodárenia

Lesy boli využívané predovšetkým na produkciu dreva, t.zn. v mladších porastoch výchovnými zásahmi prebierky a prečistky, v starých – rubných porastoch obnovnými zásahmi, po ktorých nezriedka vznikali holé plochy následne obnovované umelým zalesňovaním v kombinácii s prirodzenou obnovou, avšak vyskytujú sa i lesy vzniknuté z pňových, resp. koreňových výmladkov. Podľa pôvodu tak v riešenom území vznikli lesné porasty semenného pôvodu a výmladkového pôvodu. Obhospodarovanie lesov prebiehalo v intenciách štátnej lesníckej politiky, ktorej ciele a zámery boli v minulosti premietnuté do príslušnej legislatívy, konkrétne v zákone SNR č. 100/1977 Zb. o hospodárení v lesoch a štátnej správe lesného hospodárstva, neskôr v zákone NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov. V riešenom území sa nachádzajú v prevažnej miere lesné pozemky s výraznou konfiguráciou, teda so strmými svahmi, značným výškovým rozpätím, vrezanými bočnými dolinkami. Preto boli lesné porasty v minulosti (do 1.polovice 20. storočia) málo prístupné. Až neskôr sa začala budovať sieť lesných ciest, čo je nevyhnutný predpoklad racionálneho obhospodarovania lesných porastov. Vzhľadom na vysokú členitosť pozemkov (strmé a dlhé svahy) bola nemalá časť porastov zaradená do kategórie ochranných lesov. Lesy lepšie prístupné, s menším sklonom boli naopak zaradené do kategórie hospodárskych lesov, nakoľko sú tu vytvorené predpoklady cieľavedomého lesníckeho obhospodarovania. Ochranné lesy, ktorých prvoradou funkciou je ochrana pôdy pred eróziou (zosuvom) sú vyhlásené na obmedzenej ploche len na najviac exponovaných stanovištiach. V hospodárskych lesoch sú zrejmé znaky intenzívneho hospodárenia, ktoré súviselo najmä s modernizáciou lesnej techniky a zavádzaním nových ťažbových technológií a výstavbou lesnej dopravnej siete najmä po druhej svetovej vojne. Dôkazom intenzifikácie lesného hospodárstva v povojnovom období je najmä súčasný podiel jednotlivých vekových tried z celkovej výmery lesných porastov. Najväčšie zastúpenie majú porasty vo veku 60 až 100 rokov čo dokazuje spomínaný fakt, teda že k intenzívnej obnove lesných porastov dochádzalo za posledných cca 70 rokov vďaka už spomínanej modernizácii lesného hospodárstva. Súčasťou intenzifikácie lesného hospodárstva bola aj postupný prevod výmladkových lesov na lesy semenného pôvodu vykonávaný priamym prevodom – holorubom. Pri obnove lesov sa postupne prechádzalo v nedávnej minulosti od holorubného hospodárskeho spôsobu, pre ktorý je typické zakladanie obnovných prvkov s viac menej pravidelným obdĺžnikovým tvarom a následným umelým zalesňovaním k jemnejším - prírode blízkym spôsobom hospodárenia využívajúcim viac prirodzené zmladenie lesných porastov. V súčasnosti predstavuje podiel prirodzenej obnovy lesov v k. ú. Vrícko cca 42% z celkovej obnovovanej plochy lesných porastov. Aj z uvedeného dôvodu sa v riešenom území nachádzajú lesné porasty s viacvrstvovou štruktúrou. Takéto porasty sa vyznačujú vysokou odolnosťou voči abiotickým škodlivým činiteľom a tiež dobrou produkčnou schopnosťou. Priemerná zásoba lesných porastov predstavuje 235 m³ drevnej hmoty na jeden hektár. V lesoch ochranných bolo hospodárenie vykonávané s ohľadom na ich špecifické poslanie, t. zn. s cieľom zabezpečiť stálu existenciu lesného porastu zabezpečujúceho mimoprodukčné plnenie funkcií lesov. Vzhľadom k tomu, že sa v prevažnej miere jedná o porasty na extrémnych (neprístupných) stanovištiach, hospodárska činnosť človeka tu bola len minimálna, resp. žiadna. Z uvedeného dôvodu tieto porasty dosahujú vysoký vek (100 a viac rokov). Výsledky doterajšieho hospodárenia možno znázorniť prostredníctvom jednotlivých ukazovateľov, ktoré vypovedajú o charakteristike lesa a lesného hospodárenia v riešenom území. Sú to predovšetkým drevinová skladba, štruktúra ťažieb dreva a zalesňovania a veková štruktúra.

Tab. č.20 - Drevinové zloženie lesných porastov

Drevina	Výmera v ha	Zastúpenie v %
Breza	0,96	0,04
Buk	1498,09	60,06
Hrab	0,05	0,00
Brest	0,23	0,01
Jaseň	7,38	0,30
Javor	53,76	2,16
Lipa	0,74	0,03
Jelša	2,73	0,11
Topoľ	1,22	0,05
Ostatné listnaté	1,30	0,05
Smrek	553,61	22,19
Jedľa	6,35	0,25
Smrekovec	125,04	5,01
Borovica	242,72	9,73
Kosodrevina	0,17	0,01
Spolu	2494,36	100,00

Tab. č.21 - Drevinové zásoby v m³

Dreviny	Zásoby (m ³)
Ihličnaté	208 898
Listnaté	377 526
Spolu	586 424

Tab. č.22 - Ročná ťažba dreva podľa druhu drevín a druhu ťažby v m³

Dreviny	Obnovná ťažba	Výchovná ťažba	Spolu
Ihličnaté	1048,60	1623,90	2672,50
Listnaté	2309,35	2051,70	4361,05
Spolu	3357,95	3675,60	7033,55

Tab. č.23 - Prehľad zalesňovania podľa drevín a kategórií lesov v ha

Kategória lesa	Skupina drevín	Zalesnenie spolu	Z toho očakávané prirodzené zmladenie
Hospodárske	Ihličnaté	75,69	9,04
	Listnaté	194,40	83,73
Ochranné	Ihličnaté	4,52	4,36
	Listnaté	34,26	34,13
Spolu		308,87	131,26

Tab. č.24 - Výmera lesných porastov podľa vekových tried (veková štruktúra)

Veková trieda (výmera v %/ha)								
0-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141+	Spolu
5	12	20	21	21	10	6	3	100
136,93	306,38	509,03	533,78	528,00	253,23	152,69	74,32	2494,36

Mimoprodukčné využitie lesov

Lesné pozemky s lesnými porastmi zabezpečujú tieto mimoprodukčné funkcie:

- ochranu pôdy (výmole, kamenité svahy, svahy s eróznymi zosuvmi) na výmere 864,61 ha,
- zdravotno-rekreačnú a oddychovú na celej výmere.

Lesné pozemky bez lesných porastov zabezpečujú:

- protipožiarnu funkciu (lesné cesty a lesné sklady) na výmere 17,21 ha,
- poľovnícku funkciu – sú významné z hľadiska obhospodarovania poľovnej zveri (lúčky pre zver, pozemky špecifického zamerania, iné lesné pozemky, neúrodné lesné pozemky) na výmere 30,29 ha,
- ochranné pásmo produktovodov 2,15 ha,
- prírodo-ochrannú funkciu (Národná prírodná rezervácia Kľak vyhlásená za účelom ochrany pôvodných skalných a lesných rastlinných spoločenstiev subalpínskeho pásma) na výmere 186,24 ha,
- krajinnno-estetickú, resp. rekreačno-turistickú funkciu (vysokohorské pozemky – pozemky nad hornou hranicou lesa) o výmere 47,14 ha

B.8.3.3 Sekundárny sektor

ÚPN VÚC Žilinského kraja uvádza vo svojej smernej časti princípy rozvoja priemyselnej výroby a stavebníctva v okrese Martin:

- podporovať podnikateľské iniciatívy vedúce k vytvoreniu malých a stredných prevádzok, ktoré sú nositeľom adaptability, vysokej miery flexibility a osvojenia si inovačných zmien,
- klásť dôraz na environmentálnu kvalitu a výrobkov,
- rozvoj priemyselnej výroby, výrobných služieb a skladového hospodárstva realizovať najmä v rámci stávajúcich územno-výrobných zoskupení,
- pri zakladaní nových výrobných prevádzok prihliadať na vhodné dopravné napojenie D1

Kameňolom

V obci je v súčasnosti sekundárny sektor zastúpený kameňolomom - ťažbou stavebného kameňa, ktorý sa nachádza pri vstupe do obce, medzi miestnou časťou Predvrícko a obcou. Ide o výhradné ložisko vápenca s určeným dobývacím priestorom, kde sa vykonáva banská činnosť na základe rozhodnutia Obvodného banského úradu Banská Bystrica č.1547-3058/2017 zo dňa 16.11.2017 s platnosťou do r. 31.12.2031. Predmetom ťažby je vápenec určený na výrobu kameniva. Objem ťažby je limitovaný povolením

na max. 100 tis. t/rok, skutočne vynosy su v jednotlivých rokoch premenlive, priemerne 30 tis. t/rok, v zimnom období ťažba neprebieha. V lome je zriadená pracia a triediaca linka na výrobu konkrétnych frakcií (0 – 4 mm, 4 – 8 mm, 8 – 16 mm). V súčasnosti sa celý objem vyťaženej suroviny odvažá z lomu a využíva roznoými odberateľmi pre stavebné účely a výrobu stavebných materialov v iných lokalitách.

V kameňolome je zamestnaných v súčasnosti 5 zamestnancov. Nachádza sa tu administratívna budova so sociálnym zázemím.

Zámery do budúcnosti:

- navýšiť počet zamestnancov o min. 6
- v areáli umiestniť mobilnú betonáreň

- Mobilná betonáreň (*zdroj : Mobilná betonáreň Vrúcko, zámer podľa zákona NR SR č.24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na ŽP, 04/2021, RNDr. M.Zuskinová Z&M consult)

Zámerom investora DOPRAVEX kameňolomu s. r. o. je umiestniť v priestore existujúceho povrchového lomu mobilnú betonáreň v severnej časti areálu lomu v blízkosti vstupu do lomu. Zariadenie betonárky pozostáva zo stavebnicovej konštrukcie, dodáva sa v dielcoch, ktoré sa dovezuú nákladnými vozidlami a zmontujú sa na mieste na pripravené betónové platne. Súčasťou dodávky sú aj všetky pohonné agregáty, káblovanie a riadiace systémy. Prevádzkovanie betonárne sa predpokladá len v letných mesiacoch najviac 100 až 120 dní v roku, maximálna denná výroba sa predpokladá v závislosti od aktuálnej prevádzky 200 až 300 m³ betónovej zmesi. Pri plnom využití výkonu betonárne a optimálnych podmienkach je možné vyrobiť 70 tis. t betónovej zmesi za rok, skutočná kapacita výroby však bude nižšia a premenlivá (priemerne 40 – 50 tis. t/rok). Dovozy kameniva z iných lokalít za účelom výroby betónu sa nebude vykonávať, objem výroby teda bude závisieť od objemu aktuálne vyťaženej kameňa v lome, ktorý v jednotlivých rokoch značne kolíše, aj od dĺžky trvania priaznivých teplotných pomerov v danom roku. Na obsluhu betonárne sú potrební dvaja pracovníci – operátor v riadiacom velíne a manipulačný pracovník. Obsluha bude využívať sociálne zázemie v prevádzke lomu, ktoré je zásobované pitnou vodou z vlastnej studne a vybavené nepriepustnou žumpou.

Účelom umiestnenia mobilnej betonárne je efektívne zhodnotenie vyťaženej suroviny priamo v lome. Frakcie kameniva z triediacej a praciej linky budú využité ako vstupná surovina na výrobu betónových zmesí, ktoré bude navrhovateľ dodávať autodomiešavačmi jednotlivým odberateľom. Časť produkcie plánuje navrhovateľ v budúcnosti využívať aj na výrobu betónových tvárnic v areáli lomu. Z ťažobne sa budú distribuovať už zhodnotenú stavebnú hmotu pri efektívnom vynaložení nákladov.

Navrhované umiestnenie mobilnej betonárne umožňuje využiť už vybudované spevnené plochy, dopravný prístup, inžinierske siete a technické zázemie v lome. Činnosť preto nemá nároky na nový záber pôdy, budovanie infraštruktúry a súvisiace zásahy v inej lokalite. Výhodou je aj zdroj banskej vody v lome, ktorú je možné využiť ako vstupnú surovinu pre výrobu betónu. Väčšina surovín (štrk, piesok, voda) je teda k dispozícii priamo v lome a nie je nutné ju dopravovať z iných lokalít.

V obci sídli viacero fyzických osôb, právnických osôb a živnostníkov zameraných maloobchod a sprostredkovateľská činnosť – 7, stavebné a zemné práce – 6, maloobchod - 5, dopravu - 2, výrobu - 4, sociálne služby - 2.

Vzhľadom na pekné prírodné prostredie, veľké možnosti rekreačného využitia, neustály záujem o výstavbu rekreačných domov a prírodné hodnoty územia, obec nemá záujem o vybudovanie areálu súvisiaceho s výrobou sekundárneho charakteru.

B.8.3.4 Terciárny sektor

Je v obci rozvinutý nadštandardne hlavne čo sa týka sociálnej sféry - predstavujú ho zariadenia sociálnych služieb a komunity rehoľných sestier. V terciárnom sektore je najväčším zamestnávateľom komunity rehoľných sestier a OZ Dobrý Pastier.

Predpokladáme zvýšenie pracovných príležitostí najmä službách (hlavne sociálnych a nevýrobných).

B.8.4 NÁVRH RIEŠENIA REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU

B.8.4.1 Širšie súvislosti

V smernej časti ÚPN-VÚC Žilinského kraja sa uvádza:

Rekreačný potenciál okresu Martin je veľmi veľký a umožňuje široké spektrum ponuky. Prejavuje sa vzácnou vyváženosťou veľmi atraktívnych prírodných i civilizačných daností. Tieto a s nimi spojené rekreačné a turistické aktivity majú prevažne celoštátny až medzinárodný význam. Umožňujú ďalej rozvíjať všetky pohybové, pasantné a migračné formy horského, mestského a vidieckeho turizmu. Blízkosť kúpeľného mesta Turčianske Teplice dáva možnosť participovať aj na kúpeľnom turizme a liečbe. Martin ako štatutárne Národné kultúrne centrum, spolu s okolitým historickým osídlením Turca disponujú množstvom daností, ktoré vytvárajú jedinečnú ponuku pre poznávací, kultúrny, spoločenský, ale aj nákupný, obchodný a

kongresový turizmus. V bezprostrednej návaznosti na mesto vzniká významné centrum horského turizmu a zimných športov Martinské Hole s komplexom vysoko nadštandardnej vybavenosti.

Funkcia zotavenia bude dominantnou v obciach Šútovo, Vrícko a Sklabinský Podzámok. Participujúcou bude hlavne v obciach Bystrica, Valča, Kláštor pod Znievom, Necpaly, Blatnica, Belá – Dulice, Turčianska Štiavica, Turčianske Kľačany a Lipovec.

Okres patrí do navrhovanej regionálnej priestorovej a funkčnej štruktúry Turčianskej oblasti cestovného ruchu. Jeho územie pokrývajú rekreačné krajinné celky (RKC): Martin a Martinské hole, Lúčanská Malá Fatra, Veľká Fatra – juh, Veľká Fatra – sever a Kriváňská Malá Fatra. Obec patrí do RKC Lúčanská Malá Fatra. V jej katastrálnom území sú v ÚPN VÚC ŽK navrhnuté tieto rekreačné útvary. Vrícko - stredisko celoštátneho významu, AGL RÚ (aglomerácia rekreačného útvaru) sa skladá z SRTS (sídlné stredisko rekreácie a turizmu) Vrícko a ZT a základňa turizmu) Predvrícko. Hlavnými formami cestovného ruchu sú Letný pobytový v horách a Vidiecky turizmus. Rozvoj územia je navrhovaný dostavbou a novou výstavbou SRTS. Plochy cestovného ruchu a rekreácie zasahujú do CHVÚ Malá Fatra a PHO zdrojov pitných vôd.

Hlavným turistickým a nástupným centrom oblasti a okresu a tiež východiskovým centrom svojho RKC je mesto Martin. Participujúcim je aj mesto Vrútky.

Možnosti ďalšieho rozvoja turizmu v okrese sú veľmi dobré, ale územne silne limitované. Ťažisko rozvoja horského turizmu je treba posunúť do podhorských sídelných stredísk Blatnica, Necpaly, Vrícko, Turčianska Štiavica a Šútovo, kde je možné spájať ho aj s vidieckym, poznávacím a kultúrnym turizmom. Okres má výnimočne dobré podmienky pre všetky formy horskej pešej a lyžiarskej turistiky. Horskú cykloturistiku je treba obmedziť podľa požiadaviek orgánov ochrany prírody len na vyhradené cestné komunikácie. Cestnú cyklo, moto a výhľadove aj hipoturistiku je treba ďalej rozvíjať vo forme okruhov a trás, s vybavenosťou etapových a cieľových miest. Spolu s okresom Turčianske Teplice je treba dobudovať vybavenosť trasy tzv. cesty SNP.

Regulatívy pre usmerňovanie rozvoja rekreačných priestorov a útvarov regionálneho a vyššieho významu v okrese Martin má navrhnuté v nasledujúcej tabuľke:

Tab. č.25 - Návrh rozvoja rekreačných priestorov a útvarov vyššieho významu v okrese MARTIN

Rekreačný krajinný celok	Rekreačný priestor útvar			Funkčný		Výmera (ha)		Denná návštevnosť v hl. sezóne		Poznámka spôsob rozv.
	Obec, k.ú.	ID	Druh, názov	Ty	Význ.	Stav	Návrh	Stav	Návrh	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Lúčanská Malá Fatra	Vrícko	6.6.	AGL.RÚ Vrícko - SRTS Vrícko - ZT Predvrícko	II	C	320	380	600 L	1800 Z	dost. a nová výstavba

*zdroj: - Územný plán VÚC Žilinského kraja – textová časť

Vysvetlivky:

- AGL.RÚ = aglomerácia rekreačných útvarov
- SRTS = sídlné stredisko rekreácie a turizmu
- ZT ZR = základňa turizmu
- II. = podhorský funkčný typ
- C = celoštátny význam

Pri riešení územného plánu obce Vrícko je nutné rešpektovať záväznú časť Územného plánu veľkého územného celku Žilinský kraj, ktorá bola vyhlásená nariadením vlády Slovenskej republiky č.223/1998 zo dňa 26.5.1998 v znení všetkých jeho Zmien a doplnkov a súvisiace VZN o záväzných častiach zmien a doplnkov ÚPN VÚC Žilinského kraja. Riešeného územia sa dotýkajú nasledovné body :

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

- 3.1 vytvoriť nadregionálny, regionálny a miestny funkčno-priestorový subsystém turistiky a rekreácie v súlade s prírodnými a civilizačnými danosťami kraja, ktorý zabezpečí každodennú a víkendovú rekreáciu obyvateľov kraja, hlavne z miest, a ktorý vytvorí optimálnu ponuku pre domácu a zahraničnú turistiku, prednostne kúpeľnú, poznávaciu, športovú a relaxačnú,
- 3.2 podporovať diferencované regionálne možnosti využitia rekreácie, turistiky a cestovného ruchu na zlepšenie hospodárskej stability a zamestnanosti, najmä na Kysuciach, Orave a v Turci, na upevňovanie zdravia a rekondíciu obyvateľstva, predovšetkým v mestách Žilina, Ružomberok, Martin a Liptovský Mikuláš a na zachovanie a využitie kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja,
- 3.4 na území Tatranského národného parku, Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Malá Fatra a Chránenej krajinnnej oblasti Veľká Fatra preferovať kvalitatívny rozvoj a nadštandardnú vybavenosť pre horskú turistiku, klimatickú liečbu a vrcholové športy, bez zvyšovania kapacít; v chránených krajinných oblastiach Kysuce a Horná Orava podporovať aj kvantitatívny rozvoj budovania vybavenosti pre turistiku v mestách a vidieckych sídlach,

- 3.11 podporovať aktivity súvisiace s rozvojom vidieckeho turizmu v podhorských oblastiach najmä na Kysuciach, Orave a v Turci
- 3.14 podporovať aktivity, ktoré súvisia s realizáciou siete miestnych cyklotrás nadväzujúcich na navrhované cyklomagistrály

Územný generel Cestovného ruchu Žilinského kraja (ďalej CR ŽSK)

Zo schváleného dokumentu Žilinského samosprávneho kraja vyplývajú pre región Turiec a riešené k. ú. nasledujúce možnosti rozvoja v oblastiach:

Potenciál pre horský letný turizmus:

Pešia turistika

Pre pešiu turistiku sú v ZSK vynikajúce podmienky. Celkom je v kraji značených viac ako 3 000 km turistických trás. Značované turistické trasy prechádzajú atraktívnym prírodným prostredím, hrebeňmi pohorí, časť turistických trás vedie k cieľom v nadmorskej výške cca 1 500 m .nám. a ponúkajú krásne panoramatické výhľady. Najväčší podiel značkových turistických chodníkov je v regióne/subregióne: Turiec – cca 700 km. Existujúce možnosti sú absolútne dostačujúce, zásadné rozširovanie siete značkových chodníkov nie je potrebné.

Cykloturistika

Atraktívna krajina s vysokou estetickou hodnotou ponúka veľmi dobrý potenciál pre cestnú aj horskú cykloturistiku. V území je relatívne vysoká hustota značkových cykloturistických ciest (od 10 – 30 km) na 100 km², ktorú tvorí cca 20 značených cyklotrás po cestách I. až III. triedy, účelových, poľných či lesných komunikáciách. Uvažuje sa s celým radom ďalších, aby sa vytvorila kompaktná a logicky previazaná sieť v rámci kraja, ale aj s napojením na národné a medzinárodné trasy. Menej rozvinutá je infraštruktúra zjazdových tratí pre horské bicykle a crossové areály, čo predstavuje možnosť pre budúcnosť.

➤ Letné pobyty v horskom prostredí a vidieku

Každý z turistických regiónov a subregiónov cestovného ruchu v Žilinskom samosprávnom kraji disponuje výbornými podmienkami pre nenáročné pobyty v horskom prostredí resp. na vidieku. Typický vidiek spolu s vysoko scenéricky atraktívnym prírodným prostredím je vyhľadávaný domácou klientelou (hlavne rodín s deťmi z miest) na letné pobyty a chalupárenie. Spolu s potenciálom pre ostatné formy cestovného ruchu – pešia turistika, cykloturistika, hipoturistika a výlety, zaujímavé kultúrne historické pamiatky, možnosti letných športov je táto aktivita cestovného ruchu v kraji veľmi atraktívna.

Podporu rozvoja tejto formy turizmu predstavuje najmä infraštruktúra športových a rekreačných služieb, ktorá tieto pobyty zatraktívňuje.

Aktuálna stratégia rozvoja CR ŽSK

Zo schváleného dokumentu ŽSK vyplývajú pre región Turiec nasledujúce ciele a priority rozvoja CR:

- 1) Vytvorenie efektívneho inštitucionálneho zázemia koordinujúceho a podporujúceho rozvoj CR
- 2) Skvalitnenie marketingu CR
- 3) Dobudovanie a skvalitnenie infraštruktúry podporujúcej rozvoj CR
 - úprava značenia turistických chodníkov, ich dovybavenie mapovými podkladmi a vyhlídkovými miestami (greenways)
 - dobudovanie atraktívnych náučných chodníkov v regióne Turiec (greenways)
 - podpora budovania eko - fariem rodinného typu na vidieku
 - podpora dobudovania zázemia pre produkt rybolovu a pozorovanie vtákov(bird watching)
- 4) Tvorba atraktívnych produktov CR pre návštevníkov
 - koordinácia výrobcov regionálnych produktov a suvenírov a ich začlenenie pod značku „hand made in Turiec“

B.8.4.2 Rekreačné využitie katastrálneho územia obce

Katastrálne územie obce Vrúcko sa rozprestiera v južnej časti Lúčanskej Malej Fatry v eróznej kotline potoka Vrúcka. Samotná obec leží v údolí horného toku potoka pod Dutou skalou. Nadmorská výška sa pohybuje v rozpätí od 540 m n. m. až po 1350 m n. m. Oblasť obce Vrúcka je zaradená do pasienkarskej oblasti. Prevládajú bukové a jedľobukové lesy s prímiesou smreka. Na holiach nad dedinou rastie kvalitná horská tráva.

Obec je súčasťou turisticky atraktívneho regiónu Turiec, ktorý má veľký potenciál pre milovníkov prírody a turistiku. Územie je bohaté na prírodné krásy, flóru a faunu, pre športové vyžitie a aktivity (turistika, cykloturistika, chatárenie, chalupárenie, hubárstvo, poľovníctvo...).

V dostupnej vzdialenosti sa nachádzajú turistické atrakcie Kľacký vodopád, hrad Zniev, gejzír v Rajeckej Lesnej a Snowland vo Valčianskej doline – stredisko rekreácie a turizmu nadregionálneho významu. Stredisko slúži hlavne v zimnej sezóne - lyžiarske vleky, bežkárské trate, snowboarding,...

Nedaleká obec Kláštor pod Znievom je pamiatkovou zónou vyhlásenou v roku 1996. Nachádzajú sa tu Znievsky hrad, kláštor a kostol bývalej premonštrátnej prepozitúry, ranogotický kostol sv. Mikuláša aj

kláštorská kalvária - barokový komplex kostola sv. Kríža umiestneného do oktogonálnej murovanej ohrady s tromi bránami a šiestimi kaplnkami krížovej cesty.

Rozvoj rekreačnej funkcie: prírodné krajinné-estetické a ekologické faktory celého katastrálneho územia ako aj dobrá dostupnosť k stredisku rekreácie a turizmu nadregionálneho významu - Valčianska dolina a pamiatkovej zóny Kláštor pod Znievom, sú predpokladom pre zvýšenie záujmu o využitie územia ako zázemia pre služby súvisiace s cestovným ruchom a rekreáciou.

Rozvoj cestovného ruchu, rekreácie a turizmu musí byť systematický a koordinovaný s okolím (región, susediace obce). Z prezentovaného prehľadu je zrejmé, že primárnou funkciou územia obce i naďalej zostane funkcia bývania, ku ktorej sa pridruží v území funkcia rekreácie, CR, turizmu.

Ubytovacie zariadenia

Ubytovacím zariadením je chata Vrícko s kapacitou 10 osôb, 2 dvoj lôžkové a dve trojlôžkové izby. Toto ubytovacie zariadenie je vybavené kuchynkou, spoločenskou miestnosťou a vonkajším altánkom s ohniskom. Zariadenie patrí Lesom Slovenskej republiky, š.p. V území absentujú zariadenia pre hromadné formy rekreácie a turizmu (penzión, turistická ubytovňa,...), s vybavenosťou (wellness, sauna, športové vyžitie - indorové, outdorové aktivity, ap...), rekreačné zariadenie ŽSR je dlhodobo mimo prevádzky.

Pre formy individuálnej rekreácie slúži pomerne veľa individuálnych rekreačných chat. Viac ako 60% nehnuteľností je využívaných len sporadicky na oddych a rekreáciu.

Navrhujeme:

- *doplniť ubytovacie zariadenie - penzión - v lokalite Predvrícko*

Rekreačné plochy

Obec môžeme, vzhľadom na to, že pomerne veľa objektov slúži na rekreačné využitie, klasifikovať ako obec so zmiešanou funkciou - bývanie a rekreácia.

Navrhujeme:

- *v lokalite Predvrícko doplniť extenzívnu rekreačnú funkciu s vysokým podielom zelene*

Oddychové plochy

Za oddychovú plochu môžeme považovať park pri obecnom úrade, kde je vybudované detské oddychové centrum a sú tam umiestnené lavičky, detské preliezky a hojdačky, ako aj plochu zelene pri vstupe do obce. V zastavanom území obce sa nachádzajú plochy, ktoré by sa dali využiť na oddychovú funkciu s pohybovými aktivitami pre deti aj dospelých, rekreačná zeleň s oddychovými zákutiami, ap.

Navrhujeme:

- *zachovať a doplniť oddychovo-relaxačné plochy v rámci existujúcich aj navrhovaných území*

Multifunkčné trasy, náučné chodníky

K. ú. obce poskytuje dobré podmienky pre vytvorenie multifunkčných tratí pre beh v lete a bežkárске lyžovanie v zime. Takýmto sa javí krajina mimo zastavaného územia.

Navrhujeme:

- *v časti poľnohospodárskej krajiny, na ploche lúk a pasienkov vytvoriť sezónne trasy bežeckých tratí vo voľnej krajine, ktoré budú totožné s navrhovanými vychádzkovými trasami pre letnú sezónu s nenarušením existujúcich chránených lokalít a ostatných biotopov*
- *náučný chodník k miestu budúcej novej rozhľadne*

Značkové cyklistické trasy

V obci cyklisti využívajú ako cyklotrasu cestu č. III/2156. Poloha obce je výhodná z pohľadu dostupnosti turistických trás Lúčanskej Malej Fatry. Cez obec prechádzajú cyklistické trasy (*zdroj:vricko.oma.sk/cykloatlas):

- ✓ žltá č.8321: Pravniarska radiála = Prievidza – Lazany-Malinová – Nitrianske Pravno – Kľačno – Vrícke sedlo, celk. dl.34 km
- ✓ zelená č.5419: Kláštor pod Znievom - Predvrícko, celk. dl. 6,6 km

Navrhujeme:

- *vytvoriť oddychové miesta popri cyklotrasách*
- *vytvoriť systém starostlivosti o cyklistické trasy a sieť služieb pre cyklistov (informačné tabule, oddychové miesta,...)*

Značkové turistické chodníky (*zdroj: <https://mapy.dennikn.sk/>)

Lúčanskou Malou Fatrou v riešenom katastrálnom území prechádzajú značkové turistické chodníky :

- ✓ zelený, č.5642a: Vrícko – Kľacký vodopád – Kľak, dl. 5,8 km
- ✓ červený, č.0802a: Vrícke sedlo – Fačkovské sedlo, je súčasťou trasy Veľký Rozsutec
- ✓ žltý, č.8404: Fačkovské sedlo - Kľak, dl.4,6 km
- ✓ žltý, č.8632a: Vrícko - Vríčenské sedlo, dl. trasy 4,4 km

Rozhľadne

Katastrálne územie poskytuje možnosti na zatraktívnenie turistiky a zvýšenie turistického záujmu vybudovaním infraštruktúry pre turistov - rozhľadne, oddychové miesta, lanový park, lesnú škôlku, piknikovú lúku, ap.

Navrhujeme:

- v území, po dohode so ŠOP, umiestniť rozhľadne, ktoré by zvýšili atraktivitu rekreačného územia a turistického záujmu
- umiestniť, po dohode so ŠOP, miesta pre oddych, piknikovú lúku, lanový park, lesnú škôlku, a.p.

B.9 VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA OBCE

Zastavané územie obce (z. ú.) je vymedzené hranicou zastavaného územia k 1.1.1990 a hranicou skutočne zastavaného územia obce po 1.1.1990. Územný plán obce Vrúcko navrhuje rozšírenie skutočne zastavaného územia o navrhované funkčné plochy v nadväznosti na súčasné skutočne zastavané územie - hranice zastavaného územia sú vyznačené v grafickej časti dokumentácie (výkres č.2, č.3).

B.10 VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÁSIEM A CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ PODĽA OSOBITNÝCH PREDPISOV

Z hľadiska hygienického a technického v riešenom území je potrebné rešpektovať tieto chránené územia, ochranné a bezpečnostné pásma:

Tab. č.26 - Chránené územia podľa zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody

Názov chráneného územia	
Chránené vtáčie územie Malá Fatra SKCHVÚ 013	Výkres č.1, 2, 3
Územie európskeho významu Kľak SKUEV 0240	Výkres č.1, 2
Národná prírodná rezervácia Kľak	Výkres č.1, 2
Národná prírodná pamiatka Kľacký vodopád	Výkres č.1, 2
Prírodná rezervácia Pralesy Slovenska - návrh	Výkres č.1, 2

Tab. č.27 - Ochranné a bezpečnostné pásma

Názov ochranného pásma	
VN-vzdušné vedenie – 22 kV (od krajného vodiča, na obe strany)	10 m
VN-kábelové vedenie - 22 kV (podzemné)	1,0 m
VN- vedenie závesné - 22 kV	1,0 m
VN-kábelové vedenie - 22 kV (podzemné)	1,0 m
trafostanica VN/NN stožiarová (od konštrukcie)	10,0 m
trafostanica VN/NN kiosková	bez ochranného pásma
vodovody, kanalizácia do DN 500 (OP na každú stranu)	1,5 m
podzemné telekomunikačné vedenia (na každú stranu)	1,5 m
cesta III. triedy – mimo z. ú. obce vymedzeného platným územným plánom, od osi krajného jazdného pruhu obojstranne	20 m
ochranné pásmo cintorína (pohrebiska)	podľa platnej legislatívy, viď nižšie
potok Vrúcka –vodohosp. významný tok - od brehovej čiary obojstranne	6 m
ostatné vodné toky – od brehovej čiary	4 m
vodný zdroj - PHO I. a II. stupňa	Výkres č.1,2,3
lesné pozemky (od okraja lesa)	50 m
bezpečnostný okruh dobývacieho priestoru	Výkres č. 2,3

Ochranné pásma vodných tokov

- ochranné pásmo pozdĺž vodohospodársky významného vodného toku potok Vrúcka - v šírke 6 m od brehovej čiary, resp. vzdušnej päty hrádze a ochranné pásmo - min. 4 m od brehovej čiary ostatných vodných tokov obojstranne, v zmysle platného zákona o vodách (v súčasnosti zákon č.364/2004 Z. z. - §49) ako aj príslušných noriem (v súčasnosti STN 75 2102),
- v ochrannom pásme nie je prípustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipulácia s látkami, škodiacimi vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí,
- taktiež je nutné zachovať prístup mechanizácie správcu vodného toku k pobrežným pozemkom (bez trvalého oplotenia) z hľadiska realizácie opráv, údržby a povodňovej aktivity,
- pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení môže správca vodného toku užívať pobrežné pozemky súlade s platným zákonom o vodách; pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie pri vodohospodársky významných vodných tokoch sú

pozemky min.10 m od brehovej čiary resp. vzdušnej päty hrádze a pri drobných vodných tokoch min. 5 m od brehovej čiary (pobrežné pozemky sú súčasťou ochranného pásma).

Ochranné pásmo cintorína:

- obec Vrúcko nemá v súčasnosti prijaté VZN o ochrannom pásme pohrebiska; obec si môže vo VZN určiť šírku ochranného pásma, pravidlá povoľovania a umiestňovania budov a stavieb so zreteľom na pietny charakter pohrebiska a môže ustanoviť činnosti, ktoré budú v ochrannom pásme počas pohrebu zakázané (v súčasnosti zákon č.398/2019 z 28. októbra 2019, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony)

Ochranné pásmo Národnej kultúrnej pamiatky (NKP)

- dodržať OP NKP - bezprostredné okolie (ochranné pásmo) nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je v okruhu 10,0 m od obvodového plášťa stavby, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok; v bezprostrednom okolí nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky

Bezpečnostný okruh dobývacieho priestoru

- určený povolením - Obvodného banského úradu v Banskej Bystrici rozhodnutím č.1547-3058/2017 zo dňa 16.11.2017 s platnosťou do 31.12.2031 - 200 m od hraníc dobývacieho priestoru

OP sú vymedzené v súlade so súčasne platnými zákonmi, vyhláškami a nariadeniami v znení neskorších predpisov, v súčasnosti (r.2022), napr.:

- zákon č. 49/2002 Z. z. - pamiatkový zákon, v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve v znení neskorších predpisov – OP cintorína,
- zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike v znení neskorších predpisov - ochranné a bezpečnostné pásma energetických zariadení,
- zákon č. 251/2012 Z. z. - ochranné a bezpečnostné pásma plynárenských zariadení,
- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch – OP lesných pozemkov,
- zákon č. 364/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov a STN 752102 – OP vodných tokov,
- zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách v znení neskorších predpisov - pásma ochrany vodovodných a kanalizačných potrubí,
- vyhláška č.29/2005 Z. z. - spôsoby ochrany vodárenských zdrojov,
- vyhláška č. 35/1984 Zb. - cestné ochranné pásma,...
- vyhláška č.211/2005 Z. z. - zoznam vodohospodársky významných tokov,
- vyhláška o radóne, geologický zákon, a iné.

Jestvujúce a navrhované nadradené trasy a zariadenia dopravy, produktovodov, energetiky, spojov a pod. a väzba obce na ne

Obec Vrúcko a jej katastrálne územie sa nachádza v urbánnej krajine, v ktorej nie je osamotené, ale je obklopené inými katastrálnymi územiami s ktorými je prepojené jednak krajinou štruktúrou, ale hlavne dopravnou a technickou infraštruktúrou. Pri riešení ÚPN-O je potrebné rešpektovať existujúce a navrhované technické diela, vrátane ich ochranných pásiem :

- ✓ dobývací priestor ložísk nerastných surovín
- ✓ cestu III. triedy III/2156

B.11 NÁVRH RIEŠENIA ZÁUJMOV OBRANY ŠTÁTU, POŽIARNEJ OCHRANY, OCHRANY PRED POVODŇAMI

B.11.1 ZÁUJMY OBRANY ŠTÁTU

V riešenom území obce sa z hľadiska záujmov obrany štátu nenachádza žiadny objekt ani komunikácia.

B.11.2 ZÁUJMY POŽIARNEJ OCHRANY

Obec Vrúcko má hasičskú zbrojnicu, umiestnenú v samostatnej budove, pri futbalovom ihrisku, ktorá bola v nedávnej minulosti zrekonštruovaná.

Požiarnu ochranu v obci zabezpečuje dobrovoľný hasičský zbor, ako aj Hasičský a záchranný zbor z Martina. Zdrojom požiarnej vody je potok Vrúcka a požiarne hydranty.

V prípade potreby, je riešená požiarna ochrana objektov v obci - odberom vody z potoka Vrúcka v zmysle platnej vyhlášky (v súčasnosti vyhláška MV SR č.699/2004 Z. z. o zabezpečení stavieb vodou na

hasenie požiarov v znení neskorších predpisov). Prístupové komunikácie a nástupné plochy na zásah hasičskou technikou musia spĺňať požiadavky v súlade s platnou vyhláškou (v súčasnosti vyhláška MV SR č.94/20004 Z.z.), ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a používaní stavieb.

B.11.3 OCHRANA PRED POVODŇAMI

Obec má spracovaný plán povodňovej ochrany z r.2018 – Povodňový plán záchranných prác obce, ktorý bol spracovaný v súlade s Metodickým pokynom Obvodného úradu Martin. Pre územie nie sú k dispozícii mapy s vyznačenými hranicami územia ohrozeného 50, resp.100-ročnou vodou.

Opatrenia pred povodňami je potrebné vykonávať v súlade so zákonom č.7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami.

Z hľadiska ochrany územia pred povodňami je potrebné :

- rešpektovať ochranné pásma tokov pre opravy, údržbu a povodňovú aktivitu v zmysle platných právnych predpisov,,
- pri návrhu technických riešení dodržiavať platné technické normy, v návrhu vychádzať z aktuálneho znenia zákona o ochrane pred povodňami (v súčasnosti zákon č.7/2010 Z.z.),
- protipovodňová ochrana nesmie negatívne ovplyvniť odtokové pomery nižšie položených úsekov vodných tokov,
- vytvárať podmienky a budovať potrebné protipovodňové opatrenia s dôrazom na ochranu zastavaného územia obce, stavby protipovodňovej ochrany zaradiť medzi verejnoprospešné stavby;

Ďalej je potrebné zabezpečiť ochranu inundačného územia a vytvárať podmienky pre :

- prirodzené meandrovanie vodných tokov,
- komplexné riešenie odtokových pomerov a spomaľovanie odtoku povrchových vôd z územia, v súlade s ekologickými limitmi využívania územia a ochrany prírody,
- obmedzenie vypúšťania dažďových vôd a vôd z povrchového odtoku do vodných tokov - v rámci odvádzania dažďových vôd a vôd z povrchového odtoku je potrebné realizovať opatrenia na zadržanie pridaného odtoku v území tak, aby odtok z daného územia nebol zvýšený oproti stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby a aby nebola zhoršená kvalita vody v recipiente (retencia dažďovej vody a jej využitie, infiltrácia dažďových vôd a pod.),
- podporu inovačných postupov a technológií, zabezpečujúcich vsakovanie dažďovej vody do územia,
- návrh využitia územia nesmie vyvolať významné zásahy do režimu povrchových vôd a technických diel na nich.

B.12 NÁVRH OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY, VRÁTANE PRVKOV ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY A EKOSTABILIZAČNÝCH OPARENÍ

(*zdroj: KEP, spracovateľ: Ing. P. Baláž PhD.a kol., 2021)

B.12.1 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

Ochrana prírody a krajiny - starostlivosť štátu, právnických osôb a fyzických osôb o voľne rastúce rastliny, voľne žijúce živočíchy a ich spoločenstvá, prírodné biotopy, ekosystémy, nerasty, skameneliny, geologické a geomorfologické útvary, ako aj starostlivosť o vzhľad a využívanie krajiny.

B.12.1.1 Územná ochrana prírody

V katastrálnom území obce platí všeobecná ochrana prírody a krajiny a prvý stupeň ochrany, ako aj na časti k. ú. zvýšený stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

✓ Z maloplošných chránených území z národnej sústavy chránených území sa v k. ú. Vrúcko nachádza **Národná prírodná rezervácia (NPR) Kľak**, ktorá zároveň patrí aj do európskej sústavy chránených území (viď. nižšie). Má rozlohu 85,71ha. Bola vyhlásená na ochranu málo narušených lesov Kľaku v širokom výškovom rozpätí, čo umožňuje sledovať príslušné klimatické vplyvy. Predmetom ochrany je vrcholová časť najjužnejšieho výbežku Malej Fatry s cennými skalnými a lesnými rastlinnými spoločenstvami. Výskyt subalpínskych elementov na jednej z okrajových lokalít západnej časti Karpát umožňuje vedecké, náučné a kultúrno-osvetové využitie.

✓ Do k. ú. zasahuje aj navrhovaná **Prírodná rezervácia Pralesy Slovenska**.

✓ V riešenom území sa nachádza **Národná prírodná pamiatka (NPP) Kľacký vodopád**, s výmerou 1,03ha. Účelom ochrany je vodopád, dotvorený perejami a obrímí hrncami, ktorý je dokladom vývoja reliéfu Lúčanskej Malej Fatry a fluválnej erózie; s jeho floristickými hodnotami, výskytom ohrozených druhov malakofauny a druhov indikujúcich zachovalé praľesové porasty

V NPR Kľak a NPP Kľacký vodopád platí 5. stupeň ochrany, v zvyšnej časti k. ú. prvý stupeň. Z hľadiska územnej pôsobnosti patrí územie pod Správu Národného parku Veľká Fatra.

Akokoľvek aktivita, ktorá by mohla mať priamy aj nepriamy vplyv na predmety ochrany uvedených chránených území, sa musí riadiť ustanoveniami príslušnej legislatívy, predovšetkým zákona 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov ako aj s ním súvisiacich vykonávacích predpisov a rozhodnutí orgánov ochrany prírody.

Záujmy ochrany prírody je potrebné rešpektovať aj pri aktivitách, ktoré môžu priamo aj nepriamo ovplyvniť chránené územia mimo k. ú. Vrúcko. Konkrétne uvedené mokradné lokality, ktoré sú pod priamym vplyvom potoka Vrúca.

Ochranné lesy

V riešenom území sa nachádzajú ochranné lesy – výmera 864,61 ha (35% porastovej plochy), ktoré sa vyhlasujú rozhodnutím orgánu štátnej správy lesného hospodárstva podľa zákona o lesoch, v súčasnosti zákon č. 326/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, na základe návrhu vyhotovovateľa plánu na dobu platnosti programu starostlivosti o les (v predchádzajúcom období lesného hospodárskeho plánu (LHP)).

Ochrana drevín

V riešenom území nie sú evidované chránené stromy, chránené v zmysle § 49 zákona č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

B.12.1.2 NATURA 2000

NATURA 2000 má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie. NATURA 2000 má zabezpečiť priaznivý stav populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov, čo však vôbec nevylučuje hospodárske aktivity v územiach, pokiaľ tento priaznivý stav nenarušujú.

Právnym základom pre tvorbu Sústavy NATURA 2000 sú:

- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva, tzv. **chránené vtáčie územia (CHVÚ)** - v území sa nachádza Chránené vtáčie územie **SKCHVU013 Malá Fatra**, ktoré bolo vyhlásené Vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 2/2011 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Malá Fatra. Jeho celková rozloha je 66 228,06ha. Správcom územia je Správa Národného parku Malá Fatra.
- smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín - tzv. **územia európskeho významu (ÚEV)** - v území sa nachádza **Územie európskeho významu SKUEV0240 Kľak**, ktoré bolo vyhlásené Výnosom Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č.3/2004-5.1 zo 14.júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu. Jeho celková rozloha je 83,372 ha. Správcom územia je Správa Národného parku Malá Fatra.

B.12.2 ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) je v zmysle č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá, zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu.

ÚPN VÚC Žilinského kraja zaraďuje celú Lúčanskú Malú Fatru medzi jadrové územia národného významu. V katastrálnom území obce Vrúcko ležia 2 biocentrá nadregionálneho významu, 1 biocentrum regionálneho významu a 1 biokoridor regionálneho významu definované v ÚPN VÚC Žilinského kraja a tiež v RÚSES okresu Martin (2015). Podľa RÚSES okresu Martin tadiaľ prechádzajú aj 2 nadregionálne biokoridory a nachádza sa tu 8 genofondových lokalít (GL). K. ú. Vrúcko malo spracovaný miestny územný systém ekologickej stability v rámci projektu pozemkových úprav (PPÚ v k. ú. Vrúcko, 2011). Nakoľko je však 10 rokov starý, navrhujeme niekoľko jeho aktualizácií s návrhom prvkov na základe nižšie uvedených definícií zo zákona:

- **biocentrum** je ekosystém alebo skupina ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev
- **biokoridor** je priestorovo prepojený súbor ekosystémov, ktorý spája biocentrá a umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorý priestorovo nadväzujú interakčné prvky
- **interakčný prvok** je určitý ekosystém, jeho prvok alebo skupina ekosystémov, ktorý zabezpečuje priaznivé pôsobenie prvkov MÚSES na okolité časti krajiny pozmenenej alebo narušenej človekom. Najčastejšie sa ako interakčné prvky uplatňujú trvalé trávne plochy, mokrade, porasty drevinovej vegetácie a podobne.

Pre okres Martin bol spracovaný Regionálny územný systém ekologickej stability (SAŽP, Banská Bystrica, 2015), ktorý v zmysle požadovanej metodiky analyzuje a hodnotí stav územného systému ekologickej stability a formuluje návrhy ochrany územia a návrhy ekostabilizačných opatrení.

B.12.2.1 Nadradené prvky ÚSES

Podľa Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 v článku č. 5. z oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody, prírodných zdrojov a tvorby krajinej štruktúry sa píše :

- rešpektovať pri organizácii, využívaní a rozvoji územia význam a hodnoty jeho prírodných daností. V osobitne chránených územiach, v prvkoch územného systému ekologickej stability, v NECONET (národná ekologická sieť) a v biotopoch osobitne chránených a ohrozených druhov bioty zosúladiť využívanie územia s funkciou ochrany prírody a krajiny,
- zohľadňovať pri umiestňovaní činností na území ich predpokladané vplyvy na životné prostredie a realizáciou vhodných opatrení dosiahnuť odstránenie, obmedzenie alebo zmiernenie prípadných negatívnych vplyvov.

Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou je Územný plán veľkého územného celku (ÚPN VÚC) Žilinského kraja (Združenie „VÚC Žilina“, 1998) vrátane všetkých jeho platných zmien a doplnkov č. 1 až 5.

Podľa záväzných regulatív je nutné:

- rešpektovať v rámci ekologickej siete Slovenska začlenenie územia Lúčanská Malá Fatra medzi jadrové územia národného významu,
- rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja a ich funkčný význam,
- v území biocentier uplatňovať ekologický prístup s autoreguláciou,
- prispôbovať trasy dopravnej a technickej infraštruktúry prvkom ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogenosť,
- eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (pôsobenie priemyselných a dopravných exhalácií, znečisťovanie vodných tokov a pod.).

V roku 1998 boli v rámci ÚPN VÚC Žilinského kraja definované tieto nadradené prvky, ktoré zasahujú k. ú. Vrúcko:

- Jadrové územie (JÚ) národného významu Lúčanská Malá Fatra
- Nadregionálne biocentrum *NRBc 4 Kľak - Reváň – Partizán* (ID 6/3)
- Nadregionálne biocentrum *NRBc 7 Zniev - Sokol – Chlieviská* (ID 6/4)
- Regionálne biocentrum *RBc 17 Dutá skala* (ID 6/4)
- Regionálny biokoridor *RBk 14 Potok Vrúcka* (ID 6/4)

Pri definovaní a charakteristike nadradených prvkov vychádzame v ďalšom texte zo zaktualizovanej verzie nadradených prvkov ÚSES, ktorá bola vypracovaná pre okres Martin v rámci **RÚSES okresu Martin** (SAŽP, r.2015). Prvky ÚSES si vyžadujú ako hodnotné časti krajinnoeologickej siete správny manažment, aby ich funkčnosť ostala zachovaná, ďalej sú uvedené navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia navrhnuté v RÚSES okresu Martin, zaktualizované pri terénnom prieskume a pri prvkoch, ktoré siahajú za hranicu riešeného územia, prispôbené na podmienky k. ú. Vrúcko.

➤ **Nadregionálne biocentrum *NRBc 4 Kľak - Reváň – Partizán* (rozloha 433 ha)**

RÚSES okresu Martin (2015) ho charakterizuje ako najjužnejší výbežok Malej Fatry s cennými skalnými a lesnými rastlinnými spoločenstvami. Staré prirodzené bučiny a jedľobučiny s prírode blízkou štruktúrou, skalná vápnomilná vegetácia, druhovo bohaté lúčne spoločenstvá. Jeho súčasťou je NPR Kľak, NPP Kľacký vodopád, SKUEV 0240 Kľak, zasahuje SKCHVÚ 013 Malá Fatra. Vyčlenené sú GL 149 a GL 150. Druhovo bohaté lúčne spoločenstvá miestami - na telomilnejších lokalitách, obohacujú teplomilné druhy rastlín a na ne viazaných bezstavovcov. Tieto horské lúky však ohrozuje sukcesia. Postupne zarastajú ostružinami a drevinami. V biocentre sa nachádzajú aj viaceré mokradné plochy a plôšky, miestami s výskytom hodnotných mokradných spoločenstiev, ktoré tiež zvyšujú biologickú hodnotu a biodiverzitu biocentra a je potrebné ochrániť ich pred degradáciou. Nakoľko sa lokality s hodnotnými mokradnými spoločenstvami, vrátane prioritného biotopu európskeho významu Pr3 Penovcové prameniská, nachádzajú aj v tesnej blízkosti biocentra, navrhujeme mierne rozšírenie jeho hranice v časti na sever od Dlhej doliny.

Biocentrum je ohrozené:

- sukcesiou,
- zmenou drevinového zloženia,
- výsadbou drevín nevhodnej proveniencie,
- nadmerným turizmom, zošľapávaním a znečisťovaním vzácných lokalít a rušením živočíchov.

➤ **Nadregionálne biocentrum NRBC 7 Zniev - Sokol – Chlieviská** (rozloha 689 ha)

Je v RÚSES okrese Martin (2015) charakterizované ako málo narušený rozľahlejší komplex starých bučín a bukojedlín so smrekom, jarabinami a ďalšími drevinami s výskytom viacerých druhov dravcov a sov, *Ciconia nigra*, *Bonasa bonasia*. Stará bučina s výskytom prírodoochranné významných druhov rastlín. Prírodné porasty bučín a bukových smrečín s kalcifilnou bylinovou vegetáciou. Zasahuje SKCHVU 013 Malá Fatra, vyčlenené sú tu GL 154,155,156. V biocentre sa nachádzajú aj viaceré hodnotné mokradné lokality s výskytom chránených a ohrozených druhov.

Je ohrozené:

- intenzívnym lesným využívaním, vrátane necitlivého budovania lesných ciest,
- zmenou drevinového zloženia,
- výsadbou drevín nevhodnej proveniencie,
- jazdou na terénnych motocykloch,
- degradáciou lokalít výsypom krmiva pre zver, ako i nadmerným zhromažďovaním zveri lákanej prikrmovaním/vnadením.

➤ **Regionálne biocentrum RBc 17 Dutá skala** (rozloha: 111 ha)

RÚSES okrese Martin (2015) ho charakterizuje ako bučiny a jedľobučiny na bralom reliéfe s kalcifilnou vegetáciou, menšie jaskyne s výskytom netopierov, druhovo bohaté lúčne spoločenstvá. V biocentre sa vyskytuje aj mokradná lokalita s najvyššie zdokumentovaným výskytom druhu *Sesleria uliginosa* na Slovensku (Gonda, 2009). Vyčlenená je tu GL 152.

Je ohrozené:

- turistickými aktivitami,
- poškodzovaním jaskýň a previsov,
- zarastaním opustených lúk a pasienkov, degradáciou pasienkov šírením nedopaskov.

➤ **Nadregionálny biokoridor NRBK3 Hrebeň Lúčanskej Fatry**

Je v RÚSES okrese Martin (2015) charakterizovaný ako terestrický biokoridor, ktorý vedie hrebeňom Lúčanskej Fatry a spája RBc1 Krivánsku Fatru, RBc15 Lúčanskú Fatru, RBc18 Pod Oselnou - Kúpeľ a NRBC4 Kľak - Revaň – Partizán, ďalej pokračuje smerom na Strážovské vrchy. Prechádza SKCHVU 013 Malá Fatra. Najcennejšie lokality sú začlenené do biocentier (v riešenom území je to NRBC4 Kľak - Revaň – Partizán). Biokoridor tvoria prevažne lesné porasty v hrebeňových polohách a v záveroch dolín s relatívne prirodzeným drevinovým zložením. V riešenom území sú súčasťou biokoridoru aj lúčno-pasienkové spoločenstvá horských lúk, vrátane niekoľkých podmáčaných plôch s mokradnými biotopmi a skalné spoločenstvá. Vyskytuje sa tu viacero chránených a ohrozených druhov. Biokoridor je využívaný ako migračná trasa najmä veľkých cicavcov. V súčasnosti sú viaceré lúčno-pasienkové spoločenstvá degradované následkom opustenia hospodárenia, prípadne rozšírením nedopaskov. Na spoločenstvá má negatívny vplyv aj nadmerné hromadenie zveri na určitých, pomerne veľkých plochách následkom prikrmovania a/alebo vnadenia.

Ohrozuje ho:

- erózia a iné rušivé vplyvy nadmernej turistiky, skialpinizmu, snežných skútrov, štvorkoliek, bicyklov, terénnych motoriek a pod.,
- intenzívny zber lesných plodov,
- lúčno-pasienkové porasty ohrozuje opustenie tradičných foriem hospodárenia,
- prikrmovanie a vnadenie, lákajúce nadmerné koncentrácie zveri; nadmerné obžieranie, zdupávanie a hromadenie exkrementov má následne devastujúci vplyv na prítomné spoločenstvá a s ich zánikom aj na na ne viazané zoocenózy,
- intenzívne lesohospodárske využívanie.

➤ **Nadregionálny biokoridor NRBK5 Dutá skala - Vyšehrad**

Je v RÚSES okrese Martin (2015) charakterizovaný ako široký terestrický biokoridor, prepájajúci nadregionálny biokoridor NRBK3 Hrebeň Lúčanskej Fatry s pohorím Žiar a s pokračovaním na Kremnické vrchy a Vtáčnik. V okrese Martin spája biocentrá RBc 17 Dutá skala a NRBC 7 Zniev – Sokol – Chlieviská cez dolinu Vrúce, RÚSES uvádza, že územie trasy biokoridoru je zalesnené, lesné porasty majú prevažne prirodzené druhové zloženie, v doline sa vyskytujú extenzívne trvalé trávne porasty s výskytom biotopov európskeho a národného významu. Podľa našich zistení z riešeného územia sa tu nachádza aj veľká časť lesných porastov s výrazne zmeneným drevinovým zložením v prospech ihličnatých drevín, vrátane vysokého podielu smreka. V biokoridore sa nachádza aj niekoľko nelesných lokalít, niektoré po opustení obhospodarovania zarastajú náletom. V trase biokoridoru sme zaznamenali výskyt viacerých chránených a ohrozených druhov.

Ohrozujú ho:

- rekreačné aktivity,
- lesohospodárske činnosti,
- degradácia a zarastanie lúčno-pasienkových aj mokradných spoločenstiev,

- invázne rastliny, ktoré sa šíria popri Vríci,
- potenciálnymi konfliktnými uzlami sú cesta spájajúca Vrícko a Kláštor pod Znievom ako aj kameňolom.

➤ **Regionálny biokoridor RBk14 Potok Vríca**

RÚSES okresu Martin (2015) ho charakterizuje ako biokoridor, ktorý vytvára ekosystém potoka Vríce s prirodzeným charakterom toku a priľahlých spoločenstiev (vlhké lúky a plytké vodné plochy zarastajúce najmä porastami vysokých ostríc, trste, pálky). Cenné sú dobre vyvinuté, prevažne vrbové a jelšovo-vrbové brehové porasty s druhovo bohatým krovinovým poschodím. Biokoridor preteká cez SKCHVU 013 Malá Fatra. A jeho súčasťou je GL 157. Súčasťou biokoridoru je aj širšie ochranné pásmo, vrátane menšieho svahu, kde sme zaznamenali výskyt biotopu Tr1 (navrhovaná MGL4). V poslednom úseku – kde tok vyteká z k.ú. Vrícko je medzi tokom a lesnou cestou zamokrená plocha postupne zarastajúca drevinami. Ak bude umožnené, aby zarástla vlhkomilnými drevinami, potenciálne tu môže vzniknúť lužný lesík. Širšia podmáčaná mokradná lokalita sa nachádza aj v časti za asfaltovou cestou III. triedy smerom k Studencu nakoľko v trase biokoridoru nie je zahrnutá celá, ale len jej časť, navrhujeme jeho mierne rozšírenie. Negatívnym javom je intenzívne šírenie invázných rastlín (pohánkovec, netýkavka žliazkatá, sumach pálkový), ako i zástavba siahajúca miestami tesne k toku.

Ohrozuje ho:

- eutrofizácia,
- znečisťovanie odpadmi,
- výruby brehových porastov,
- výstavba a regulácia toku v intraviláne,
- výstavba a iné ľudské aktivity na úkor brehových porastov, ich prirodzenosti, príp. prirodzenosti toku,
- šírenie invázných rastlín,
- potenciálnym konfliktným uzlom je narušenie vodného režimu po úprave toku Vríca (1978-1980) a po následnom vybudovaní odvodňovacieho kanála, časť vôd je odvedená do Rybárstva Kláštor pod Znievom, potok Vríca na spodnom toku v suchých obdobiach roka úplne vysychá (Suchá Vríca), úsek pri NPR Kláštorské lúky je malo vodnatý v dôsledku odvedenia vody ľavostranným Ležiachovským melioračným kanálom.

RÚSES okresu Martin v riešenom území vyčleňuje aj 8 genofondových lokalít (GL):

➤ **GL 149 Reváň**

Je charakterizovaná ako druhovo bohaté lúčne spoločenstvá, s výskytom viacerých významných druhov rastlín (vstavačovité, novšie nepotvrdená *Crepis sibirica*), pavúkov i chrobákov. Vyskytujú sa tu biotopy Lk1 Nižinné a podhorské kosné lúky, Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky. Lokalita je ohrozená sukcesiou.

➤ **GL 150 Kľak-Partizán**

Nachádza sa tu NPR Kľak. V RÚSES je charakterizovaná ako troska chočského príkrovu s výskytom starých prirodzených bučín a jedľobučín s prírode blízkou štruktúrou, skalnou vápnomilnou vegetáciou, z rastlín sa vyskytuje *Soldanella carpatica*, *Campanula cochleariifolia*, *Bartsia alpina*, *Ranunculus oreophilus*, *Hieracium villosum*, *Aquilegia vulgaris*, *Aconitum firmum* ssp. *firmum*, *Pulsatilla slavica*, vyskytujú sa tu významné druhy živočíchov.

Súčasťou GL je aj horská lúka na Javorine pod Kľakom. Vyskytujú sa tu ešte pomerne druhovo pestré lúčne spoločenstvá. Široká škála ekologických podmienok spôsobuje, že miestami sa tu vyskytujú lokality s xerothermnými druhmi, na niektorých podmáčaných plochách sa zas vyvinuli mokradné spoločenstvá s výskytom vzácných a ohrozených druhov.

➤ **GL 151 Vrania skala**

Je charakterizovaná ako bučiny a jedľobučiny na bralnom reliéfe, lokalita s výskytom kalcifilnej vegetácie, hniezdisko sov.

Podľa aktuálnych zistení sa tu jedľa nachádza iba minimálne, dominujú bučiny alebo bučiny s prímiesou smreka a javora horského a nachádza sa tu aj niekoľko súvislejších častí s nepôvodnými smrečinami alebo smrečinami so smrekovcom. Sú to však izolované časti, ktoré tvoria menej ako 1/4 rozlohy GL.

➤ **GL 152 Dutá skala**

Je charakterizovaná ako bučiny a jedľobučiny na bralnom reliéfe s kalcifilnou vegetáciou a druhovo bohaté lúčne spoločenstvá. Vyskytujú sa tu aj menšie jaskyne s výskytom netopierov. Zo stavovcov sa ešte vyskytujú *Elaphe longissima*, *Coronella austriaca*, *Ciconia nigra*, *Bubo bubo*, z bezstavovcov teplomilná arachnofauna (mediteránne druhy rodu *Lityphantes*) i entomofauna. Nachádzajú sa tu biotopy európskeho významu: Lk1 Nižinné a podhorské kosné lúky. V GL sa vyskytuje aj mokradná lokalita s najvyššie

zdokumentovaným výskytom druhu *Sesleria uliginosa* na Slovensku (Gonda, 2009). V k.ú. Vrúcko sa nachádza len časť GL 152, zvyšok sa nachádza v k.ú. Kláštor pod Znievom.

Aktuálne sa v spodnej časti nachádza pás nepôvodných ihličnatých porastov s prevahou borovice.

➤ **GL 153 Predvrúcko**

Charakterizovaná ako údolné slatinisko s *Carex paniculata*, *C. davalliana*, *Sesleria caerulea* a s ďalšími diagnostickými druhmi zväzu *Caricion davallianae*, s výskytom biotopov Ra6 Slatiny s vysokým obsahom báz a Ra7 Sukcesne zmenené slatiny.

Vzhľadom na výskyt vzácných biotopov a druhov aj v širšom okolí tejto lokality navrhujeme jej rozšírenie.

➤ **GL 154 Húčľava – Sokol – Chlieviská**

Je charakterizovaná ako málo narušený rozľahlejší komplex starých bučín a bukojedlín so smrekom, jarabinami a ďalšími drevinami s výskytom viacerých druhov dravcov a sov, *Ciconia nigra*, *Bonasa bonasia*. V k.ú. Vrúcko sa nachádza len jej časť, zvyšok sa nachádza v k.ú. Kláštor pod Znievom.

V GL sa nachádza aj viacero svahových pramenísk a ďalších mokradných lokalít s výskytom vzácných a ohrozených druhov. Lokality sú ohrozené ničením jazdami na terénnych motocykloch, ako i zmenami vodného režimu napr. pri výstavbe lesných ciest a pod.

➤ **GL 155 Studenec**

Je charakterizovaná ako stará bučina s výskytom významných druhov rastlín. V k.ú. Vrúcko sa nachádza len jej časť, zvyšok sa nachádza v k.ú. Kláštor pod Znievom.

➤ **GL 157 Vrúcka**

GL ako celok je charakterizovaná ako dobre vyvinuté, prevažne vrbové a jelšovo-vrbové brehové porasty s druhovo bohatým krovinovým poschodím, prirodzeným charakterom toku a s výskytom viacerých významných druhov pavúkov, obojživelníkov (*Hyla arborea*) s druhovo bohatými spoločenstvami vtákov a refúgiami poľovnej zveri, s biotopmi: Ls1.1 Vrbovo-topoľové nížinné lužné lesy, Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Kr8 Vrbové kroviny stojatých vôd, Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek, Br6 Brehové porasty deväťsilov, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk11 Trstinové spoločenstvá mokradí (*Phragmites*). V k.ú. Vrúcko sa nachádza len časť tejto GL, zvyšok leží v k.ú. Kláštor pod Znievom a Slovany. Ohrozuje ju narušenie vodného režimu, eutrofizácia, znečisťovanie odpadmi. V časti na sever od hlavnej cesty, lokalizovaná medzi asfaltovou cestou III. triedy a lesnou cestou leží lokalita s vysokou hladinou spodnej vody, postupne zarastajúca drevinami. Je šanca, že by sa tu mohol vyvinúť menší lužný lesík.

B.12.2.2 Miestny územný systém ekologickej stability - NÁVRH

Najvýznamnejšou hierarchickou úrovňou ÚSES z hľadiska priameho vplyvu na krajinu je miestny ÚSES. Riešené územie malo v minulosti navrhnutý MÚSES v rámci projektu pozemkových úprav, ktorý bol navrhnutý v roku 2011. S jeho zohľadnením, aktualizáciou na základe terénneho prieskumu v roku 2021, prírodných podmienok a využívania územia navrhujeme v riešenom území v lokalitách s vysokou krajinnoekologickou hodnotou tieto prvky:

- 2 biocentrá miestneho významu,
- 4 biokoridory miestneho významu,
- 2 interakčné prvky miestneho významu.

Vzhľadom na zistenie výskytu vzácných biotopov a druhov navrhujeme tiež 4 nové genofondové lokality a rozšírenie jednej lokality navrhutej v RÚSES.

➤ **Navrhované biocentrá miestneho významu (MBc)**

MBc 1: Vrania skala (112,42 ha)

MÚSES z roku 2011 (in PPÚ v k.ú. Vrúcko, 2011) definuje ako miestne biocentrum Vraniu skalú s výskytom lesných a skalných spoločenstiev - lesné porasty na skalnom reliéfe. Biocentrum sa nachádza na juhozápade katastrálneho územia. Ako negatívne faktory autori uvádzajú výskyt nepôvodných druhov.

MBc1 tvorí komplex lesných porastov prevažne v strednom veku, v časti s extrémnejším reliéfom sú to ochranné lesy s prevažne staršími porastami. Z hľadiska drevín sa tu nachádzajú najmä bučiny, miestami bučiny so smrekom avšak nachádzajú sa tu aj nepôvodné smrečiny alebo smrečiny s prímiesou smrekovca. Biocentrum sme mierne rozšírili so zahrnutím hodnotných mokradných lokalít. So zvyškom ÚSES je spojené pomocou MBk2.

Výsledkom navrhovaných opatrení by mal byť súvislý komplex lesa s prirodzenou štruktúrou, prirodzeným drevinovým zložením, bez plošných obnovných prvkov a s dostatkom starých stromov a hrubého mŕtveho dreva.

MBc 2: Komplex mokradných biotopov v Predvrícku (17,93ha).

Biocentrum predstavuje komplex hodnotných mokradných biotopov priľahlých k potoku Studenec, vrátane jeho toku a spoločenstiev viazaných priamo na tok, s výskytom veľkého počtu chránených a ohrozených druhov rastlín. Zároveň vytvára priestor na život pre živočíchy aj ďalšie živé organizmy, viazané na tento špecifický typ biotopov. Biocentrum má nadregionálny charakter. Mokrad v doline Studenca je zároveň cennou genofondovou lokalitou. Časť biocentra bola v MÚSES z roku 2011 (in PPÚ v k.ú. Vrúcko, 2011) kategorizovaná ako interakčný prvok. Vzhľadom na biologickú hodnotu a jedinečnosť tejto časti k.ú. navrhujeme jeho rozšírenie a prekategorizovanie na biocentrum. K biocentru zahŕňame aj doliny na východ od pôvodného IP, nakoľko prítoky Studenca, ktoré z nich stekajú, ovplyvňujú vodný režim na mokradnej lokalite, a v týchto dolinách (Hajčí laz, Hučľava, Nitrianska dolina) sa vyskytujú ďalšie mokradné lokality, vytvárajúce s dolinou Studenca komplex mokradí v tejto časti riešeného územia. Podrobné spracovanie prírodných hodnôt tejto časti popisuje práca Očka a kol. (2020). Keďže sa jedná o lokalitu významnú z národného hľadiska, odporúčame jej zaradenie k národným biocentrám. Pri aktualizácii nadradenej územno plánovacej dokumentácie navrhujeme jeho spojenie s NRbC7 do jedného súvislého biocentra s výskytom hodnotných spoločenstiev, vzácných a ohrozených druhov rastlín a na ne viazaných živočíchov. Rozšírenie komplexu biocentra NRbC7 o MBc2 by tak zahŕňalo okrem lesných aj mokradné lokality a návrh opatrení s ohľadom na výskyt týchto lokalít.

Biocentrum ohrozuje úspešné procesy. Ohrozenie predstavuje aj zmena vodného režimu napr. aj v súvislosti s vodárňami, ale aj zmena chemizmu vody a pôdy, k čomu dochádza na miestach, ktoré sú turistami využívané ako „prírodná toaleta“.

Cieľom navrhovaných opatrení je zachovať, v optimálnom stave existujúci komplex mokradných biotopov, významný z celoslovenského hľadiska, so zachovaním podmienok pre výskyt chránených a ohrozených druhov, ako i hodnotných biocenóz.

➤ **Navrhované biokoridory miestneho významu****MBk 1: Dlhý potok (4 233m)**

Terestricko-hydrický biokoridor, tvorený Dlhým potokom, jeho brehovými porastami, miestami priľahlými pozemkami, vo vrchnej časti prepojený s NRbC cez lesné porasty, je spojený aj s GL5. Tok sa na začiatku intravilánu vlieva do Vrúce, čím je prepojený na tento regionálny biokoridor.

Dlhý potok má v riešenom území neregulované koryto s rázom horského potoka, s prevažne dobre zachovalými brehovými porastami drevín. Brehové porasty vo vyššie položených častiach toku tvoria dreviny okolitých lesných porastov, v nižšie položených častiach prevažujú vrby. V spodnej časti majú niektoré úseky brehovej vegetácie charakter biotopu európskeho významu Br4 Horské vodné toky a ich vegetácia s vrbou sivou (*Salix elaeagnos*) (3240). Drevinové porasty sprevádzajú viac, či menej rozvinuté bylinné mokradné spoločenstvá. Pozdĺž toku sa v určitom úseku vyskytuje aj pomerne rozsiahly biotop európskeho významu Br6 Brehové porasty deväťsilov (6430).

Výsledkom navrhovaných opatrení je funkčný a plne priechodný biokoridor s prevažne prirodzene meandrujúcim vodným tokom, prirodzene tvarovaným korytom a s čo najsúvislejšími brehovými porastami. Brehové porasty drevín zatienením toku znížia prehrievanie vody v teplých slnečných dňoch, zmenšia výpar z hladiny a pomôžu v zadržiavaní vody v krajine. Prispejú tiež k zlepšeniu mikroklimy, sú významnou súčasťou protierózných a protipovodňových opatrení, zlepšujú kvalitu ovzdušia a zároveň plnia estetickú funkciu. Biokoridor poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov.

MBk2: Terestrický prevažne lesný biokoridor, ktorý prepája sieť ÚSES v južnej časti k.ú. (2 942,95m)

Biokoridor vedie hrebeňovými časťami od Vranej skaly k vrcholu Baran a od neho bočným hrebenom smerom k doline a toku Vrúca. Lesy v biokoridore sú tvorené z veľkej časti neprirodzenými porastami s prevahou ihličnanov (smrek a borovica, príp. aj smrekovec), v niektorých častiach – hlavne v extrémnejšom teréne s ochrannými lesmi, sa nachádzajú aj bučiny alebo porasty s prevahou buka. Všetko sú to zväčša porasty v strednom veku.

Výsledkom navrhovaných opatrení je funkčný a plne priechodný biokoridor, ktorý poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov, vrátane väčších stavovcov.

MBk 3: Studenec (1 250,62m)

Terestricko-hydrický biokoridor, ktorý je tvorený potokom Studenec a jeho brehovými porastami za MBc2. Je prepojený s RBk, keďže potok Studenec sa vlieva do Vrúce, a z NRbC1. Potok má prirodzený charakter koryta, a vytvára priestor na existenciu viacerých bylinných fytoocenóz, ako i pre život a pohyb rôznych živočíšnych druhov. Jeho drevinové brehovité porasty v tejto časti tvorí hustý a pomerne široký drevinový porast, vrátane krovitej vrstvy. Tvorí ho zmes lesných a vlhkomilných druhov.

Výsledkom navrhovaných opatrení je biokoridor s vodným tokom prirodzeného charakteru, s prirodzene tvarovaným korytom a súvislými brehovými porastami s dobre rozvinutou krovitou vrstvou ako aj zachovalou stromovou vrstvou. Biokoridor poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov.

MBk 4: Terestricko hydrický biokoridor, kopírujúci tok a pás drevín na pasienku na sever od intravilánu (1 392,96m) Je napojený na národný biokoridor NRBk3 a regionálny biokoridor RBk14.

Biokoridor tvorí tok pretekajúci cez pasienok zo sedla do doliny. Je lemovaný drevinovou vegetáciou, ktorá vytvára pomerne široký pás s bohatou krovinnou vrstvou.

Výsledkom navrhovaných opatrení je funkčný biokoridor s prirodzeným charakterom koryta a s čo najšúvislejšími brehovými porastami. Biokoridor poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov. Zároveň predelí veľkablokový odlesnený pasienok pásom drevín a pôsobí aj ako stabilizačný pás na dlhom strmom odlesnenom svahu nad obcou.

➤ Navrhované interakčné prvky miestneho významu

MIP 1: TTP na juh od intravilánu (17,40ha)

Zachovalé spoločenstvá v pomerne veľkej druhovej pestrosti. Susedí s MGL2 a Rbk14. V MÚSES zastupuje lúčno-pasienkové spoločenstvá v k.ú. s na ne viazanými zoocenózami.

Výsledkom navrhovaných opatrení by mali byť zachované lúčne spoločenstvá vo vysokej druhovej pestrosti, ktoré budú zvyšovať biodiverzitu aj krajinársku pestrosť. Poskytnú životný priestor a úkrytové možnosti pre širokú škálu organizmov.

MIP 2: Južne orientovaný teplomilný svah s lúčno-pasienkovými spoločenstvami (11,2229ha)

Južná expozícia svahu vytvára vhodné podmienky pre výskyt pestrých lúčnych teplomilných spoločenstiev. Trvalé trávne porasty však degradujú, začínajú sa na nich šíriť expanzívne druhy, pasienkové buriny, ako i náletové dreviny. Bolo by preto vhodné cieleným manažmentom zastaviť proces degradácie a poskytnúť priestor na rozvoj teplomilných lúčnych porastov a na ne viazaných zoocenóz.

Interakčný prvok tvorí svah so zvyškami teplomilných travinno-bylinných porastov. Výsledkom navrhovaných opatrení by malo byť oživenie týchto lúčnych porastov ako súčasť siete rôznorodých biotopov v k.ú. a zamedzenie jeho degradácii.

➤ Navrhované nové alebo rozšírené genofondové lokality:

MGL1 Predvrísko návrh na rozšírenie GL 153, ktorá je súčasťou RÚSES okresu Martin 2015 (5,08ha)

Údolné slatinisko so spoločenstvami zväzu *Caricion davallianae*, s výskytom biotopov európskeho významu a veľkého počtu chránených a ohrozených druhov. Nakoľko to platí aj pre širšie okolie lokality uvedenej ako GL v RÚSES, navrhujeme jej rozšírenie. Lokalita výskytom veľkého počtu vzácných druhov a ich spoločenstiev patrí k cenným zdrojom genofondu v celonárodnom meradle. Je ohrozená sukcesiou a degradáciou následkom zmien vodného režimu.

MGL2 Mokrad' pod lesom na juh od intravilánu (6,04 ha)

Navrhovaná nová GL. Jedná sa o mokradňú lokalitu na svahu nad TTP. Sčasti je tvorená vlhkou lúkou s výskytom početnej populácie mečíka škridlicovitého (*Gladiolus imbricatus*), sčasti mokradňými spoločenstvami na podmáčanéj lokalite okolo jarku, ktorý steká z horskej časti do doliny, s výskytom viacerých druhov ostríc (*Carex* sp.) a ďalších mokradňých druhov. Vytvára priestor pre existenciu hodnotných rastlinných spoločenstiev a na ne viazaných zoocenóz. Rastie tu populácia chráneného druhu *Gladiolus imbricatus*, s kategóriou ohrozenia LC a ďalších vzácných druhov.

MGL3 Skalky (7,78 ha)

Navrhovaná nová GL. Jedná sa o teplomilné, južne orientované svahy a vyčnievajúce skaly. Tvoria ju skalné spoločenstvá a okolité porasty horských lúk, s na ne viazanými zoocenózami, hlavne bezchordátmi. V GL sa vyskytuje viacero vzácných a ohrozených druhov. Lúčne časti sú však výrazne ohrozené opustením hospodárenia, ako aj šírením pasienkových burín, takisto sú negatívne ovplyvnené vnádaním zveri v jednej časti, kde je v širšom okolí porast nadmerne spásaný lesnou zverou, zdupávaná pôda a chemizmus pôdy negatívne ovplyvňuje nadmerná koncentrácia moču a trusu zvierat. Negatívom je aj prítomnosť vysadenej kosodreviny v susedstve GL, ktorá by po opustení hospodárenia mohla postupne GL zarásť.

MGL4 Xerothermný svah (0,10ha)

Jedná sa o menší xerothermný svah, na ktorom je rozvinutý biotop európskeho významu Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom substráte. Svah sa nachádza pod elektrickým vedením, následkom čoho je odlesnený a udržiavaný ako bezlesný, čo má v tomto prípade za následok rozvoj xerothermných spoločenstiev a prítomnosť na ne viazaných zoocenóz. V prípade, že budú odstraňované náletové dreviny a porast bude extenzívne raz za rok prepasený, je predpoklad na ich zachovanie a ďalší rozvoj.

MGL5 Penovcové prameniská a slatiny so vzácnou mokradňou vegetáciou (5,07ha)

Lokálne a prítlačné penovcové prameniská a slatiny so vzácnou mokradňou vegetáciou viazanou na otvorené podmáčané stanovištia. Popri potoku dominuje porast ostrice metľinatej (*Carex paniculata*) s prenikaním druhov slatinných pramenísk, hlavne ostrice žltej (*Carex flava*), lokálne s vyvinutou machovou vrstvou kosierika (*Palustriella commutata*). Na slatinách sa vyskytuje napr. páperník širokolistý (*Eriophorum*

latifolium), ako aj viacero chránených a ohrozených slatinných druhov napr. ostríc *Carex davalliana*, *C. lepidocarpa*, *C. hostiana*, či päťprstnice hustokvetej (*Gymnadenia densiflora*). Genofondová lokalita je cennou z hľadiska výskytu hodnotných mokradných spoločenstiev a viacerých chránených a ohrozených druhov.

B.12.3 KRAJINNOEKOLOGICKÝ PLÁN – VYHODNOTENIE A ZÁVER

B.12.3.1 TVORBA KRAJINY A EKOSTABILIZAČNÉ OPATRENIA

Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou pre obec Vrúcko je Územný plán veľkého územného celku (ÚPN VÚC) Žilinského kraja (Združenie „VÚC Žilina“ 1998) vrátane všetkých jeho platných zmien a doplnkov č. 1 až 5. Je záväzné dodržiavať regulatívy uvedené v tejto dokumentácii. Medziiným:

- nakoľko limitom územia je mimoprodukčná funkcia - ochrana prírody a krajiny a ekologická únosnosť:
 - celé územie zachovať pre rozvoj prírodnej zložky,
 - v biocentrách uplatňovať ekologický prístup s autoreguláciou, v ostatnom území ekologický, s usmernením na zachovanie a postupnú premenu na prirodzené lesy,
 - stabilizovať hornú hranicu lesa, vysokohorské lúky ponechať rozvoju prírodnej zložky s regulovanou pastvou podľa požiadaviek ochrany prírody,
 - rekreačné aktivity rozvíjať v súlade s ekologickou únosnosťou a rekreačným potenciálom daného priestoru.
- rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja a ich funkčný význam,
- zachovať prirodzený charakter vodných tokov zaradených medzi biokoridory, chrániť existujúcu sprievodnú vegetáciu a chýbajúcu vegetáciu doplniť autochtónnymi druhmi,
- zabezpečiť skladbu terestrických biokoridorov vo voľnej krajine len prírodnými prvkami -trávne porasty, stromová a krovinná vegetácia a vylúčiť všetky aktivity ohrozujúce prirodzený vývoj (vylúčenie chemických vyživovacích a ochranných látok, skládky odpadov a pod.),
- stabilizovať spodnú hranicu lesov a zvýšiť ich biodiverzitu ako ekotónovú zónu les -bezlesie,
- podporovať extenzívne leso-pasienkárské využívanie podhorských častí, s cieľom zachovania krajinársky a ekologicky hodnotných území s rozptýlenou vegetáciou,
- eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (pôsobenie priemyselných a dopravných exhalácií, znečisťovanie vodných tokov a pod.),
- prispôbovať trasy dopravnej a technickej infraštruktúry prvkom ekologickej siete tak, aby sa maximálne zabezpečila ich vodivosť a homogénnosť,
- rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond a lesný pôdny fond ako faktor limitujúci urbanistický rozvoj kraja, definovaný v záväznej časti územného plánu.

V nadväznosti na tieto regulatívy, ako aj s ohľadom na zistenia z terénneho prieskumu a štúdia literárnych údajov o území obce Vrúcko navrhujeme na nastavenie čo najvyváženejšieho využitia krajiny tieto krajinnoekologické opatrenia:

a) Ochrana súčasného stavu a štruktúry krajiny

- Dbáť na ochranu území zo siete národných a európskych chránených území, hodnotných lokalít s vysokou biodiverzitou, chránených a ohrozených druhov a ich biotopov, vzácných spoločenstiev, biotopov národného a európskeho významu a dodržiavať príslušné legislatívne nariadenia a usmernenia, ktoré s ich ochranou súvisia. Dbáť na to, aby nedochádzalo k negatívnemu ovplyvneniu európsky alebo národne významných území.
- Tam, kde to tak nie je, postupne meniť v lesoch ich druhové zloženie a štruktúru k prirodzenému, s rôznovekými porastami.
- V poľnohospodársky využívannej časti k.ú. podporovať tradičné, extenzívne hospodárenie, aby bola zachovaná druhová bohatosť pasienkov a lúk (vrátane horských lúk) a ich ochrana pred degradáciou. Na opustených TTP odstránením náletových drevín a obnovou hospodárenia zvrátiť procesy degradácie lúk a pasienkov. Z pasienkov odstraňovať nedopasky a zamedzovať nadmernej koncentracii zvierat, aby nedošlo k ich znehodnoteniu.
- Pri zachovávaní mozaikovitej štruktúry krajiny venovať osobitnú ochranu cenným mokradným lokalitám, ktoré sú aj s celosvetového hľadiska vzácnosťou, neodvodňovať ich, ani inak negatívne neovplyvňovať ich vodný režim, ani ich inak nepoškodzovať.
- Nepoškodzovať skalné, horské a teplomilné spoločenstvá.
- Zachovať prirodzený charakter a čistotu vodných tokov, neumožniť aktivity, ktoré by viedli k ich znečisteniu a odstraňovať z nich a ich okolia odpad.
- Zachovávať brehové porasty tokov.
- Usmerňovať turistický ruch tak, aby spíňal poznávaciu a rekreačnú funkciu, no neviedol k likvidácii prírodných hodnôt, ktoré sú devízou obce Vrúcko.
- Citlivo pristupovať k plánovaniu a povoľovaniu výstavby, najmä výstavby v extraviláne. Usmerňovať stavebné zámery tak, aby nedochádzalo k likvidácii hodnotných častí krajiny, a aby korešpondovali s krajinným rázom. Zástavbu riešiť regulatívami, berúcimi ohľad na vplyvy na prírodné prostredie

(migráciu voľne žijúcich živočíchov, súčasnú a plánovanú zeleň v krajine, chránené územia a hodnotné biotopy, mokrade a vodné toky a pod.). Vytvoriť stratégiu výstavby tak, aby krajina ako celok pôsobila harmonickým dojmom, korešpondovala s historickým charakterom obce a stavby nevytvárali nesúrodú zmes rôznych architektonických štýlov.

- Ak to nie je nevyhnutné neoplocovať pozemky v extraviláne, alebo aspoň neumiestňovať trvalé oplôtky s podmienkou, že bude ponechaný dostatočný priestor na pohyb živočíchov v krajine.
- Pri plánovaní výstavby vždy ponechať priestor modro-zelenej infraštruktúry.
- Pri obhospodarovaní podporovať šetrné pasienkárstvo a ekologické poľnohospodárstvo.
- Dôsledne odstraňovať invázne rastliny a zamedziť ich šíreniu napr. minimalizovaním zemných prác (výkopy, navážky, dlhodobé odkryvy pôdy...), zamedzením vzniku čiernych skládok organického odpadu zo záhrad, nevysádzaním rastlín s inváznymi vlastnosťami (obzvlášť vo voľnej krajine) a pod. .
- Výrazne obmedziť prikrmovanie a vnaďenie a neumiestňovať ho na miestach, kde môže vysoká koncentrácia zveri poškodzovať hodnotné prírodné lokality, obzvlášť nie v najvýznamnejších častiach územia, ako sú chránené územia, prvky ÚSES, vzácne biotopy a pod.
- Kontrolovať a zamedzovať jazde terénnymi motorkami, štvorkolkami, či inými nepovolenými vozidlami po prírodnej krajine.
- Odstrániť z krajiny skládky odpadu, vrátane skládok biologického a stavebného odpadu. Monitorovať, odstraňovať a zamedzovať vzniku nelegálnych skládok odpadu. Zabraňovať spaľovaniu odpadu.
- Vysadiť a dopĺňať aleje alebo iné formy izolačných línií drevín v okolí ciest, ak sa v ich blízkosti už nenachádza drevinový porast (les, brehový porast). V súčasnosti sa to týka cesty k PD od hasičskej zbrojnice, začiatku cesty do Dlhej doliny a navrhovanej výstavby v rámci ekostabilizačného prvku.
- Nevysádzať invázne druhy (ani ako okrasné rastliny), ktoré sú uvedené vo vyhláske MŽP SR č. 24/2003 Z.z. . Mimo intravilán ani na verejné priestranstvá nevysádzať žiadne druhy s inváznymi vlastnosťami, aby nedošlo k ich úniku do voľnej prírody. Dôsledne dbať na odstraňovanie takýchto druhov.
- Revitalizovať okolie lomu a poľnohospodárskeho družstva.
- V intraviláne:
 - dbať na to, aby nová výstavba korešpondovala s rázom obce a krajiny,
 - pri novej výsadbe v intraviláne odporúčame uprednostniť stanovištne vhodné prirodzené dreviny, prípadne regionálne odrody ovocných stromov,
 - zabezpečiť ochranu a starostlivosť o dreviny intravilánu, zodpovedajúce prirodzenému druhovému zloženiu, obzvlášť pokiaľ ide o jedince väčších rozmerov, keďže dreviny obohacujú krajinu a dotvárajú obci jej typický ráz,
 - odporúčame aj vo verejnej zeleni, na miestach, ktoré si nevyhnutne nevyžadujú intenzívnejšie kosenie, extenzívnou kosbou udržiavať pestré trávniky (kosenie dvakrát ročne, s prvým kosením po dozretí lúčnych bylín, umožní existenciu druhovo bohatých a esteticky pekných pestrých lúk).
- Zabezpečiť uzavretie otvorených hlbokých betónových skruží, ktoré sa vyskytujú voľne v krajine, nakoľko predstavujú nebezpečenstvo pre ľudí aj zver, pohybujúcu sa v krajine.
- Navrhované investície v katastri obce zosúladiť s pôsobením krajiny ako celku, podporovať aktivity na pozitívne obohatenie jej štruktúry a vylúčiť tie aktivity, ktoré by ohrozovali štruktúru a kvalitu hodnotných ekosystémov, zabezpečujúcich vysokú biodiverzitu a ekologickú stabilitu krajiny.
- Vytvorením infraštruktúry pre turistov predchádzať prípadným konfliktom cestovného ruchu a ochrany krajiny (napr. rozmiestnenie smetných košov v intraviláne v miestach vyššieho výskytu turistov; pri parkovisku na Kľak vytvorenie niekoľkých ohnísk s lavičkami, aby nedochádzalo k vytváraniu čiernych ohnísk; udržiavanie turistických chodníkov a značenia; odstraňovanie čiernych skládok a podobne.
- Preferovať trvaloudržateľné spôsoby rekreácie a cestovného ruchu, zosúladiť ich s ochranou biotopov, druhov, chránených území, ako i priľahlých hodnotných území z okolitých k.ú.. Dbať na to, aby rekreačné aktivity a aktivity cestovného ruchu neprekračovali únosnú mieru a nenarúšali krajinu riešeného územia (zamedziť ničeniu vegetačného krytu a následnej erózii, ničeniu vzácnych spoločenstiev, rušeniu živočíchov, osobitne predmetov ochrany v chránených územiach, odprírodňovaniu krajiny, zmenšovaniu plôch zelene a pod.).

b) Všeobecné zásady ochrany prvkov ÚSES a genofondových lokalít

- Rešpektovať nadregionálne a regionálne prvky, navrhnuté v záväznom dokumente ÚPN VÚC Žilinského kraja a v RÚSES okrese Martin, ako i prvky miestneho územného systému ekologickej stability a dbať na to, aby nedošlo k obmedzeniu alebo znemožneniu ich funkcie.
- Zachovať všetky prvky územného systému ekologickej stability (nadregionálneho, regionálneho, miestneho) v prírodnej štruktúre pre rozvoj biotickej zložky, chrániť existujúcu sprievodnú vegetáciu a chýbajúcu vegetáciu doplniť autochtónnymi druhmi (podľa navrhnutých manažmentových opatrení); pri obnove biocentier používať dreviny miestnej proveniencie a vylúčiť všetky aktivity ohrozujúce prirodzený vývoj týchto prvkov (vylúčenie chemických vyživovacích a ochranných látok, skládok odpadov a pod.).
- Zachovať biocentrá ako priestor na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev.

- Neumiestňovať v biocentrách a v genofondových lokalitách stavby, nevhodnú infraštruktúru, neprevádzkať aktivity, ktoré by negatívne ovplyvňovali spoločenstvá, ktoré v nich rastú. Neumiestňovať stavby ani iné trvalé bariéry ani bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10m od biocentra.
- Nevykonať žiaden zásah, ktorý by znemožnil migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev v rámci biokoridorov, neumiestňovať do biokoridorov a vzdialenosti 30 m okolo nich žiadne prvky, ktoré by dočasne alebo trvale znížili ich priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh a pri zmenách v krajine sa snažiť vytvoriť prvky, ktoré by posilnili ich funkciu.
- Eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory pôsobiace na prvky ÚSES. Prispôbovať trasy dopravnej a technickej infraštruktúry, ako i stavebné zámery a zámery cestovného ruchu prvkom ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénnosť.
- Nevnaďiť ani neprikrmovať zver v prvkoch ÚSES a ich bezprostrednom okolí, aby jej nadmernou koncentráciou nedochádzalo k zdupávaniu a poškodzovaniu vegetačného krytu a pôdy, ako i negatívne ovplyvňovaniu chemizmu vody a pôdy exkrementmi zvierat a poškodzovaniu hodnotných biotopov.
- Usmerňovať turistický ruch tak, aby pri jeho aktivitách nedochádzalo k poškodzovaniu prvkov ÚSES. Preferovať trvaloudržateľné spôsoby rekreácie a cestovného ruchu, mäkké formy turizmu. Zabrániť rozširovaniu stredísk CR do cenných subalpínskych biotopov. Regulovať horolezecké a skalolezecké aktivity. Obnovou značenia a údržbou turistických chodníkov predchádzať zošľapávaniu a ničeniu vzácných biotopov.
- Eliminovať aktivity, ktoré ničia vegetačný a pôdny kryt, chrániť vzácne a chránené druhy a zamedziť rušeniu živočíchov v prvkoch ÚSES.
- V prvkoch ÚSES v lesných ekosystémoch používať jemnejšie spôsoby hospodárenia a to buď jednotlivý až skupinový účelový výber alebo prírode blízke hospodárenie. Využívať čo najšetrnejšie technológie približovania, v lesoch ako i prvkoch nelesnej drevinovej vegetácie zachovávať alebo obnovovať pôvodné druhové zloženie podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie zo zdrojov miestnej proveniencie. Realizovať opatrenia, ktoré zlepšujú vekovú i priestorovú štruktúru porastov.
- Neumožniť výsadbu kosodreviny, smreka a iných nepôvodných drevín v hĺbňom stupni, plochy ponechať buď na prirodzenú sukcesiu alebo regulovanú pastvu s ohľadom na zachovanie kvality biotopov.
- Už pri výchovných zásahoch sa snažiť o zvýšenie stability porastov a zvýšenie podielu listnatých drevín na úkor ihličnanov, alebo, v prípade nedostatku listnatých drevín aj zvýšenie podielu borovice a smrekovca na úkor smreka. Smrek je, najmä v porastoch s jeho výrazným zastúpením, nutné považovať za nežiadúcu drevinu a nepodporovať ho.
- Pri obnove rešpektovať prirodzené drevinové zloženie a vyhnúť sa obnove smreka nad rámec jeho prirodzeného zastúpenia. Už existujúce porasty s dominanciou smreka postupne premieňať k prirodzenému drevinovému zloženiu podsadbami alebo podsejbou vhodných drevín a ich postupným uvoľňovaním v hlúčikoch – nie celoplošne.
- Ak sa v porastoch vyskytuje jedľa túto vhodným presvetľovaním obnovovať v predstihu aspoň 20 rokov pred začiatkom obnovy takýchto porastov,
- Nezvyšovať intenzitu a rozsah zásahov v lesoch ochranných a osobitného určenia.
- V lesných porastoch v kategórii hospodárske lesy ponechávať minimálne 10 stromov/ha na dožitie (prioritne v bioskupinách), v ochranných porastoch používať buď bezzásah alebo aplikovať iba účelový jednotlivý alebo skupinový rub s nepretržitou obnovnou dobou a s ponechaním min. 30% zásoby porastu na dožitie.
- V najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu.
- V prípade obnovy kalamitných holín aplikovať obnovu cez tzv. prípravný les,
- Ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov.
- Zabezpečiť ponechanie časti hmoty hrubších a časti živých hrubých stromov na dožitie a rozklad. Časť hrubého mŕtveho dreva (stojace aj ležiace) ponechávať v lese s výnimkou ochrany bezpečnosti a pod. Ponechávať stojace a ležiace mŕtve drevo v dostatočnom objeme a štruktúre (najmä hrubé). Ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha).
- Nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné pristúpiť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí. Rekultivovať lesné sklady
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodových, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu.
- Z nelesnej časti prvkov odstraňovať náletové dreviny a obkášať lesné plášte až po ich okraj, aby sa nerozrastali a nezarástli hodnotné lemové spoločenstvá.
- Nenarušovať ťažkými mechanizmami vegetačný kryt a pôdu. Prvky ÚSES nerozorávať, ani nevykonávať zásahy, ktoré by spôsobili dlhodobé pôdne odkryvy a umožnili šírenie ruderalných

- a invázných druhov. Ak je z dôvodu manažmentu lokalít nutné použiť ťažké mechanizmy, nepoužívať ich v čase, keď je pôda rozbahnená a mäkká – napr. po dažďoch alebo topení snehu.
- Zamedzovať jazdám na terénnych motocykloch, štvorkolkách prípadne iných vozidlách po prvkoch ÚSES (mimo nevyhnutnej činnosti užívateľov pri obhospodarovaní pozemkov), obzvlášť dbať na ochranu vzácných biotopov a biotopy chránených a ohrozených druhov.
 - Pri obhospodarovaní mimo prvkov ÚSES (chemické ošetrovanie, prejazd ťažkými mechanizmami a pod.) dbať na ochrannú zónu – odstup od prvkov ÚSES, aby nedochádzalo k negatívnemu ovplyvneniu ekosystémov.
 - V trvalých trávnych porastoch extenzívne obhospodarovať (kosenie, pasenie), zabrániť ich zarastaniu drevinami (pravidelne odstraňovať náletové a výmladkové dreviny). Kosiť 1 až 2-krát ročne a/alebo extenzívne prepásť, pričom jeden pasienok by nemal byť pasený viac ako 4 týždne.
 - Kosiť ideálne po častiach s odstupom niekoľkých týždňov, seno sušiť na mieste, aby ho mohli opustiť prežívajúce živočíchy a potom odviezť. Kosiť od stredu k okraju plochy, aby mali prítomné živočíchy možnosť uniknúť. Kosiť po dozretí väčšiny lúčnych bylín, podľa stavu vegetácie v danom roku, kosenie smerovať do neskoršieho obdobia roka, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné ho zrealizovať až do polovice októbra, pasenie je tiež vhodné koncom leta prípadne v septembri.
 - Pasienky vypásť rovnomerne. Ideálne je pásť zmiešanými stádami. Dbať na neprekročenie primeraného počtu pasených zvierat vzhľadom na úrodnosť pasienka. Pri pasení dbať na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat na jednom mieste, obzvlášť na a v blízkosti hodnotných mokradných a xerothermných lokalít, aby nedochádzalo k zdupávaniu a negatívnemu ovplyvňovaniu chemizmu pôdy prvkov ÚSES. V prvkoch ÚSES ani v ich tesnej blízkosti neumiestňovať košariská.
 - Odstraňovať nedopasky, aby sa nešírili tzv. pasienkové buriny a neznehodnocovali pasienok.
 - Ak nie je možné určité lokality napr. horské lúky obhospodarovať v takej intenzite ako v minulosti, zabezpečiť aspoň striedanie v trojročnom cykle pasenie-kosenie-úhor, aby nedochádzalo k degradácii, lúčne biotopy by mali byť v tomto cykle pokosené aspoň raz za 3 roky, dôležité je, aby v častiach určených na ochranu nelesných biotopov boli odstraňované náletové dreviny a nešírili sa expanzívne druhy.
 - Trávne porasty nepriosievať.
 - Kosiť aj slatiny, podmáčané a vlhké lúky – raz ročne, ručne alebo špeciálnymi mechanizmami na to určenými, nepoužívať ťažkú mechanizáciu, ktorá môže biotopy úplne zlikvidovať. Ak by nebolo možné uplatniť šetrné spôsoby kosenia, odporúčame odkonzultovať so Štátnou ochranou prírody manažment na konkrétnej mokradnej lokalite. V niektorých prípadoch je možné aj jednorázové prepasenie preháňaním v suchšom období s dokosením nedopaskov. Pri lokalitách, kde je časť roka suchší, dostatočne pevný povrch (aby sa mechanizmus nezabáral a nepoškodzoval vegetačný a pôdny kryt) kosenie s využitím mechanizácie. K týmto formám manažmentu je však potrebné pristupovať citlivo a líšia sa z lokality na lokalitu, preto je potrebné pred ich použitím kontaktovať ŠOP SR.
 - Mokradné biotopy vylúčiť z pasenia, aby nedochádzalo k nadmernému zdupávaniu alebo negatívnym zmenám chemizmu a degradácii hodnotných spoločenstiev. Dbať na to, aby sa na a v blízkosti mokradí a tokov nezhrmažďovali hospodárske zvieratá ani zver prilákaná vnadením a nedochádzalo tak k degradácii týchto vzácných biotopov (zdupávanie, zmena chemizmu vody a pôdy močom a trusom zvierat, odstránenie vegetačného krytu, erózia brehov tokov...). Neprechádzať po mokradných biotopoch ťažkými mechanizmami. Pri lesných mokradiach vylúčiť činnosti, ktoré môžu spôsobiť zvýšenú eróziu, vrátane približovania dreva lanovkou v polozávесе.
 - Dbať na to, aby nedochádzalo k negatívnym zmenám hydrologického režimu mokradných lokalít a vodných tokov, chemizmu vody a pôdy a mokradné lokality neodvodňovať.
 - Dbať na ochranu brehových porastov, nevyrúbavať ich v súvislých úsekoch, buď ich nechať úplne bez obnovy alebo prípadnú obnovu riešiť výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov s ponechávaním min. 30% stromov (pôvodných drevín) na dožitie. Šetrne odstraňovať nepôvodné druhy drevín, podporovať šírenie pôvodných druhov brehových porastov, do častí bez drevín, ak budú brehové porasty dopĺňané, využívať výlučne pôvodné, stanovištne vhodné dreviny miestnej proveniencie. Ponechať širší pás (minimálne 6 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov.
 - Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená taká hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu. Nevystavovať brehy erózii ich zbytočným obnažovaním.
 - Pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov, ani inak nenarušovať brehové porasty vodných tokov. Pri výstavbe a opravách lesných ciest a doprave dreva minimalizovať zásahy do ekosystémov vodného toku (vrátane brehových porastov) umiestňovaním lesných ciest mimo nich.
 - Dôkladne dodržiavať zákon o odpadoch, vrátane sankcií, pri vydávaní súhlasov na uskladnenie prebytočnej zeme uprednostniť zdevastované územia a intravilány.

- Ochrániť prirodzené koryto vodných tokov, s možnosťou meandrovať aspoň v úsekoch, kde to neznemožňuje už existujúca výsadba a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb. Zachovať charakter toku, vrátane množstva a rýchlosti prúdenia vody v koryte, kvality vody (zabránenie znečistenia a eutrofizácie).
- Neodčerpávať vodu z tokov v takej intenzite, ktorá by mohla významne ovplyvniť množstvo nimi pretekajúcej vody a to najmä v obdobiach so zníženým prietokom a nepoškodzovať ich dno ani brehy.
- Monitorovať a odstraňovať nelegálne skládky odpadu (vrátane biologického).
- Monitorovať a bezodkladne odstraňovať invázne druhy, niekoľko je už v katastrálnom území Vrúcko aktuálne rozšírených, hlavne okolo toku Vrúce. Pred likvidáciou invázných druhov odporúčame využiť postup odporúčaný Štátnou ochranou prírody alebo sa skontaktovať priamo so Štátnou ochranou prírody SR z dôvodu prekonzultovania efektívneho spôsobu ich odstraňovania.
- Chrániť a brániť poškodzovaniu jaskynných biotopov.
- Nepovoliť na lokalitách v ÚSES alebo v ich bezprostrednej blízkosti stavby, budovanie infraštruktúry, také športové alebo rekreačné podujatia, ktoré by mali za následok ničenie vegetačného a pôdného krytu, ohrozenie chránených a ohrozených druhov, vzácných biotopov a pod. Prispôsobiť ľudské aktivity tak, aby nedochádzalo k vyrušovaniu, plašeniu alebo ohrozeniu živočíchov, ktorým prvky ÚSES poskytujú životný priestor, potravu, zdroj vody a priestor na rozmnožovanie.

c) Opatrenia na zvýšenie ekologickej stability lesnej krajiny a opatrenia pre nelesnú drevinovú vegetáciu

- V lesoch aj nelesnej drevinovej vegetácii uplatňovať také postupy, ktoré budú v čo najväčšej miere rešpektovať prirodzené procesy a budú smerovať k zlepšeniu druhovej, vekovej a aj priestorovej štruktúry porastov a celkovo k zvýšeniu ekologickej stability krajiny,
- Pri obhospodarovaní brať ohľad na potrebu dosiahnutia lesného porastu so štruktúrou a drevinovým zložením blízky prirodzenému. Obnoviť a zachovávať pôvodné, prirodzené druhové zloženie lesa.
- Uprednostňovať prirodzenú obnovu lesa, umelú obnovu využívať iba v prípade, že prirodzene nie je možné obnoviť vhodné dreviny. Obnovu prirodzeného druhového zloženia lesov zohľadniť aj v prípade málo zastúpených a tzv. azonálnych lesných biotopov (brehové porasty). Vyhnúť sa obnove ihličnatých drevín nad rámec ich prirodzeného zastúpenia.
- V lesných porastoch minimalizovať plošný výrub drevín (neodporúčame väčšie obnovné prvky ako 0,5 ha), ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie invázných druhov. Podľa možnosti využívať postupy prírode blízkeho obhospodarovania lesov.
- Ponechávať časť stromov na dožitie (prioritne staršie, košaté, dutinové...) ako aj časť hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (zlomy, hrubšie kmene nižšej kvality a pod.).
- V ochranných lesoch a aj inde na extrémnych stanovištiach, osobitne v prvkoch MÚSES, aplikovať osobitný prístup, pri obnove prevažne jednotlivý alebo skupinový výber a ponechávanie významnejšej časti zásoby porastu na dožitie.
- Šetrným spôsobom (aby nedochádzalo k poškodeniu okolitého porastu), odstraňovať z porastov invázne dreviny, vrátane drevín s inváznymi vlastnosťami ako je sumach alebo agát, ak sa vyskytnú. Ak sa v porastoch vyskytnú nepôvodné druhy, postupne ich nahrádzať prirodzenými drevinami.
- Pre hlboko zarezané doliny, strže, výmole a bralné časti uplatňovať bezzásahový režim alebo jednotlivý účelový výber.
- Zamedziť pohybu ťažkých mechanizmov po ploche lesa a využívať šetrné technológie (kone a pod.) alebo dôsledne dbať na to, aby sa ťažké mechanizmy pohybovali iba po vyznačených líniách a mimo obdobia s rozmočenou pôdou.
- Pri využívaní a údržbe lesnej dopravnej siete dôsledne dbať na protierózne opatrenia. Rekultivovať dlhodobo nevyužívané lesné cesty, či tzv. dočasné približovacie cesty.
- Dbať na ochranu pramenísk, nenechať ich vodný režim, neznečisťovať ich ani ich vodné zdroje, ani ich mechanicky nepoškodzovať.
- V lesných porastoch prvkov MÚSES aplikovať postupy uvedené v popise týchto prvkov.
- Pri nelesnej drevinovej vegetácii v extraviláne nevysádzať nepôvodné druhy drevín, ani na plochách rekreačných zariadení, či pri chatách v prírodnom prostredí, aby nedochádzalo k ich úniku do voľnej prírody. Využívať výlučne pôvodné druhy. Zamedziť vysádzaniu rastlín s inváznymi vlastnosťami. Podľa Vyhlášky č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov je potrebné s výnimkou druhov uvedených v prílohe 2 tejto vyhlášky žiadať o súhlas na výsadbu a pestovanie nepôvodných druhov,
- Nevyrúbať brehové porasty a chrániť ich pred poškodzovaním.

d) Opatrenia na ochranu poľnohospodárskej pôdy

- Dbať na ochranu poľnohospodárskej pôdy, zabezpečiť ochranu najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy podľa kódu BPEJ, minimalizovať záber chránených pôd na stavebné účely. Investičné zámery v čo

najväčšej miere situovať v zastavanom území obce, v prielukách jestvujúcej zástavby a pozdĺž vybudovaných prístupových komunikácií.

- Preferovať maloblokové hospodárenie, ekologické hospodárenie a trvalo udržateľné postupy.
- Preferovať extenzívne hospodárenie pred intenzívnym – extenzívne kosenie, pasenie alebo ich kombináciu. Extenzívnym hospodárením bez priosievania krmovínarskymi miešankami podporovať biodiverzitu lúčnych porastov. Maximálne obmedziť využitie chemických látok (herbicídy, pesticídy, hnojivá a pod.).
- Kosné lúky kosiť 1 až 2 krát ročne, s prvým kosením počkať, kým dozrie väčšina lúčnych bylín (cca od prvej polovice júla), priskoré kosenie má za následok postupné ubúdanie niektorých druhov a ochudobňovanie lúk, kosiť od stredu k okraju plochy, aby mali prítomné živočíchy možnosť uniknúť; pokosenú biomasu odviezť, ideálne je však sušiť seno na mieste, aby ho mohli opustiť prežívajúce živočíchy.
- Dbáť na to, aby nedochádzalo k narušaniu vegetačného krytu a pôdy.
- TTP nerozorávať, dbáť na to, aby ani pri hospodárskej, stavebnej a inej činnosti, nedochádzalo k nadmerným pôdnym odkryvom a následne vystavovaniu obnaženej pôdy pôsobeniu negatívnych činiteľov, ako aj šíreniu ruderalných a invázných druhov.
- Ťažké mechanizmy, či iné motorové vozidlá používať len na nevyhnutné úkony, vylúčiť ich nadmerný a zbytočný pohyb po pôde (zhutňovanie pôdy, narušanie vegetačného pokryvu), nevyužívať ich v čase keď je pôda rozmočená. Uprednostňovať využitie šetrných technológií.
- Zabráňovať nadmernému zhromažďovaniu zvierat (hospodárske zvieratá, lesná zver lákaná vnádaním/prikrmovaním), aby nedochádzalo k poškodzovaniu pôdy a mačiny pasienkov, rozrývaniu a pôdnym odkryvom, a tým aj väčšej náchylnosti na eróziu; zvýšené množstvo exkrementov zároveň negatívne ovplyvňuje chemizmus pôdy.
- Dbáť na neprekroenie maximálneho zaťaženia pasienkov dobytčiami jednotkami vzhľadom na ich úrodnosť. Vykášať nedopasky.
- Z plôch lúk a pasienkov odstraňovať náletové dreviny, aby sa nezmenšovala ich rozloha, ponechať však roztrúsené solitéry, prípadne skupinky drevín, aby nevznikala veľkobloková, ekologicky nestabilná plocha vystavená extrémnym činiteľom. Na TTP v svahovitom teréne s potenciálnymi zosuvmi a eróziou ponechať viacúčelové vegetačné pásy po vrstevnici, ktoré majú ekostabilizačnú funkciu (mimo lokalít vyhradených na ochranu nelesných mokradí).
- Na opustených pasienkoch a kosných lúkach obnovením hospodárenia potláčať degradáciu, ako i zarastanie náletovými drevinami.
- Organický odpad zo živočíšnej výroby (hnoj, močovka) neumiestňovať voľne na pôdu, ale na dostatočne izolované hnojisko, aby nedochádzalo k prieniku do pôdy.
- Pri hospodárskej a inej činnosti dodržiavať odstup od vodných tokov a mokradných biotopov (s výnimkou šetrného kosenia viď nižšie), aby nedochádzalo k obnažovaniu pôdy brehov a erózii a odnosu pôdy vodným tokom, ani mechanickému poškodzovaniu mokradí, zmene ich vodného režimu prípadne negatívne ovplyvňovaniu chemizmu vody a pôdy. Na ochranu pred eróziou pôdy brehov tokov podporovať existenciu brehových porastov.
- Monitorovať a odstraňovať nelegálne skládky odpadu, aby nedochádzalo ku kontaminácii pôdy.
- Na trvalých trávnych porastoch sa vyhnúť mulčovaniu, aplikovať ho len v nutných prípadoch.

e) Opatrenia na ochranu vodných tokov a mokradí

- Zachovať prirodzený charakter tokov. Dosiaľ nezregulované časti koryt, kde to už existujúca infraštruktúra dovoľuje, ponechať neregulované, nakoľko regulácia toku zvyšuje rýchlosť prúdenia aj riziko povodňových vln v nižších častiach toku, nahradenie laterálnej erózie vertikálnou, zníženie hladiny podzemných vôd a celkove vysychanie nivy a pod. Umožniť prirodzené meandrovanie a dostatočnú šírku ochranných zón pre pohyb toku, nezasahovať do koryta zbytočnými zásahmi, namiesto umelej regulácie toku, umožniť stabilizáciu a spevnenie brehov brehovými porastami.
- Rešpektovať a zachovať ochranné pásmo vodohospodársky významného vodného toku Vríca v šírke min. 6m od brehovej čiary, toku Studenec min. 4m od brehovej čiary a ostatných vodných tokov min. 4 m od brehovej čiary obojstranne. Ponechať ho bez trvalého oplotenia, bez orby, nestavať v ňom objekty, nemeniť reliéf ťažbou, či navážkami, nemanipulovať s látkami škodiacimi vodám, nestavať súbežné inžinierske siete.
- Na pobrežných pozemkoch neumiestňovať hnojiská, objekty, ktoré obsahujú škodlivé látky a nevykonávať činnosti, ktoré by mohli ohroziť kvalitu vody a zhoršiť odtok povrchových vôd.
- Pri výstavbe neumiestňovať stavby do tokov. Zamedziť vytváraniu migračných prekážok v tokoch.
- Neumiestňovať stavby na pobrežných pozemkoch (t.j. 10 m od vodohospodársky významných vodných tokov a 5m pri drobných vodných tokoch).
- Neobhospodarováť bezprostredné okolie vodných tokov a mokradí a úplne z neho vylúčiť pohyb ťažkých mechanizmov, aby nedochádzalo k erózii a znečisťovaniu mokradí a vody v tokoch.
- Zamedziť vypúšťaniu močovky v blízkosti vodných tokov a mokradí, zamedziť priesakom odpadových vôd z poľnohospodárskej výroby a z plôch postihnutých združovaním hospodárskych zvierat do

- vodných tokov a mokradných lokalít, zamedziť zhromažďovaniu zvierat v ich blízkosti a hnojiská dostatočne izolovať od okolia. Pri tokoch a mokradiach nevadiť/neprikrmovať zver.
- Vylúčiť výrubu v brehových porastoch, ak sa vyskytnú úseky bez porastov, umožniť ich dorastenie, všade, kde to už existujúca infraštruktúra umožňuje, najlepšie prirodzenou sukcesiou. Dreviny v brehových porastoch netvarovať, nechať ich na prirodzený vývoj. Nenahrádzať (ani v intraviláne) prirodzené brehové porasty stanovištné nevhodnými, nepôvodnými druhmi, obzvlášť nie druhmi s inváznymi vlastnosťami.
 - Zamedziť akýmkoľvek zásahom do vodného režimu v nivách tokov (neprehlbovať koryto, neregulovať tok, neodvodňovať nivy). Zamedziť akýmkoľvek zásahom, ktoré by negatívne ovplyvnili vodný režim a chemizmus vody a pôdy v nive tokov a na mokradných lokalitách.
 - Zamedziť nadmernému odčerpávaniu vody z tokov. Na závlahu a podobne uprednostniť zachytávanie a využitie dažďovej vody, dažďové vody zo striech a spevnených plôch v maximálnej miere zdržať v území na jednotlivých pozemkoch akumuláciou do zbemých nádrží.
 - Dôsledne dbať na ochranu vodných zdrojov a ich okolia, dbať na to, aby nedochádzalo k znečisťovaniu vodných zdrojov.
 - Dbať na to, aby nedochádzalo k degradácii mokradných lokalít, nepoškodzovať ich vegetačný a pôdny kryt, zamedziť negatívnym zmenám vodného režimu. Zamedziť odvodňovaniu mokradných lokalít.
 - Systematicky monitorovať a odstraňovať čierne skládky, aby nedochádzalo ku kontaminácii vody. Nezakladať v ani pri vodných tokoch, ani v mokradných lokalitách a ich okolí ani dočasné skládky.
 - Odstrániť už prítomné invázne druhy (netýkavka žliazkatá, pohánkovec, sumach pálkový) a aj v budúcnosti monitorovať a odstraňovať invázne druhy, ktoré sa obzvlášť rýchlo šíria práve popri vodných tokoch a vytlačujú ostatné druhy. Pri likvidácii invázných druhov sa riadiť metodikou ŠOP SR alebo sa poradiť s pracovníkmi ŠOP SR, aby došlo k ich skutočnému potlačeniu. Povinnosť odstrániť netýkavku žliazkatú a pohánkovec vyplýva aj z platnej legislatívy.
 - Zachovať mokradné lokality v celej ich škále, významne zvyšujú biodiverzitu územia.
 - Pri stavebnej, hospodárskej a inej činnosti dodržiavať ochrannú zónu okolo tokov.

f) Opatrenia na ochranu kultúrno-historických zdrojov

- Podporovať akúkoľvek snahu o ochranu a rekonštrukciu historických prvkov, ktoré by sprítomňovali kultúrno-historické dedičstvo.
- Zachovávať kultúrne dedičstvo, historické záznamy a tradície.
- Podporovať kultúrne akcie pripomínajúce a propagujúce ľudové tradície. Podporovať kultúrne podujatia, výstavy, vzdelávacie podujatia a podobne šíriace osvetu o historickom a kultúrnom dedičstve obce.
- Podporovať vznik a existenciu tradičných jarmokov, remeselníckych tvorivých dielní, podujatí prezentujúcich tradičné historické jedlá a podobne.
- Podporovať využívanie typických prvkov ľudovej architektúry.
- Podporovať tradičné formy hospodárenia.
- Podporovať výsadbu ovocných sádov, ideálne z tradičných krajových odrôd.
- Zvážiť vytvorenie evidencie pamätihodnosti obce (staršie stavby, pamätné izby, stromy, názvy ulíc, významné miesta a i.), ktoré majú svoju historickú hodnotu. Do evidencie pamätihodností obce je možné zaradiť okrem hnutelných a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce.

g) Opatrenia na zlepšenie kvality životného prostredia a ochranu zdravia obyvateľstva

- Zamedziť znečisťovaniu a znehodnocovaniu prírodných zdrojov, ktoré majú vplyv na ľudské zdravie.
- Nepripustiť umiestnenie prevádzok a služieb predstavujúcich záťaž životného prostredia ako sú napr. hluk, vibrácie, zvýšená prašnosť, emisie a pod. v lokalitách IBV a HBV a zachovať pri výstavbe IBV a HBV dostatočný odstup od poľnohospodárskeho areálu.
- V blízkosti poľnohospodárskeho areálu nenavrhovať žiadnu výstavbu obytného alebo rekreačného charakteru z dôvodu zabezpečenia vhodných životných a pracovných podmienok občanov obce.
- Pri budovaní rekreačných zariadení dbať na minimalizáciu ich negatívnych dopadov (odpadové vody, dopravná infraštruktúra, odčerpávanie vody z vodných zdrojov, hluk, zvýšená prašnosť, nadmerný záber plôch zelene, negatívny efekt sprievodných služieb a činností na prírodné prostredie, erózia a pod.).
- Obmedziť negatívne vplyvy vykurovania tuhými palivami, vytvárať priaznivé podmienky pre využívanie obnoviteľných zdrojov energie, podporovať využívanie alternatívnych zdrojov energie a minimalizovať spaľovanie tuhých palív – najmä spaľovanie nevhodnými a zastaralými technológiami.
- Minimalizovať negatívne vplyvy výrobných prevádzok na životné prostredie vysadením izolačnej zelene.
- Nehnuteľnosti neumiestňovať do územia vymedzeného hranicou 50 resp. 100-ročnej vody z tokov (rešpektovať pri tom Stanovisko SVP č. CS SVP OZ PN 3787/2021/2/CZ 14708/220).

- Zabezpečiť odvádzanie splaškových vôd verejnou kanalizáciou alebo produkované splaškové vody akumulovať vo vodotesných žumpách a ich zneškodňovanie zabezpečiť v súlade so Zákom č. 364/2004 Z.z. o vodách.
- Obmedziť alebo vylúčiť aplikáciu chemikálií pri hospodárskej činnosti.
- Neodlesňovať už zalesnené časti krajiny, nakoľko dreviny v krajine eliminujú hluk, prašnosť, veternosť a teplotné extrémy, stabilizujú svahy a brehy tokov, chránia pôdu pred eróziou, zlepšujú mikroklimu a čistotu ovzdušia, zvyšujú schopnosť krajiny zadržať vodu a v horúcich dňoch slúžia ako ochrana pred slnečnou páľavou, čím výrazne prispievajú k skvalitneniu života obyvateľov. Líniové porasty drevín popri ceste majú v životnom prostredí človeka aj ochrannú funkciu – redukujú hlučnosť a prašnosť.
- Likvidovať nelegálne skládky odpadu a zamedziť ich vzniku.
- Podporovať mäkké formy turizmu.

i) Opatrenia na ochranu navrhovaných prvkov MÚSES

MBc1 Vrania skala:

- zachovanie veľkostných parametrov,
- údržba porastu,
- dodržiavanie lesného hospodárskeho plánu,
- obnovu lesných porastov realizovať výlučne účelovým – jednotlivým alebo skupinovým výberom s nepretržitou obnovnou dobou, pričom minimálne 30% stromov by malo byť ponechávaných na dožitie,
- ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha),
- v najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu,
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu.
- Nepôvodné smrečiny a porasty s dominanciou smreka postupne premieňať k prirodzenému drevinovému zloženiu podsadbami alebo podsejbou vhodných drevín a ich postupným uvoľňovaním v hlúčikoch – nie celoplošne.
- Nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné pristúpiť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí.
- V častiach s výskytom mokradných lokalít dbať na zachovanie ich vodného režimu a zamedziť ich poškodzovaniu.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Neumiestňovať stavby alebo iné trvalé bariéry v biocentre alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10m od biocentra.

MBc2 Komplex mokradných biotopov v Predvrícku:

- Dôsledne dbať na to, aby nedochádzalo k žiadnym negatívnym zmenám vodného režimu na lokalite. Lokality neodvodňovať!!!
- Nevykonávať činnosti, ktoré by viedli k zmene chemizmu vody alebo pôdy na lokalite.
- Neodporúčame pasenie na ploche biocentra, ani zhromažďovanie hospodárskych zvierat v jeho blízkom okolí. Rovnako v priestoroch biocentra a jeho okolí nevnaďiť a neprikrmovať zver.
- Kvôli zachovaniu druhej bohatosti a zamedzeniu šírenia expanzívnych druhov nelesnú časť lokality raz ročne - začiatkom júla ručne kosiť s odstránením biomasy.
- Nepoužívať pri manažmente ťažké mechanizmy ani z iného dôvodu po nej nejazdiť ťažkými mechanizmami!!!
- Z nelesnej časti biocentra odstraňovať náletové dreviny a obkášať lesné plášte až po ich okraj, aby sa nerozrastali a nezarástli hodnotné lemové spoločenstvá.
- Monitorovať a v spolupráci zo ŠOP SR bezodkladne odstraňovať invázne rastliny.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu (vrátane biologického) a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Neumiestňovať v biocentre stavby, infraštruktúru, neprevádzať aktivity, ktoré by negatívne ovplyvňovali spoločenstvá, ktoré tu rastú (napr. nadmerné zdupávanie, eutrofizácia a pod.).

MBk1 Dlhý potok:

- Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb. Zachovať charakteru toku, vrátane množstva a rýchlosti prúdenia vody v koryte, kvality vody (zabránenie znečistenia a eutrofizácie).
- Vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jeho priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená komunikácia s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.
- Nezasahovať do existujúceho brehového porastu (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov).

- Ak sa vyskytnú časti bez drevín, podporovať šírenie pôvodných drevín brehového porastu do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 6 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov.
- Zamedziť nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- Dbáť na to, aby nedošlo k zmene chemizmu vody (vypúšťanie močovky, prienik chemických látok a pod.).
- Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená taká hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu. Nevystavovať brehy erózii ich zbytočným obnažovaním.
- Dôsledne odstraňovať invázne rastliny, pred likvidáciou kontaktovať Štátnu ochranu prírody SR a prekonzultovať efektívny spôsob ich odstraňovania.
- Pri manažmente mokradných spoločenstiev postupovať na základe patričných manažmentových modelov (Šefferová Stanová & Plassman Čierna 2011).
- V úseku biokoridoru, vedúceho lesnými porastami, vylúčiť plošné zásahy, obnovu riešiť iba jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov tak, aby bola trvalo zachovaná pokrýta celej plochy biokoridoru porastom drevín s charakterom lesa.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MBk2 Terestrický prevažne lesný biokoridor, ktorý prepája sieť ÚSES v južnej časti k.ú.:

- Už pri výchovných zásahoch sa snažiť o zvýšenie stability porastov a zvýšenie podielu listnatých drevín na úkor ihličnanov, alebo, v prípade nedostatku listnatých drevín aj zvýšenie podielu borovice a smrekovca na úkor smreka. Smrek je, najmä v porastoch s jeho výrazným zastúpením, nutné považovať za nežiadúcu drevinu a nepodporovať ho.
- Obnovu lesných porastov realizovať výlučne postupmi prírody blízkeho hospodárenia, v extrémnejšom teréne a v ochranných lesoch výlučne účelovým – jednotlivým alebo skupinovým výberom s nepretržitou obnovnou dobou, pričom minimálne 30% stromov by malo byť ponechávaných na dožitie.
- Ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha).
- V najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu.
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodových, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu.
- Nepôvodné smrečiny a porasty s dominanciou smreka postupne premieňať k prirodzenému drevinovému zloženiu podsadbami alebo podsejbou vhodných drevín a ich postupným uvoľňovaním v hlúčikoch – nie celoplošne.
- Nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné pristúpiť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Časť s trvalým trávny porastom manažovať extenzívnym kosením alebo pasením (prípadne kombináciou).
- Neumiestňovať stavby alebo iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 30m od biokoridoru.

MBk 3 Studenec

- Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb.
- Ochrana funkcie biokoridoru - vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jej priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená komunikácia s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.
- Nezasahovať do existujúceho brehového porastu (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov). V prípade nutnosti obnovu drevín vykonávať výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom s ponechaním min. 30% stromov na dožitie.
- Ak sa vyskytnú časti bez drevín, podporovať šírenie pôvodných drevín brehového porastu do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 6 m po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo infraštruktúra) okolo toku bez intenzívneho manažmentu a umožniť tak prirodzený vývoj brehových porastov.
- Dbáť na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.

- Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu.
- Pri manažmente bylinných mokradných spoločenstiev postupovať na základe patričných manažmentových modelov (ŠeffEROVÁ StanOVÁ & Plassman Čierna 2011).
- Invázne druhy bezodkladne odstraňovať.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MBk 4 Terestricko-hydrický biokoridor, kopírujúci tok a pás drevín na pasienku na sever od intravilánu

- Vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížil ich prirodzený charakter, ako aj ich priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh. Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.
- Nezasahovať do existujúceho porastu drevín (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov).
- Ak sa vyskytnú časti bez drevín, podporovať šírenie pôvodných drevín do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 6 m po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie pôvodných drevín do častí bez drevín.
- Zamedziť nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- Dbáť na to, aby nedošlo k zmene chemizmu vody (vypúšťanie močovky, prienik chemických látok a pod.).
- Dôsledne monitorovať a odstraňovať invázne rastliny.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MIP 1 TTP na juh od intravilánu

- Lúku odporúčame naďalej extenzívne obhospodarovať.
- Kombinácia pasenia a kosenia je vyhovujúci spôsob manažmentu.
- Kosiť minimálne raz ročne, po dozretí lúčnych bylín, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné aj do polovice októbra, po pokosení nechať seno sušiť na lokalite, aby ho mohli opustiť v ňom prežívajúce živočíchy, a potom seno odviezť.
- Pásť extenzívne, vyhnúť sa nadmernému zhromažďovaniu zvierat, aby nedochádzalo k zdupávaniu pôdy, poškodzovaniu pôdneho krytu, zmene chemizmu a degradácii pasienka.
- Dbáť na dodržanie primeraného množstva zvierat na plochu pasienku.
- Neprikrmovať a nevnaďiť zver na ploche IP.
- Odstraňovať náletové a výmladkové dreviny, pri absencii kosenia aspoň raz ročne odstraňovať nedopasky, inak sa bude druhová pestrosť kvetnatých bylín znižovať.
- Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- V prípade potreby využitia mechanizmov na kosenie eliminovať ich pohyb na čas, keď nie je pôda rozbahnená.
- Dbáť na to, aby akýkoľvek manažment lokality nemal negatívny vplyv na príslušnú genofondovú lokalitu (nenarúšať ju mechanizmami, ani nadmernou koncentráciou zvierat, nevykonávať aktivity, ktoré by zmenili vodný režim alebo chemizmu vody v genofondovej lokalite).
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MIP 2 Južne orientovaný teplomilný svah s lúčno-pasienkovými spoločenstvami

- Odstrániť a naďalej pravidelne odstraňovať náletové a výmladkové dreviny, s výnimkou dvoch už existujúcich zapojených skupín drevín vedúcich naprieč svahom – majú ekostabilizačnú funkciu. Je však možné ponechať niekoľko už existujúcich dospelých stromov jednotlivo rozptýlených po ploche, ktoré budú pôsobiť ekostabilizačne.
- Biotop extenzívne obhospodarovať – buď 1 až 2-krát ročne pokosiť alebo extenzívne prepásť. Je možné aj striedanie pasenia a kosenia.
- S kosením alebo spásaním počkať na dozretie lúčnych bylín, ideálne až po začiatku júla.
- Seno sušiť na mieste a po vysušení odviezť.
- Nepásť v obdobiach, keď je pôda rozbahnená, aby nedochádzalo k poškodzovaniu vegetačného a pôdneho pokryvu, ako i destabilizácii svahu. Rovnako nenarúšať v týchto obdobiach pôdu ťažkými mechanizmami. Zamedziť zhromažďovaniu zvierat na ploche IP. Nevnaďiť, ani neprikrmovať zver na ploche IP ani v jeho bezprostrednej blízkosti.
- Vykášať nedopasky.
- Realizovať aspoň občas obkásanie okraja lesa, aby sa nerozrastal a nezmenšoval trvalý trávny porast.
- Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Nevykonávať na ploche alebo v jeho blízkosti činnosť, ktorá by narúšala existenciu a funkciu interakčného prvku.

MGL1 Predvrúcko návrh na rozšírenie GL 153, ktorá je súčasťou RÚSES okresu Martin

- lokalitu neodvodňovať! Dbať na to, aby nedochádzalo k žiadnym negatívnym zmenám vodného režimu, ani chemizmu vody a pôdy,
- lokalitu kosiť raz ročne, ale jedine ručne,
- v žiadnom prípade nepoužívať pri manažmente ťažké mechanizmy, ani z iných dôvodov nejazdiť po ploche ťažkými mechanizmami,
- kosiť začiatkom júla s odstránením biomasy, aby sa zamedzilo procesom degradácie a šíreniu expanzívnych druhov, ak sa to po niekoľkých rokoch podarí, čas kosenia upraviť na neskôr,
- pasenie neodporúčame, aby nedochádzalo k zdupávaniu, ako aj negatívneho ovplyvnenia chemizmu pôdy a vody exkrementmi, rovnako je potrebné a vyvarovať zhromažďovaniu zvierat na ploche GL alebo v jej blízkosti tzn. zamedziť zhromažďovaniu hospodárskych zvierat, ani nevnaďiť a neprikrmovať zver na a v okolí GL,
- odstraňovať náletové dreviny a obkášať lesné plášte až po ich okraj, aby sa nerozrastali a nezarástli hodnotné lemové spoločenstvá,
- zabráňovať tvorbe skládok odpadu (vrátane biologického) a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky,
- neumiestňovať na ploche GL stavby, infraštruktúru, neprevádzať aktivity, ktoré by negatívne ovplyvňovali hodnotné spoločenstvá a vzácne druhy, ktoré tu rastú (napr. nadmerné zdupávanie, eutrofizácia a pod.), neplánovať ani mimo plochy GL takú výstavbu alebo zmeny v krajine, ktoré by si vyžadovali odvodnenie GL alebo zmeny v jej vodnom režime,
- vzhľadom na jedinečnosť tejto lokality navrhujeme jej vyhlásenie na ochranu v rámci Slovenska, ale biotop spĺňa požiadavky aj na zaradenie medzi európsky významné biotopy, môže však byť vyhlásené samotnou obcou za obcou chránené územie ako jedna z výnimočných prírodných hodnôt obce Vrúcko.

MGL2 Mokrad pod lesom na juh od intravilánu

- extenzívne kosiť (1-2-krát ročne),
- nepoužívať ťažké mechanizmy! – aby nedochádzalo k poškodeniu vegetačného krytu a stláčaniu zamokrenej pôdy, ideálne je kosiť ručne alebo ľahkou samohybnou technikou určenou na kosenie mokradí, v suchšom období (ak je dostatočne sucho, čo môže byť hlavne v časti, kde je vlhká lúka, aby sa mechanizmus nezabáral, je akceptovateľné aj sušenie ťažšou technikou, je potrebné k tomu ale pristupovať opatrne, aby kosenie nenarobilo viac škody ako úžitku),
- kosenie je odporúčané od polovice júna do polovice augusta, záleží však od podmienok a rozvinutia vegetácie v danom roku,
- pasenie sa neodporúča, aby nedochádzalo k negatívnemu vplyvu na vodný režim na lokalite, ak by bol problém s prekášaním, je možné zvážiť aspoň pasenie suchších častí preháňaním a dokosenie nedopaskov,
- je vhodné tiež dbať na to, aby sa pasené zvieratá nezhromažďovali v blízkosti GL, aby nedochádzalo k negatívnym zmenám v chemizme vody a pôdy močom a trusom zvierat,
- dbať na to, aby nedošlo k zmene vodného režimu a poklesu vody na lokalite, lokalitu neodvodňovať!
- monitorovať a bezodkladne odstraňovať invázne druhy, ak sa vyskytnú, rovnako aj skládky odpadu,
- nepovoľiť na ploche GL stavby alebo budovanie infraštruktúry.

MGL3 Skalky

- usmernený turistický ruch – značením a údržbou chodníkov,
- monitorovanie a odstraňovanie skládok odpadu,
- extenzívny manažment lúčnych spoločenstiev – 1 až 2-krát ročne kosiť alebo extenzívne prepásať, prípadne striedať pasenie a kosenie; ak nie je možné udržiavať hospodárenie v takomto režime, ideálne je pokosiť aspoň raz ročne alebo aspoň najmenej raz za tri roky, ak bude medzitým plocha aj prepásená,
- odstrániť a aj v budúcnosti odstraňovať náletové dreviny aj nedopasky,
- obkášať okraje lesa, aby nedochádzalo k jeho šíreniu na úkor horských lúk,
- kosiť ideálne po častiach s odstupom niekoľkých týždňov, seno sušiť na mieste, aby ho mohli opustiť prežívajúce živočíchy a potom odviezť,
- kosenie smerovať do neskoršieho obdobia roka, po dozretí väčšiny lúčnych bylín, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné ho zrealizovať až do polovice októbra, pasenie je tiež vhodné koncom leta prípadne v septembri,
- dbať na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat na jednom mieste (pasené zvieratá, ale i lesná zver), aby nedochádzalo k zdupávaniu, likvidácii vegetačného krytu a negatívnemu ovplyvňovaniu chemizmu pôdy,
- v priestoroch GL a jej okolí nevnaďiť a neprikrmovať zver,
- monitorovať a bezodkladne odstraňovať invázne druhy,

MGL4 Xerothermný svah

- odstraňovanie náletových drevín, vrátane krov,
- biotop rovnomerne prepásať, nie je vhodné pásť hovädzím dobytkom, ideálne je stádo oviec a kôz alebo len kôz,

- dbať na to, aby sa pasené zvieratá nezdržovali na lokalite dlhodobo v prípade rozbahnenej pôdy alebo akokoľvek inak nenarúšali vegetačný a pôdny kryt (pri jarnej pastve, keď je pôda rozbahnená je vhodnejšie pasenie jednorázovým preháňaním). Vykášať nedopasky.
- realizovať aspoň občas obkásanie okraja lesa, aby sa biotop Tr1 nezmenšoval,
- ak sa v GL alebo jej bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy (viaceré sa môžu rozšíriť od neďaleko tečúcej Vríce), intenzívne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu,
- zabráňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky,
- nevykonávať stavebnú ani inú činnosť, ktorá by narúšala existenciu GL.

MGL5 Penovcové prameniská a slatiny so vzácnou mokradňou vegetáciou

- vylúčiť z plochy GL pohyb ťažkých mechanizmov,
- vylúčiť činnosti, ktoré môžu spôsobiť zvýšenú eróziu, vrátane približovania dreva lanovkou v polozávесе,
- dbať na to, aby nedošlo k zmene vodného režimu v GL,
- ak sa v GL alebo jej bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy bezodkladne ich odstraňovať,
- monitorovať a odstraňovať čierne skládky.

B.12.3.2 MANAŽMENTOVÉ OPATRENIA PRE NADRADENÉ PRVKY

➤ A. Manažment horských lúk

(pre NRBc 4 Klak – Reváň – Partizán, GL 149 Reváň, GL 150 Klak-Partizán, RBc 17 Dutá skala, NRBk3 Hrebeň Lúčanskej Fatry, NRBk5 Dutá skala – Vyšehrad, GL 152 Dutá skala)

- lúčne biotopy extenzívne obhospodarovat', inak bude pestrosť kvetnatých bylín klesať a lúky sa postupne zmenia na les; extenzívne kosiť alebo pást', vhodný je však aj model kombinácie kosenia a pasenia tzn. 1 až 2-krát ročne pokosiť a príležitostne extenzívne prepásť, pričom jeden pasienok by nemal byť pasený viac ako 4 týždne,
- kosiť ideálne po častiach s odstupom niekoľkých týždňov, seno sušiť na mieste, aby ho mohli opustiť prežívajúce živočíchy a potom odviezť,
- kosenie smerovať do neskoršieho obdobia roka, po dozretí väčšiny lúčnych bylín, podľa stavu vegetácie v danom roku, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné ho zrealizovať až do polovice októbra, pasenie je tiež vhodné koncom leta prípadne v septembri,
- pri pasení dbať na dodržanie primeraného množstva zvierat vzhľadom k rozlohe pasienku a tiež na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat na jednom mieste, obzvlášť na a v blízkosti hodnotných mokradňových a xerothermných lokalít, aby nedochádzalo k ich zdupávaniu a negatívnemu ovplyvňovaniu chemizmu pôdy,
- z toho istého dôvodu zamedziť vnadeniu zveri v priestoroch prvkov ÚSES, aby nedochádzalo k jej nadmernému zhromažďovaniu a negatívnemu ovplyvňovaniu hodnotných biotopov,
- v prípade potreby využitia mechanizmov na kosenie eliminovať ich pohyb na čas, keď nie je pôda rozbahnená,
- ak nie je možné obhospodarovat' v takej intenzite ako v minulosti, zabezpečiť aspoň striedanie v trojročnom cykle pasenie-kosenie-úhor, aby nedochádzalo k degradácii, lúčne biotopy by mali byť v tomto cykle pokosené aspoň raz za 3 roky, dôležité je, aby v častiach určených na ochranu nelesných biotopov boli odstraňované náletové dreviny a nešírili sa expanzívne druhy,
- po pastve kosiť nedopasky, aby sa nešírili tzv. pasienkové buriny a neznehodnocovali pasienok.

➤ B1. manažment lesných porastov pre genofondové lokality navrhnutý v RÚSES

(pre GL 150 Klak - Partizán, GL 154 Húčľava – Sokol – Chlieviská, GL 152 Dutá skala, GL 151 Vrania skala, GL 155 Studenec)

- používať jemnejšie hospodárske spôsoby (podrastový, účelový), menšie obnovné prvky, šetrnejšie technológie približovania.
- zachovávať pôvodné druhové zloženie podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie,
- v prípade výrubu zabezpečiť obnovu zo zdrojov miestnej proveniencie a v štruktúre blízkej prirodzenej,
- realizovať opatrenia, ktoré zlepšujú vekovú i priestorovú štruktúru porastov, približujú ich drevinové zloženie prirodzenému,
- nezvyšovať intenzitu a rozsah zásahov v lesoch ochranných a osobitného určenia,
- ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov, ako i stojace a ležiace mŕtve drevo v dostatočnom objeme a štruktúre (najmä hrubé), zabezpečiť ponechanie časti hmoty hrubších a časti živých hrubých stromov na dožitie a rozklad,
- na mieste vyrúbaných nepôvodných smrekových monokultúr obnovovať listnatý alebo zmiešaný les s ponechávaním prirodzeného zmladenia,
- nenarušovať ťažkými mechanizmami pôdu, podrast a bylinné poschodie,
- rekultivovať lesné sklady a lesné cesty, ktoré vznikli pre účely ťažby.

➤ **B2. manažment lesných porastov pre biocentrá a genofondové lokality (GL)**

(pre NRBC 4 Klak - Reváň – Partizán, GL 150 Klak-Partizán, NRBC 7 Zniev - Sokol – Chlieviská, GL 154 Húčľava – Sokol – Chlieviská, RBc 17 Dutá skala, GL 152 Dutá skala, GL 151 Vrania skala, GL 155 Studenec)

- obnovu lesných porastov realizovať výlučne účelovým – jednotlivým alebo skupinovým výberom s nepretržitou obnovnou dobou, pričom minimálne 30% stromov by malo byť ponechávaných na dožitie,
- ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha),
- v najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu,
- vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu,
- nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné pristúpiť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí.

➤ **C. manažment lesných porastov pre biokoridory**

(pre NRBC3 Hrebeň Lúčanskej Fatry, NRBC5 Dutá skala – Vyšehrad)

- pri obhospodarovaní lesných porastov v kategórii hospodárske lesy používať postupy prírody blízkeho hospodárenia v lesoch s ponechávaním minimálne 10 stromov/ha na dožitie (prioritne v bioskupinách),
- v ochranných porastoch používať buď bezzásah alebo aplikovať iba účelový jednotlivý alebo skupinový rub s nepretržitou obnovnou dobou a s ponechaním min. 30% zásoby porastu na dožitie,
- ponechávať aspoň časť hrubej odumretej drevnej hmoty na prirodzený rozklad,
- ak sa v porastoch vyskytuje jedľa túto vhodným presvetľovaním obnovovať v predstihu aspoň 20 rokov pred začiatkom obnovy takýchto porastov,
- v prípade obnovy kalamitných holín aplikovať obnovu cez tzv. prípravný les,
- pri obnove rešpektovať prirodzené drevinové zloženie a vyhnúť sa obnove smreka nad rámec jeho prirodzeného zastúpenia,
- vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu,
- zabrániť znefunkčneniu biokoridoru výstavbou bariér, ako sú napr. oplôtky na ochranu mladých porastov pred zverou. V prípade potreby takejto ochrany postupovať výlučne oplocovaním malých plôšok s veľkosťou max. 0,5 ha, tak aby medzi jednotlivými plôškami zostával vždy minimálne 50 metrový voľný priestor bez bariérových prvkov.

➤ **D. manažment mokradných biotopov**

(pre NRBC 4 Klak - Reváň – Partizán, GL 150 Klak - Partizán, RBc 17 Dutá skala, GL 152 Dutá skala)

- kosiť aj mokradné biotopy, no vylúčiť ich z pasenia, aby nedochádzalo k nadmernému zdupávaniu alebo negatívnym zmenám chemizmu a degradácii hodnotných spoločenstiev,
- neprechádzať po mokradných biotopoch ťažkými mechanizmami,
- dbať na to, aby nedochádzalo k negatívnym zmenám režimu mokradných lokalít, ani chemizmu vody a pôdy, mokradné lokality neodvodňovať!

B.13 NÁVRH VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA ÚZEMIA

B.13.1 DOPRAVA A DOPRAVNÉ ZARIADENIA

B.13.1.1 Širšie dopravné vzťahy

Obec Vrúcko sa nachádza asi 8,0 km západne od obce Kláštor pod Znievom a cca 26,0 km juhozápadne od okresného mesta Martin. Riešené územie má dobré dopravné napojenie na nadradený cestný systém pomocou cesty III/1796 na cestu II/519 Příbovce - Nitrianske Pravno, z nej na cestu I/65 - Martin – Kremnica - Žarnovica a ďalej pomocou I/65 smerom na sever na diaľnicu D1 Dubná Skala - Turany, ako aj na cestu I/18 Bratislava – Košice; smerom na juh cestou III/2159 na cestu I/65 smer Kremnica a ďalej na rýchlostnú cestou R1 – Banská Bystrica - Trnava a cestu I/64 Žilina - Prievidza, s pokračovaním na diaľnicu D1 v Žiline.

Najbližšia železničná stanica sa nachádza v obci Kláštor pod Znievom. Najbližšie letisko sa nachádza v meste Martin, v k. ú. obce Košťany nad Turcom sa nachádza osobitné letisko. Najbližšia čerpacia stanica pohonných hmôt je situovaná v obci Příbovce.

B.13.1.2 Cestná automobilová dopravaExistujúci stav

Cestnú sieť v k. ú. Vrícko možno rozdeliť podľa charakteru na cesty III. triedy vo vlastníctve ŽSK a sieť miestnych komunikácií vo vlastníctve obce.

Základný komunikačný systém ďalej dopĺňa sieť miestnych komunikácií, miestne obslužné komunikácie napojené na cestu III/1796 a III/2156. Tie majú miestami nevyhovujúce šírkové parametre, sú na nich líniové a bodové závady, chýbajú popri nich vo väčšej časti územia chodníky.

Navrhovaný stav

Dopravný systém obsluhy územia v lokalitách navrhovanej novej obytnej zástavby je navrhovaný ako sieť navzájom prepojených a zokruhovaných komunikácií. Na nezokruhovaných koncovkách sú navrhnuté prístupy do voľnej krajiny.

Miestne existujúce a navrhované komunikácie musia byť posudzované individuálne, či už pri návrhu ich šírkového úpravy alebo výstavbe nových. Šírkové usporiadanie v niektorých prípadoch, vzhľadom na spôsob existujúcej starej zástavby, nebude možné upraviť na normové parametre.

V miestach, kde to terénne možnosti a stavebné podmienky dovoľujú po dohode s majiteľom pozemku a obcou, navrhujeme upraviť šírkové usporiadanie miestnych komunikácií.

Navrhujeme:

- *rešpektovať existujúce - obojsmerné obslužné komunikácie funkčnej triedy C3, kategórie MOK 8,5/50*
– *jednosmerné obslužné komunikácie funkčnej triedy C3, kategórie MO 6,5/30*
- *rešpektovať prípadné navrhované nové dopravné napojenia na cestu III/1796*
- *pri výstavbe nových obytných zón, resp. zón občianskej vybavenosti je potrebné miestne komunikácie zhotoviť v kategórii C3 MOK 8,5/50 (so šírkou dopravného priestoru min. 10,0 m medzi oplateniami, t.j. 2x3,0 m jazdný pruh, 2x2,0 m zelené pásy, resp. 2,0 zelený pás+2,0 chodník)*
- *novonavrhované obslužné komunikácie riešiť ako obojsmerné funkčnej triedy C3, kategórie MOK 8,5/50, v príp. jednosmerných funkčnej triedy C3, kategórie MO 6,5/30; komunikácie podľa možností zokruhovať, na nezokruhovaných koncovkách ponechať prístupy do voľnej krajiny*
- *v z.ú. rešpektovať výhľadové šírkové usporiadanie ciest III. triedy funkčnej triedy B3 v kategórii MZ 8,5 (8,0)/50 v zmysle STN 73 6101*
- *mimo z.ú. rezevovať koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie ciest III. triedy v kategórii C 7,5/70 v zmysle STN 73 6101*
- *rešpektovať OP cesty III. triedy, mimo zastavaného územia obce, vymedzeným platným územným plánom obce, v zmysle zákona č.135/1961 Zb.- cestný zákon v znení neskorších predpisov a vykonávacej vyhlášky č.35/1984 Zb. - 20,0 m od osi komunikácie*
- *dopravné napojenie novo navrhovaných lokalít riešiť v súlade s STN 73 6110*
- *rešpektovať platný zákon o pozemných komunikáciách (v súčasnosti zákon č.135/1961 Zb.- cestný zákon v znení neskorších predpisov)*
- *v lokalitách, v ktorých je zadefinované podrobnejšie riešenie územia (ÚPN-Z, resp. UŠ), bude komunikačný systém súčasťou jeho riešenia*

B.13.1.3 Hromadná doprava

Obec je dobre sprístupnená prímestskou autobusovou dopravou. Intenzita spojov hromadnej dopravy je dostatočná a vyhovujúca - 14 spojov denne. Na území obce sa nachádzajú 4 zastávky hromadnej autobusovej dopravy, z toho 1 v časti Predvrícko. Všetky zastávky spĺňajú dochádzkové vzdialenosti tzv. izochróny časovej dostupnosti.

Všetky zastávky sú situované pri ceste III/2156, okrem jednej, ktorá sa nachádza na ceste III/1796 v časti Predvrícko. Zastávky majú /nemajú vybudovaný prístrešok. Zastávky nemajú vybudované odbočovacie a pripájacie pruhy, vzhľadom na priestorové pomery, okrem zastávky pri obchode, ktorá je riešená ako obratisko autobusov.

Navrhujeme:

- *vymeniť, zrekonštruovať, resp. dobudovať zastávkové prístrešky*
- *tam, kde to priestorové pomery dovoľia, vybudovať na existujúcich zastávkach zastávkové niky*

B.13.1.4 Železničná doprava

Cez k. ú. obce Vrícko neprechádza žiadna železničná trať. Najbližšia železničná stanica sa nachádza obci Kláštor pod Znievom, na železničnej trati č. 118 Vrútky – Zvolen, ktorá je vo vzdialenosti cca 12,5 km od obce.

B.13.1.5 Civilné letectvo

V katastrálnom území obce sa nenachádza žiadne letisko, osobitné letisko, heliport ani letecké pozemné zariadenie evidované Dopravným úradom. Do k. ú. nezasahujú ani ochranné pásma, resp. prekážkové roviny a plochy letísk, heliportov, osobitných letísk a leteckých pozemných zariadení.

Najbližšie letiská sa nachádzajú v Martine - Tomčanoch, regionálne letisko pre medzinárodnú dopravu v Žiline, v Poprade a Sliachi, v k. ú. obce Košťany nad Turcom sa nachádza osobitné letisko.

V zmysle ustanovení leteckého zákona (§ 30 č.143/1998 Z. z. o civilnom letectve v platnom znení) je potrebné požiadať Dopravný úrad o súhlas pri stavbách a zariadeniach :

- stavby a zariadenia vysoké 100 m a viac nad terénom (§ 30, ods.1, písm. a),
- stavby a zariadenia vysoké 30 m a viac, umiestnené na prírodných a umelých vyvýšeninách, ktoré vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu (§ 30, ods.1, písmeno b),
- zariadenia, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielačnice (§ 30, ods.1, písm. c),
- zariadenia, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje (§ 30, ods.1, písmeno d).

B.13.1.6 Statická doprava

Statickou dopravou rozumieme parkovacie plochy, odstavné plochy a garáže. Parkovanie a odstavovanie vozidiel v rámci obytného územia (pri rodinných domoch) prebieha sčasti na vlastných pozemkoch, autá parkujú obyvatelia aj na uliciach, čo je nevyhovujúci stav, hlavne vzhľadom na zimnú údržbu a obslužné služby (smetiari, hasiči, ap.). Odstavná plocha sa nachádza: pri obecnom úrade a pri rekreačnom areáli. V obci sa nachádzajú odstavné plochy v min. rozsahu, chýbajú napr. pri cintoríne a kostole, futbalovom ihrisku, ap..

Navrhujeme:

- plochy pre odstavovanie a parkovanie vozidiel pre rodinné domy, komerčnú občiansku vybavenosť, zmiešané územia, rekreačné územia, riešiť v rámci vlastných pozemkov v zodpovedajúcej kapacite
- parkovacie plochy vybudovať:
 - ✓ pri cintorínoch
 - ✓ v rámci navrhovanej občianskej vybavenosti a zmiešaných území (OV 03, OV 15, OV 16, ZU 01, ZU 10, ZU 11, ZU 13,...)
 - ✓ v rámci navrhovaného areálu občianskej vybavenosti (OV 07)
 - ✓ pri existujúcom športovom areáli (SP 01)
 - ✓ v rámci zmiešaného územia občianskej vybavenosti a nezávadnej výroby (ZU 04)
 - ✓ pri plochách navrhovanej parkovej verejnej zelene (ZV 02)

B.13.1.7 Cyklistická doprava

Poloha obce je výhodná z pohľadu dostupnosti turistických trás Lúčanskej Malej Fatry. Cez obec prechádzajú cyklistické trasy (*zdroj:vricko.oma.sk/cykloatlas):

- ✓ žltá č.8321: Pravniarska radiála = Prievidza – Lazany-Malinová – Nitrianske Pravno – Kľačno – Vrícke sedlo, celk. dl.34 km
- ✓ zelená č.5419: Kláštor pod Znievom - Predvrícko, celk. dl. 6,6 km

Navrhujeme:

- vytvoriť oddychové miesta a infraštruktúru pre cyklistov popri cyklotrasách

B.13.1.8 Pešia doprava

V obci sa nenachádzajú samostatné pešie trasy ani pešie priestranstvá, vzhľadom na stiesnené priestorové pomery celého z. ú. (medzi existujúcou zástavbou a potokom Vríca - cesta III/2156) a je tu problém s bezpečným peším pohybom chodcov po celej obci. Dopravné zaťaženie uvedenej komunikácie nie je veľké, vzhľadom na koncovú polohu obce.

Značované turistické chodníky (*zdroj: <https://mapy.dennikn.sk/>)

Lúčanskou Malou Fatrou v riešenom katastrálnom území prechádzajú značované turistické chodníky :

- ✓ zelený, č.5642a: Vrícko – Kľacký vodopád – Kľak, dl. 5,8 km
- ✓ červený, č.0802a: Vrícke sedlo – Fačkovské sedlo, je súčasťou trasy Veľký Rozsutec
- ✓ žltý, č.8404: Fačkovské sedlo - Kľak, dl.4,6 km
- ✓ žltý, č.8632a: Vrícko - Vríčanské sedlo, dl. trasy 4,4 km

Navrhujeme:

- vybudovať jednostranný peší chodník – popri ceste III/1796 a III/2156 z Predvrícka do obce
- min. jednostranné chodníky v navrhovaných rozvojových lokalitách
- v k. ú. vybudovať náučné chodníky, multifunkčné, resp. chodníky zdravia

B.13.1.9 Negatívny vplyv dopravy na životné prostredie, hluková záťaž z dopravy, eliminácia negatívnych účinkov

Vzhľadom na to, že riešené územie - vlastné z. ú. obce - leží mimo hlavných komunikačných ťahov, nie je zaťaženie hlukom a vibráciami z dopravy také veľké, aby bolo treba uvažovať o špeciálnych protihlukových opatreniach.

Vzhľadom k tomu, že v blízkosti cesty III/1796 v časti Predvrícko je disponibilná plocha pre komplexné funkčné využitie - v blízkosti existujúceho obytného územia, bude potrebné toto riešiť pri ďalších stupňoch PD - spracovať hlukovú štúdiu s reálnym meraním hluku a navrhnuť elimináciu účinkov hluku vhodnými protihlukovými opatreniami.

Vplyv prognózovaného dopravného hluku na životné prostredie sa v návrhu ÚPN-O vyjadruje prostredníctvom výpočtu izofón. Prognóza hlukovej záťaže cestnej dopravy z cesty III/1796 a III/2156 nebola počítaná vzhľadom na to, že na predmetných cestách III. triedy sa nevykonávajú celoštátne sčítania dopravy, ani nie sú pre ne zatiaľ spracované strategické hlukové mapy, teda v súčasnosti neexistujú relevantné údaje o intenzite dopravy na uvedených cestách.

V tomto štádiu je v území potrebné rešpektovať ochranné pásmo dopravného systému : cesty III. triedy (od osi vozovky na obe strany) 20 m, mimo z. ú. obce existujúceho a navrhovaného v riešení ÚPN-O.

Na účely posudzovania hlukovej záťaže prostredia z dopravy je stanovená Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 237/2009 Z.z. V zmysle jej ustanovení je osídlenie obce pozdĺž ciest III/1796 a III/2156 zaradené do II. kategórie územia pre ktorú platia najvyššie prípustné hodnoty hluku vo vonkajšom prostredí 50 dB cez deň a večer a 45 dB v nočnom období. V obci neexistuje areál zaradený do kategórie územia I. kategória územia s najprísnejším limitom (územia s osobitnou ochranou pred hlukom – liečebné a kúpeľné areály).

Návrh územného plánu obce nepredpokladá zvýšenie záťaže hlukom alebo vibráciami.

B.13.1.10 Ochrana vodohospodárskych záujmov vzhľadom na dopravnú infraštruktúru

Za účelom ochrany vodohospodárskych záujmov a v záujme zamedzenia vzniku migračných bariér, škôd a porúch na vodných tokoch, ako i zabezpečenie riadnej údržby vodných tokov je potrebné nové dopravné a technické riešenie územia, miestne komunikácie, resp. dopravné vybavenie akéhokoľvek druhu navrhovať:

- ako jednotnú zbernú komunikáciu pre ucelenú oblasť v súbehu s vodným tokom a následným (jedným spoločným) križovaním vodného toku, umiestneným vo vhodnom profile vodného toku
- ako dopravné a technické riešenie, ktoré bude prednostne využívať už vybudované mostné objekty
- križovanie s vodnými tokmi technicky riešiť v súlade s príslušnými STN
- za účelom optimalizácie a regulácie nových mostných objektov križujúcich vodné toky, návrh umiestnenia je potrebné ešte pred zahájením spracovania podrobnejšej dokumentácie odsúhlasiť so správcom vodného toku

B.13.2 VODNÉ HOSPODÁRSTVO**B.13.2.1 Vodné toky, plochy, podzemná voda**

Územie obce Vrícko patrí z hydrologického hľadiska do povodia vodohospodársky významného vodného toku Váh.

Pri navrhovaní rozvoja obce je potrebné rešpektovať platné zákony - v súčasnosti: zákon o vodách č.364/2004 Z. z. a príslušné platné normy - v súčasnosti STN 73 6822 Križovanie a súbehy vedení a komunikácií s vodnými tokmi, STN 75 2102 Úpravy riek a potokov a pod. Okrem toho rozvojové aktivity musia byť v súlade so Zákonom č.7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami a je potrebné dodržať ochranné pásma vodných tokov.

a) Zdroje vody a ich ochrana

V katastri obce Vrícko sa nenachádzajú 2 zdroje pitnej vody - Húclava (vrt) a Vrícko - prameň Pod cestou. Pásmo hygienickej ochrany (PHO) vodného zdroja Húclava bolo určené v rozhodnutí č.j.: PLVH-9777/88vod/HU zo dňa 14.11.1988 a PHO vodného zdroja Vrícko - prameň Pod cestou bolo určené v rozhodnutí č.ŽP - 2802/1993-vod.Ma zo dňa 20.12.1993. (zdroj: Podklady Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s., číslo: O21310003410 zo dňa 26.05.2021).

b) Vodné toky

Územie obce Vrícko patrí z hydrologického hľadiska do povodia vodohospodársky významného vodného toku Váh. V prílohe č. 1 k vyhláške č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov sa v k. ú nachádza 1 vodohospodársky významný tok - číslo hydrologického poradia 4-21-05-106 potok Vríca.

V riešenom území sa ďalej nachádzajú dva vodné toky - Dlhý potok a Studenec a niekoľko bezmenných drobných vodných tokov.

c) Vodné plochy

V k. ú. Vrúcko sa nenachádzajú.

d) Pramene a hydrogeologické vrtý

V k. ú. Vrúcko na lokalite Predvrúcko je podľa Registra ostatných vrtov a registra hydrogeologických a geotermálnych vrtov (<https://apl.geology.sk/geofond/vrty>) evidovaný hydrogeologický vrt HVZ-11a.

e) Minerálne vody

Zákon č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa zaoberá ochranou prírodných a liečivých zdrojov.

Prírodné minerálne vody ani geotermálne vody sa v k. ú. Vrúckoe nenachádzajú.

f) Citlivé oblasti

Nariadenie vlády SR č. 174/2017 Z.z. ustanovuje citlivé a zraniteľné oblasti podľa § 33 a 34 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách. Podľa tohto nariadenia sú:

- za citlivé oblasti citlivé oblasti podľa § 33 vodného zákona sa ustanovujú vodné útvary povrchových vôd na území SR, v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiadúcemu stavu kvality vôd, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje a ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd - **citlivou oblasťou je celé územie okresu Martin.**

B.13.2.2 Zásobovanie pitnou vodou**Zdroje pitnej vody**

V katastri obce Vrúcko sa nenachádzajú 2 zdroje pitnej vody - Húčľava (vrt) a Vrúcko - prameň Pod cestou.

Zásobovanie pitnou vodou – súčasný stav

Obec Vrúcko má vybudovanú samostatnú vodovodnú sieť, v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin.

Zdrojom vody je prameň Pod cestou (využiteľné množstvo podzemnej vody 2,9 l/s), ktorý sa nachádza cca 1.500 m od obce v nadmorskej výške približne 800 m n. m. Z prameňa voda priteká gravitačne potrubím PVC DN 100 do zemného vodojemu s objemom 200 m³, ktorý leží v nadmorskej výške 627,00 m n. m. maximálna hladina vody vo vodojeme je na úrovni 628,50 m n. m. a minimálna 625,30 m n. m. Z vodojemu je voda gravitačne privádzaná prírodným potrubím PVC DN 150 do rozvodnej siete v obci. Rozvodné potrubie je z rúr PVC DN 100 a PVC DN 150.

Skupinový vodovod SKV Kláštor pod Znievom je zásobovaný z vodného zdroja Húčľava (vrt) (využiteľné množstvo podzemnej vody 10,6 l/s), ktorý sa nachádza v k. ú. Vrúcko. Z prameňa Húčľava voda gravitačne priteká do vodojemu v Kláštore pod Znievom. Na skupinový vodovod Kláštor pod Znievom je v súčasnosti napojených celkovo 8 obcí.

Vodovodná sieť v obci Vrúcko je zokruhovaná, celá obec je v jednom tlakovom pásme. Dĺžka rozvodnej siete je cca 5,206 km, na ktorej je 68 ks prípojok s dĺžkou 0,811 km. V r.2019 bola špecifická spotreba vody z fakturovanej vody : celková 16.593 m³, z toho pre obyvateľov 15.843 m³.

Pitnou vodou je zásobovaných 100% obyvateľov obce.

Zásobovanie pitnou vodou – navrhovaný stav

Návrh koncepcie zásobovania pitnou vodou vychádza z „Programu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“, kap. 8.1.1 technická správa – časť vodovody, rešpektuje existujúci systém zásobovania pitnou vodou z verejného vodovodu v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s.

Predložená potreba pitnej vody pre návrhový rok 2042 je vyčíslená podľa vyhlášky MŽP SR č. 684/2006 Z.z. z 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a kanalizácií. Na verejný vodovod bude napojený bytový fond, zariadenia občianskej vybavenosti, športová vybavenosť, rekreačná vybavenosť.

Pre výpočet potrieb pitnej vody sa vychádzalo z rozdelenia špecifickej potreby vody:

Tab. č. 28 - Celková potreba pitnej vody

		Počet		Špecif.potreb a vody l/os, l/deň	Denná potreba vody l/deň	
		2022	2042		2022	2042
A. Bytový fond						
	obyvatelia	440	560	115	50 600	64 400
				Q _{n1} =	50 600	64 400

			Počet		Špecif.potreb a vody l/os, l/deň	Denná potreba vody l/deň	
			2022	2042		2022	2042
B. Občianska vybavenosť							
obecný úrad	zamestnanci		2	2	60	120	120
materská škola	deti		-	40	60	-	2 400
	zamestnanci		-	14	60	-	840
sociálne pobytové zariadenia	klienti		102	200	150	15 300	30 000
	zamestnanci		31	65	80	2 480	5 200
charitné domy kongregácií	klienti		80	100	150	12 000	15 000
	zamestnanci		38	50	60	2 280	3 000
dom sociálnych služieb	klienti		-	100	150	-	15 000
	zamestnanci		-	35	80	-	2 800
dom ošetrovateľskej starostlivosti	klienti (lôžka)		-	100	250	-	25 000
	zamestnanci		-	50	80	-	4 000
denný stacionár	klienti (stoličky)		-	20	10	-	200
	zamestnanci		-	7	80	-	560
komunitné centrum	klienti (stoličky)		-	50	5	-	250
	zamestnanci		-	3	80	-	240
bývanie sociálneho charakteru	obyvatelia		-	100	115	-	11 500
dom smútku	stoličky		-	50	5	-	250
Kostol Sv. Bartolomeja	stoličky		90	90	5	450	450
športový areál - sociálny objekt	sprchy, toalety		-	10	60	-	600
Q _{p2} =						32 630	117 410
C. Obchodné prevádzky, maloobchod							
	zamestnanci		-	2	60	-	120
Q _{p3} =						-	120
D. Stravovacie a ubytovacie služby							
penzión Predvrícko	zamestnanci		-	10	250	-	2 500
	reštaurácia - stoličky		-	60	25	-	1 500
	ubytovaní - lôžka		-	20	150	-	3 000
Iné služby							
	zamestnanci		-	20	60	-	1 200
Q _{p4} =						-	8 200
E. Výrobné a nevýrobné služby							
	živnostníci		26	40	120	3 120	4 800
Q _{p5} =						3 120	4 800
F. Výroba							
hospodársky dvor	zamestnanci		20	40	80	1 600	3 200
	zvieratá	hov.dobytok	40	80	50	2 000	4 000
		kozy	120	240	10	1 200	2 400
		ovce	400	800	8	3 200	6 400
kameňolom	zamestnanci		5	12	120	600	1 440
výroba	zamestnanci		-	40	60	-	2 400
Q _{p6} =						8 600	19 840
SPOLU						94 950	214 770

Posúdenie kapacity vodného zdroja a akumulácie (r.2042)

Podľa Vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 684 zo 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a verejných kanalizácií, platí:

Priemerná denná potreba vody Q_p :

$$Q_p = Q_{p1} + Q_{p2} + Q_{p3} + Q_{p4} + Q_{p5} + Q_{p6} = 214\,770 \text{ l/deň} = 214,770 \text{ m}^3/\text{deň}$$

Maximálna denná potreba vody Q_m :

$$Q_m = (Q_{p1} + Q_{p2}) \times k_d + Q_{p3} + Q_{p4} + Q_{p5} + Q_{p6} = 181\,810 \times 1,6 + 32\,960 \text{ l/deň} = 323\,856 \text{ l/deň} = 3,75 \text{ l/s}$$

Maximálna hodinová potreba Q_h :

$$Q_h = Q_m \times k_h = 323\,856 \times 1,8 = 24\,289 \text{ l/hod} = 6,75 \text{ l/s}$$

Ročná potreba vody Q_r :

$$Q_r = Q_p \times 365 = 214\,770 \times 365 = 78\,391,05 \text{ m}^3/\text{rok}$$

kde: k_dkoeficient dennej nerovnomernosti

k_hkoeficient hodinovej nerovnomernosti

Minimálna potreba objemu akumulácie (60% z Q_m) :

$$V = 323\,856 \times 0,6 = 194\,314 \text{ l} = \text{cca } 195 \text{ m}^3$$

Potreba pitnej vody pre bytový fond, občiansku vybavenosť a ostatnú vybavenosť predstavuje pre súčasný stav maximálnu dennú potrebu vody $Q_m = 144,88 \text{ m}^3/\text{deň}$ (1,67 l/s), výhľad na rok 2042 je 323,86 $\text{m}^3/\text{deň}$ (3,75 l/s). Vodný zdroj „Vrícko - prameň Pod cestou“, plniaci VDJ Vrícko, má využiteľné množstvo podzemnej vody 2,9 l/s, vodný zdroj Húclava (vrt) má využiteľné množstvo podzemnej vody 10,6 l/s. Na základe vyššie uvedeného, s ohľadom na nerovnomernosť spotreby pitnej vody v predmetnom spotrebisku, možno konštatovať, že **kapacita vodného zdroja bude dostatočná aj pre predpoklad nárastu spotreby pitnej vody v roku 2042.**

Minimálna výpočtová potreba akumulácie pre súčasný stav predstavuje 60% z 144,88 $\text{m}^3/\text{deň} = 87 \text{ m}^3$, pre výhľad na rok 2042 je to 60% z 323,86 $\text{m}^3/\text{deň} = 195 \text{ m}^3$. Existujúca akumulácia vo vodojeme o objeme 200 m^3 je v súčasnosti plne postačujúca, predstavuje rezervu cca 38% nad maximálnu dennú potrebu vody pre súčasný stav. Keďže pre výhľad na rok 2042 je minimálna potreba objemu akumulácie vo vodojeme 195 m^3 , môžeme konštatovať, že **existujúci objem akumulácie vodojemu 200 m^3 bude dostačujúci aj pre predpoklad nárastu spotreby pitnej vody v roku 2042.**

Všetka existujúca a navrhovaná zástavba sa pohybuje v nadmorských výškach od 577,0 m n.m., B.p.v., do cca 615,0 m n.m., B.p.v., kóta dna existujúceho vodojemu Vrícko (200 m^3) je 625,30 m n.m., B.p.v. Z uvedeného vyplýva, že **nové plochy určené pre plánovanú výstavbu v nadmorskej výške nad 605,0 m n.m. nebudú mať dostatočný prevádzkový tlak na zásobovanie pitnou vodou** – vzniká potreba riešiť zvyšovanie tlaku prostredníctvom lokálnych automatických tlakových staníc (ATS).

Nové plochy určené pre plánované IBV, HBV, resp. objekty občianskej vybavenosti navrhujeme zásobovať pitnou vodou rozšírením existujúcej rozvodnej vodovodnej siete, resp. z existujúcich rozvodných vodovodných radov v obci. Rozšírenie rozvodnej vodovodnej siete je navrhnuté v nadväznosti na územný rozvoj a nové stavebné plochy v zastavanom území. Navrhujeme rozšírenie vodovodnej siete profilom DN 100 HDPE. Vodovodné rady budú zokruhované, pokiaľ to miestne podmienky umožnia, čo zabezpečí zlepšenie hygienickej prevádzky a zníženie prestojov pri poruche a údržbe vodovodu. Navrhované vodovodné rady rozšírenia budú vedené v existujúcich a navrhovaných miestnych komunikáciách, podľa možnosti vo verejných a obecných pozemkoch. Na vodovodných radoch budú osadené trasové uzávery, podzemné hydranty DN80, ktoré budú plniť funkciu vzdušníka a kalníka, v prípade potreby aj zariadenia pre redukciu tlaku. Maximálny pretlak v najnižších miestach vodovodnej siete každého tlakového pásma nesmie prevyšovať hodnotu 0,6 MPa. V rámci projektovej prípravy rozšírenia verejného vodovodu a jeho zokruhovania v jednotlivých lokalitách konzultovať potrebu zariadení na zvyšovanie tlaku (ATS), prípadne na redukciu tlaku s prevádzkovateľom vodovodu.

B.13.2.3 Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd**Zneškodňovanie odpadových vôd - súčasný stav**

V obci je vybudovaná samostatná kanalizačná sieť splaškovej kanalizácie DN 300. Odkanalizovanie a čistenie splaškových odpadových vôd je na ČOV Vrísko, ktorá je majetkom obce.

Dĺžka existujúcej gravitačnej stokovej siete v obci je 3,8 km, 101 prípojok s dĺžkou 1,3 km. Odkanalizovaných je v súčasnej dobe 97 % domácností v obci.

Prípojky splaškovej kanalizácie

Odvedenie splaškových odpadových vôd z jestvujúcich stavieb je kanalizačnými prípojkami DN 150. Kanalizačná prípojka je úsek potrubia, ktorým sa odvádzajú odpadové vody z pozemku alebo miesta vyústenia kanalizačných rozvodov objektu alebo stavby, až po zaústenie kanalizačnej prípojky do verejnej kanalizácie. Vlastníkom kanalizačnej prípojky je osoba, ktorá zriadila prípojku na svoje náklady, a to spôsobom určeným prevádzkovateľom verejnej kanalizácie. Vlastník kanalizačnej prípojky je povinný zabezpečiť opravy a údržbu kanalizačnej prípojky na vlastné náklady.

Zneškodňovanie odpadových vôd - navrhovaný stav

Odkanalizovanie rešpektuje odvádzanie splaškových odpadových vôd do kanalizácie a následné čistenie na ČOV Vrísko. Navrhované rozšírenie splaškovej kanalizácie bude zhotovené z potrubia PP, resp. PVC, s vnútorným priemerom DN 300 kruhovej tuhosti min. SN8 a zaústené do existujúcej splaškovej kanalizácie. Jednotlivé kanalizačné zberače budú vedené v miestnych komunikáciách, podľa možnosti vo verejných a obecných pozemkoch. Na gravitačnej časti splaškovej kanalizácie DN 300 budú vybudované vstupné kanalizačné prefabrikované šachty DN 1000 v maximálnych vzdialenosti 50 m.

Všetku navrhovanú zástavbu je možné odkanalizovať gravitačne, nie je potrebné vybudovať čerpaciu stanicu odpadových vôd.

Odtokové množstvá splaškových odpadových vôd v roku 2042:

Priemerný denný prietok splaškových odpadových vôd Q_{24} :

- je totožný s priemernou dennou potrebou vody (v zmysle STN 75 6101)

$$Q_{24} = 214,77 \text{ m}^3/\text{deň} = 2,48 \text{ l/s}$$

Maximálny hodinový prietok splaškových vôd:

$$Q_{shmax} = k_{hmax} \times Q_{s24} = 3,0 \times 2,48 = 7,44 \text{ l/s}$$

Minimálny hodinový prietok splaškových vôd:

$$Q_{shmin} = k_{hmin} \times Q_{s24} = 0,6 \times 2,48 = 1,49 \text{ l/s}$$

Ročné množstvo splaškových vôd:

$$Q_{s,rok} = Q_{s24} \times 365 = 214\,770 \times 365 = 78\,391,05 \text{ m}^3/\text{rok}$$

B.13.2.4 Odvádzanie dažďových vôd

V obci nie je vybudovaná samostatná dažďová kanalizácia. Dažďové vody z o obecných komunikácií sú odvedené uličnými vpustami do podlažia alebo do odvodňovacieho systému rigolov popri komunikáciách, ktoré sú zaústené do potokov pretekajúcich obcou. Tento stav je nevyhovujúci a nezodpovedá environmentálnym stratégiám.

Dažďové vody z rodinných domov sú odvedené na terén.

Navrhujeme:

- *dažďové vody zo striech existujúcich aj navrhovaných objektov prednostne likvidovať priamo na priľahlých pozemkoch vsakovaním do podlažia*
- *dažďové vody v maximálnej nožnej miere zadržať tak, aby voda neodchádzala z daného územia a to infiltráciou do podlažia, prípadne záchytnými drénmi; podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej vody*
- *v navrhovanej zástavbe minimalizovať, resp. úplne vylúčiť odvádzanie dažďových vôd do miestnych tokov, zväziť zhotovenie zelených striech*
- *pravidelné čistiť prietokový profil existujúcich odvodňovacích rigolov a miestnych tokov, brehovú časť miestnych tokov udržiavať proti erózii*

Veľkosť zrážkového odtoku bude stanovená na základe predpokladu ustáleného stavu dažďového odtoku na návrhový dažďový prietok podľa rovnice:

$$Q_d = q_{15} \times S \times \Psi \quad [\text{l.s}^{-1}]$$

q_{15} - výdatnosť 15-min. náhradného dažďa s periodicitou 0,5 $[\text{l.s}^{-1} \cdot \text{ha}^{-1}]$

(pre Martin uvažujeme hodnotu $152 \text{ l.s}^{-1} \cdot \text{ha}^{-1}$)

S - veľkosť odvodňovanej plochy [ha]

Ψ - súčiniteľ odtoku, ktorého hodnoty závisia od spôsobu zastavania, druhu a sklonu povrchu

B.13.2.5 Hydromeliorácie

V k. ú. sa nenachádzajú funkčné hydromelioračné zariadenia v správe Hydromeliorácie, š.p. V k. ú. je vybudované detailné odvodnenie poľnohospodárskych pozemkov drenážnym systémom neznámeho vlastníka, vyznačené v grafickej časti.

B.13.2.6 Požiarna voda

Zdrojom požiarnej vody je potok Vríca a miestne toky. V prípade potreby bude voda na hasenie požiarov zabezpečená odberom z týchto tokov, v zmysle platnej vyhlášky (v súčasnosti vyhláška MV SR č.699/2004 Z. z.) o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov.

U stavieb, ktoré nie sú určené na bývanie, určenie množstva potreby vody pre požiarne účely, je závislé od druhu výroby, služieb, poľnohospodárskej výroby a podľa pôdorysnej veľkosti stavby v súlade s platnými STN - v súčasnosti STN 73 0802 (1975) Požiarna bezpečnosť stavieb - Spoločné ustanovenia, STN 73 0804 (1991) Požiarna bezpečnosť stavieb - Výrobné objekty a STN 73 0831 (1979) Požiarna bezpečnosť stavieb.

B.13.2.7 Ochranné pásma

- rešpektovať pásma ochrany vodovodných a kanalizačných potrubí v zmysle zákona č.442/2002 Z.z. - OP je 1,5 m od vonkajšieho pôdorysu potrubia na oboch stranách do DN 500 mm
- pri súbehu viacerých vedení technickej infraštruktúry rešpektovať ustanovenia STN 73 60 05 – Priestorová úprava vedení technickej infraštruktúry
- v zmysle § 49 zákona č. 364/2004 Z. z. (vodný zákon) a vykonávacej normy STN 75 2102 (Úprava riek a potokov) sa požaduje zachovať ochranné pásmo vodohospodársky významných vodných tokov Vríca - potok min. 10 m od brehovej čiar resp. vzdušnej päty hrádze obojstranne a pri ostatných vodných tokoch 5 m od brehovej čiar obojstranne.
- v ochrannom pásme nie je prípustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipulácia s látkami škodiacim vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí. Vyžaduje sa prístup mechanizácie správcu vodného toku k pobrežným pozemkom (bez trvalého oplotenia) z hľadiska realizácie opráv, údržby a povodňovej aktivity

B.13.3 ENERGETIKA

B.13.3.1 Zásobovanie elektrickou energiou

Pre spracovanie návrhu elektrifikácie boli ako podklad použité P+R obce Vrícko (11/2021) ako aj konzultácie s príslušným odborom SSD, a.s. Žilina.

Obec nie je v súčasnosti plynofikovaná, čo má vplyv aj na predpokladanú potrebu elektrickej energie v návrhovom období (r.2042).

A) Súčasný stav

Predmetom tejto časti je zdokumentovanie a zhodnotenie zásobovania elektrickou energiou k. ú. Vrícko Trasy rozvodov sekundárneho napätia sú situované v krajniciach miestnych komunikácií, zelených pásoch, resp. v predzáhradkách. Staršie rodinné domy sú napojené prevažne závesnými káblami AYKY a novšie objekty podzemnými prípojkami.

Napätiové sústavy

VN : 3x50Hz, 22kV – IT

NN : 3+PEN, 50Hz, 230/400V-TN-C

VVN rozvody 110, 220 a 400 kV

Cez katastrálne územie Vrícko nie sú trasované VVN linky nadradenej prenosovej sústavy SE v správe Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy a.s. Bratislava.

Primárne vedenie VN 22kV

V súčasnosti je obec Vrícko zásobovaná hlavnou zásobovacou linkou č.269 Martin - Turčianske Teplice, a po následnom odbočnom vedení v smere Kláštor pod Znievom - Vrícko. Distribučné trafostanice 22/0,4kV sú prevažne napojené cez vzdušné prípojky. Odbočné VN vedenie z linky č.269 v smere Kláštor pod Znievom po lokalitu "Suchá dolina" je zrekonštruované.

Na území katastra Vrícko sa nachádza 6 trafostaníc. Napájacie body sú väčšinou vyústené odbočnou konzolou z hlavných trás VN 22 kV liniek. Prípojková časť je opatrená úsekovým vypínačom pre

individuálne odpájanie každej trafostanice. Distribučný sekundárny rozvod vzdušného prevedenia je prevažne na betónových stožiaroch.

Navrhujeme vzdušné vedenia nahradiť podzemnými káblovými.

Sekundárne vedenie NN 230/400V

Existujúce NN vedenie je riešené ako verejná vzdušná sieť na betónových stĺpoch, s vodičmi prierezu 50 - 70 mm². Prípojky NN z tohto rozvodu sú riešené individuálne ako vzdušné, alebo káblové zemné.

Navrhujeme vzdušné vedenia nahradiť podzemnými káblovými.

Trafostanice v k.ú.

V k. ú. obce sa nachádza 6 transformačných staníc, vo vlastníctve SSD, a.s.

Tab. č.29 - Existujúce trafostanice v k. ú. obce Vrúcko

číslo	názov	odhadovaný výkon /kVA	typ	vlastník
T1	269/ts/vricko_lom	250	oceľový stožiar	SSD
T2	269/ts/vricko_obec.1	250	2-stĺpová	SSD
T3	269/ts/vricko_obec.2.stred	250	oceľový stožiar	SSD
T4	269/ts/vricko_vysk.ustav.zel	400	oceľový stožiar	SSD
T5	269/ts/vricko_charita	630	murovaná	cudzia
T6	269/ts/vricko_rekreac.str.galanta	160	2-stĺpová	SSD

Energetická bilancia obce - súčasný stav

Obec Vrúcko nie je plynofikovaná a vykurovanie ako aj príprava teplej úžitkovej vody je v prevažnej miere riešené elektricky. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť sa jedná o jednocestné zásobovanie energiou.

Predpokladaný max. súdobý výkon cca 1.600 kVA.

B) Navrhovaný stav

Obec Vrúcko nemá v súčasnosti vybudovaný plynový rozvod a v návrhovom období nepredpokladáme jeho vybudovanie.

Tab. č. 30 - Základné východiskové údaje o riešenom území

vstupné údaje	etapizácia		
	stav r.2022	návrh r.2042	výhľad po r.2042
Trvalo obývané byty/b.j. – ks	117		
Výstavba nových bytov - ks		74	20
celkom bytov v r.2042		191	211
elektrické vykurovanie bytov - ks	90	164	184

Tab. č. 31 - Prepočet elektrického príkonu podľa druhu odberu v kW

Druh odberu		kW		
		stav r.2022	návrh r.2042	výhľad po r.2042
A	Bytový fond b.j.	117	191	211
	- elektrický vykúr. b. j.	90	164	184
	- návrh elektric. vykúr. b. j.		74	20
	- zostatok	27	27	27
	Spolu :	711	1229	1369
B	Občianska vybavenosť			
	- obecný úrad	50	50	50
	- materská škola	-	35	35
	- sociálne pobytové zariadenia	250	350	360
	- charitné domy	225	250	250
	- dom sociálnych služieb	-	150	150
	- dom ošetrovateľskej starostlivosti	-	150	150
	- denný stacionár	-	50	50
	- komunitné centrum	-	50	50
	- bývanie sociálneho charakteru	-	150	160
	- dom smútku	-	50	50
	- Kostol Sv. Bartolomeja	40	40	40
	- športový areál	-	20	20

Druh odberu	kW		
	stav r.2022	návrh r.2042	výhľad po r.2042
- stravovacie a ubytovacie služby	-	80	90
- obchodné prevádzky	25	80	95
Spolu :	590	1505	1550
C Výroba			
- hospodársky dvor	150	200	200
- kameňolom	180	200	200
Spolu :	330	400	400
Súčasný výkon celkom A+B+C	1631	3134	4238

Transformačné stanice 22/0,4 kV

Vzhľadom na návrh rozšírenia obytných plôch, rekreačnej, občianskej a športovej vybavenosti, navrhujeme posilnenie distribučnej siete o novonavrňované trafostanice (viď tab. č. 29) tak, aby jednotlivé výbežky od zdroja neprekračovali 350 m.

Navrhujeme všetky vzdušné prípojky ku trafostaniciam nahradiť podzemnými káblovými prípojkami ako aj príslušné trafostanice za kioskové do 630 kVA.

Tab. č.32 - **Navrhované transformačné stanice 22/0,4 kVA**

číslo	odhadovaný výkon /kVA	typ
NT7	do 630kVA	kiosková
NT8	do 630kVA	kiosková
NT9	do 630kVA	kiosková
NT10	do 630kVA	kiosková

Uvedené transformačné stanice ako aj ich napojenie zemnými káblami VN sa budú budovať postupne podľa požiadaviek na pribúdajúce odbery elektrickej energie. VN trasy navrhujeme prednostne umiestniť popri komunikáciách.

Distribučné sekundárne rozvody

Novonavrňované sekundárne rozvody pre bytovú sféru rekreačnú, občiansku a športovú vybavenosť a služby budú budované ako jednoduchá podzemná sieť.

Existujúce sekundárne vzdušné rozvody v obci ako aj vzdušné rozvody verejného osvetlenia navrhujeme postupne nahradiť káblovými trasami v zemi.

Demontáž (prekládky) vzdušných vedení VN

Všetky vzdušné vedenia VN v existujúcom obytnom území navrhujeme preložiť do zeme a umiestniť tak, aby neobmedzovali naplánovaný rozvoj obytného územia. V súlade s platnými zákonmi pri zmene je potrebné riešiť zmenu na podzemné káblové vedenia, uložené popri cestách, v súlade s ÚPN-O obce Vrúcko.

Verejné osvetlenie

V r. 2020-2021 v záujme odstránenia havarijného stavu verejného osvetlenia, ako aj zníženia jeho energetickej náročnosti, pristúpila obec k realizácii projektu Obnova verejného osvetlenia v obci Vrúcko, vďaka ktorému obec zrealizovala kompletnú výmenu dosluhujúcich svietidiel za nové cestné svietidlá LED s vysokoúčinným fazetovým optickým systémom vrátane výmeny výložníkov a rozvádzačov. Svietidlá sú napojené na centrálny regulačný systém s možnosťou regulácie doby a intenzity osvetlenia na každé jednotlivé svietidlo.

Stav verejného osvetlenia je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Diaľkové káble

V katastrálnom území sa nenachádzajú podzemné telekomunikačné vedenia (ďiaľkové káble) v správe spoločnosti Slovak Telekom.

Ochranné pásma

V zmysle § 43 zákona č.251/2012 Z. z. v znení neskorších prepisov treba rešpektovať ochranné pásma od krajných vodičov na každú stranu, resp. od elektrických staníc, resp. od káblových podzemných vedení:

- 22 kV holé vzdušné vedenie..... 10 m

- kábel v zemi do 110kV..... 1 m

Trafostanice 22kV/0,4kV

- vonkajšie vyhotovenie – 10 m od oplotenia, alebo hranice objektu
- s vnútorným vyhotovením - oplotením, alebo hranicou objektu elektrickej stanice
- k trafostaniciam musí byť zabezpečený prístup na výmenu technologických zariadení

B.13.3.2 Zásobovanie zemným plynom

Obec Vrúcko nie je v súčasnosti plynofikovaná. Vzhľadom na neprimerané náklady na plynofikáciu obce, sa v návrhovom období neuvažuje so zavedením plynu.

B.13.3.3 Zásobovanie tepelnou energiou

Riešené územie patrí do oblasti s vonkajšou výpočtovou teplotou -18°C v krajine s intenzívnymi vetrami. Dĺžka vykurovacieho obdobia trvá 235 dní s priemernou vonkajšou teplotou vzduchu $+2,8^{\circ}\text{C}$. Priemerná ročná teplota vzduchu je $+7,2^{\circ}\text{C}$, priemerná teplota v najchladnejšom mesiaci je $-3,9^{\circ}\text{C}$.

Zásobovanie tepelnou energiou – súčasný stav

Zásobovanie obce Vrúcko je zabezpečované decentralizovaným spôsobom prevažne elektrickou energiou, resp. tuhým palivom. V území sa nenachádza väčší zdroj tepla, ktorý by prevzal funkciu centrálného tepelného zdroja. Teplo sa pripravuje lokálne v domových kotolniach elektrickými kotlami alebo elektrickými priamovýhrevnými telesami, v menšej miere spaľovaním uhlia a dreva. Objekty občianskej vybavenosti - kultúrny dom, obchod, pošta, kostol, Domov Sv. Anny - vykurované elektricky, ďalšie objekty - hasičská zbrojnica má ústredný kotol na drevo, Útulok Sv. Bartolomeja - pevné palivo, Útulok Sv. Margity Uhorskej - tepelné čerpadlo, Útulok Sv. Alžbety - pevné palivo v kombinácii s elektrinou, dom Kongregácie milosrdných sestier Sv. Vincenta - Satmárok - elektrina, uhlie (ekohrášok), Kláštor sestier Božského Vykupiteľa - elektrické (priamovýhrevné).

Vzhľadom na fakt, že obec nie je, a s najväčšou pravdepodobnosťou ani nebude, plynofikovaná bude uvedený trend zrejme pokračovať, s prípadným využitím solárnej energie ako doplnkovým zdrojom, resp. s využitím alternatívnych zdrojov energie – spaľovanie biomasy, tepelné čerpadlá, ap.

Tab. č.33 - Vykurovanie obývaných bytov (SODB 2011)

Médium	b.j.	%
Plyn	-	-
Elektrina	15	13,8
Kvapalné	-	-
Pevné palivo	88	80,7
Nezistené	6	5,5
Spolu	109	100

*Tabuľka bola spracovaná zo zdroja: ŠÚ SR

Zásobovanie tepelnou energiou – navrhovaný stav

Zásobovanie teplom má tiež značný vplyv na životné prostredie a stupeň znečistenia ovzdušia. Rozvoj zásobovania teplom musí vychádzať z Energetickej koncepcie SR, UPN VUC Žilinského kraja, z koncepcie územného rozvoja obce a tiež z hodnotenia prínosu pre životné prostredie. Rozvoj zásobovania teplom je potrebné uskutočňovať v zmysle platnej legislatívy (§ 31 zákona č.657/2004 o tepelnej energetike, v znení zákona č.99/2007 Z. z., a zákona č.184/2011 Z. z.) a v súlade s dlhodobou koncepciou Energetickej politiky SR.

Je potrebné vytvárať priaznivé podmienky a podporovať intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov v systémovej energetike s vylúčením negatívneho dopadu na charakter krajiny. Navrhujeme budúce potreby tepelnej energie na vykurovanie, prípravu teplej vody a varenie riešiť jednak palivom zemný plyn, jednak s využitím nových trendov v systéme zásobovania územia teplom, hlavne systém tepelných čerpadiel, slnečných kolektorov, elektrického ohrevu objektov, prípadne využiť ako palivo biomasu, resp. obnoviteľné a fosílnu energiu. Navrhované riešenie bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia, najmä počas vykurovacej sezóny.

B.13.3.4 Napojenie územia na telekomunikačné a informačné siete

Poštová prevádzka

V obci Vrúcko sa nachádza prevádzka Slovenskej pošty, ktorá zabezpečuje poštové služby (dodacie a podacie). Priestory pošty sa nachádzajú v samostatnom objekte vo vlastníctve obce. Pošta zamestnáva 1 zamestnanca. Donáška poštových zásielok v spádovom území je zabezpečená aj poštovými doručovateľmi.

Tento stav je vyhovujúci aj pre návrhové obdobie.

Telekomunikačné siete

Z hľadiska telekomunikačného členenia, patrí obec pod MTO Kláštor pod Znievom v UTO Turčianske Teplice. Miestna telefónna ústredňa sa v obci nenachádza.

Informačné siete

Územie je pokryté televíznym signálom programov verejnoprávnej STV aj signálom komerčných televíznych staníc. Prijem je domovými/satelitnými anténami. V obci sa nenachádza káblová televízia.

Informačné a telekomunikačné siete sú zastúpené sieťami spoločnosti Slovak Telekom, a.s., sieťami mobilného operátora Orange Slovensko, a.s.

V katastrálnom území sa nenachádza vykrývač mobilnej telefónnej siete a televízie. Pokrytie signálom mobilných operátorov je v dedine dobré, okrem operátorov, ktorí nemajú v obci siete (O2, 4ka).

V navrhovaných lokalitách je potrebné rozšírenie cez podzemné káble.

Miestny rozhlas

Miestny informačný systém je zameraný na dôležité obecné informácie, správy a oznámenia. Jeho nositeľom je aj miestny rozhlas. Ústredňa je situovaná na obecnom úrade. Z nej sú vyvedené vzdušné vývody, smerujúce do obce. Signál pokrýva celé súčasné zastavané územie.

Navrhujeme:

- *zmenu na bezdrôtový systém*
- *rozšírenie do všetkých novonavrhovaných lokalít*

Tranzitné siete

Obcou neprechádza tranzitná trasa optického kábla.

Kamerový systém

Obec má vybudovaný a prevádzkuje kamerový systém, ktorý zatiaľ pozostáva zo 4 kamier, umiestnených na rôznych miestach v obci. Ústredňa je na obecnom úrade. Systém slúži na ochranu zdravia a bezpečnosti občanov a ochranu obecného majetku.

Navrhujeme:

- *dobudovať kamerový systém o ďalšie kamery*

Ochranné pásma

V zmysle zákona č.610/2003 Z. z. pre ochranu trás optických a metalických káblov v území treba rešpektovať a dodržať ochranné pásmo 1,5 m od trasy ich pokládky.

B.13.3.5 Požiadavky civilnej ochrany

- spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva riešiť v zmysle platného znenia zákona o civilnej ochrane obyvateľstva (v súčasnosti zák. č.42/1994 Z.z., úplné novelizované znenie zák.č.47/2012 Z.z.) a platnej vyhlášky o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany (v súčasnosti vyhláška MV SR č. 532/2006 Z.z. v znení novelizácie č.399/2012 Z.z.),
- spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb riešiť v zmysle platného znenia zákona o civilnej ochrane obyvateľstva (v súčasnosti zák. č.42/1994 Z. z., úplné novelizované znenie zák.č.47/2012 Z. z.) a platnej vyhlášky o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany (v súčasnosti vyhláška MV SR č. 532/2006 Z.z. v znení novelizácie č.399/2012 Z.z.),
- technický prostriedok pre varovanie obyvateľstva a vyznamenanie osôb (siréna) podľa vyhlášky MV SR č.388/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v znení neskorších predpisov sa v obci nenachádza, jeho úlohu plní miestny rozhlas
- v záujme zabezpečenia ochrany pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade so zákonom č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami.

B.14 KONCEPCIA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

B.14.1 STRATÉGIE ADAPTÁCIE SR NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY

Stále intenzívnejšie negatívne prejavy a dôsledky zmeny klímy vyvolali aj na Slovensku potrebu identifikovať a navrhnuť preventívne adaptačné opatrenia, ktorými by sa v budúcnosti mali minimalizovať nepriaznivé dôsledky zmeny klímy v jednotlivých oblastiach prírodného a sociálneho prostredia. V tejto súvislosti MŽP SR vypracovalo „Stratégiu adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“ (prijaté uznesením vlády SR č.148/2014). V r.2017 vypracovalo MŽP jej aktualizáciu, prijatú uznesením vlády SR

č.478/2018). Aplikáciou príslušných navrhnutých adaptačných opatrení má aj územný plán obce vytvoriť základné územnotechnické predpoklady pre realizáciu opatrení, ktoré budú smerovať k zmierneniu nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy na sídelné prostredie.

Z navrhovaných opatrení sú pre riešené územie aktuálne nasledovné adaptačné opatrenia pre sídelné prostredie :

Opatrenia voči zvýšenému počtu tropických dní a častejšiemu výskytu vln horúčav

- koncipovať urbanistickú štruktúru sídla tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu; vytvárať a podporovať vhodnú mikroklimu pre chodcov, cyklistov v meste,
- zabezpečiť a podporovať zamedzovanie prílišného prehrievania stavieb, napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou, využívaním svetlých farieb a odrazových povrchov na budovách,
- vytvárať trvalé resp. dočasné prvky tienenia na verejných priestranstvách a budovách,
- zabezpečiť ochladzovanie interiérov budov,
- zabezpečiť, aby dopravné a energetické technológie, materiály a infraštruktúra boli prispôsobené klimatickým podmienkam,
- zvyšovať podiel vegetácie a vodných prvkov v sídlach, osobitne v zastavaných centrách miest,
- zabezpečiť revitalizáciu, ochranu a starostlivosť o zeleň v sídlach,
- vytvárať komplexný systém plôch zelene v sídle v prepojení do priľahlej krajiny; podporiť zriadenie sídelných lesoparkov,
- zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability drevín; prispôbiť výber drevín pre výsadbu klimatickým podmienkam, pri voľbe druhov uprednostňovať pôvodné a nealergénne druhy pred inváznymi,
- podporovať vertikálne zazelenenie a zvýšiť podiel zelených striech a fasád,
- zachovať a zvyšovať podiel vegetácie v okolí dopravných komunikácií,
- zabezpečiť starostlivosť, údržbu a budovanie vodných plôch,
- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v zastavanom území aj mimo zastavaného územia obce.

Opatrenia voči extrémnym poveternostným situáciám (búrky, víchrice, tornáda)

- zabezpečiť a podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii, napr. ochranou a výsadbou vetrolamov a živých plotov,
- zabezpečiť a podporovať výsadbu spoločentiev drevín a aplikáciu prenosných zábran v územiach mimo z. ú. sídiel pre zníženie intenzity víchric a silných vetrov.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha

- zabezpečiť udržateľné hospodárenie s vodou v sídlach,
- podporovať a zabezpečiť zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,
- zabezpečiť a podporovať zvýšené využívanie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajiny pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov,
- minimalizovať podiel nepriepustných povrchov a nevytvárať nové nepriepustné plochy na antropogénne ovplyvnených pôdach v urbanizovanom území sídla,
- podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
- zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržovanie a infiltráciu dažďových vôd v sídlach, osobitne v zastavaných centrách sídiel,
- zabezpečiť racionalizáciu využívania vody v budovách a využívanie odpadovej "sivej" vody,
- zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach,
- v menších obciach podporovať výstavbu domových čistiární odpadových vôd a koreňových čistiární,
- zabezpečiť starostlivosť, údržbu, revitalizáciu a budovanie vodných plôch a mokradí.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu extrémnych úhrnov zrážok

- zabezpečiť protipovodňovú ochranu sídiel,
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľadupne k životnému prostrediu,
- zabezpečiť používanie a plánovanie priepustných povrchov, ktoré zabezpečia prirodzený odtok vody a jej vsakovanie do pôdy,
- zabezpečiť zadržiavanie strešnej vody, napr. strešnými alebo dažďovými záhradami,
- zabezpečiť budovanie dažďových záhrad, vsakovacích a retenčných zariadení, mikromokradí, depresných mokradí,
- diverzifikácia odvádzania dažďovej vody (do prírodných alebo umelých povrchových recipientov, do kanalizácie iba v nevyhnutnom prípade),
- zabezpečiť dostatočnú kapacitu prietoku kanalizačnej sústavy,
- zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

B.14.2 OCHRANA OVZDUŠIA

Kvalita ovzdušia v obci nie je ovplyvnená prevádzkovateľmi vyžadujúcimi integrovanú prevenciu a kontrolu znečisťovania - IPKZ (<http://ipkz.enviroportal.sk>). Územie okresu Martin je dlhodobu považované za oblasť so silne znečisteným až veľmi silne znečisteným ovzduším (Atlas krajiny, 2002).

V širšom okolí sú činné prevádzky priemyselnej výroby emitujúce do ovzdušia znečisťujúce látky. V okrese Martin bolo evidovaných v databáze NEIS v roku 2017 spolu 246 veľkých (16) a malých zdrojov znečisťovania ovzdušia.

Obec Vrúcko nie je plynofikovaná, čo negatívne vplyva na kvalitu ovzdušia. Na kvalitu ovzdušia v obci má negatívny vplyv spaľovanie tuhých palív najmä za zhoršených rozptylových podmienok.

Zdrojom prašnosti v území je prevádzka ťažného ložiska (kameňolomu), kde predmetom ťažby je vápenec určený na výrobu kameniva. Objem ťažby je limitovaný povolením na max. 100 tis. t/rok, skutočné výnosy sú v jednotlivých rokoch premenlivé, priemerne 30 tis. t/rok, v zimnom období ťažba neprebieha. Prevádzka čiastočne ovplyvňuje kvalitu ovzdušia hlavne v časti obce Predvrúcko - ťažbou a nákladnou dopravou. V území lomu bude umiestnená mobilná betonáreň, ktorá bude novým zdrojom stredným znečisťovania ovzdušia - ide o mobilný zdroj znečisťovania, ktorý bude v prevádzke 100-120 dní v roku. Pri činnosti betonárne je možný vznik tuhých znečisťujúcich látok (TZL) z práškových materiálov (cement, jemné frakcie kameniva). Znečisťujúce látky zo zariadenia betonárne budú sústredené do dvoch výduchov na cementových silách V1 a V2 vo výške 15,5 m nad terénom. Pri prevádzke betonárne budú posobiť aj mobilné zdroje nákladnej dopravy (cisterny na dovoz cementu, domiešavače na odvoz hotového produktu), ktoré produkujú emisie výfukových plynov, a to bodovo počas čerpania na mieste aj v línii prístupovej cesty. Nejedná sa o nový zdroj, emisie z dopravy pôsobia aj v súčasnosti v porovnateľnej miere (odvoz vyťaženého kameniva z lomu). (*zdroj : Mobilná betonáreň Vrúcko, zámer podľa zákona NR SR č.24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na ŽP, 04/2021, RNDr. M. Zuskinová Z&M consult).

Na obmedzenie vplyvu na ovzdušie vzhľadom na vybudovanie mobilnej betonárne sú navrhnuté opatrenia podrobne popísané v Emisno-technologickej štúdii (Ing. Hlaváč, 02/2021):

- počas skúšobnej prevádzky vykonať prvé oprávnené diskontinuálne merania emisií tuhých znečisťujúcich látok (TZL) za filterami na cementových silách;
- nepretržite sledovať stav a neporušenosť filtračných tkanín vo filtroch na silách, v prípade potreby zabezpečiť okamžitú výmenu;
- pri inštalácii dieselaagregátu zabezpečiť umiestnenie výduchu výfukových plynov minimalne 4 m nad okolitým terénom;
- v prípade potreby zabezpečiť vlhčenie kameniva pred ukladaním do zásobníkov a dávkovaním do procesu výroby;
- zabezpečiť polievanie prístupov na obmedzenie prašnosti z dopravy;
- spracovať prevádzkový poriadok pre obsluhu všetkých prevádzkových súborov vrátane riešenia mimoriadnych prevádzkových situácií a zabezpečiť jeho dodržiavanie;
- zabezpečiť dobrý technický stav autodomiešavačov na prepravu betonových zmesí a jeho pravidelnú kontrolu;
- pri preprave, skladovaní a manipulácii s chemickými látkami (prísady na zlepšenie vlastností betónu) zabezpečiť postup a bezpečnosť v súlade s bezpečnostnými kartami jednotlivých prísad.

V katastrálnom území obce Vrúcko nie je evidovaná žiadna environmentálna záťaž.

Na zlepšenie kvality ovzdušia navrhujeme:

- podporovať intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov
- rešpektovať všetky legislatívne predpisy v oblasti ochrany ovzdušia
- komunikácie na území obce riešiť so spevneným, bezprašným povrchom
- zabezpečiť kropenie ciest a vysušených depónií vyťaženého materiálu z hľadiska ochrany ovzdušia a vplyvu na zdravie obyvateľstva najmä v období zvlášť nepriaznivých podmienok (suchých a teplých dní). Zdravotné riziká sú pri emisiách tuhých znečisťujúcich látok do voľného ovzdušia v danej lokalite pri dodržaní technologických postupov krátkodobo prípustné.
- v území neumiestňovať výrobné prevádzky produkujúce zápach a exhaláty,
- v riešenom území, vo väzbe na obytné územie, nebudovať poľné hnojiská ani iné prevádzky a zariadenia, ktoré by zápachom obťažovali uvedené územie
- pri umiestňovaní výrobných prevádzok, vrátane nových prevádzok v existujúcich areáloch, dôsledne rešpektovať a realizovať legislatívu v oblasti pred účinkami zápachu pred prípadnými negatívnymi vplyvmi, ktorými sa zabezpečí ochrana okolitej obytnej zóny

B.14.3 OCHRANA POVRCHOVÝCH A PODZEMNÝCH VÔD

Voda je nenahraditeľnou zložkou životného prostredia všetkých rastlinných a živočíšnych ekosystémov a mnohých technologických procesov. Škody na životnom prostredí spôsobuje nielen jej nerovnomerný výskyt v priestore a čase, ale aj jej kvalita. Výskyt vody ovplyvňujú prírodné podmienky. Jej kvalitu ovplyvňuje predovšetkým ľudská činnosť v území s negatívnym alebo pozitívnym dopadom. Preto je správanie sa človeka pri nakladaní s vodami legislatívne usmerňované. Hlavným právnym predpisom je zákon č. 364/2004 Z. z. v znení novelizácie 384/2009 Z. z. O vodách – vodný zákon, v znení neskorších predpisov.

Ochrana vodných zdrojov je potrebné chápať ako integrovanú ochranu kvality a kvantity podzemných a povrchových vôd. Rozhodujúcim faktorom pri ochrane kvality vodných zdrojov je problematika zdrojov znečisťovania vôd, či už s priamym alebo nepriamym dopadom na vodné zdroje. Ochrana množstva vôd, kvantitatívna ochrana, je založená na zvyšovaní akumulácie schopnosti krajiny a na kontrole dodržiavania vypočítaných hodnôt pre odoberané množstvá vôd. Za tým účelom sa stanovujú limity využívania zásob podzemných vôd (ekologické limity), ako aj záväzné minimálne prietoky.

B.14.3.1 Legislatívna ochrana vôd

Ochrana vodného bohatstva vyplýva zo zákona č. 364/2004 Z. z. O vodách – vodný zákon v znení neskorších predpisov a delí sa podľa stupňa a spôsobu ochrany na :

- ✓ **všeobecnú ochranu**, platnú pre celé územie SR. Predstavuje povinnosť vyžiadania povolenia vodohospodárskeho orgánu pri nakladaní s vodami podľa § 8 vodného zákona. V katastrálnom území obce sa jedná o povolené odbery.
- ✓ **širšiu, regionálnu ochranu** – realizovanej formou chránených vodohospodárskych oblastí. Chránená vodohospodárska oblasť (CHVO) je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prírodnú akumuláciu vôd. V k. ú. sa nenachádza.
- ✓ **sprísnenú, špeciálnu ochranu** – pre využívané vodné zdroje na pitné účely, vyplýva z § 30, § 31 zákona č. 384/2009 Z. z. a realizuje sa formou stanovenia pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre všetky využívané zdroje pitnej vody a § 65 odst. 13 Národnej rady SR č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení zákona č. 241/1988 Z. z. a realizuje sa formou vyhlásenia ochranných pásiem (OP). V katastrálnom území obce sa nachádzajú 2 zdroje pitnej vody Húclava a prameň Pod cestou, ktoré majú vyhlásené PHO I. a II. stupňa.

B.14.3.2 Zdroje znečistenia vôd

S ochranou a kvalitou vôd úzko súvisia zdroje znečistenia vôd. Zdrojom znečistenia vôd v území sú bodové a plošné znečistenia. Rozhodujúcimi zdrojmi bodového znečistenia sú vypúšťané odpadové vody. Zdroje plošného znečistenia sú ťažšie identifikovateľné než bodové, ale ich účinky sú rovnako dlhodobé a ťažko odstrániteľné. Najväčšími zdrojmi plošného znečistenia sú: poľnohospodárstvo, rozptýlené skládky, kontaminované závlahové, ale i zrážkové vody.

Znečistenie povrchových vôd

Podľa Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 174/2017 Z.z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti podľa § 33 a 34 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách, sú za citlivé oblasti vyhlásené vodné útvary povrchových vôd, v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiaducemu stavu kvality vôd, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje a ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd.

Podľa prílohy č. 1 k nariadeniu vlády č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú **citlivé oblasti a zraniteľné oblasti**:

- poľnohospodársky využívané pozemky obce Vrúcko **nepatria medzi zraniteľné oblasti** - zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹ alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť.
- K. ú. obce Vrúcko **patri medzi citlivé oblasti** - za citlivé oblasti sa ustanovujú vodné útvary povrchových vôd, ktoré sa nachádzajú na území Slovenskej republiky alebo týmto územím pretekajú. **Citlivou oblasťou je celé územie okresu Martin.**

Znečistenie podzemných vôd

Vo vrtoch v kvartérnych sedimentoch Turca a jeho prítokoch sú najčastejšou príčinou nevhodnosti použitia vôd na pitné účely zvýšene hodnoty koncentrácií Fe (4–krát), Mn (2–krát) a amónnych iónov (1-krát) (RÚSES Martin, 2015).

Väčšina podzemných vôd na území k. ú. Vrúcko spĺňa kategóriu A – podzemné vody najlepšej kvality - zväčša v plnom rozsahu vyhovujú všetkým ukazovateľom podľa Vyhlášky MZ SR č. 247/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou.

Okrem dodržiavania legislatívne stanovenej ochrany vôd sa treba zamerať na elimináciu znečistenia vôd postupným odstraňovaním zdrojov plošného a bodového znečistenia.

- vybudovať splaškovú kanalizáciu v nových rozvojových lokalitách
- voliť vhodné formy obhospodarovania poľnohospodárskych a lesných pozemkov – orba po vrstevnici a pod.
- likvidovať všetky skládky komunálneho a stavebného odpadu v k. ú.
- obmedziť plošné znečistenie t.j. vykonať opatrenia na znižovanie vodnej erózie na poľnohospodárskej pôde, obmedzovať hnojenia priemyselnými hnojivami a používanie pesticídov
- sanovať plochy postihnuté prehánaním hospodárskych zvierat

B.14.4 OCHRANA PÔDY

Väčšina tunajších pôd bola ovplyvnená činnosťou človeka. Nesystémové úpravy v krajine, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene, neopodstatnené melioračné úpravy a rekultivácie, narušili vodný režim v krajine (vysoký výpar, pokles hladiny podzemných vôd, urýchlenie odtoku vody) a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie, a tiež zasoľovanie pôd.

Z uvedeného dôvodu je nevyhnutná ochrana a kultivácia pôdneho krytu, ktorá vyplýva aj zo vstupu Slovenskej republiky do európskych štruktúr. Obec sa preto musí pri výkone činností v oblasti ochrany pôd riadiť platnou legislatívou.

Podľa zákona č. 57/2013 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je potrebné chrániť najkvalitnejšiu pôdu v katastrálnom území.

Kontaminácia pôdy

Vo väčšej časti riešeného územia sa nachádzajú pôdy s obsahom rizikových prvkov (As, Ba, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, V) nad limit B. V západnej a východnej časti územia sú pôdy nekontaminované resp. málo kontaminované. Náchylnosť na kontamináciu pôdy predstavuje dôležitý faktor rozvoja poľnohospodárstva, znečistenie pôdy má často za následok aj následnú kontamináciu horninového prostredia a podzemných vôd.

Acidifikácia pôdy

V riešenom území sa nachádzajú prevažne karbonátové pôdy nenáchylné na acidifikáciu. V severnej časti územia sa môžu vyskytovať pôdy s nižšou pufracnou schopnosťou slabo náchylné na acidifikáciu. Acidifikácia patrí medzi faktory, ktoré ovplyvňujú vhodnosť územia pre pestované plodiny.

Znečistenie horninového prostredia

V katastrálnom území obce Vrúcko nie je evidovaná žiadna environmentálna záťaž súvisiaca so znečistením horninového prostredia.

Náchylnosť na vodnú eróziu

Potenciálna ohrozenosť poľnohospodárskej pôdy vodnou eróziou je na niektorých miestach, najmä v okolí zastavaného územia obce. Náchylnosť na vodnú eróziu predstavuje významný faktor rozvoja poľnohospodárstva.

V obci Vrúcko je vybudované detailné odvodnenie poľnohospodárskych pozemkov drenážnym systémom. Neevidujú sa tu žiadne hydromelioračné zariadenia v správe Hydromeliorácie, š. p.

Náchylnosť na veternú eróziu

Veterná erózia je degradačným procesom, ktorý spôsobuje škody napr. zanášaním komunikácií, vodných tokov, vytváraním návejov a znečisťovaním ovzdušia. Veterná erózia pôsobí rozrušovaním pôdneho povrchu mechanickou silou vetra (abrázia), odnášaním rozrušovaných častíc vetrom (deflácia) a ukladaním týchto častíc na inom mieste (akumulácia). Veterná erózia v riešenom území patrí medzi kategórie žiada až slabá erózia.

Náchylnosť pôdy na zhutnenie

Predstavuje dôležitý faktor rozvoja poľnohospodárstva, v dôsledku zhutňovania pôd sa zhoršujú podmienky pre vývoj koreňovej sústavy plodín, voda ostáva na povrchu pôdy alebo z nej po povrchu oteká.

Väčšina územia je z hľadiska náchylnosti pôd na zhutnenie zaradená do ostatných poľnohospodárskych pôd bez kompaktie. Veľká časť územia v okolí intravilánu obce je z hľadiska náchylnosti na zhutnenie zaradená do primárneho zhutnenia, ktoré je podmienené genetickými vlastnosťami pôdy. Sekundárna kompaktia pôd sa vyskytuje popri ceste III. triedy č. 1796. Sekundárne (technogénne) zhutnenie je spôsobené činnosťou človeka.

B.14.5 HLUK A VIBRÁCIE

Zaťaženie obce hlukom nie je výrazné, vzhľadom na koncovú polohu obce. Zdrojom dopravného hluku v obci je cesta III. triedy III/1796, ktorá prechádza cez časť územia Predvrícko, ktorý je nevýznamný. Vzhľadom na to, že riešené územie - vlastné z. ú. obce - leží mimo hlavných komunikačných ťahov, nie je zaťaženie hlukom a vibráciami z dopravy také veľké, aby bolo treba uvažovať o špeciálnych protihlukových opatreniach.

- Kameňolom (*zdroj : Mobilná betonáreň Vrúcko, zámer podľa zákona NR SR č.24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na ŽP, 04/2021, RNDr. M.Zuskinová Z&M consult)

Významný zdroj hluku a vibrácií predstavuje prevádzka a doprava súvisiaca s ťažbou stavebného kameňa z ťažného ložiska prevádzkovaného spoločnosťou DOPRAVEX kameňolomy s.r.o.. Trhacie práce sa vykonávajú nepravidelne, v súlade s bezpečnostným okruhom určeným na bezpečné vykonávanie trhacích prác veľkého rozsahu a na ochranu práv a právom chránených záujmov občanov a organizácií pri vykonávaní trhacích prác, ktoré povolil Obvodný banský úrad v Banskej Bystrici.

V území lomu bude umeistená mobilná betonáreň. Počas prevádzky betonárky budú zdrojmi hluku stacionárne technologické zdroje, t. j.vlastná technológia výroby a mobilné zdroje, t. j. súvisiaca doprava surovín a produktu. Najvýznamnejšie zdroje hluku budú miešačka a kompresor (60 dB) + nakladač a štrkové hospodárstvo (107 dB). Umiestnenie betonárne vedľa existujúcej triediacej linky umožňuje optimalizovať dodávku kameniva do výroby betónu bez väčších nárokov na nakladanie a prepravu, čím sa hlučnosť tejto operácie zníži.

Mobilnými zdrojmi hluku budú predovšetkým autocisterny dovážajúce cement a domiešavače na prepravu hotového produktu. Z hľadiska hlučnosti ide o porovnateľné mobilné zdroje ako nákladné vozidlá, ktoré v súčasnosti odvážajú z lomu vyťažené frakcie kameniva na použitie v iných lokalitách. Objem prepravy sa zásadne nezmení.

B.14.6 ELEKTROSMOG

Elektrosmog je každé elektromagnetické žiarenie, ktoré je umelo človekom vyrobené a teda nie prírodného charakteru. Zvyčajne je elektrosmog rozdelený do dvoch typov:

- nízkofrekvenčný elektrosmog do 1MHz (trakčné vedenie železníc, vysokonapäťové vedenie, transformátory, úsporné žiarovky, spotrebná elektronika ...),
- vysokofrekvenčný elektrosmog 1 MHz a viac (mobilné telefóny, základňové stanice BTS, rozhlasové a televízne vysielacie, Wi-Fi, Bluetooth, satelity, radary ...).

Každé elektromagnetické žiarenie sa skladá z elektrických a magnetických zložiek.

Elektromagnetické pole pochádza z káblov, nie zo stožiarov elektrického vedenia. Najvyššia úroveň polí je na strane prostredných vodičov v kábloch. Ako ďaleko sú polia šírené, závisí na napätí linky (elektrické pole) a prúdu, ktorý káblom preteká (magnetické pole). Čím vyššie je napätie alebo prúd, tým ďalej sa polia šíria. Jediný spôsob, ako získať spoľahlivú predstavu o veľkosti polí z vysokonapäťových rozvodov je meranie.

Úrovně magnetického poľa pravdepodobne klesajú na úrovni asi 120 metrov od 400 kV a 220 kV linky, 100 metrov od vedenia 110 kV, 50 metrov od 22 kV, 25 m od vedenia 11 kV. Veľké elektrické pole okolo napájacích káblov priťahuje všetky druhy vzdušných znečisťujúcich častíc, vrátane tých škodlivých. Elektrické pole sa výrazne znižuje takmer všetkými stavebnými materiálmi, s výnimkou klasického skla. Stromy a kríky tiež znižujú elektrické polia.

V návrhu územného plánu sa rešpektujú ochranné pásma elektrických vedení, ktoré zabezpečujú aj ochranu pred žiarením. V prípade návrhu a realizácie výstavby v ochrannom pásme elektrického vedenia je nutné realizovať jeho prekládku.

B.14.7 NAKLADANIE S ODPADMI

Obec Vrúcko nemá spracovaný Program odpadového hospodárstva obce a riadi sa Programom odpadového hospodárstva Žilinského kraja na r.2016 – 2020 a VZN obce Vrúcko č.01/2016 .

Opatrenia na zníženie množstva odpadov:

- dôsledne zabezpečiť v riešenom území realizáciu triedeného zberu odpadu, s cieľom zníženia odpadov vyvázaných na zmluvne zabezpečenú skládku,
- rešpektovať v území ustanovenia platného zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov
- naďalej vyvážať tuhý komunálny odpad (TKO) a stavebný odpad na riadenú skládku odpadov mimo k. ú. obce (Martin - Kalná)
- v katastrálnom území neuvažovať o zriadení skládok odpadov
- zabezpečiť dôslednú separáciu odpadov systémom separovaného zberu na existujúcich a navrhovaných zberných miestach v rámci obce, vyznačené v grafickej časti ÚPN-O
- v obci dôsledne dodržiavať systém individuálneho separovaného zberu v každej domácnosti

Tab. č. 34 - Množstvá odpadu v r.2020 (*zdroj: obec Vrúcko)

Kód odpadu	Názov odpadu	Kategória odpadu	Množstvo v t
200139	plasty - PET	O	10,72
200101	papier a lepenka	O	2,409
200133	batérie a akumulátory s Pb2Hg	N	0
200126	odpadové oleje	N	0
200121	odpady so žiaroviek	N	0
200101	Odpady z viacvrstvových materiálov (okrem r.1)	O	
200136	Vyradené elektric.a elektronické zariadenie s obs.NL	N	0,765
200139	Odpady z plastov - PE	O	
200139	Odpady z plastov - PP	O	
200139	Odpady z plastov - PS	O	
200139	Odpady z plastov - PVC	O	
200102	Odpady zo skla	O	10,52
200201	Biologicky rozložiteľný odpad	O	45,00
200140	Kovový odpad	O	0,906
200301	zmesový komunálny odpad	O	73,10
170107	Drobný stavebný odpad	O	0
200110	Šatstvo	O	0,500
200123	Vyradené zariadenia obsahujúce chlorfluórované uhľovodíky	N	0,300
200125	Jedlé oleje a tuky	O	0,041
200135	Vyradené elektrické a elektronické zariadenia iné ako uvedené v 20 01 21 a 20 01 23, obsahujúce nebezpečné časti *)	N	0,265
200307	Objemný odpad	O	19,68
	ODPADY SPOLU	O + N	164,206

V roku 2020 sa v obci vyprodukovalo spolu 164,206 t komunálneho odpadu, t.j. v priemere 373,2 kg odpadu na obyvateľa. Odvoz a likvidáciu komunálneho odpadu zabezpečuje firma Brantner Fatra s.r.o. Martin a ukladá ho na skládku Martin – Kalná. Komunálny odpad sa vyváža spreď domov, na separovaný odpad sú stojiská s 1100 litrovými kontajnermi. Počet stojísk je 7. V obci je zavedený zber separovaného odpadu.

Všetok odpad je odváňaný prostredníctvom zberovej spoločnosti Brantner Fatra s.r.o., Martin.

Obecné kompostovisko sa nachádza pri obecnom úrade. Obec má záujem o vybudovanie zberného dvora. Navrhujeme:

- vybudovať zberný dvor pri požiarnej zbrojnici - elektroodpad
- pri ČOV
- v nových lokalitách vybudovať stojiská na separovaný odpad

V riešenom území Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava eviduje 10 odvezených skládok odpadu, z toho 9 vo Vrúcku a 1 v Predvrúcku.

Navrhujeme:

- zabezpečiť sanáciu a rekultiváciu území po nepovolených skládkach odpadov, pred prípadnou výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum

B.14.8 VÝSKYT INVÁZNYCH RASTLÍN

Vlastník, správca alebo užívateľ pozemku je povinný odstraňovať invázne druhy rastlín zo svojho pozemku spôsobom stanoveným ministerstvom všeobecne záväzným právnym predpisom a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich opätovnému šíreniu. Pokiaľ sa jedná o druh vzbudzujúci obavy Únie, nesmie sa úmyselne prepravovať (pokiaľ to nie je súčasťou jeho likvidácie), rozmnožovať, predávať, používať, vymieňať ani uvoľňovať do životného prostredia. Je povinnosť takéto druhy monitorovať a v prípade ich objavenia okamžite odstrániť.

V okolí potoka Vrúcka bol zaznamenaný výskyt netýkavky žliazkatej (*Impatiens glandulifera*), ktorá je inváznym druhom vzbudzujúcim obavy Únie. V národnom zozname invázných druhov rastlín, pre ktoré platí legislatívna povinnosť odstránenia, sú okrem netýkavky žliazkatej zaradené aj pohánkovce (*Fallopia japonica*, *F. x bohemica*) a ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*).

Spomedzi druhov s inváznymi vlastnosťami, ktoré môžu predstavovať potenciálne riziko pre biodiverzitu v ich okolí sa v k. ú lokálne šíri aj sumach pálkový (*Rhus typhina*), durman obyčajný (*Datura stramonium*), hviezdňik ročný (*Stenactis annua*).

B.15 VYMEDZENIE PRIESKUMNÝCH ÚZEMÍ, CHRÁNENÝCH LOŽISKOVÝCH ÚZEMÍ A DOBÝVACÍCH PRIESTOROV

V k. ú. Vrúcko sa nachádza chránené ložiskové územie (CHLÚ) č.186 - Vrúcko, stavebný kameň s určeným dobývacím priestorom 186 - Vrúcko, stavebný kameň. Podľa platného zákona o využití nerastného bohatstva - banský zákon (v súčasnosti zákon č. 44/1988 Zb., §18 odst. 1) sa v záujme ochrany nerastného bohatstva nesmú v chránenom ložiskovom území zriaďovať stavby a zariadenia, ktoré nesúvisia s dobývaním výhradného ložiska, bez záväzného stanoviska.

CHLÚ má vytýčený bezpečnostný okruh určený na bezpečné vykonávanie ťhacích prác veľkého rozsahu a na ochranu práv a právom chránených záujmov občanov a organizácií, ktoré povolil Obvodný banský úrad v Banskej Bystrici rozhodnutím č.1547-3058/2017 zo dňa 16.11.2017 s platnosťou do 31.12.2031, ktorý je 200 m od hraníc dobývacieho priestoru.

V k. ú. sa nenachádza ložisko nevyhradeného nerastu, prieskumné územie ani staré banské diela.

B.16 VYMEDZENIE PLOCH VYŽADUJÚCICH ZVÝŠENÚ OCHRANU

V katastrálnom území obce si zvýšenú ochranu vyžadujú plochy súvisiace s návrhom ochrany území stanovených v RÚSES, zapracovaných v KEP a s následným prevzatím do návrhu ÚPN – O Vrúcko Ide o územia, ktoré sú súčasťou samostatnej kapitoly:

- ✓ územia európskeho významu
- ✓ chránené vtáčie územie
- ✓ jadrové územie národného významu
- ✓ prírodné rezervácie a prírodné pamiatky
- ✓ ochranné lesy
- ✓ biocentrá a biokoroidory nadregionálneho a regionálneho významu
- ✓ genofondové lokality

Tieto ekologicky hodnotné územia je potrebné chrániť pred poškodením, nevhodnými zásahmi, zničením – napr. odvodnením, zasypaním, ap.

V k. ú. sú podľa údajov Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ) Bratislava evidovaných 10 odvezených skládok odpadu, ktoré sú vyznačené v ÚPN-O. V k.ú. sa nachádza chránené ložiskové územie s dobývacím priestorom.

Väčšia časť zastavaného územia a severozápadná časť katastra je zaradená medzi územia so stredným radónovým rizikom. Na ostatnom riešenom území je nízke radónové riziko.

V riešenom území je potrebné rešpektovať:

- a) rešpektovať chránené ložiskové územie (CHLÚ) č.186 - Vrúcko, stavebný kameň s určeným dobývacím priestorom 186 - Vrúcko, stavebný kameň,
- b) dodržať ustanovenia §18 banského zákona - v záujme ochrany nerastného bohatstva sa nesmú v chránenom ložiskovom území zriaďovať stavby a zariadenia, ktoré nesúvisia s dobývaním výhradného ložiska, pokiaľ sa na to nedalo záväzné stanovisko podľa tohto zákona (hranica CHLÚ, dobývacieho priestoru a bezpečnostný okruh dobývacieho priestoru je vyznačený v grafickej časti - výkres č.2_KUN- M 1:10 000, 3_KUN - M 1: 5 000)
- c) rešpektovať vymedzené plochy vyžadujúce si zvýšenú ochranu - riziká stavebného využitia územia :
 - 1) evidované svahové deformácie - potenciálne (viď výkres č.2_Komplexný výkres priestorového usporiadania..... v M 1:10 000) vyžadujúce zvýšenú ochranu v súlade s Vyhláškou MŽP č.55/2001 Z. z., § 12 odst. 4, písm. o) - vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych a stabilizovaných zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom,
 - 2) katastrálne územie spadá do nízkeho až stredného radónového rizika. Väčšina súčasného z.ú., sčasti aj navrhované z.ú. spadá do územia so stredným radónovým rizikom. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č.355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 98/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarovania pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia,
 - 3) 10 evidovaných odvezených skládok odpadov, podľa údajov ŠGÚDŠ Bratislava.(viď výkres č.2 Komplexný urbanistický návrh.... v M 1:10 000) - pred akoukoľvek výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum,

B.17 VYHODNOTENIE DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE**B.17.1 PREDMET STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE V ÚPN-O VRÍCKO**

V k. ú. obce Vrúcko sú zábery PP riešené v zastavanom území obce a v priamom dotyku s ním. Navrhované rozvojové plochy priamo nadväzujú na doterajšiu zástavbu.

B.17.1.1 Použité podklady

- Zákon č.220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení jeho novelizácie č.57/2013 Z. z.,
- Nariadenie vlády SR č.58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy,
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva SR č.508/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva SR č.59/2013 Z. z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 508/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- urbanistické riešenie ÚPN-O Vrúcko,
- mapové podklady s vyznačenými hranicami a 7 miestnym kódom BPEJ.

B.17.1.2 Pôdne pomery a kvalita pôdy

Pôdy, dotknuté navrhovaným záberom, sú sčasti na rovine, sčasti vo svahu. V záberoch pre nepoľnohospodárske využívanie sú zastúpené v malej miere orné pôdy a záhrady, vo väčšej miere trvalé trávne porasty - lúky a pasienky.

Podľa zák. č. 57/2013 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je potrebné chrániť najkvalitnejšiu pôdu v katastrálnom území. Podľa Nariadenia vlády SR č.58/2013 Z.z. v katastrálnom území Vrúcko sú to poľnohospodárske pôdy nasledovných BPEJ: **0902015, 0905041, 0983772, 0983972, 0987013, 0987413, 0987543, 0992673, 0992682, 0992782, 0992883, 1065413, 1083672, 1087442, 1090462.**

Vlastnosti pôdneho krytu

Rozšírenie pôdných druhov a pôdných typov na predmetnom území je podmienené jeho geologickou stavbou a klimatickými pomermi.

Podľa percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na tzv. pôdne druhy. Pre tento účel je zostavených viacero národných i medzinárodných klasifikácií. Pre vyjadrenie zrnitosti pôd sa u nás najviac používa Nováková klasifikácia. Táto triedi pôdy na 7 druhov podľa obsahu hrubého ílu (frakcie pod 0,01 mm) (www.podnemapy.sk). Medzi pôdne druhy vyskytujúce sa v riešenom území patria: hlinitá a ílovito-hlinitá pôda.

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetickú i agronomickej kategorizácie pôd. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou (zdroj: www.vupop.sk). Z hlavných pôdných typov sú v dotknutom území zastúpené:

- *Fluvizeme*: – kultizemné, karbonátové; kultizemné, ľahké v celom profile, vysychavé.
- *Kambizeme*: kultizemné a kambizeme kultizemné, luvizemné; modálne zo zvetralín flyša na výrazných svahoch 12 – 25°; modálne z ostatných substrátov na výrazných svahoch 12 – 25°.
- *Rendziny* kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné (alebo modálne); modálne na výrazných svahoch 12 – 25°

V riešenom území sa nachádzajú karbonátové pôdy nenáchylné na acidifikáciu, pôdy s nižšou pufracnou schopnosťou slabo náchylné na acidifikáciu. Z hľadiska vlhkosti sú tu pôdy vlhké. Retenčná schopnosť pôd je stredná až veľká a priepustnosť stredná. V riešenom území sa nachádzajú nekontaminované pôdy, resp. mierne kontaminované pôdy vo východnej a západnej časti obce. Vo väčšine územia obce sa vyskytujú pôdy s obsahom rizikových prvkov (As, Ba, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, V) nad limit B (<http://www.geology.sk>; Atlas krajiny SR 2002).

Tab. č. 35 - Charakteristika pôd v riešenom území na základe bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek

BPEJ	Charakteristika BPEJ
0900892	pôdy na zrázoch nad 25°, s rôznou skeletovitosťou a hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0902015	fluvizeme kultizemné, karbonátové, na rovine, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0905041	fluvizeme kultizemné, vysychavé, na rovine, stredne skeletovité pôdy, stredne hlboké pôdy, ľahké pôdy (piesočné a hlinitopiesočné)
0983772	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, pôdy bez skeletu s rôznou hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0983972	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, príkre svahy, pôdy bez skeletu s rôznou hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0983983	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, príkre svahy, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy s rôznou hĺbkou, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0987013	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, stredne hlboké, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na rovine, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0987413	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, stredne hlboké, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na stredných svahoch, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0987543	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, stredne hlboké, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na stredných svahoch, slabo skeletovité pôdy, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0992673	rendziny modálne, na výrazných svahoch: 12–25°, pôdy bez skeletu - slabo skeletovité pôdy, rôzne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0992682	rendziny modálne, na výrazných svahoch: 12–25°, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy, rôzne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0992782	rendziny modálne, na výrazných svahoch: 12–25°, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy, rôzne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0992883	rendziny modálne, na výrazných svahoch: 12–25°, s rôznou skeletovitosťou, rôzne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1000892	pôdy na zrázoch nad 25°, s rôznou skeletovitosťou a hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1000893	pôdy na zrázoch nad 25°, s rôznou skeletovitosťou a hĺbkou, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1000992	pôdy na zrázoch nad 25°, s rôznou skeletovitosťou a hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1065413	kambizeme kultizemné a kambizeme kultizemné, luvizemné, zo svahových hĺn, na stredných svahoch, pôdy bez skeletu, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1082782	kambizeme modálne, zo zvetralín flyša, na výrazných svahoch: 12–25°, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy, rôzna hĺbka pôd, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1082882	kambizeme modálne, zo zvetralín flyša, na výrazných svahoch: 12–25°, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy s rôznou hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1083672	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, pôdy bez skeletu - slabo skeletovité pôdy s rôznou hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1083673	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, pôdy bez skeletu - slabo skeletovité pôdy s rôznou hĺbkou, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1083682	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1083773	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, pôdy bez skeletu - slabo skeletovité pôdy s rôznou hĺbkou, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1083872	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, príkry svah, pôdy bez skeletu - slabo skeletovité pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1083873	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, príkry svah, pôdy bez skeletu - slabo skeletovité pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1083882	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, príkry svah, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy s rôznou hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1083883	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, príkry svah, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy s rôznou hĺbkou, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1083982	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch: 12–25°, príkry svah, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy s rôznou hĺbkou, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1087442	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, stredne hlboké, zo zvetralín vápencov a dolomitov, stredný svah, stredne skeletovité pôdy, stredne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1090462	rendziny kultizemné (alebo modálne), stredný svah, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1092683	rendziny modálne, na výrazných svahoch: 12–25°, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy, rôzna hĺbka pôd, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1092882	rendziny modálne, na výrazných svahoch: 12–25°, príkry svah, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy, rôzna hĺbka pôd, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1092883	rendziny modálne, na výrazných svahoch: 12–25°, príkry svah, stredne skeletovité pôdy - silne skeletovité pôdy, rôzna hĺbka pôd, ťažké pôdy (ilovitohlinité)

(Zdroj: Príručka pre používanie pôdnoekologických jednotiek 2009)

Bonita pôdy

Poľnohospodárske pôdy v Turčianskej kotline sú v rámci Slovenska hodnotené ako stredne produkčné pôdy. Z hľadiska kvality pôd, vyjadrenej BPEJ, sú tu pôdy zaradené do skupiny 6. -9.

Pôda a jej ochrana

Väčšina tunajších pôd bola ovplyvnená činnosťou človeka. Nesystémové úpravy v krajine, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene, neopodstatnené melioračné úpravy a rekultivácie, narušili vodný režim v krajine (vysoký výpar, pokles hladiny podzemných vôd, urýchlenie odtoku vody) a podporili negatívny vplyv vodnej erózie, a tiež zasoľovanie pôd.

Z uvedeného dôvodu je nevyhnutná ochrana a kultivácia pôdneho krytu, ktorá vyplýva aj zo vstupu Slovenskej republiky do európskych štruktúr. Obec sa preto musí pri výkone činností v oblasti ochrany pôd riadiť platnou legislatívou.

Tab. č. - 36 Úhrnné hodnoty druhov pozemkov v k. ú. obce

Druh pozemkov	Výmera v ha	Podiel v % z celkovej výmery
orná pôda	5,28	0,18
záhrady	5,89	0,20
lúky a pasienky-TTP	235,76	7,97
Poľnohospod. pôda spolu	246,93	8,35
lesné pozemky	2.618,69	88,49
vodné plochy	6,27	0,21
zastavané plochy	40,00	1,35
ostatné plochy	47,52	1,60
Celkom	2.959,41	100,0

*zdroj : www.katasterportal.sk, 2021

Z uvedeného percentuálneho členenia je možné vyčítať charakteristické ukazovatele :

- poľnohospodárske využitie krajiny (%poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery)..... 8,35 %
- stupeň zornenia (% ornej pôdy z celkovej výmery poľnohosp. pôdy)..... 0, 18 %
- stupeň zatravnienia (% TTP z celkovej výmery poľnoh. pôdy)..... 7,97%
- lesné pozemky sa podieľajú na celkovej výmere katastrálneho územia..... 88,49 %

Hydromelioračné zariadenia

V k. ú. sa nenachádzajú žiadne hydromelioračné zariadenia v správe Hydromeliorácie š.p.

V k. ú. Vrúcko je vybudované detailné odvodnenie poľnohospodárskych pozemkov drenážnym systémom neznámeho vlastníka.

B.17.1.3 Zdôvodnenie urbanistického riešenia z hľadiska uplatnenia zásad ochrany poľnohospodárskej pôdy

Pri spracovaní návrhu urbanistickej koncepcie, funkčnej a priestorovej optimalizácie územia boli stanovené zásady, zohľadňujúce:

- historický vývoj obce, pri rešpektovaní jej prirodzenej vývojovej kontinuity, funkčné a kompozičné predpoklady,
- limity využitia plôch katastrálneho územia v súlade s prírodnými danosťami a potrebou vytvoriť podmienky pre trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny, dosiahnutie a udržanie ekologickej stability, zachovania diverzity a rozmanitosti prírodného prostredia,
- prírodné limity územia a s nimi súvisiace obmedzenia,
- vytvorenie predpokladov, zabezpečujúcich vytváranie harmonického prostredia v obci a vo voľnej krajine,
- vytvorenie ponuky využiteľných voľných plôch, napomáhajúcej rozvoju všetkých funkcií

V súlade s celkovou koncepciou rozvoja obce, boli rozvojové plochy situované v rámci zastavaného územia obce využitím voľných, nezastavaných prieluk a v priamej nadväznosti na zastavané územie. Obec nemá iné možnosti rozvoja, hlavne z dôvodu prírodných limitov. Poľnohospodárska pôda v zastavanom území ako aj v priamom dotyku so z. ú. je zaradená medzi chránenú najkvalitnejšiu poľnohospodársku pôdu. Návrh rozvoja obce na chránenej poľnohospodárskej pôde vyplýva zo skutočnosti obmedzených rozvojových možností, resp. že nechránená pôda sa nachádza v polohách, bez možnosti napojenia na súčasné zastavané územie, bez možnosti vybudovania dopravného napojenia a technickej infraštruktúry. V obci je záujem o výstavbu rodinných domov, rekreačných domov a objektov vybavenosti a služieb, ale stavebné pozemky sú k dispozícii v obmedzenom množstve.

V zmysle platného zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy (v súčasnosti §13 a §14 zákona č.220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, v znení jeho novelizácie č.57/2013 Z.z.), sa musí dbať na ochranu poľnohospodárskej pôdy a riadiť sa zásadami jej ochrany pri každom obstarávaní a spracovaní územnoplánovacej dokumentácie.

Pri urbanistickej koncepcii návrhu rozvoja územia boli uvedené zásady rešpektované nasledovne:

- zábery poľnohospodárskej pôdy pre rozvoj obce v návrhovom období boli navrhnuté v odôvodnenom a nevyhnutnom rozsahu,
- pre výstavbu je navrhnuté využiť prednostne prieluky v zastavanom území a extenzívne využívané poľnohospodárske pôdy,
- nie je narušená ucelenosť honov a nie je sťažené obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy nevhodným situovaním stavieb, jej delením a drobením alebo vytváraním častí nevhodných na obhospodarovanie poľnohospodárskymi mechanizmami,
- v návrhu sú riešené prístupy a poľné cesty na poľnohospodársku pôdu mimo zastavaného územia obce.

B.17.1.4 Územné vymedzenie záberov poľnohospodárskej pôdy

Záber poľnohospodárskej pôdy je vypracovaný v zmysle požiadaviek, dotýkajúcich sa ochrany PP, ustanovených v zákone o ochrane a využívaní PP - zákon č. 220/2004 Z. z. a novelizácii vyhlášky 57/2013, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 220/2004 Z. z.

Predmetom vyhodnotenia záberov poľnohospodárskej pôdy sú lokality, vyplývajúce z urbanistického návrhu, ktoré sú v grafickej časti vyznačené vo výkrese č.6. **Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde.**

Výkres č.6 je v územnom rozsahu v M = 1: 5 000. Plochy sú označené poradovými číslami záberov č.1 – č.47 s vyznačením skupiny kvality poľnohospodárskej pôdy, aktuálneho 7 miestneho kódu BPEJ.

V tabuľke – **Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde** sú vyhodnotené lokality, ktoré si vyžadujú záber poľnohospodárskej pôdy podľa návrhu ÚPN-O Vrúcko.

Pri výpočte záberov v lokalitách určených pre výstavbu, sa výmera záberov znižuje v zmysle regulatívov záväznej časti na jednotlivé funkčné plochy.

Tab. č.37 - **PREHĽAD STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE v k. ú. Vrúcko**

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromelioračné zariadenia (závlaha, odvodnenie)	Časová etapa realizácie	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990
			Spolu v ha	Kód/skupina BPEJ	Výmera v ha				
01	RU 01	3,064	0,600	0905041/6	0,600	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie	I.etapa	nie
02	ZU 01	3,353	0,201	0905041/6 0902015/6	0,104 0,097	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie	I.etapa	nie
03	BI 02	0,152	0,076	0987413/8	0,076	fyzické osoby	nie		áno (časť)
04	BI 02	0,208	0,143	0987013/7 0987413/8	0,053 0,090	fyzické osoby	nie		áno
05	BI 02	0,315	0,143	0987013/7 0987413/8	0,113 0,030	fyzické osoby	nie		áno
06	ZV 01	0,246	0,169	0987013/7	0,169	fyzické osoby	nie		áno
07	BI 02	0,232	0,115	0987013/7	0,115	fyzické osoby	nie		áno
08	BI 02	0,111	0,040	0987013/7	0,040	fyzické osoby	nie		áno
09	ZC 03	0,350	0,350	0983983/9	0,350	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
10	DP 05	0,140	0,140	0983983/9	0,140	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
11	OV 03	0,128	0,019	0987013/7	0,019	fyzické osoby	nie		áno
12	BI 04	0,054	0,027	0987013/7	0,027	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		áno
13	BI 04	0,046	0,023	0987013/7	0,023	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		áno
14	OV 07	1,591	0,786	0987013/7 0987413/8	0,647 0,139	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
15	BI 04+ komunik	1,969	0,985	0987413/8	0,985	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
16	ZV 05	0,224	0,224	0987413/8	0,224	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
17	ZU 05	0,026	0,013	0987013/7	0,013	fyzické osoby	nie		áno
18	ZU 05	0,217	0,011	0987013/7	0,011	fyzické osoby	nie		áno

Územný plán obce VRÍCKO - Návrh na prerokovanie

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromelioračné zariadenia (závlaha, odvodnenie)	Časová etapa realizácie	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990
			Spolu v ha	Z toho					
				Kód/skupina BPEJ	Výmera v ha				
19	ZU 05	0,482	0,100	0987013/7 0987543/8	0,073 0,027	fyzické osoby	nie		áno
20	ZU 05	0,185	0,093	0987013/7 0987543/8	0,066 0,027	fyzické osoby	nie		áno
21	ZU 05	0,458	0,010	0987013/7	0,010	fyzické osoby	nie		áno
22	ZU 03	0,106	0,053	0992883/9	0,053	fyzické osoby	nie		áno
23	ZU 06	0,632	0,316	0992883/9	0,316	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		áno (časť)
24	DP 03	0,095	0,035	0987013/7 0992883/9	0,008 0,027	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		áno (časť)
25	BI 06	0,654	0,327	0992883/9 0987013/7	0,323 0,004	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		áno (časť)
26	BI 02	0,393	0,193	0987013/7 0992883/9	0,103 0,090	fyzické osoby	nie		áno
27	ZU 03	0,113	0,053	0987013/7 0987543/8	0,022 0,031	fyzické osoby	nie		áno
28	SP 02	0,170	0,170	0987543/8	0,170	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
29	BI 02	0,076	0,038	0987013/7	0,038	fyzické osoby	nie		áno
30	BI 02	0,247	0,117	0987013/7 1092683/9 0992883/9	0,044 0,056 0,017	fyzické osoby	nie		áno
31	ZU 08	1,681	0,828	1092683/9 0987013/7	0,640 0,188	fyzické osoby	nie		áno (časť)
32	ZU 03	0,045	0,015	1092683/9 0987013/7	0,008 0,007	fyzické osoby	nie		áno
33	ZU 03	0,083	0,040	0987013/7	0,040	fyzické osoby	nie		áno
34	ZV 07	0,030	0,030	0987013/7	0,030	fyzické osoby	nie		áno
35	ZU 03	0,285	0,124	0987013/7 0987543/8	0,098 0,026	fyzické osoby	nie		áno
36	ZU 03	0,266	0,131	0987013/7 0987543/8	0,119 0,012	fyzické osoby	nie		áno
37	ZU 07+ komunik.	0,604	0,287	0987543/8	0,287	PD Turiec - Agro, s.r.o.	áno (časť)		nie
38	ZU 07+ komunik	0,334	0,167	0987543/8	0,167	PD Turiec - Agro, s.r.o.	áno (časť)		áno (časť)
39	ZU 03	0,221	0,111	0987013/7	0,111	fyzické osoby	nie		áno
40	ZV 09	0,147	0,145	0987013/7	0,145	fyzické osoby	nie		nie
41	ZU 10	0,490	0,241	0987543/8 0987013/7	0,060 0,181	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
42	BI 09+ komunik.	1,058	0,514	0987543/8 1083883/9	0,487 0,027	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
43	BI 08+ komunik.	1,551	0,754	0987543/8 0987013/7 1083883/9	0,401 0,012 0,341	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
44	BI 07	0,235	0,116	0987013/7 1083883/9	0,081 0,035	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
45	BI 07	0,099	0,036	0987013/7	0,036	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
46	ZU 09	0,568	0,284	0987543/8 0987413/8 0987013/7	0,258 0,001 0,025	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
47	ZU 13	1,250	0,626	0987413/8 1083673/9	0,351 0,275	PD Turiec - Agro, s.r.o.	nie		nie
SPOLU		24,984	10,019		10,019				

Celkový predpokladaný záber poľnohospodárskej pôdy je v k. ú. Vrúcko cca **10,019 ha**.

V k. ú. Vrúcko sme navrhli v rámci ÚPN – O časť poľnohospodárskej pôdy na zmenu kultúry– **na produkčný ovocný sad** (nezahrnuté do záberov):

PV 01 - o výmere 5,494 ha

PV 03 - o výmere 1,966 ha

o celkovej výmere 7,460 ha.

Poznámka:

Podľa Prílohy č. 2 Nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z. z. (účinnosť od 1.4.2013) o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber PP sú pôdy zaradené do BPEJ v k. ú. Málinec, ktoré sú v tabuľke hrubo vyznačené, uvedené v Zozname najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy, podľa ktorého podliehajú odvodom za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy.

Vysvetlivky :

Funkčné využitie: BI - bývanie individuálne, DP - dopravná plocha, OV - občianska vybavenosť, RU - rekreačné územie, SP - športová plocha, ZC - zeleň cintorína, ZU - zmiešané územie, ZV - zeleň verejná

B.17.2 VYHODNOTENIE DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA LESNÝCH POZEMKOCH V ÚPN-O VRÍCKO

V k. ú. obce Vrúcko nepríde k záberom lesnej pôdy.

B.18 HODNOTENIE NAVRHOVANÉHO RIEŠENIA Z HĽADISKA ENVIRONMENTÁLNYCH, EKONOMICKÝCH, SOCIÁLNYCH A ÚZEMNOTECHNICKÝCH DÔSLEDKOV

Navrhovaná koncepcia rozvoja obce, prezentovaná v územnom pláne, vychádza z požiadaviek formulovaných v schválenom Zadaní pre ÚPN obce Vrúcko. Navrhované funkčné a priestorové využívanie územia bolo pri procese návrhu posúdené zo všetkých rozhodujúcich hľadísk, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu výsledného riešenia vo vzťahu ku krajine a kultúrohistorickému dedičstvu, resp. životnému prostrediu ako aj k budúcim „užívateľom“. V neposlednom rade prihliada na komplexnosť a vzájomný súlad navrhovaného riešenia.

B.18.1 ENVIRONMENTÁLNY ASPEKT

Navrhované funkčné využitie územia a jeho budúce dôsledky nebude mať, z hľadiska environmentálneho, negatívny vplyv na riešené územie. Pri tvorbe koncepcie boli vyhodnotené a zohľadnené všetky možné vplyvy, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu životného prostredia. Návrh ÚPN rešpektuje kosť Regionálneho územného systému ekologickej stability, vrátane navrhovaných nových prvkov miestneho územného systému a premieňa ju do záväznej časti dokumentácie, rešpektuje chránené územia vyššieho významu. Do záväznej časti boli zapracované výstupy z Krajinného ekologickeho plánu, ako aj rôzne opatrenia na zmiernenie rôznych stresových javov v krajine.

Realizáciou navrhovanej kanalizácie do nových lokálí, dôsledným zberom druhotných surovín, zneškodňovaním odpadov, výsadbou nových líní a plôch zelene, ap. dôjde k zlepšeniu životného prostredia a mikroklimatických podmienok územia.

B.18.2 EKONOMICKÝ ASPEKT

Navrhované komplexné riešenie bude mať pre obec z dlhodobého hľadiska v konečnom dôsledku pozitívny ekonomický prínos. Územie priamo nadväzuje na z. ú. obce, navrhujeme efektívne dostavať, čo bude mať vplyv na ekonomiku a efektívnosť dopravnej a technickej infraštruktúry, čo sa prejaví v nákladoch na investície a prevádzku územia. Navrhované plochy občianskej vybavenosti umožnia umiestniť nové prevádzky a tým zabezpečiť obci ďalší ekonomický rast a zároveň ponúknuť ďalšie nové pracovné príležitosti priamo v obci.

B.18.3 SOCIÁLNY ASPEKT

Navrhovaným posilnením urbanizačnej osi o územie s polyfunkčným využitím sa posilnia sociálne a kultúrne väzby medzi obyvateľmi. Vytvorením nových verejných priestorov, vybudovaním a úpravou nových oddychových plôch v zeleni, bude do istej miery ovplyvnená aj úroveň sociálneho prostredia s priamym dopadom na obyvateľov aj na budúcich návštevníkov obce.

B.18.4 ÚZEMNO-TECHNICKÝ ASPEKT

Navrhované riešenia z hľadiska územno-technických dôsledkov, ktoré vychádzajú z koncepčných rozvojových zámerov, ovplyvnia riešenia v danej lokalite a to hlavne vzhľadom na dopravnú a technickú infraštruktúru a optimálne umiestnenie objektov, hlavne rodinných a rekreačných domov, ako aj objektov občianskej vybavenosti, ale v neposlednom rade aj posilnia urbanizačné zámery v centrálnej polohe obce. Priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia koncipované a zaregulované v územnom pláne sa prejaví aj zväčšením rozsahu zastavaných plôch a dobudovaním dopravnej a technickej infraštruktúry.

B.18.5 ZÁVER

Z hľadiska dopravnej dostupnosti, pekného prírodného prostredia, môžeme obec zaradiť do oblasti priaznivej na bývanie a rekreáciu. Z hľadiska výskytu negatívnych prvkov v životnom prostredí ide o územie bez výskytu pôsobenia negatívnych javov, okrem prevádzky kameňolomu, ktorý sčasti ovplyvnil koncepciu územia. Súčasná ekologická kvalita krajiny v okolí obce Vrúcko je vysoká a je v ÚPN-O podporená navrhovanými opatreniami na jej zachovanie.

Vytvorenie ponuky využiteľných plôch napomôže rozvoju všetkých funkcií - bývania a rekreačnej vybavenosti (priaznivé dôsledky na vývoj počtu obyvateľov obce, vekovú štruktúru, návštevnosť, rozvoj turistického ruchu), občianskej vybavenosti a služieb (priaznivý vplyv na zamestnanosť a rozpočet obce, spokojnosť obyvateľov), športu a verejnej zelene (priaznivý vplyv na atraktivitu obce pre obyvateľov a návštevníkov, vytvorenie podmienok pre zdravý životný štýl obyvateľov).

Navrhovaná koncepcia riešenia nebude mať za následok zhoršenie životných podmienok obyvateľov a po jej realizácii bude mať také dôsledky, ktoré vo všetkých posudzovaných aspektoch pozitívne ovplyvnia obytné prostredie.

Celkovo možno navrhované riešenie hodnotiť ako vhodné a primerané.

DOPLŇUJÚCE ÚDAJE

Pri spracovaní ÚPN-O Vrúcko boli k dispozícii nasledovné podklady, z ktorých boli čerpané a následne zapracované relevantné doplňujúce údaje do riešenia:

- Zadanie Územného plánu obce Vrúcko, schválené uznesením OZ č.002/2022 zo dňa 25.02.2022
- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Martin, SAŽP B. Bystrica, 06 /2015
- Krajinno-ekologický plán obce Vrúcko, Ing. Peter Baláž, PhD.. a kolektív, 11/2021
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, Uznesenie vlády SR č.148/2014, 26.03.2014 a je aktualizácia z r.2018, Uznesenie vlády SR č.478/2018
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vrúcko na roky 2014 – 2020
- stanoviská dotknutých orgánov a organizácií, doručené v procese obstarávania ÚPN - O Vrúcko

DOKLADOVÁ ČASŤ

Dokladová časť je samostatnou prílohou územnoplánovacej dokumentácie "Územný plán obce Vrúcko".

C. ZÁVÄZNÁ ČASŤ RIEŠENIA

Návrh záväznej časti riešenia a Schéma záväznej časti riešenia a verejnoprospešných stavieb sa nachádza na nasledujúcich stranách.

